

קלקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת בהעלותך

פ"ת	צפת	ב"ש	אלעד	ב. שמש	אשדוד	חיפה	מודיעין	בני ברק	ירושלים	עיר
19:05	19:21	19:25	19:15	19:08	19:24	19:20	19:17	19:26	19:08	כניסת שבת
20:28	20:29	20:26	20:28	20:26	20:28	20:30	20:17	20:28	20:26	יציאת שבת
20:58	21:03	20:59	20:57	21:01	20:58	21:02	20:49	20:59	21:01	ר"ת

בס"ד לקראת שבת מלכתא

הלימוד השבועי לנבחי דרשו

דף היומי: בבא בתרא קכו - קלב | משנ"ב: מס' רכ"ג סעיף ב' עד סימן רכ"ה סעיף ג' | מוסר: 'ועתה נדבר אוחות דירת האדם' עד פרק ט"ו 'ולחפך חס ושלום' | קנין חכמה: 'הביטחון השביעי' עד סוף שער השמחה

יום המישיי י"ד סיון תשע"ז | פניני פרשת בהעלותך | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

Dirshu

דרשו ד' ועוז

קרן עולמית לחינוך ועידוד לימוד התורה

ופעם לחש רבינו לרבי מרדכי ששון "אומרים עלי, שאני מרפא חולים בברכות. דע לך, שזה בגלל שאין בלבי שמץ טינה על שום אדם בעולם!" - "סרטן, נוטריקון: סר טינה..."

בעל האור לציזון - הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצוק"ל מלמד שיעור בענווה והמעביר על מידותיו

על שום אדם בעולם!" -

והפטיר: "סרטן, נוטריקון: סר טינה..."

"מה יש 2 תורות?!"

רבינו נצטיין במידת החסידים שהיו נעלבים ואינם עולבים, שומעים חרפתם ואינם משיבים (שבת פח ע"ב). סח הרה"ג רבי יעקב בן נאים שליט"א, ראש ישיבת "נחלת משה": פעם, בערב פסח, יצא רבינו מבית הכנסת. הגיע אדם והראה מיני מזונות שנעשו מקמח מצה, בהכשר שאינו מהודר. "זה כשר לפסח?" שאל. "מאין לי לדעת, וכי נביא אני?" השיב רבינו.

"מותר לאכול את זה?" שאל.

"אם השאלה היא, האם כדאי לאכול את זה - התשובה שלילית: לא לאכול!"

"מה, כבר קניתי מה נעשה?" שאל.

"מה השאלה, תזרוק!"

"אני שואל, עבור הילדים", הבהיר האיש.

"גם את הילדים צריך לחנך לכשרות", השיב רבינו. "וכי הילדים אינם יהודים?"

"אבל יש כאן הכשר!", התמרמר האיש. "רב חשוב הכשיר לפסח!"

"תפנה אליו, תשאל אותו. שאלתי אותו, וזו תשובתי!"

"מה, יש שתי תורות?", פער פיו. "סתם מחמירים, מזלזלים בממון הזולת" - המלווים ביקשו להסותו, ורבינו הזהירם במבטו. שמע, ולא הגיב. הלה פנה והלך ברוגזה, ורבינו הפטיר: "מחול לו! אין אדם נתפס על צערו..."

"אתה צודק! וגם הגבאי צודק!"

ומעשה שהיה בבית הכנסת "אהל רחל" של רבינו. ביום כיפור, במכירת העליות, היה אדם גס רוח ועז פנים שנהג מידי שנה להרעים בקולו במחיר גבוה, ולא היה עומד בדיבורו. הגבאי החליט לעשות קץ לדבר, הורה למוכר העליות שלא להתייחס אליו. בתחילת המכירות יצא רבינו מבית הכנסת, ואותו אדם כעסו על הגבאי, החל מחרף ומגדף. רבינו נכנס ומיהר למקומו, מתעלם מהרעש.

המשך בעמוד 7 <<<

"וְהָאִישׁ מוֹשֶׁה עֵנָּה מְאֹד" (במדבר י"ב, ג')

סיפר אחי רבינו: לילה אחד פרצו גנבים לביתנו, ורוקנוהו מכל דבר ערך. נוראה ההרגשה, לשוב הביתה ולמצוא בו מהפכה, כל המגירות בחוץ ותכולתן על הרצפה. הספרים הוצאו מהמדפים וגובבו בערימות, המקפיא פתוח, הארונות פרוצים. זרים פלשו וחוללו שמות. הוטרניה ריקה, הפמוטים והגביעים הנר והבשמים אינם. התכשיטים נבזזו. אין לתאר את התחושה. זמן מה לפני כן ארעה פריצה לביתו של אחי - הוא רבינו - ותכשיטי הרבנית נלקחו. מובן שהצטערנו בצערו, אבל כשהדבר קורה אצלך הצער ותחושת הפגיעה חדים שבעתיים.

בצר להם, עלו לבית רבינו. סיפרו לרבנית על המהפכה, ושהזמינו משטרה ונטלו מיד טביעת אצבעות. שמעה הרבנית, השתתפה בצערם והגיבה: "כעת נזכרתי, שבביתי, ברגע הראשון שראה רבינו את הפריצה, אמר:

"מחול להם, מחול להם! איני רוצה לחזור לעולם בגלגול בשביל כספים..."

שמעתי ותמהתי, לאיזה דרגה הגיע! מה היה הדבר הראשון שעשה! סיפור גניבה נוסף אירע בבית רבינו, ואחד מבני המשפחה שהיה נוכח במקום לאחר הפריצה סיפר, שברגע הראשון שנכנס רבינו לחדרו וראה את השעון מעורר עומד במקומו. שמח. אמר "ברוך השם, נוכל לקום מחר לתפילה בזמן!"

כמובן, שביקש לחנך שלא להרגיש מסכן וחסר אונים אחר פירצת גנב, ויש לשמוח בכל מה שניתן. אבל על מה חשב...

כח ברכותיו לחולה במחלה הנוראה

ופעם לחש רבינו למוהל רבי מרדכי ששון: "אומרים עלי, שאני מרפא חולים בברכות. דע לך, שזה בגלל שאין בלבי שמץ טינה

הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצוק"ל

ר' אברהם התקשר לרבי נתן צבי קעניג זצ"ל והודיע כי יש לו סכום כסף לכולל ברסלב, ויכול לבוא או לשלוח שליח לקחתו. הרב קעניג שהיה טרוד מאד לא הגיע. למחרת ר' אברהם התקשר שוב, ורנ"צ אמר כי ממש אין לו זמן ועדיין לא מצא שליח

הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל במסכת מעשים טובים ששמה סיפורי טלפון

"רציתי להגיד לך, דיברתי אמש עם בנך בדברי תורה, כאן בבני ברק, ואני ממש מתפעל ממנו, נהנית מאד!"
הוא לא נזכר עתה בדיבורו עם בני, אלא שאם היה אומר זאת בשיחה הראשונה, לא היתה לכך משמעות מיוחדת, לכן סגר את הטלפון ואח"כ התקשר במיוחד...
עוד סוג מצוה שאפשר לעשות רק דרך הטלפון.

מתן בסתר

ר' אברהם מצא מעלה נוספת בטלפון – עם הטלפון אפשר להעלים מעשים. ר' אברהם התקשר לרבי נתן צבי קעניג זצ"ל והודיע כי יש לו סכום כסף לכולל ברסלב שבראשותו, ויכול לבוא או לשלוח שליח לקחתו. הרב קעניג שהיה טרוד מאד לא הגיע. למחרת ר' אברהם התקשר שוב, ורנ"צ אמר כי ממש אין לו זמן ועדיין לא מצא שליח.

הציע ר' אברהם: ביכולתי למצוא שליח, אבל כזה שמאד ממחר, הוא יטמין את הכסף בארון חשמל, ומיד אח"כ אני כבר אתקשר אליך כשהכסף מונח שם ותיטול משם את הכסף. הוא הסכים ושמח.
לאחר כרבע שעה התקבל הטלפון המיוחל – הכסף בארון חשמל. התברר, שר' אברהם עצמו יצא מביתו הניח את הכסף בארון החשמל נכנס לבנין סמוך והתקשר משם.
וכל זאת מדוע? כדי לא לצערו ולהביכו בכך שהוא עצמו טרח להגיע לביתו. ואולי כדי שלא לפרסם את מעשיו הטובים, כדרכו להסתיר את צדקותו.

מידת הסבלנות בטלפון

בעת הלימוד, הטלפון לא היה מפריע לרצף עיון סוגיה כי אחרי הטלפון היה ממשיך באותה מילה שאחז עם החברותא, באותו עניין ממש.
בוקר אחד, אחרי ותיקין הוא למד בעיון עם החברותא, ואשה זקנה מבני המשפחה התקשרה וביקשה את הרבנית גניחובסקי, ר' אברהם השיב לה כי הרבנית עדיין לא התעוררה ומיד כאשר תקום הוא יאמר לה שהיא מחפשת אותה, והתעניין האם הוא עצמו יכול לסייע.

השיחה הסתיימה. חלפו דקותיים והיא התקשרה שוב, פשוט שכחה שכבר התקשרה (מחמת זקנה ותשישות) ר' אברהם "כל טוב" השיב לה "אה, הרבנית ישנה וכי נשכבה לישון סמוך לעלות השחר, ועדיין לא התעוררה ומיד שתתעורר הוא יאמר לה וכו'".
אחרי חמש דקות שוב, "כל טוב, מה אתם רוצים?, אה, היא עדיין ישנה, והלכה לישון סמוך לעלות השחר, היא תקום אחר כך", כך

"וְהַתְּדַבֵּר מִדְּבָרִים וְאֶהְרֶן" (במדבר י"ב, א')
האם רב חייב להרים טלפון

בחדרו בישיבה לא היה מכשיר טלפון, ויכול היה ללמוד ברציפות שעות ארוכות, במקרים דחופים ידעו את הכתובת של הישיבה, או את הטלפון במשרד בשעות המיועדות ששהה שם לענייני הטלפונים. אבל בבית, היתה לו הנהגה אישית, להתאמץ להשיב לכל טלפון. בכל עת.

כאשר הובחן הקושי שבדבר, והוא נשאל מדוע לא ימנע את עצמו מלגשת לטלפונים? הוא השיב על כך בב' עובדות. האחת, כי קרה מקרה ורבי משה פיינשטיין התעייף ואשתו הרבנית ניתקה את הטלפון כדי לאפשר לו לנוח באומרה כי לא שייך היום להשיב לאנשים זה מעייף אותך לגמרי, והוא הסכים. ממש באותה שעה, ניסו להשיג אותו בנושא חמור ודחוף שנכשל מחמת ניתוק הטלפון, ורבי משה הצטער על כך מאד, ומאז, מנע את הניתוקים המוחלטים. עוד סיפר ר' אברהם, כדי להשלים את התשובה מדוע לא מתעלם מטלפונים: גאון מלפני כמאתיים שנה שאנו כפופים אליו, עתיד היה להוציא לאור ספר חידושי תורה. יהודי תלמיד חכם שלח לפניו קושיה בגמרא, וביקש במכתבו, "היות ושמעתי שהנך מתעתד להדפיס את ספרך, אבקש, שאם השאלה ראויה, שתכלול אותה בספרך". ידוע לי כי אותו גאון שהתרשם לטובה מהשאלה, יצא מביתו, והלך לבית הדפוס (של הימים ההם – שהאותיות היו מעופרת וברזל מסודרים ביד או במכונה חורקת) וגילה כי הספר כבר מושלם – ערוך ומוכן לדפוס, עם כל זאת ביקש להזיז כמה שורות, לצמצם תיבות ולערוך שינויים כדי להכניס את השאלה. ללמדך! כי ישנם שטועים וחושבים שכאשר אדם מבקש טובה זה תלוי ברצון שלי, אם אני רוצה אעשה, ואם לא – לא אעשה, אך הגאון הנ"ל פסק בסיפורו זה להלכה למעשה שאם אתה יכול זו חובה – "אם זה בגדר האפשר, זה כבר בגדר החובה..."

וכך נהג ר' אברהם למעשה. אם יכול היה להרים את הטלפון ולעזור ליהודי חייב את עצמו להרים. (פעם כאשר הלך ללמוד בבית הכנסת, אמר לרבנית אם צריכים אותי תאמרו להם את מספר הטלפון הציבורי בבית הכנסת ומיד אחזור אל המתקשר, וסיים בחיוך: אני אומר לכם שלא יתקשרו...)

וכך יצאה לדרך מסכת מעשים טובים ששמה בין היתר, סיפורי טלפון: הטלפון מכשיר לעידוד

"באחת הפעמים שוחחנו בטלפון בסוגיה ד'בסיס לדבר האסור' במסכת שבת סיים בעידוד: 'איה החוטים שיכילו את מלא צוף הדבש שהנך מכניס לתוכו!' – סיפר תלמיד חכם. וחוטי הטלפון של הרב עצמו, נטפו מור עובר, של עידוד ודרבון.

חכמת חיים למוצות חסד בטלפון

התייעצתי איתו בטלפון כעשר דקות. סיימנו. חלפו חמש דקות והוא שוב על הקו – סיפר רבי אהרן כספי שליט"א.
מה יש?

למחרת היום הגיעו, והושיטו מעטפה עם כסף עבור הדרשה. היא היתה נפלאה, הם אסירי תודה. מובן שהדרשן סרב לקחת. לא מוזכרים מצוה בכסף. אמרה המחוננת: "אילו הייתם יודעים כמה יש במעטפה לא הייתם מסרבים"

הגה"ח רבי אהרן טויסיג שליט"א על כוחו של כל דיבור ודיבור

נו זה כבר מסקרן. פתח ומנה: אלף דולרים במזומנים. אמר:
"כעת ודאי לא אקח..."

אמר המחוננת: "תוכלו לקחת בלב שקט. זה כסף מעשר ממה
שהרוחנו מהדרשה".

הדרשן נתן בו עינים שואלות. מאי האי?!

הסביר: "לפני הווארט סכמנו את הפרטים. כמו שאומרת הגמרא:
כמה אתה נותן לבנך, כך וכך. לבתך, כך וכך. הן הן הדברים הנקנים
באמירה (קידושין ט ע"ב). לקחתי על עצמי את כל העול, אתרנו
דירה ורכשנו רהיטים, ובכל פעם הייתי מודיע שהגיע מועד התשלום
ונתן חלקו, הכל הלך למישרין. לפני כחודש התקשרתי, הודעתי
שברוך השם הגענו לתשלום האחרון בסך עשרת אלפים דולר.

סליחה, אמר לי, התשלום האחרון היה בחודש שעבר.
הייתי בהלם. אמרתי: סכמנו כך וכך, נתתם כך וכך, ועכשיו הגיע
זמן התשלום האחרון.

והוא: לא היו דברים מעולם. סכמנו כך וכך, וכבר שלמתי הכל.
במילים אחרות: מחותן יקר, אתה שקרן ורמאי ומנסה להוציא
ממון בתואנות שוא.

המלים נעתקו מפיי, וקטעתי את השיחה. הלכתי לאדם גדול,
שהתמרמר: למה לא כותבים, למה לא חותמים, למה סומכים על
ההבנה והזכרון, ושניהם כה מתעתעים. מכל מקום, אמר, יש לי
שאלה: אם היתה פורצת חלילה שריפה, הבית היה עולה חלילה
בלהבות, והיית נזכר ששכחת על השולחן עשרת אלפים דולר,
היית נכנס לאש כדי להציל אותם?!

ענית: ודאי שלא!

אמר: ובכן, מחלוקת היא אש, אל תכנס לתוכה בשביל עשרת
אלפים דולר...

שמעתי לדבריו, לא התקשרתי עוד. השלמתי את הסכום מכיסי.
אבל לא יכולתי לדברו לשלום. תאר לך, כל שבעת ימי המשתה
לא אמרתי למחותן מזל טוב!"

ברגיל, מחליפים המחונתנים ברכות ואיחולים. והרי 'בעל שמחה'
הוא 'בעלים' על השמחה, כמאמר צדיקים (נזר ישראל בשם הרה"ק
מקארץ זצ"ל, רמתים צופים סימן ד בשם החוזה מלובלין זצ"ל,
ישמח ישראל לקוטים ד"ה אגרא). כמה נפלא כשכל אחד משפיע
על רעהו שפע ברכה, מזל טוב מחותן, שנזכה לרוב נחת עד בלי
די ולדורות ישרים מבורכים, אידישע נחת און קיין צער און עגמת
נפש חלילה. לא ללחוץ יד ולא לאחל מזל טוב. לחשוב שהמחותן
מביט עליו כאל גנב וגזלן, שודד ועושק!

בדמעות בעיניו אמר: "ואתם הרי מכירים אותי. באמת כך סיכמנו!
הכלל, לפני השבע ברכות האחרון התקשרתי, בקשתי שתדברו,
ותדברו בשבחי. לא שאני אוהב את זה וזקוק לזה, אבל שידע
שאנו משפחה מהוגנת!" כמה התרגש. "ואתם באתם, ופעלתם
בחכמה. הכברתם בשבחו של המחוננת, ביחוסו הרם ומעלותיו
הרבבות, קניתם אותו, שביתם את לבו. ואז דברתם על 'ענבי הגפן
בענבי הגפן'. והעדתם מהכרות האישית על המידות הטובות

המשך בעמוד 14 <<<

"וְיִתְדַבֵּר מִרְיָם וְאֶהְרֹן" (במדבר י"ב, א')

אספר סיפור שאני יודעו לפרטיו, מבלי להסגיר חלילה פרטים
אישיים.

מעשה בבעל דרשן, נקרא לו שמעון, ובכן, שמעון זה מקבל שיחת
טלפון מאחד מבני הקהילה, נקרא לו ראובן, שהשיא את בתו בשעה
טובה. אמר: רבי שמעון, אני עורך מחר את השבע ברכות האחרון
בביתי, ואני מבקש שתבוא ותכבדני
בנוכחותך וכמובן תישא דברים.

נו, בקשות שבכל יום. לכל דרשן יש
דרשות מוכנות לכל עת. לברית, לבר
מצוה, לאירוסין, לשבע ברכות ושלא
נדע. אבל המחוננת דנן הוסיף: ואני
מבקש שתאמר דברים בשבחי.

זה כבר חריג. כמובן, כולם מצפים,
ואיש עוד לא קיבל סטירה על מחמאה,
אדרבה. אבל לתבוע בפה. והוא מכיר

את המחוננת, מאותם המהלכים בצידי דרכים. אינו דורש עליה
מכובדת ואינו נדחף בראש. צנוע ומעלי. משהו קורה שם. זו זעקה
נסתרת לעזרה. אין זו סתם הזמנה לדרשה.

מיד פנה הדרשן לברר מעט יותר על המחוננת ומשפחתו, ושמע
רק שבחים, כצפוי. פנה לברר על הצד השני, והנה ענבי הגפן בענבי
גפן. משפחה חשובה משני הצדדים ולמעלה דור אחר דור. והחתן
מופלג בהלכות והליכות, תורה עם דרך ארץ, רוח המקום ורוח
הבריות נוחה הימנו. השמועות הטובות רק הגבירו את התעלומה,
אבל אין זה עסקו. מה שנתבקש, יעשה.

הגיע, ועיני המחוננת הביעו שמחה ותקוה, ציפיה דרוכה. כשנתבקש,
קם והחל בדבריו. פתח בפרשת השבוע וזלג למשפחת החתן. אח,
איזה יחוס אבות משני הצדדים, ויחוס עצמי, לעילא ועילא. והחתן,
כל פה מלא שבחיו. הכלל, מי ידמה ומי ישוה. נו, אין זה פלא שזכו
שבנם נכנס לכזה בית מושלם, ביודעי ומכירי קאמינא. בית של
מידות טובות ונעלות, בית של הארת פנים וטוב לב, הבית המושלם
לחתן המושלם. כל הפנים זרחו מנחת, כולם נהנו מהדרשה הנפלאה.
שוין, הרגיש שעשה את שלו, פעל כמצופה. ואם בכל שבע ברכות
משמחים חתן וכלה, כאן שימח את המחונתנים.

למחרת היום, ברבע לשלוש בצהרים, צלצל הטלפון בביתו. ראובן
על הקו. אין בפי מילים להודות. על לא דבר, אין על מה. האם יכול
הוא לעלות ולדבר. הנה כי כן, התעלומה עומדת להיפתר. רוצה
הוא לעלות עם בני ביתו. בשמחה, בעלי שמחה מרבים שמחה.
הגיעו, והושיט מעטפה. כסף עבור הדרשה. היא היתה נפלאה,
הם אסירי תודה.

מובן שהדרשן סרב לקחת. לא מוזכרים מצוה בכסף, שמחה היא
שהיתה לרצון.

אמרה המחוננת: "אילו הייתם יודעים כמה יש במעטפה לא
הייתם מסרבים".

הגה"ח רבי אהרן טויסיג שליט"א

באחד הבקרים חיפשתי עשירי למניין, החלטתי להזעיק את אחד מידידי. הלכתי אל ביתו, השעה היתה מוקדמת למדי וכדי לא לעורר את כל המשפחה החלטתי להיכנס דרך המרפסת. אז התנפלו עלי שני כלבים ואחד מהם נשך אותי בחוזקה

רבי יצחק זילבר זצ"ל מחרף נפשו לתורה ותפילה בשנות השלטון הקומוניסטי ברוסיה

"וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל ה' (במדבר י"א, ב')

שיבוץ הפועלים". ומיד אחר כך הלך איתי.

שומרים "נאמנים"

איסוף היהודים למניין היה כרוך בבעיה נוספת, עליה עדיין לא סיפרתי. טשקנט היתה עיר מלאה בכלבים, והללו שמרו על הבתים. בהיותי אדם חסר סבלנות וממהר באורח קבע, כל הליכה ברחוב הפכה אצלי לריצה. תמיד חבל היה לי על הזמן. לכלבים היתה זו סיבה טובה לרדוף אחרי, שהרי מטבעם רודפים הם אחרי מי שרץ... באחד הבקרים חיפשתי עשירי למניין. זמן תפילת שחרית כמעט עבר, שמונת האנשים (מלבדי) כבר רצו להתפזר כדי להספיק ולהגיע למקום עבודתם, אולם העשירי עדיין לא נמצא. החלטתי להזעיק את אחד מידידי. הלכתי אל ביתו ונקשתי על הדלת. השעה היתה מוקדמת למדי, הדלת היתה נעולה ואיש לא ענה לי.

כדי לא לעורר את כל המשפחה, החלטתי להיכנס דרך המרפסת. אך כאשר נכנסתי לחדר, התנפלו עלי שני כלבים ואחד מהם נשך אותי בחוזקה.

בעל הבית ששמע את הרעש, יצא בבהלה: "מה קרה?" הסברתי לו במהירות את הענין, והוא מיד הצטרף אלי למניין... הנשיכות וכל הכרוך בהן לא עניינו אותי כרגע - העיקר יש לי עשירי למניין! במשך מספר שנים שימשתי כחזן בתפילות יום הכיפורים. היה זה מניין, שהתאסף בסתר בביתה של אחת המשפחות. הייתי שוהה בביתם במשך כל היום מבלי לצאת כלל. בהפסקות הקצרות למדתי תורה עם אנשים. קראנו למניין "מפלגת-קומסומלי", הוא התקיים בראש השנה וביום הכיפורים, והתפללו בו אנשים שמסוכן מאוד היה בעבורם אילו נתפסו.

באחת השנים, היה זה כבר במוצאי יום הכיפורים, ואני ביקשתי לחזור לביתי. יצאתי לחצר מבלי להודיע לאיש, ולפתע התנפלו עלי כלבי השמירה, ששחררו במיוחד כדי לשמור שזר לא ייכנס לבית, ונשכו אותי!

הפעם, יצאתי מהאירוע מבלי להזדקק לזריקות, שכן היו אלו כלבים ביתיים, ובעליהם הבטיחו לעקוב במשך עשרה ימים האם לא מתפתחת אצלם מחלת הכלבת, שאז עדיין ניתן לקבל את החיסון. אך לא תמיד עבר הכל בשלום. היו פעמים בהן נאלצתי לעבור סדרת זריקות נגד כלבת - כשלושים או שלושים וחמש זריקות בכל פעם. במהלך הימים הללו אסור היה לי לשתות יין, כך שלא יכולתי לקדש בשבת.

מאז אותו אירוע התחלתי להיות קצת יותר זהיר בעניין הכלבים. לא רציתי להזדקק שוב לזריקות...

(מתוך 'להשאר יהודי')

חובת לימוד התורה לילדים מוטלת על האב. לכן, למרות היותי אדם עסוק - הן בענייני עבודה והן בעניינים ציבוריים - הקפדתי ללמד את ילדי חומש, גמרא, תפילות וכל מה שקשור בענייני יהדות. פעמים רבות, נהגתי לקחת את ילדי לטיולים שונים: לגן העיר, לגן החיות וכדומה. הילדים היו משתעשעים, ואני יכולתי לנצל את הזמן וללמוד גמרא. בטשקנט נהגו האנשים בפשטות, ללא גינוני

טקס, כך שרבים, גם כאלו שאינם מוכרים לי, ניגשו בטבעיות ושאלו מה אני קורא. מאחר שידעתי כי בטשקנט לא מזדרזים להלשין וכי הדבר אינו מסוכן מידי, הייתי נוהג לומר את האמת והסברתי שמדובר בספרים בשפה העברית. והעיקר - המשכתי ללמוד בכל הזדמנות. הילדים היו קטנים והתביישו בכך שאני מושך תשומת לב. חשבתי כי כדאי לנסות ולנטרל את חששם זה, וכאשר טיילתי איתם, פרצתי בצחוק כמו שיכור. הילדים המבועתים לחשו לי באימה: "אבא, מה אתה עושה? והרי מסתכלים עליך!"

"נו, שישתכלו", ענית. דוקא משום שהיו רגישים ל"דעת קהל", ביקשתי לחסן אותם מפניה. ידעתי כי הדבר יהיה חשוב להם בעתיד.

עשירי למניין

הייתי מומחה באיסוף אנשים לתפילה במניין. כאשר היה חסר העשירי, הייתי יוצא לרחוב ושואל כל עובר ושב: "הנך יהודי? אם כן, בא בבקשה והצטרף כעשירי למניין". האם תוכלו לתאר לעצמכם את הדבר הזה, בטשקנט, בברית המועצות, בשנים ההם? באחד הימים, כמעט והתייאשתי מלמצוא עשירי למניין. גילו את אוזני שלא הרחק משם, באחד מבתי החרושת, עובד יהודי בתפקיד של סדרן. נכנסתי למקום ומצאתי אותו. מסביבו עמדו פועלים רבים והוא הפנה כל אחד מהם לעבודתו.

ניגשתי אליו: "סלח לי, בבקשה, יש לי מניין אך חסר לנו עשירי להשלימו. אנא ממך, אני מבקש כי תבוא איתי למשך זמן של כעשרים דקות". האיש נענה בחיוב ואמר: "אבוא. רק אסיים את

על שולחנו של רבי חיים עוזר, סיפר רבי חיים קרייסווירטה, היה מונח ספרו 'אחיעזר', ילדות נזרקה בי והעזתי פני ושאלתי 'והיכן הם חלקיו הנוספים של הספר?' ר' חיים עוזר לא דחני מעל פניו, אלא הכניסני לחדר פנימי

רבה של אנטווערפן הגאון רבי חיים קרייסווירטה זצ"ל נושא כמשיא העם

"וְנִשְׂאוּ אֶתְךָ כְּמִשְׂאֵה הָעָם" (במדבר י"א, י"ז)

אחד היהודים בעירנו התקרב מאוד לרבינו. רבינו נעזר בו רבות בחייו הפרטיים, כאות וביטוי להכרת הטוב אמצו רבינו כמעט לבן, לקח אותו ואת כל אשר עמו תחת חסותו, דאג לכל מחסורו כדאגת אב לבנו, כשהגיע העת להכניס את בנם בכורם לשיבה נתקלו ההורים בקשיים מצד ההנהלה באחת הישיבות המפורסמות באירופה, הילד שמו הלך לפניו כילד קצת חלש מבחינת כשרונות וכו', וגם לא מבוסס כל כך מבחינה כלכלית ואין זה סוד שאש"ל של בחור עולה הרבה. הרב נכנס בעובי הקורה, אך כל ההשתדלויות נתקלו בסירוב מוחלט. הרב ניסה בכל הדרכים "בתפילה, בדורון ובמלחמה" (איים עליהם שלא יתן להם דריסת רגל באנטווערפן לאסוף כספים כי אינם ראויים לשום תמיכה), אך שום דבר לא הועיל.

באין מוצא פנה רבינו לשיבה אחרת והבטיח לקחת ע"ע את כל העול הכספי לממן אברך שיעזור לו להתקדם וכו'. צוות הישיבה לא יכול להעז פנים וקבלו על תנאי. וב"ה הבחור עשה חיל, ובעקבותיו התקבלו כל שאר האחים. רבינו

ליווה אותם גם בהמשך הדרך, שלחם לשיבות בא"י על חשבוננו, וב"ה לא הכזיבו וכולם כאחד יצאו אברכים חשובים ובני תורה אמתיים. הרב נהג לבקר אותם בישיבה בירושלים בעיקר את הבכור בתחילת דרכו, כולם ראו וכן תמהו במה זכה הבחור להתקרבות כזאת? נענה רבינו ואמר "ער איז מיין גן עדן", כך סתם ולא פירש. והנה קוריוז, הישיבה שהתעקשה ולא הסכימה בשום אופן להיענות לבקשת רבינו ולקבל את הבחור כתלמיד מן המניין נאלצה במשך שנים (עד שהאברך ביקש להשתחרר) לממן לאברך הנ"ל הוצאות טיסה מבלגיה (כמעט מדי שבוע בשבוע), לשלם לו אש"ל ושכר טרחה כדי להעזר בו בקידום בחורים חלשים ובעייתיים.

רבינו זצ"ל ראה פעם את פני החפץ חיים בחלום והסיק שלא לשוא הטריח עצמו החפץ חיים לפקדו בחלומו. נזכר שנכדו ר' הלל זק"ש נמצא במצוקה, הלך והביא לו תרומה של כעשרת אלפים דולר.

מעשה ארע אצל מרן החפץ חיים, אותו סיפר הרב. אחד ממקורבי הח"ח, ושמנו ש"ף - איש אמיד היה ובעל נכסים, הבעלים של אחת החברות המובילות בעולם בענף ההנהלה בשם BATA SHOES אשר תרם רבות למטרות צדקה וחסד, הלכך כיבדו הח"ח במאוד, עד שיש מפליגים לספר שתמיד קיבל את פניו בבגדי שבת.

בסוף ימיו החליט לפזר את רוב ממונו למטרות צדקה וחסד ולהשאיר לעצמו ולזרעו די צרכיהם סך הגון, שלא מבייש. אלא שצאצאיו שלא יכלו להשלים עם מידת פזרונו של אביהם עשו כל טצדקי להניא מכוונתו, ורדפו אותו על מעשיו. כשהגיע עד סף קצה הסיבולת, החליט להוועץ בחפץ חיים.

כשנכנס למעון קודשו, בדיוק נטל הח"ח את ידיו לסעודה. בתחילת הסעודה אמר "מזמור לדוד ה' רועי לא אחסר" תוך שהוא מטעים

הגאון רבי חיים קרייסווירטה זצ"ל

לנגן את הפסוק הנכבד: לכאורה דבר פלא הוא, הרי "טוב וחסד" ו"ירדפוני" הינם תרתי דסתרי? ממה נפשך, אם זה דבר טוב - למה יש צורך לטוב וחסד 'לרדוף' אחרי, ואם יש מקום לברוח איזה קשר יש לזה ל'טוב וחסד'?

אלא, הסביר, אם על מאן - דהו נגזרו חלילה רדיפות, ובגורלו עלה להיות נרדף, מבקשים אנו מהקב"ה, שאך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי, שהרדיפות שיהיו ינבעו מטוב וחסד... התרגש הלה ונותר המום, הרגיש שרוח הקודש הופיע בבית המדרש, ובטרם קרא, נענה! הוא לא הציג את שאלתו, לקח ברכת פרידה ושב על עקבותיו רגוע ושלו, בהחלטה נחושה להמשיך במעשי הצדקה... על להיטותו של הגר"ח קרייסווירטה זצ"ל לקיום מצוות החסד שמענו מיהודי נכבד שהיה נוכח בפגישתו של הגאון זצ"ל עם להבחל"ח הרב אלימלך פירר שליט"א, באותו מעמד סיפר הרב קרייסווירטה, כי בהיותו צעיר לימים הוא נכנס למעונו של גדול הדור הגאון רבי חיים עוזר גראדז'ינסקי זצ"ל, שניהל ברמה את רבנותו בעיר וילנא, ואף עסק בעשיית צדקה וחסד בקנה מידה נרחב ביותר, וביתו המה בכל שעות היום מאנשים שנכנסו ובאו בענייני צדקה וחסד שונים.

"על שולחנו של רבי חיים עוזר", סיפר, "היה מונח ספרו 'אחיעזר', שבו מקבץ של תשובות הלכתיות שהשיב הגאון לשואליו. ילדות נזרקה בי והעזתי פני ושאלתי 'והיכן הם חלקיו הנוספים של הספר?' ר' חיים עוזר לא דחני מעל פניו, אלא הכניסני לחדר פנימי והראה פנקסים רבים סדורים בסדר מופתי תוך שאמר 'הנה אחיעזר ח"ב'. היו אלו הפנקסים שבהם נרשמו פעולות הצדקה והחסד שנעשו על ידו!"

כשסיפר רבינו מעשה זה, מוסיף היה לקשר אליו את מאמר הגמרא: ואמר רבי אלעזר כל העושה צדקה ומשפט, כאילו מילא כל העולם כולו חסד, שנאמר "אוהב צדקה ומשפט חסד ה' מלאה הארץ" שמה תאמר כל הבא לקפוץ ולעשות צדקה וחסד, קופץ, ומספיקין וממציאין לו אנשים מהוגנים? ת"ל "מה יקר חסדך אלוקים", וכתב רש"י שצריך לתת לב ולטרוח ולרדוף אחריה, לפי שאינה מצויה תמיד לזכות בה למהוגנים. לא תמיד זוכים לקיים את מצות הצדקה האמיתית בנקל.

לעיתים צריך להרבות שיחה ושתדלנות עם תורמים אפשריים, כדי לזכותם במצות הצדקה. אם במוסד עסקי יש ונתקלים לעיתים קרובות בתגובות לא נעימות, ביקורת וטענות על המוסד ואנשיו; ואם מדובר בסיפור אישי של בן תורה העומד לפני פרק האיש מקדש של אחד מצאצאיו - יסבירו לגבאי הצדקה בטוב טעם למה לא מוצדקת קניית דירה להכנסת כלה וכי כדאי להסתפק במועט החל מהוצאות החתונה וכיו"ב - והכל במטרה להפטר באמתלאות מחובת הנתינה. סוגיה זו ודברי רש"י לימדנו רבינו פרק בהשתדלות, לא להתעלם ולא להתפעל, אדרבה ואדרבה גדול המעשה מן העושה.

(מתוך 'מי"ם חיים')

פעם הביאו עסקנים קבוצה של קציני משטרה בכירים לסיור בבני ברק, להפתעתם, לא קידמם רבינו בגינוני נימוס, ודיבר גלויות: "לא פעם אתם נאלצים לכפות על אחרים החלטות המנוגדות לרצון השי"ת, ואין לכם מושג כמה אני מרחם עליכם שכך נגזר עליכם"

כ"ק אדמו"ר ה'באר יעקב' מנדבורנה זי"ע בפרק על אהבתו את ישראל מרוב אהבתו לאביהם של ישראל

יהודים חוטאים ואני מקשיב להם בסבלנות ועוד עונה להם ומעודד אותם, בה בעת שרק למשמע הדברים שהם אומרים מגיע להם שישליכום מקומה רביעית בפעם אחת, ואילו אני מוריד עצמי אליהם... והוסיף וסיפר: הוה עובדא אצל דו"ז הרה"ק רבי מאיר'ל מפרימישלאן זי"ע, שנכנסה אליו אשה אחת והגישה קוויטל. הביט הרה"ק מפרימישלאן בפתקא ואמר: "וכי אין את מתביישת לתת לי קוויטל?!..." השיבה האשה בפשטות: "הרי הרבנו של עולם רואה יותר ושותק!". לאחר מכן התבטא הרה"ק מפרימישלאן, כי אשה זו נצחה אותו. בהזדמנות אחרת, לאחר שיצא ממנו אדם שהיה רחוק מתורה ומצוות, התבטא רבינו באזני המשב"ק: "האמן לי כי הרבה יותר נעים להגיד 'נשמת' במקום לשבת עם כאלו 'פעקלעך' קשים"

דוגמא אפשר למצוא גם בכל אותן פעמים שלא כבש מוסרו, אלא הוכיח וייסר, וכל זאת מתוך חמלה ורחמים על נפש יהודי שתיחלץ ממיצר. פעם הביאו עסקנים קבוצה של קציני משטרה בכירים לסיור בבתיהם של גדולי ישראל בבני ברק, ובין היתר פקדו את ביתו של רבינו.

להפתעתם, לא קידמם רבינו בגינוני נימוס גרידא, אלא דיבר גלויות: "עליכם לדעת כי הארץ שייכת לקדוש ברוך הוא, והוא זה שרוצה שתהיה משטרה שתשמור על הסדר בקרב הציבור. אני יודע שלא פעם אתם נאלצים לכפות על אחרים החלטות של בית משפט המנוגדות לרצון השי"ת, ואין לכם מושג כמה אני מרחם עליכם שכך נגזר עליכם. כי עיקר תפקידכם הוא מתוך שליחות של בורא העולם, וכל פעם שאתם נאלצים לעשות משהו שהוא בניגוד לרצונו ית', זה ממש מעורר רחמים". הקצינים הרכינו ראשם באי נעימות, וגם העסקנים שהביאום חשו חוסר נוחות על שהביאום למקום שמרביצים בהם מוסר. ברם, לאחר מכן נשמעו הקצינים הסחים בכנות, כי חשו שרבינו מדבר מתוך אהבה אמיתית וכי באמת ובתמים הוא מרחם עליהם. אם לא די בכך, לאחר תקופה פנה הבכיר שבחבורה וביקש לבוא ביחידות כדי להתייעץ בעניין אישי, כי מכוחה של שיחת התוכחה חש כבן אצל אביו.

אותה אהבת ישראל נראתה אצלו גם כשבאו להתייעץ עמו אודות אדם שכשל וסרח, ולאחר שהועמד למשפט נחבש בבית האסורים. כשחלפה תקופה ממאסרו, התדיינו העסקנים ביניהם, האם יש לנסות לפעול לשחרורו המוקדם, או שמא ראוי לו להמשיך ללמוד לקח בלתי נשכח בין כתלי הכלא. מששמע רבינו במאי עסקינן, נענה ואמר בלשון חז"ל (מכות כג.) "כיון שלקה הרי הוא כאחיק", וקבע: "הלה את המכה שלו כבר קיבל, ואילו עלינו מוטל לעזור לו לשוב לחיים".

לא זו בלבד שמסר נפשו כדי להושיע יהודים מצרותיהם, אלא שהתמסרותו היתה גם כדי להאיר במעט את חשכת קשייהם ולו המשך בעמוד הבא <<<

"פֶּאָשֶׁר יִשָּׂא הָאָמֶן אֶת הַיֵּינֶק" (במדבר י"א, י"ב)

אותו משפט נפלא שהשמיע הרבי הדבר חיים - "אז מהאט ליב די טאטע, האט מען ליב די קינדער" (כאשר אוהבים את האבא, אוהבים גם את בניו) - היה אבן פינה בדרכו של רבינו באהבתו את ישראל. כי מרוב אהבתו לאביהם של ישראל, היה אוהב באופן מופלג לכל בניו. לא בכדי נמשכו יהודים מכל עדות ישראל אליו, כי חשו בלבם שהוא אוהבם באמת ומוכן לעשות הכל למענם.

כאשר הוכח במאות אלפי מקרים, שנחלץ לעזרתם של אנשים שלא היו מאנשי שלומו וכלל לא היה להם קשר עם חצרו, אלא רק מחמת שהתוודע להזדקקותם לעזרה.

העיד מרא דעובדא, יהודי חשוב מבני ברק שבתו הגיעה לפרקה והציעו לה שידוך מאחת הישיבות החסידיות, אך הוא לא מצא ידיו ורגליו ולא ידע כיצד להשיג מידע על הבחור המדובר. רגליו הוליכוהו אל רבינו, למרות שלא נמנה על חסידיו ורק הכירו מעט באקראי. מששמע רבינו את קשייו, אמר לו: "היכנס אלי בעוד יומיים ואראה, וליתר בטחון השאר לי את מספר הטלפון בביתך". למחרת התקשר רבינו בעצמו, הזדהה בשמו, ומסר לו את כל המידע אשר בירר עבורו.

אף בשנה האחרונה, בהיותו חלש ומיוסר, הוה עובדא: באחד מימי ספירת העומר ביקש יהודי נכבד מהגבאים שיניחו לו להיכנס לשאול את רבינו דבר מה. השיבו לו, כי אין רבינו יכול לקבל קהל באותו יום, אך מחמת היותו תלמיד חכם ונשוא פנים הציעו לו שימתין לרבינו בשובו מתפילת ערבית, ויציע שאלתו בקצרה. ואכן, כשיצא רבינו מבית המדרש לאחר התפילה, ניגש האיש ושאל בקצרה: "האם אוכל להיכנס אל הרביז?", וכמובן שרבינו אמר שייכנס. נכנס וישב כרבע שעה ושטח שאלה רפואית סבוכה שבמשפחתו. תוך כדי שיחה הזכיר את שמו של אחד הרופאים המפורסמים העובד בבית החולים 'איכילוב', שעדיין לא הגיעו אליו אך שמעו כי מומחה הוא בתחום. מששמע רבינו את שם הרופא, מיד נשלחה ידו אל הטלפון ועל אתר התקשר ושוחח עם הרופא באריכות על כל צדדי העניין, ואת השיחה חתם ואמר: "אני שולח אליך יהודי פלוני ואבקשך שתטפל בו כראוי". והאיש, כאמור, אינו מאנ"ש כלל, אך בעיני רבינו הוא בנו של השי"ת ככל יהודי.

כל אדם שביקש את עזרתו, או אפילו את התייחסותו, קיבלה במידה גדושה. אפילו אנשים שרוח הבריות אינה נוחה מהם והכל מדירים רגליהם מסביבתם, אצלו היו רצויים בנפש חפצה. גם אם לא מצץ מוגלת פצעים כמו פיו, היו ידיו ממשמשות במורסת פצעי נפש, לנקות ולחטא, לחבוש ולהבריא, ולא היה פצע שלא היה מסוגל לטפל בו.

פעם התבטא באזני אחד המשב"קים ואמר: באים אלי, נעבעך,

לזמן קצר. גם כאשר ידע כי אין בכוחו לחלץ אדם ממצוקותיו, אף אז לא משך ידו והתאמץ להעניק לו 'חיי שעה'; לעודדו לחזקו ולאמצו, במאור פנים ובשיחה חמה, ובלבד שיוקל עליו בהמשך משא החיים.

פן נוסף של 'חיי שעה' הוקפד בהנהגותיו של רבינו עם הבריות, שלא לדחות בשורה טובה ולא להמתין עם עצה מועילה, על אחת כמה וכמה שלא להשהות מעות של צדקה שניתן להקדים את נתינתן, וכדברי רבא (ראש השנה ו.) שעל השהיית מעות צדקה עוברים ב'בל תאחר' מיד, "דהא קיימי עניים". כיוצא בזה, אם נמצאים אנשים הזקוקים לעזרתו ומייחלים להיכנס אליו, לא היה מסוגל לדחותם, אף לא ביום אחד. גם אם נאלץ בשל כך לטרוח ולהקדיש זמן, מוצדקת היתה הטירחה בעיניו אם היא תוסיף שעתיים של מרגוע לנפש האדם הנזקק לו.

נודע לו פעם על אחד מאנשי שלומו העובר רדיפות קשות במקומו, והצר לו מאד על סבלו. אותו מקורב היה רגיל בעת ההיא להגיע לבית רבינו בקביעות, וגם באותו יום אמור היה לבוא בשעות הערב. אולם כבר בצהרי היום הקדימו רבינו ושיגר ביד שליח מכתב חיזוק, למשוח צרי על פצעי הרדיפות. בשעות הערב, נכנס האיש אל הקודש פנימה ושאל: "הלא ידע רבינו שאני עתיד להגיע

בערב, ואיזו דחיפות היתה במשלוח המכתב כבר בצהריים?". השיב לו רבינו בפשטות, כמי שאינו מבין כלל את שאלתו: "אם אפשר להקל על יהודי שעתיים קודם, מהיכן ההיתר להשתהות?!" ---
 התבטאות מופלאה נשמעה מפי קדשו, ובה הגדיר רבינו בעצמו את מהותו ותפקידו עלי אדמות. היה זה בראשית ימי הנהגתו, כאשר נסע רבינו לחוץ לארץ והצטרפו מנהלי המוסדות למסעו. הוא ישב ועבד את עבודתו בקודש - להאיר חייהם של יהודים שלא הכיר - והם הסתובבו בבתי נגידים וערכו מגבית לטובת המוסדות. בהיותם בקנדה, הגיע גביר גדול לבית האכסניה ששהה שם רבינו, והלה התבטא באזני מנהלי המוסדות כי מוכן הוא לתרום סכום עצום, אך בתנאי שרבינו יבקש זאת ממנו בעצמו. נכנסו מנהלי המוסדות - הגה"ח רבי שמואל צבי קובלסקי זצ"ל והרה"ח רבי שמואל צבי אלבוים ז"ל - ואמרו לרבינו, כי גביר פלוני מבקש להיכנס אליו וכי אמר להם מראש על נכונותו לתרום סכום גדול אם יתבקש מפי רבינו. הנהן רבינו בראשו כמסכים, אך כשיצאו השניים לקרוא לאיש, פנה רבינו אל הרה"ג רבי מנחם קליין שליט"א, שנכח בחדר, והפטיר לעברו: "הם רוצים שאבקש ממנו כסף... וכי אינם יודעים שהתפקיד שלי בעולם הוא רק לתת ולתת ולא לבקש?!"
 (מתוך 'אביהם של ישראל')

האם מותר לסחוט לימון לכוס קולה קרה? החליפה התאבקה איך תנערו את האבק בשבת?

מצטרפים עכשיו לעשרות אלפי לומדי דף היומי בהלכה
 שמתחילים בימים אלו הלכות שבת חלג' במשנ"ב

לפרטים 025609000

לא שעה אליהם, התייחס לשאלה ברצינות, השמיע תשובה. נראה שתגובת רבינו הרעימה את הזקן, שציפה לשמוע שזו קושיא שאין לה מענה. התקרב לשולחנו של רבינו ודחף את גמרתו לעומת פניו הקדושות, ולא הסתפק בכך: הרעים בקולו בדברי בוז, ועזב את המקום בטריקת דלת.
 התלמידים היו המומים. שכאילו דבר לא ארע. "נחזור לענייננו" קרא רבינו, "בדעת התוספות ניתן לומר שני מהלכים... לא עברו דקות רבות, והדלת נפתחת בשנית. הזקן בפתח, ובפיו שאלת תם: "האם עשית לך משהו?"
 איזו שאלה!
 שוב מיהר אליו רבינו אל הפתח: "לא, למה תחשוב כך? לא עשית לי דבר!"
 "הרמתי יד", הזכיר הזקן. "מבקש מחילה."
 "אין על מה, לא הקפדתי עליך, אין בלבי שום טינה!" הבטיחו רבינו. "טוב", נהם והלך.
 "הזקנים חיים בעולם אחר", הסביר רבינו לתלמידים. "בואו ננצל את התקופה היפה של חיינו. יש כמה נפקא מינות בין שני המהלכים בתוספות..."
 ולמחרת הופיע הזקן בשיעור, והתקבל בכל החביבות...
 (מתוך 'האור לציון')

משראה שהגבאי לא מתייחס ורבינו שותק, העביר את הצעקות אליו: "אני אתבע את הרב בבית הדין!" קרא. "אתה חייב לתת לי עליה!" ועוד ועוד.
 בית הכנסת הוכה בתדהמה, רבינו ישב במקומו הקבוע בבימה והלה עומד מולו, מחרף ומגדף. ורבינו מהנהן בראשו. מששתק, נענה: "אתה צודק! זו זכותך לבקש לקנות עליה!"
 "אז למה הגבאי לא מסכים?" טען.
 "גם הוא צודק!" ענה רבינו, "גם אם אני הייתי מבקש והוא לא מסכים, זו זכותו. הוא הגבאי!"
 באין אומר ודברים, ירד הלה מן התיבה, ורבינו נשאר במקומו, יושב רגוע ושלו כשהיה!
 "הזקנים חיים בעולם אחר..."
 ומחזה נורא - סיפרו התלמידים - עינו ראו ולא זר: בקירבת הישיבה התגורר זקן מופלג, ומשועמם. מפעם לפעם עלה, ליהג, בילה זמן. מפעם לפעם בא לשיעור, ישב בלא להבין דבר, הקשה שלא כענין ולא האזין לתשובה, ולפתע קם ויצא. כבואו כן נפלט. יום אחד, בעיצומו של השיעור, פתח את הדלת ונשאר לעמוד בפתח: "יש לי שאלה", הכריז.
 רבינו מיהר אליו, לשמוע. התלמידים התקשו לכבוש את גיחוכם, היתה זו שאלה תמוהה בפרשת השבוע, בלי ריח קושיא. רבינו

מרן הראב"ד הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א, דן על הכנת מאכל השבת הנפוץ "בצל וביצים", והוא מונה לא פחות מעשרה (!) איסורים שונים, שניתן לעבור עליהם ח"ו מבלי משים

הרב יהושע גוטליב

בעוד כחודש ימים בתאריך ט"ז בתמוז, יסיימו עשרות אלפי לומדים בכל רחבי העולם היהודי במסגרת הדף היומי בהלכה את לימוד כרך ב של המשנה ברורה ומתחילים ללמוד ולהגות בכרך ג הלכות שבת. עוד לפני לומדים עומדים להצטרף למסגרת הלימודים והמבחנים של 'דרשו'.

ליקטנו לכם צרור של מאמרים ושיחות של גדולי ישראל בענייני הלכות שבת

מרן הראב"ד הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א, דן על הכנת מאכל-השבת הנפוץ "בצל וביצים", והוא מונה לא פחות מעשרה (!) איסורים שונים, שניתן לעבור עליהם ח"ו מבלי-משים, ואלו הם:
א. בורר - כשמקלף הביצים. ב. טוחן - כשחותך הבצל. ג. לש - כשמוסיף שמן. ד. ממרח - כשמחליק הסלט בשעת הגשתו. ה. מוחק - כששובר קליפת הביצה. ו. מעבד - כשמוסיף מלח. ז. עובדין דחול - כשמשתמש בכלי מיוחד לחיתוך. ח. בורר - אם נפלה קליפת ביצה לתערובת ומוציאה. ט. מבשל - אם הביצה חמה. י. מוקצה - כשמפנה הקליפות.

נמצא אם כן, שבהכנת תבשיל אחד מתבשילי השבת, עלולים לעבור ח"ו על עשרה איסורים שונים. וכי עוד יש צורך לבאר את חשיבות ונחיצות לימוד הלכות שבת? (תשובות והנהגות כרך ב סי' קפא).

הראב"ד הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א

מרן הגר"ג אדלשטיין: אי אפשר להנצל מאיסור שבת בלי לימוד הלכות שבת
בחודש שבט תשע"ב, עלתה למעונו של מרן הגאון רבי גרשון אדלשטיין שליט"א משלחת ראשי ארגון 'דרשו', לרגל סיום לימוד משנה ברורה חלק ג' במסגרת הדף היומי בהלכה, ולרגל הוצאה לאור של המשנה ברורה חלק ד' מהדורת דרשו.

בדברים שנשא בפניהם אמר מרן שליט"א:

המשנה ברורה בהקדמתו להלכות שבת כתב בשם היערות דבש, שאי אפשר כלל במציאות להינצל מאיסור שבת אם לא לומדים את כל הדינים על בוריים היטב, ולמשל באיסור בורר מצוי מאד להיכשל מפני חיסרון ידיעה, וכן מלאכת דש ולישה ומלבן ושאר אבות מלאכות, ובפרט בענין בישול ושהייה והטמנה שיש בזה הרבה חילוקי דינים שנוגעים למעשה, מי שלא למד את ההלכות עלול בנקל להיכשל באיסורי שבת.

וראיתי בעיני אצל שומרי תורה ומצוות, שפעם אחת נפל כתם על בגד, ובני הבית שלא ידעו הלכות שבת רצו להעביר את הכתם עם מים, ולא ידעו כי זוהי מלאכה דאורייתא ממש, ששרייתו זהו כיבוסו, וכן לנער טלית חדשה או לנקות אבק מהכובע יש בזה איסור מלבן, ויש עוד הרבה דברים מצויים מאד בהלכות שבת שאם לא לומדים את ההלכות עלולים להיכשל באיסורי שבת, לכן יש חיוב מיוחד ללמוד ולדעת הלכות שבת.

החיי אדם חיבר ספר מיוחד על הלכות שבת "זכרו תורת משה",

וכן יש ספר "ברית עולם" מהגה"צ רבי בנימין זילבר זצ"ל על הלכות שבת, ומבאר שם הרבה הלכות המצויות בכל מיני המצאות ודברים חדשים שאינם מוזכרים בפוסקים, וצריכים לדעת את ההלכה בזה כדי שלא להיכשל ח"ו באיסור שבת.

"מי שלא למד הלכות שבת על בוריה פעמיים ושלוש, לא יוכל להמלט שלא יקרה לו חילול שבת" (יערות דבש ח"ב)

כאשר נשאל מרן שר התורה, הגר"ח קנייבסקי שליט"א, באלו הלכות על האדם לקבוע יותר את לימודו. השיב: "הנוגע יותר למעשה".

כאשר נשאל מרן שר התורה, הגר"ח קנייבסקי שליט"א, באלו הלכות על האדם לקבוע יותר את לימודו. השיב: "הנוגע יותר למעשה". ומה לנו נוגע למעשה יותר מהלכות שבת, התדירות מדי שבוע, ומצויות בכל מעשה והלך ודיבור במהלך השבת.

אין להניח ההלכות מפני לימוד הש"ס

עוד נשאל מרן שר התורה, הגר"ח קנייבסקי שליט"א, במי שמרגיש כי יצליח להשקיע יותר בסדרי לימודיו הקבועים בגמרא רק אם לא יפריש מזמנו ללימוד ההלכה, האם חייב בקביעות עתים להלכה, והשיב: "בודאי".

מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א

וטעם הדבר, כי עיקר לימוד התורה הוא לקיים למעשה, וכמו שאמרו חז"ל (יבמות קט ע"ב): "כל האומר אין לו תורה - אפילו תורה אין לו... אמר קרא, ולמדתם ועשיתם, כל שישנו בעשיה ישנו בלמידה, כל שאינו בעשיה אינו בלמידה".

ובלשון חריפה כתב בהקדמת חיי אדם: "כי אם הלימוד אינו כדי לידע דיני התורה ומצותיה, מאי נפקא מינה בלמודו!..." ומשל למה הדבר דומה, למי שברשותו מפעל גדול המייצר סחורה כל העת, אלא שאותה הסחורה מושלכת לפח מיד בצאתה מפס-הייצור. אף כך הוא בעניננו, שאם אין האדם מוצא זמן עבור לימוד ההלכה, מה תועלת יש בלימודו, וכמו שאמרו חז"ל: "אפילו תורה אין לו!".

תמה מרן הגרא"ל שטיינמן שליט"א, כיצד יתכן כדבר הזה, שיהודי השונה משניות שבת לא יזהר ממלאכת טווה?

גם הלומדים מסכת שבת אינם ניצולים ממכשול עד שילמדו ההלכה
גם הלומדים מסכת שבת לסוגיותיה, אינם ניצולים ממכשול עד שילמדו ההלכה, וזאת מפני שהלימוד על סדר הש"ס, לרוב אינו במבט של קיום ההלכה למעשה.

וכמו שמספר בעל החיי אדם (בהקדמתו לספר זכרו תורת משה), שפעם ראה בעיניו אחד שהיה לומד פרק משניות כל יום, כשהוא יושב בשבת אצל מכונת טווייה וטווה, וגער בו: הלא שבת היום, אינך שונה במשנה 'הטווה'? והיהודי השיב בתמימות: כשאני לומד משניות איני מדקדק מה לעשות ומה לא לעשות, אלא שונה כדרכי. תמה מרן הגרא"ל שטיינמן שליט"א, כיצד יתכן כדבר הזה, שיהודי השונה משניות שבת לא יזהר ממלאכת טווה? וביאר:

המשך בעמוד הבא <<<

"הסיבה שנכשל, מפני שהלימוד שלו לא היה למעשה, הוא לא ראה 'חי' את מה שלומד, ולא קישר את המציאות למה שלמד".

בשבת אי אפשר להתקשר למורה-הוראה

מכמה מורי-הוראה גדולים שמענו טעם נוסף לחשיבות לימוד הלכות שבת יותר משאר הלכות. שכן ברוב השאלות המצויות דבר יום ביומו, ניתן להתקשר תיכף ומיד לרב ופוסק, ולקבל מענה, דבר ה' זו הלכה. אבל בהלכות שבת, רוב ככל השאלות מתעוררות בעיצומה של השבת, ואין אפשרות להתקשר לרב ולשאלו, ואם אין רב בקרבת מקום ואין האדם בקי בהלכות שבת, עלול הוא להכשל.

וכבר התבטא אחד הרבנים בבדיחותא: "מדוע אימת שבת על עם הארץ (ירושלמי דמאי פ"ד ה"א)? מפני שבשבת אינו יכול לעיין באוצר החכמה..."

"תלמדו בכל יום דף או עמוד שולחן ערוך אורח חיים, ותראו שתהיו בקיאים בו היטב, כי רוב דיני אורח חיים מזדמן לאדם בשעה שאי אפשר לו לעיין ולשאל לחכם" (צוואת בעל נתיבות המושפט לבניו)

הלכות שבת נחוצות לכל אחד

כל אחד מישראל צריך להיות בקי בהלכות שבת

וחשיבות יתירה יש בידיעת הלכות שבת, מפני שהם נצרכים לכל אדם מישראל. לא ליושבי על מדין בלבד, ולא למשכמים ומעריבי בבתי כנסיות, אלא לכל אשר בשם ישראל יכונה, צריך הוא להיות בקי בהלכות שבת, מנער ועד זקן טף ונשים, מיושבי בית המדרש ועד עמי הארצות.

צריך ללמד את משפחתו

וכמו שכתב בספר חסידים (סי' שיג): "חייב אדם ללמוד לבנותיו המצות כגון פסקי הלכות. ומה שאמרו שהמלמד לאשה תורה כאלו מלמדה תיפלות, זה עומק תלמוד וטעמי המצות וסודי התורה - אותן אין מלמדין לאשה ולקטן. אבל הלכות מצויות ילמד לה, שאם לא תדע הלכות שבת איך תשמור שבת?"

ללמוד הלכות על השולחן בשבת

ומה טוב ומה נעים מנהג ותיקין (-המחבבין מצוה, רש"י), שנוהגים ללמוד על שולחן השבת כמה הלכות עם בני ביתם, ובזה זוכים לעצמם ולבני ביתם, ומשכנינם קדושת השבת באהליהם.

מרן הגר"ג אדלשטיין שליט"א: ידוע בשם החפץ חיים שאם מגיע לאדם גהינום ח"ו, מוציאים אותו מן הגהינום כבר משעה שהתחיל לעסוק בצרכי שבת שח מרן הגר"ג אדלשטיין שליט"א: "על ידי לימוד ההלכה

זוכים לחיים מאושרים, כי האדם לומד לכלכל דרכיו במשפט. וכגון בערב שבת שעוסקים להכין צרכי שבת, ולפעמים יש קצת לחץ בבית להספיק הרבה דברים, אבל אותם שלומדים ההלכה וחיים על פיה, מתחילים לעסוק בצרכי השבת משעה מוקדמת.

ובפרט שידוע בשם החפץ חיים (שם עולם פרק ד') שאם מגיע לאדם גהינום ח"ו, מוציאים אותו מן הגהינום כבר משעה שהתחיל לעסוק בצרכי שבת, וממילא עוסקים בזה בשמחה וחיים חיים מאושרים.

ועושים הכל ברוגע ובשמחה, ובמצב רגוע מספיקים הרבה יותר, ואזי החיים מאושרים ושמחים". (נאמר בעצרת התעוררות בביתר עילית, כ"ז ניסן תשע"ג)

התועלת שבלימוד קבוע

על ידי לימוד בקביעות האדם מתרגל להתבונן במעשיו

תועלת רבה יש בלימוד ההלכה, שעל ידה יכיר האדם את פרטי ההלכות, ויידע האסור והמותר.

אולם תועלת יתירה יש בלימוד ההלכה בקביעות, שעל ידו מתרגל האדם לתת את לבו להבחין ולהתבונן במעשיו. והנסיון מוכיח, שהלומדים בקביעות מבחינים יותר במכשולות ונזהרים מהם.

שתי הלכות היום

יש שלב האדם משיא אותו לומר, הלכות שבת רבות הן, מי יוכל לעמוד על כולן. שהנסיון מלמדנו, שבלימוד קבוע, אף אם מועט - ברבות הזמן יגיע האדם לידיעת כל ההלכות.

וכמו שאמרו במדרש (שהש"ר פ"ה סי' ב): "מי שהוא טפש אומר, מי הוא יכול ללמוד כל התורה, נזיקין שלשים פרקים, כלים שלשים פרקים. והחכם אומר, הריני לומד שתי הלכות היום ושתיים למחר, עד שאני לומדה כולה".

ועל כן תועלת מרובה יש בסדר לימוד "הדף היומי בהלכה", שעל ידו זוכה האדם, במהלך שנה וחצי בלבד, לקנות ידיעה מלאה בכל הלכות שבת, פרטיהם ודקדוקיהם.

לעשות את יום השבת

לקדש את יום השבת בלימוד הלכות שבת

בספר פנים יפות (שמות כג, יג), דרש את סמיכות הפסוקים "ששת ימים תעשה מעשיך וביום השביעי תשבות... ושם אלהים אחרים לא תזכירו", כדלהלן:

"אף העוסקים לצרכי פרנסתם כל ימות השבוע, יקדשו את עצמם ביום השבת בלימוד התורה. ולא כאותם אלו שבהיותם פנויים ממלאכה בשבת קוראים בספרי בטלה, שעליהם נאמר 'ושם אלהים אחרים לא תזכירו'.

אלא יעסקו בתורה הקדושה, איש לפי הבנתו, במקרא או

במשנה או בתלמוד, וכל שכן בדיני הלכות שבת, שכל אלו הם דברי תורתנו הקדושה, שמותיו של הקב"ה. ונאה התורה לשבת, שאף השבת שמו של הקב"ה, כמו שאמרו בזוהר (שמות פח ע"ב) 'מאי שבת שמא דקודשא בריך הוא'.

כותב מרן הגר"ג זילברשטיין שליט"א (חשוך חמד, כתובות ד ע"ב):

מי שקיבל על עצמו ללמוד דף גמרא בשבת, לכתחילה ילמד מסכת שיש בה הלכות שבת, אלא אם כן יש לו סדר לימוד קבוע. ואם יש לפניו רק מסכת אחרת, ואין זה מסדר לימודו הקבוע, הרי שלכתחילה ילמד דף מהמסכת שיש בו הלכות שבת.

"ובשבת קדש בעלות המנחה יעסקו בהלכות שבת" (אגרת הקדש לבעל התניא)

לא שמענו לאחרונה שאברכי חמד פרצו לבנק המרכזי ורוקנו את כל הקופה והאברך שיושב לידינו בכולל ומגדל משפחה בת 10 נפשות, לא גילה לפתע דוד עשיר מאמריקה...

מה ברכו בני" על המן במדבר? והאם בכלל בירכו, ועל כוחו של המוציא לחם מן השמים

בשלח בשם בני יששכר שחקר איזה ברכה ברכו ישראל על המן, ובברכות (דף לה ע"ב) איתא שבלא ברכה הוי כגוזל ומועל, וקשה על זה שאם כן, יהיה בן נח מחוייב בברכת הנהנין, שעל גזל בן נח מחוייב מיתה, שהוא משבע מצוות, וגם יהיה אסור לכבד לנכרי במזון, מצד "לפני עיוור", וזה לא מצינו בשום מקום.

והאמרי אמת משיב: "יש לומר כי באמת כתוב באדם הראשון (בראשית א, ט) "הנה נתתי לכם וגו' לאכלה", וכן מובא על נח (בראשית ט, ג) "כל רמש וגו' לכם יהיה לאכלה", ובמדרש מובא: "והארץ נתן לבני אדם", מבלי צורך ברכה, אולם איתא במדרש (שמו"ר י"ב, ג, הובא בילקוט יתרו, רמז רע"ג ותהלים סימן קט"ו) כי כשהקב"ה נתן תורה לישראל נתבטלה הגזירה של "והארץ נתן לבני אדם", משל למלך שגזר שבני רומי לא ירדו לסוריא ובני סוריא לא ירדו לרומי, וכיון שהשיא את בתו התיר, כך עד שלא נתנה התורה, "השמים שמים לה" והארץ נתן לבני אדם", ומשנתנה תורה וכו' וזה רק לבני ישראל וכו', ולכן צריכים בני ישראל ברכה ולא בני נח, כי רק לבני ישראל במתן תורה בטל הגזירה. "עכ"ד. הוסיף על כך הגאון בעל הפרדס יוסף וכתב: "ופשוט שיש לומר שרק גזל בגשמיות בן נח מחוייב, ולא שגוזל מהקב"ה, וגם ברש"י ברכות (לה, ב ד"ה גוזל) כי גוזל להקב"ה ברכות, וכתב במהרש"א (ח"א ד"ה לך) שאין צורך לפשט זה, אלא גוזל ממש להקב"ה אותו דבר שאוכל ונהנה ממנו, עיין שם, וי"ל שזה כוונת רש"י שלא הוי גזל ממש, שא"כ היה בן נח מחוייב לברך ברכת הנהנין ולא מצינו כן".

החזון איש (או"ח כח, ד) שואל: חז"ל אמרו שהמן נבלע באיברים ונתעכל מיד, ואם כן כיצד משה רבינו תיקן לברך ברכת המזון על אכילת המן, והרי לאחר שנתעכל המזון במעיים, לא ניתן לברך ברכת המזון? -- וכתב החזון איש, שבמדבר בירכו ברכת המזון תיכף ומיד אחר האכילה. וכתב שמכאן ישנה הוכחה שכל זמן שהמזון מתעכל במעיים, הרי הוא כאילו אוכל וניזון עכשיו, ושיעור עיכול הוא רק שיעור בשהות לזמן שניתן לברך לאחר האכילה.

אלפי אברכים מגיעים הביתה בסוף החודש עם מילגה צנומה, ויחד עם משכורתה של הרעיה, הם מצליחים לחיות, להאכיל את הילדים במזון מזין וטעים, לשלם חשבונות מים, חשמל, גז ותשלומי ועד הבית, מיסים ותיקוני אינסטלטור, לשלם לכל צרכי הבית והילדים וגם לחתן אותם, בסכומים שאיש אינו מבין, כולל אנחנו עצמנו, כיצד ניתן לעמוד בהם.

לא שמענו לאחרונה שאברכי חמד פרצו לבנק המרכזי ורוקנו את כל הקופה. האברך שיושב לידינו בכולל ומגדל משפחה בת 10 נפשות, לא גילה לפתע דוד עשיר מאמריקה, והכסף שמגיע מ'קצבת הילדים' של המשפחה כולה, אין בה כדי לכלכל ולו ילד ישראלי ממוצע אחד במשך חודש. אם ניקח דף ועט ונחשב את המשכורת הממוצעת של משפחה ברוכת ילדים, שאבי המשפחה

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

"!המן פָּרַע גַּד הוּא וְעֵינוּ פָּעִין הַבְּדֵלָח"

"אמא", שאל אליצפן הקטן את אמו, שעמדה ליד

האהל המשפחתי, "מה מברכים על המן?"

אכן, שאלה טובה.

"משה תיקן לישראל ברכת 'הזן' בשעה שירד להם מן" (ברכות מח, ב). וכתב רבינו בחיי, שבפרשת המן עצמה ישנו רמז לברכת המזון, שנאמר בתורה "וּבִבְקָר תִּשְׁבְּעוּ לָחֶם וַיִּדְעָתֶם כִּי אֲנִי ה'", וידיעה זו שתזכירוהו בברכה על אכילת המן.

הקדמונים דנו בשאלה, מה בירכו בני ישראל כברכה ראשונה כשאכלו מן?

הרמ"ע מפאנו כותב, שלעתיד לבוא, כשהצדיקים יאכלו את סעודת הלוינתן, יצרפו לסעודה את צנצנת המן, ואז יברכו עליו ברכת "המוציא לחם מן השמים"...

בספר בני יששכר כתב, שכשהסתופף בצילו של מהרצ"ה מזידיטשוב זצ"ל, דן איזו ברכה בירכו בני ישראל על המן, "ונענה הרב המקובל מו"ה ישראל דוב, שכנראה לא ברכו שום ברכה על המן, לפי שכתב האריז"ל שתכלית הברכה היא, לברר הניצוצות ולהפרידן מן הפסולת, וכיון שהמן היה לחם של מלאכי השרת, שנבלע באיברים, הרי שלא היה בו פסולת ולא היה צריך בירור".

הגאון מטשיבין זצ"ל (דובב מישרים ח"ד, לקוטי תשובות), מצטט את דעת הספורנו, הסובר שבלקטית המן בשבת, היו חייבים משום איסור 'תולש דבר מגידולו', ובהכרח שהספורנו סבר שהמן נחשב לדבר שגידולו מהארץ, ולכן קבע הגאון מטשיבין, שעל המן מברכים ברכת "המוציא לחם מן הארץ", כפי שמברכים על הלחם... בפרדס יוסף (פ' בשלח), מביא בשם ספר חמדת ישראל, שבירכו על המן ברכת בורא פרי האדמה. ולדברי חז"ל שטעם המן השתנה לכל הטעמים שבעולם, אזי בירכו עליו לפי טעמו. מי שרצה לטעום בו טעם תפוז- בירך בורא פרי העץ. מי שטעם בו כרצונו טעם עוגה- בירך בורא מיני מזונות, וכן בכל הטעמים. ובספר "גם אני אודך" (פרשת בהעלותך), כותב שהאדמו"ר משומרי אמונים זצ"ל אמר שהיו שלש דרגות בישראל. הצדיקים שלא הרגישו שום טעם במאכל, מחמת דביקותם בהקב"ה, לא בירכו על המן כלל. הצדיקים הבינוניים הרגישו מעט טעם במאכל, ובירכו "המוציא לחם מן השמים", ואילו פשוטי העם בירכו "המוציא לחם מן הארץ"... (וראו עוד בפסקי תשובה סי' רפ ובדברי מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א בספרו טעמא דקרא לפרשת קרח).

הגה"ק הרבי בעל האמרי אמת מגור זצוק"ל (בהגהותיו לספר פרדס יוסף, פרשת בשלח, אות פב) כתב כך: "מה שהבאת בפרשת

לומד בכולל, לא נבין לעולם כיצד משפחתו חיה, בריאה ושמחה. והנה, חודש ועוד חודש, ולמרות הקשיים, העגלה ממשיכה לנוע, העגלה המלאה בתורה וברוחניות, ואיש אינו מת מרעב ומקור ברחובותינו...

אומרים בשם כ"ק הרבי מסאטמר רבי יואל זצוק"ל, שהמופת הגדול ביותר המצוי כיום בארץ ישראל, הוא קיומם של משפחות האברכים, החיים ממשכורות זעומות ומצליחים לחיות בנחת ובשמחה, ואף לסייע להקמת בתיהם של כל ילדיהם, כשמדובר בסכומי עתק, של מאות אלפי דולרים.

התקשורת יכולה לספר סיפורי בדים. אך אנו עצמנו, המכירים היטב את חשבון ההכנסות החודשי של האברכים, ויודעים שמדובר בהכנסה מצחיקה, מופרכת לחלוטין, תוהים, משתאים, בקביעות: מנין ירק זה חי?

"מִצְאָהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתֵהוּ יֵלֵךְ יִשְׁמֹן יִסְבְּבָנְהוּ יְבֻנְנְהוּ יִצְרְנְהוּ כְּאִישׁוֹן עֵינֹו" (דברים לב). אמר המשגיח דלומז"א רבי משה רוזנשטיין זצ"ל: "אימתי זוכה יהודי ל'יִסְבְּבָנְהוּ יְבֻנְנְהוּ יִצְרְנְהוּ כְּאִישׁוֹן עֵינֹו'? בשעה שהוא חי בתחושה של אדם הנמצא ב'בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתֵהוּ יֵלֵךְ יִשְׁמֹן'. כשיהודי חי בהרגשה שהוא לבד במדבר, ללא מקורות מחיה סטנדרטיים, ואין לו מי שיכלכלנו, מלבד הקב"ה, אזי השי"ת דואג לו כאישון עינו".

רבינו החפץ חיים זי"ע, המשיל זאת לילד שהלך לחיידר ושכח את הסנדוויץ' שלו בבית. אביו קם מיד, לוקח את הסנדוויץ' העזוב ואף רץ לחיידר, כדי שלמוישי שלו יהיה מה לאכול בהפסקה. ואם אבינו שבשמים רואה ש"שכחנו את הסנדוויץ'", ובפרט כשאין לנו סנדוויץ' כי אנו עוסקים בתורה במסירות ולא בעסקי החולין, הרי מיד הסנדוויץ' מגיע, מרוח בממרח מזין וטעים...

כל אברך שחיתן ילדים יספר את סיפוריו האישיים, גדושי הניסים והנפלאות. הרבה שלוחים למקום, ולמרות הקושי, הקב"ה עוזר, ואנו כולנו רואים בחוש ש"וְלֹא רָאִיתִי צָדִיק נֶעְצָב וְזָרְעוֹ מִבְּקֶשׁ לָחֵם". חודש אחרי חודש, ולכל אברך יש את אוסף הניסים השמימיים שלו. וברוך ה', ממשכים ללמוד וללמוד, חשים ש"לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן", חיים ומחייכים, מגדלים ילדים לתפארת, ורואים ברכה ונחת. ומה יהיה מחר? ומחרתיים? - אל

דאגה, כי מי שעזר אתמול ושלשום, יעזור גם מחרתיים. נכון, אנו חייבים בהשתדלות הנחוצה ובבניית כלכלת בית נבונה. איש אינו מתכחש לקשיים ולנסיונות שבדרך. אך עם כל החישובים והמספרים, אנו חיים כאוכלי המן, למעלה מדרך הטבע, ללא שום הסבר רציונלי, ניזונים מתוככי ידו הרחבה של נותן התורה.

...

לפני מספר חודשים הצטופפנו לנו מספר אברכים ברכב, עם נהג נחמד וטוב לב, שהסיע אותנו לחתונת בנו של מכר משותף. "אתם מוכנים להסביר לי בבקשה, איך אתם מסתדרים???" שאל הנהג.

"לא כל כך צפוף פה. הכל בסדר, ברוך השם"...
"לא, אני לא מתכוון לנסיעה הזאת. אני מתכוון בחיים", הבהיר הנהג, "אתם לומדים בכולל ומקבלים בקושי אלף חמש מאות-אלפיים שקל. עוד קצת מבחנים, עוד קצת כולל ערב וכולל שישי. אולי עוד עבודה תורנית כל שהיא. האשה עובדת, ברוך ה'. כמה היא מרויחה כבר, הא?!"

"אתה ממס הכנסה?" צחק האברך שישב לידי.
"ממש לא. אבל אני רוצה להבין אחת ולתמיד, איך חיים האברכים, עם משפחה עם כל כך הרבה ילדים, בלי עין הרע. אני מרויח אולי פי ארבע ממכם ואני לא מסתדר. מה הסוד? יש לכם חברים בבנק העולמי?..."

"אספר לך סיפור" - השבתי לו - "לפי מספר חודשים ערכנו בס"ד ברית לבננו נרו יאיר. הברית נערכה בבית הכנסת לדרמן בבני ברק, כשמו"ר מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א משמש כסנדק, ומטבע הדברים הזמנו אולם בבני ברק. באותו הרגע, לא היה לי בדיוק מהיכן לשלם על הברית והתכוונתי ליטול הלוואה לטווח קצר מהגמ"ח שבכולל. הברית עלתה 3380 ₪ והוספתי 150 ₪ כ"טיפ" למלצרים. בסך הכל שילמתי 3530 שקל, כשאת הסכום כתבתי בצ'ק לעוד יומיים. כשהגענו הביתה, פתחנו את מעטפות הצ'קים והאמת היא שהופתענו, כי כמעט כל אחיי וגייסי היקרים, הינם אברכים הלומדים בכוללים, ולרוב, איננו מקבלים צ'קים. בדרך כלל קרובי המשפחה שלנו, משני הצדדים, קונים בגד לתינוק או משחק לאחיו הגדולים וכדומה, כפי הנהוג והנורמלי במשפחות של אברכים. הפעם בחרו רוב האורחים לתת לנו צ'קים. ההפתעה היתה גדולה שבעתיים כאשר גילינו שסכום הצ'קים הכולל היה...3530 שקל. בדיוק הסכום ששילמנו על הברית, לא שקל פחות ולא שקל יותר. לא מדובר בסכום עגול, ובכל זאת, זה היה הסכום המדויק שקיבלנו. והנה הקב"ה הראה לנו בחוש, שלא אנחנו מפרנסים ומכלכלים. נולד ילד נוסף במשפחה? כבר אמרו לנו חז"ל (נדה לא, ב) "בא זכר בעולם, בא ככרו בידו". יש אבא עשיר בשמיים שדואג לו, ולכולנו, באופן ישיר."

--- וכיצד מברכים על התופעה המופלאה והניסית הזאת, של קיום האברכים, אוכלי המן של דורינו?
אולי צריך לברך עליה ברכת "בְּרוּךְ שֶׁכָּחוּ וְגִבּוֹרָתוֹ מְלֵא עוֹלָם..."

שהמופת הגדול ביותר המצוי כיום בארץ ישראל, הוא קיומם של משפחות האברכים, החיים ממשכורות זעומות ומצליחים לחיות בנחת ובשמחה

מידע
שיעורים
עדכונים

עכשיו בקו השיעורים של דרשו
077-2613337

במינוס חמישים מעלות, ניגש אלינו הקצין והורה לנו לרוץ יחפים שלושה קילומטר בשלג... כשש שנים הייתי בסיביר שם ואפי' פעם אחת לא הצטננתי...

סיפור הצלתו של הרב הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצוק"ל מסיביר, ומי הראשון שידע מהצלה זו?

הרב אהרן כהן

"ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל" (במדבר י', ל"ו)

בירושלמי מסופר מעשה ברבנו הקדוש שבמשך שלוש עשרה שנה סבל מכאבי שיניים איומים, עד שביום אחד נכנס אליו אליהו הנביא בדמותו של ר' חייא תלמידו, והתעניין אצלו מדוע פניו נראות כ"כ מיוסרות.

אמר לו: "משום ששיני כואבות עד מאד", מיד הניח אליהו הנביא את אצבעו על שיניו, וכאביו חלפו כלא היו.

למחרת הגיע ר' חייא והבחין שפניו שלוות, לאחר שנים שהתרגל לראותם מיוסרות, התעניין ר' חייא לפשר הדבר, ואמר לו שמאז שהנחת את האצבע על שיני נעלם הכאב.

הבין ר' חייא שאליהו הנביא נשלח משמים בדמותו כדי לרפאות את רבי ומיד קרא: "אוי לכן יולדות שבארץ ישראל, אוי לכן מעוברות שבארץ ישראל" משום שבכל שלוש עשרה השנים סבל רבי, הם הגנו על בני ישראל, וכיון שכך לא הפילה אשה את עוברה ולא מתה אשה בשעת לידתה וכיון שחלפו כאביו של רבי לא היה מי שיגן עליהם מן היסורים ועל כך קונן ר' חייא.

על פי זה מבאר רבי רפאל בלום מקאשוי בספרו "טל השמים" כמבואר בספר "מתוך האור" את הכתוב המתייחס לארון "ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל", שבזמן שהתלמיד חכם שנמשל לארון הברית נח מיסוריו המגינים על בני דורו, זקוקים הללו לשמירה מיוחדת, ועל כך באה התפילה "שובה ה' רבבות אלפי ישראל" שיהיו בית ישראל בשובה ונחת ולא ידעו צער.

אחד מגדולי הדור הקודם, שהיה גם רבה של העיר לונדון היה הרב הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצוק"ל, כבר בצעירותו כשהיה מלמד תורה בעיירת נוברדהוק, ניכרה לכולם גדלותו וחכמתו בכל מכמני התורה.

למרות האיסור בזמן שלטונות הקומוניסטים להמשיך וללמד תורה וכל מה שקשור לדת, היה הרב אברמסקי ממשיך למסור שיעורים ולימד תורה.

יום אחד תפסוהו השלטונות כשהוא מלמד תורה, הוליכוהו למעצר ומשם לבית המשפט, בדיון בבית המשפט פסקו לו השופטים עונש לשהות שש שנים בסיביר הקפואה, כידוע רוב האנשים שהיו שם מתו בתקופה קצרה מהקור הרב ששרר שם.

הרב אברמסקי החל לרצות את עונשו, לאחר כמה ימים התחילו

הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצוק"ל

את מסלול העינוי, קראו לכל החבורה בשריקה שיצאו החוצה, כולם עמדו שם בשורה אחידה, בשלג המקפא, בקור עז של מינוס חמישים מעלות, ניגש אליהם הקצין ואמר להם להוריד את הנעלים והגרביים ולרוץ מרחק של 3 קילומטר בשלג.

באותו רגע, מספר הרב אברמסקי הרמתי את עיני לשמים ואמרתי לקב"ה: "רבנו של עולם, התורה אומרת לנו שהכל בידי שמים חוץ מצינים ופחים (קור וחום) אבא רחמן, בדרך כלל זה תלוי בי לשמור על עצמי, אבל עכשיו זה לא בשליטתי, היות וכך הקצין רוצה שנעשה, אנא אם אני לא יכול לשמור על עצמי אז אתה הקב"ה תשמור עלי".

מספר הרב אברמסקי: הייתי שם כשש שנים ואפי' פעם אחת לא הצטננתי, כי אבא שמר עלי ואם הוא שומר, לא נהיים חולים. בסיום שש השנים בסיביר, היה זה בערב יו"כ, מגיע אלי פקיד ואומר לי "הרב אברמסקי אתה משוחרר, קח כרטיס לרכבת, ועם הרכבת הזאת תגיע אל תוככי רוסיה, צא לדרך!"

מיד ללא שהיה הלכתי לכיוון הרכבת, והנה כאשר התקרבתי לרכבת אני שומע שאגה מרחוק המורה לי לעצור "עצור!!! נבהלתי, חשבתי בלבי שאולי החליטו להשאיר אותי כאן, והנה אני מבחין בקצין שרץ לכיווני ושואל אותי: האם אתה רבי? "כן" אמרתי לו, אמר לי הקצין: "תראה אני קצין יהודי ואני רוצה לכפר על העינויים שגרמתי לך במשך השנים", הוסיף הקצין ושאל: "איזה צבע כרטיס יש לך?" "לבן", אמרתי לו.

אמר לו הקצין: "הכרטיס הלבן שיש לך הוא כרטיס לקרון האחרון של בעלי חיים, אין שם חימום, והסיכוי לשרוד את הנסיעה שם הוא אפסי, בדרך כלל תוך יום יומיים מתים שם מהקור העז ששורר שם, מידי יום באים לשם וזורקים את כל הגופות מחוץ לחלון אל אחת השדות שבדרך, בא תביא לי את הכרטיס הלבן וקח במקום זאת כרטיס צהוב, שזה אומר שאתה נכנס לקרון נעים שיש בו חימום", "תודה רבה" אמרתי לו, ואכן כך היו פני הדברים, הרב אברמסקי ראה בדרך איך שזורקים החוצה גופות שקפאו למוות והבין שגם הוא היה אמור להיות שם.

כאשר הגעתי חזרה אל גבול רוסיה לבראנוביץ, מספר הרב אברמסקי, פגשתי שם את רבי אלחנן ווסרמן זצוק"ל, שאל אותי ר' אלחנן: "האם זה נכון שיצאת מהמחנות בסיביר בעריו"כ"? נכון, אמרתי לו, אבל איך ידעת זאת, הרי אף אחד לא ידע ולא שמע על זה, אמר לו ר' אלחנן, באותו יום בעריו"כ יצאתי מבית הכנסת בראדין יחד עם מורי ורבי "חפץ חיים", ולפתע נעצר "חפץ חיים" ואמר לי: "הבולשביקים לא הצליחו, הרב אברמסקי יצא", באותו רגע הבנתי שהשתחררת ממעצר...

"חפץ חיים" זיע"א בגדלות תורתו ראה מרחוק ממקום מושבו בראדין את הכל, וזה היה הכח העצום של גדולי ישראל שיכולים להתבונן ולראות גם מרחוק.

העיז המנהל ושאל את החזון איש: 'מה היה בזמנו בחדר הסגור? איזה מעשה קסם עשיתם, שבגינו התחולל אצל התלמיד הסורר מהפך עצום כל כך עד שנעשה ת"ח גדול?'

ומדוע דפק הרידב"ז בחדרו של התלמיד בחמש בבוקר!

הרב ישראל ליוש

"בְּהֶעֱלֶתְךָ אֶת הַנֵּרֹת אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוּרָה יֵאָדְרוּ שְׂעֻת הַנְּרוֹת" (במדבר ח', ב') רש"י: על שם שהלהב עולה כתיב בהדלקתן לשון עלייה, שצריך להדליק עד שתהא השלהבת עולה מאליה.

יסוד גדול בהלכות 'רב ותלמיד' למדו מכאן, הרי המנורה מסמלת לתורה, כפי שכתוב 'כי נר מצוה ותורה אור', וכמו"כ נאמר 'הרוצה להחכים ידרים, שהרי מנורה בדרום', א"כ י"ל שהרב המלמד תורה נמשל למדליק המנורה, והתלמידים הלומדים ממנו, נמשלים לנרות הנדלקים ע"י המדליק. א"כ כשם שבמנורה צריך להדליק באופן שתהא השלהבת עולה מאליה, כך תפקידו של הרב, ללמד תורה לתלמידים, עד שתהא השלהבת עולה מאליה, היינו שהלימוד ייהפך אצלם לקנין בנפש, עדי יוכלו ללמוד בעצמם מכוחם. תפקידו של הרב אינו רק בהעברת התורה כידיעה בעלמא, אלא תפקידו הוא להמתיק עליהם את הלימוד ולהקנות בנפשם אהבת תורה, כדי שיעמדו על דעתם, ויוכלו בעתיד לשחות לבדם בים התורה בהשקט ובטחה.

דרש ע"כ הכתב סופר אף את דברי הגמרא (שבת דף כ"ב ע"ב) 'נר המערבי, ממנו היה מדליק ובו היה מסיים, ופירשו התוס' שר המערבי היה דולק בדרך נס, וממנו היה מדליק את כל הנרות, ואחר שהיה מיטיב את הנר המערבי הוא היה כבה, והיה מדליק את הנר המערבי מהנרות האחרים שנדלקו ממנו.

כן הדבר גם בלימוד התורה תלמיד מרבו, הרב המשול לנר המערבי אכן מדליק את התלמידים באש התורה, אך לאחר שהעמידם על דעתם והם דולקים מאליהם, אזי הם חוזרים ומדליקים את הרב, בבחינת 'תלמיד המחכים את רבו', כפי שאמר ר' חנינא הרבה למדתי מרבתי... ומתלמידיי יותר מכולן.

מנהל תלמוד תורה בבני ברק בא פעם אל החזון איש עם כיתת תלמידים כדי שיבחן אותם על החומר הנלמד, תלמיד אחד לא הצליח במבחן, ואף התנהגותו לא היתה כשורה. בסוף המבחן התנצל המנהל בפני החזון איש ואמר: 'מה אעשה? רבות השקעת בתלמיד זה, אך מאמציי לא נשאו פרי'. 'תקרא בבקשה לתלמיד' ביקש ממנו החזון

איש. הסתגר החזון איש עם התלמיד בחדרו במשך שעה ארוכה, ואכן מיום זה והלאה חל שינוי ניכר בהתנהגותו של התלמיד, הוא עלה והתעלה במעלות התורה, ואיש לא ידע מהי תרופת הפלאים שנתן לו החזון איש בחדרו.

לימים, למד התלמיד בישיבת פוניבז', ובשמחת תורה כאשר מכרו את הכיבודים בדפי גמרא, קנה התלמיד כיבוד בכמה מאות דפי גמרא, שמע ע"כ המנהל וסר בשמחה לביתו של החזון איש לספר לו את נפלאות אותו תלמיד, ואז העיז המנהל ושאל את החזון איש: 'מה היה בזמנו בחדר הסגור? איזה מעשה קסם נעשה, שבגינו התחולל אצלו המהפך? אמר לו החזון איש: 'למדתי איתו קטע גמרא עם רש"י ותוס', 'וכי הרב לא הטיח בו דברי מוסר ואגדה בחשיבות לימוד התורה?' תמה המנהל, "לא ולא" ענה החזון איש "לא דיברנו אף מילה מעבר ללימוד הגמרא", וסיים החזון איש: "אם נותנים לנער גישמאק בתורה, אפשר להפוך אותו לגמרי".

תלמידי ישיבת סלוצק בראשותו של

הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל נוהגים היו כבקשת רבם, לבוא לביתו של הרידב"ז - רבה של סלוצק, כדי לדבר איתו בלימוד.

תלמיד הישיבה הגאון רבי ראובן כץ זצ"ל חידש פעם חידוש בפני הרידב"ז, אך הוא לא קיבל את דבריו.

למחרת בשעה חמש בבוקר, דפק הרידב"ז על דלת הדירה בה התאכסן רבי ראובן כץ וביקש שיקראו לו, בעלי הבית השתוממו לראות את רב העיר בא לביתם בשעה כה מוקדמת, ומיהרו לעשות כבקשתו והעירו את רבי ראובן. כאשר עמד לפניו רבי ראובן אמר לו הרידב"ז: "לאחר הויכוח איתך אתמול בדבר מה שחידשת, אמנם בשעת מעשה לא הסכמתי איתך, אך במשך הלילה עיינתי בסוגיה שוב ושוב, והעיתי למסקנה שהצדק איתך, אם כן, באתי כעת לומר לך שאני מסכים עם החידוש שחידשת".

בעניין, אבל בטלפון היה קשה יותר. הוה עובדא שפלוגי החל לדבר באבק לשון הרע, ר' אברהם אמר לו "לא כדאי בכלל לדבר על הנושא" האיש לא השכיל להסיט את השיחה לאפיקים אחרים. ר' אברהם נאלץ לקרוא בקול מעורר "ר' יעקב, תרחם עלי! האזנים שלי נצלות!" וציטט בחרדה את מאמר חז"ל "שהאזנים נכוות בגיהנום ראשונים לכל האיברים".

(בעת הלימוד עם החברותא בשבת, שעון מעורר צלצל בחדר הפנימי, ר' אברהם הביא אותו לשולחן כדי שלא יפריע בחדר הפנימי לישנים, כאשר הניחו מצלצל אמר בחיוך "זה לא אבק לשון הרע, אם כן זה לא צריך להפריע בכלל" וחזר ללמודו בעיון עם צלצול השעון שלא הציק כי אין בו אבק לשון הרע...)

(מתוך 'ויאמר הנני')

פרן החזון איש זצוק"ל

לפחות חמש עשרה טלפונים במשך כשעת לימוד אחת ור' אברהם השיב באותו טון באותו נוסח והצעת סיוע "האם אני יכול לסייע לכם משהו? אני אומר לה מיד כאשר תקום" - כמו תקליט חוזר. לא ניסה לנתק את הקו או לומר לה "הרי כבר אמרתי לכם" ובסיום הטלפון שב לתלמודו מתוך רוגע. (מפי תלמיד חכם שלמד איתו בקביעות אחרי ותיקין).

לשון הרע

על אף שמאות אנשים דיברו איתו פנים אל פנים, לא היה שייך להכשילו בשמיעת לשון הרע, כי אם המדבר היה גולש ללשון הרע בזדון ולא הועילו ההתחמקויות של ר' אברהם, הוא היה מפסיקו בעליל: "לשון הרע!" או שמיהר והקדים לעשות תנועות ברורות של אי שביעות רצון, וכך, המדבר הבין כי לא כדאי לו לשוחח

מדוע הספיד ר' אלהנן וסרמן את החפץ חיים בהספד קצר בן שתי מילים בלבד?

הרב בנימין גולד

"לא כן עָבְדִי מֹשֶׁה כָּל־בְּיָתִי נֶאֱמָן הוּא" (במדבר י"ב, ז)
עבד ה'! זו המעלה והשלמות הגדולה ביותר שיכולה להיות ליהודי, להיות עבד נאמן לה' ולתורתו בכל דרכיו והליכותיו. מעשה באמרי אמת מגור, ששאל את חסידיו באחד מהמועדים שאמרו בהם הלל בתפילה, מהי התפילה החזקה ביותר שיש ב'הלל'? כמוכן שכולם פתחו פה ואמרו כאחד: 'אנא ה' הושיעה נא אנא ה' הצליחה נא', ויוכיחו קירות בית כנסת שרועדים מקול צעקת המתפללים כשאומרים תפילה זו.

נענה האמרי אמת ואמר: "גם אני התכונתי לתפילת 'אנא ה', אבל ל'אנא ה' כי אני עבדך אני עבדך בן אמתך"! זו התפילה הנשגבה ביותר, כשאומרים אנו להקב"ה, 'אנא ה', אנו עבדך, אנו משועבדים לך בכל דרכינו והליכותינו כעבד לפני אדוני, זוהי ההתבטלות המוחלטת לפני בורא העולם, זהו הדבר האהוב לפניו יתברך וזהו רצונו.

בהספד שנשא הגאון רבי אלהנן וסרמן צוק"ל הי"ד, על רבו בעל החפץ חיים עם פטירתו בשנת תרצ"ג, אמר בין השאר: "תארו לעצמכם! שערו בנפשכם! אילו היה אדם מנסה להספיד את משה רבינו ע"ה, היכן היה מתחיל ובמה היה מסיים? הרי אין קץ וסוף לשבחים שיכול היה לומר עליו ואודותיו!! ובכל זאת תורתנו הקדושה, בבואה לתאר את הרועה הנאמן שנסתלק לחיי עולם במה הספידתו?! בשתי מילים בלבד: "וימת שם משה עבד ה'" (דברים ל"ד ה') כל מציאותו ושבחו של משה רבינו טמונים בשתי תיבות אלון!" "מאי משמע "עבד ה'?" המשיך רבי אלהנן בהספדו, "חכמינו ז"ל במדרש תנחומא (פרשת לך לך פ"ח) מספרים: מעשה בסוחר

עשיר ולו בן יחיד שיצא לארץ רחוקה. לקח עמו העשיר רכוש רב ואת עבדו הנאמן. במהלך הנסיעה הרגיש ברע וחשש כי קרב קיצו. החל העשיר דואג, כיצד יוריש את רכושו לבנו יחידו, והרי עבדו עלול ליטול את הכל לעצמו. הרהר וחשב עד שהגיע לידי מסקנה, קרא לעבדו וכה אמר: "עבד נאמן היית לי, לכן החלטתי להוריש לך בצוואתי את כל רכושי, אולם הרשות נתונה לבני לבחור דבר אחד מכל עזבוני ולאחר שנטל - הנותר נתון לך".

שמח העבד שמחה עצומה על הדבר, ולאחר פטירת אדונו התייצב עם שטר הצוואה לפני בן אדונו, והציע לו כלשון הצוואה לבחור דבר אחד מכל הרכוש שהותיר אביו. נדהם הבן והיה המום מנוסח הצוואה, מדוע עשה לו כן אביו? מדוע נישל אותו מכל נכסיו?

מתוך יגונו, הלך להתייעץ עם חכם אחד, הלה עיין בצוואה ומיד הרגיעו: "דע לך! כי בחכמה נפלאה פעל אביך, הנה ידוע ידע אביך שבאם יוריש לך את נכסיו - יטול העבד את הכל לעצמו, מה עשה? כתב את נכסיו לעבדו, כדי שישמור עליהם כבבת עינו בשמירה מעולה, והותיר לך לברור חפץ אחד, בבואך לבית דין תאמר: 'איני חפץ מכל נכסי אבי כי אם בעבד זה', ואז כל הנכסים קנויים לך, שהרי כך אמרו חז"ל 'כל מה שקנה עבד קנה רבו'."

סיים רבי אלהנן את הספדו: "עבד ה', עבד אמיתי, כולל בתוכו הכל! הוא קנוי לאדונו ועושה רצונו והוא שייך לו. זו היתה מציאותו של רבינו החפץ חיים זצ"ל, בכל לבבו, נפשו ומאודו עבד את בוראו וכל מעשהו עלי אדמות - לקדש שם שמים".

מֶרֶן הַחֶפֶץ חַיִּים זְצ"ל

כמה אפשר להפריז?"

נו, אמר, אז מה.

אבל תארו לכם שהמחותן היה שומע, ואומר: הלא גם מכרו של המחותן קובע שאין כאן אלא הגזמה. וזה לא ההפסד של עשרת אלפי הדולרים. הנתוק היה ממשיך, החשדנות והאיבה, הטינה והשנאה. וכמה היו בני הזוג סובלים מכך! ואינכם משערים מה היה ההמשך -

כעבור כחצי שנה בקש אותו אדם שהתאונן שהדרשן הזה תמיד מפריז, אי אפשר להאמין למלה שלו, הוא בקש מהדרשן שיבוא לדרש בשמחה שערך. מובן שנעתר ובא, ודרש בחם במעלת המשפחה החשובה ותרומיות מידותיה, וכמה חביב בעל השמחה על צדיקי הדור, כמה קרבוהו והרעיפו עליו אהבה. כעבור יומיים טילפן להודות, ואמר: "שמעו, כבר חיתנתי ארבעה צאצאים. ואמש אמרה כלתי לחמותה: שמעתי את הדרשה, לא ידעתי שחותני חשוב כל כך. הרמתם את קרני בעיני משפחתי!"

לכמה כוחות נפש נצרך הדרשן כדי להתאפק ולא לומר לו: הרי אתה הוא שטענת שזו גוזמא...

(מתוך 'מקרבן לתורה')

היושר, הידידות והנעימות.

לאחר הסעודה ראיתי שהמחותן רוצה לדבר אתי, והתעלמתי: נעלמתי בחדר פנימי. בקש שיקראו לי. באתי. אמר: שמעתי את הדרשה. מה אומר לך, כל מה שאמר עלי, נכון. וכנראה, גם מה שאמר עליך. ואם אתה טוען שהסכמנו על סכום, אני מאמין לך. אבל תאמין גם לי, שאיני זוכר זאת. נקבע במוחי אחרת. מכל מקום, יתכן ואני הטועה. מחר אשלח את הכסף. והבוקר הגיע בנו, מסר את הכסף. עשרת אלפים דולר. מגיע לכם 'מעשר געלט'... אמר הדרשן: "הריני מקבל", ופניהם נהרו. הוסיף הדרשן ואמר: "רצוני גם לזכות במצוות הכנסת כלה, שיהיה במזל טוב..." המעשה, מעשה שהיה. אני יודע לפרטיו.

הנה, כך הביאה דרשה אחת לרווח של עשרת אלפים דולר. וכעת אספר לך איך משפט אחד, אחד ויחיד, עלול היה לגרום להפסד של עשרת אלפים דולר!

כשאותו דרשן דרש דרשתו מעומק לבו, והדברים היוצאים מן הלב נכנסו ללבבות, לא זיבר בעינים אטומות. העביר עיניו על פני הקהל. ומי היה שם, הלא רק משפחה מכרים קרובים. ושמע פלוני מפטיר לשכנו: "אין גבול לגוזמאות! התרה הרצועה בדרשות!?"

וכך נראה הצדיק הירושלמי רבי בנימין זאב חשין זצ"ל מהלך ברחובות ירושלים, עובר ממודעה למודעה ומשמיט את התארים: "הרב, הגאון"

"ולענויים ייתן חן"

הרב מנשה גליקזאהן

"ייעש בן אהרן" (במדבר ח', ג')

מפרש רש"י: להגיד שבחו של אהרן, שלא שינה. דברי רש"י טעונים לכאורה ביאור. מה השבח של אהרן שלא שינה? וכבר רבו הפירושים בדברי רש"י.

פירוש נפלא בדברי רש"י אמר הרה"ק ר' מאיר מפרימשלאן זיע"א להגיד שבחו של אהרן, שלמרות היותו הכהן הגדול מאחיו, והגיע למדרגות כה נעלות וגבוהות, לא שינה כהוא זה מהליכותיו ונשאר עם אותה ענווה ופשטות, מבלי חלילה להתנשאות ולהתגאות.

מה היא ענווה אמיתית ואיך מגיעים למדרגה כזו?

אמרה נאה מובאת בשמו של הבעש"ט הקדוש זיע"א, מדוע אין אנו מוצאים בתורה מקור למצות ענווה? ובכל התרי"ג מצוות אין את מצות הענווה? אך התשובה לכך היא כל כך פשוטה וברורה, ענווה היא אומר הבעש"ט צריכה לבוא מהלב ולא מהמות. ענווה צריכה לבוא ממקום פנימי, מעומק נבכי הנפש. ועתה, מובן מדוע לא מצינו מקור בתורה למצות ענווה. כי אילו היתה מצוה שכזאת

היה האדם מכין את עצמו לקראת המצוה והיה מקיימה בדחילו ורחימו. כזו ענווה שמתוכננת מראש, ולא עולה מעצמה מתוך הלב הטהור של האדם, זוהי אינה ענווה אמיתית.

סמל ודוגמא לענווה ופשטות, שפלות ותמימות, ראו הרבה אצל נקיי הדעת שבירושלים. אותם גדולי וצדיקי ירושלים, רחוקים היו מן הכבוד והשררה כרחוק מזרח ממערב. בסמטאותיה של ירושלים התהלכו אותם ענקי הרוח בנמיכות רוח ובשפלות קומה, בצידי דרכים, נחבאים אל הכלים. כשעל פניהם נסוכה ענוות חן ירושלמית טהורה וזכה.

אחד ומיוחד מאותם דמויות הוד של ירושלים של מעלה, היה הגה"צ רבי בנימין זאב חשין זצ"ל. מזקני חסידי ברסלב ומגדולי משפיעיה. גאון עצום היה בתורת הנגלה, ומופלג בתורת הנסתר, אך מעל הכל בלטה אצלו מידת הענווה. צנוע ונחבא בורח מן הכבוד והדומה לו כמטחוווי קשת, הליכותיו הפשוטות היו לשם דבר. פרק מזהיר מחייו הכבירים, היה קירוב רחוקים באמצעות שיעוריו המפורסמים. היה נודד ממקום למקום ע"מ להפיח רוח בליבותיהם של אותם רחוקים. במאור פניו ובנועם אמרותיו היה שובה את ליבם ומשיבם לכור מחצבתם.

סיפורים מפעמים אודות ענוותנותו וגדלותו של רבינו הובאו בספר "צדיקים נסתרים בדור האחרון". זכה רבנו וקירב אלפים מישראל לאביהם שבשמים. ולהגיד שבחו של רבינו שלא שינה

כהוא זה מדרכו, לברוח מן הכבוד ומהפרסום, ועל אף שהיה רב לתלמידים כה רבים, נשאר הוא באותה פשטות ירושלמית. נוהג היה רבינו לומר תמידין כסדרן, אחד הסימנים שיש לאדם את מידת הענווה, כשהוא אינו כועס. והיה מביא ע"כ את דברי הגמ' (עירובין נד') "מאי דכתיב (במדבר כ"א) וממדבר למתנה וממתנה נחליאל ומנחליאל במות ומבמות הגיא אם משים האדם את עצמו כמדבר הזה שהכל דשין בו, תורה ניתנה לו במתנה, וכיון שניתנה לו במתנה נחלו אל שנאמר ממתנה נחליאל וכיון שנחלו אל עולה לגדולה שנאמר ומנחליאל במות. ואם מגיס דעתו, הקב"ה משפילו שנאמר ומבמות הגיא, ואם חוזר בו, הקב"ה מגביהו שנאמר כל

גיא ינשא".

באחד משיעוריו הקבועים בספר ליקוטי מוהר"ן, כשהקהל גומע בצמא את אמרותיו נכנס אדם שדעתו נשתבשה עליו רח"ל, וסטר על לחיו של רבינו, הציבור שהיה בהלם מהמחזה המביש, רצו לטפל באותו אדם ולהוכיח אותו על שביזה ת"ח, אך רבינו עצר בעדם והמשיך בשיעור כאילו לא אירע דבר. וכאילו לא די בכך ניגש רבינו באצילות רוח לאותו יהודי אומלל והגיש לו כוס מיץ קר. אשר תלמידיו מזגו לו לפניו כן.

בהגיעו לביתו, לאחר אותו מקרה הפטיר בשפלותו שכנראה מחמת החום הכבד ששרר במקום, עשה אותו יהודי מה שעשה.

באחת הפעמים שהזמינו את רבינו לשאת מדברותיו בקרב אותם נשמות תועות, רבינו כמובן ניאות להזמנה. משוש חייו היו אותם שיעורים בהם היה מלהיב נשמות ישראל לאביהם שבשמים.

בהתקרב היום המיועד, נתלו מודעות ענק ע"ג לוחות המודעות בירושלים ובהם נכתב כי הרב הגאון ר' בנימין זאב חשין ימסור דרשה וכו'. רבינו שסלד כל ימיו מתארים ומקילוסין, כאב על אותם תארים שנכתבו אודותיו במודעות. מה עשה? הלך ממודעה למודעה וקרע את המילים "הרב הגאון".

וכך נראה רבינו הולך ברחובות ירושלים ומשמיט תארים שסלד מהם בתכלית.

בסיומו של אחד משיעוריו, בעיר אור יהודה, שם היה נוהג למסור שיעורים לעיתים תכופות, ניגש אליו אחד מן המשתתפים והציע לרב כי יזמין לו מונית אשר תיקחו לירושלים, רבינו, שראה כי לאותו אדם יש ווספה (אופנוע מסוג מיושן) התיישב מיד על הסירה שמחוברת לווספה, והורה לו שיתחיל בנסיעה. הלה היה נבוך, והרגיש לא נעים שאותו צדיק ייסע בצורה שכזו, והחל לשכנעו בדברים כי מוטב שייסע במונית, ואין זה מן הראוי שיסיע אותו. אך רבינו היסה אותו, ובפשטות השיבו מה זה משנה הרי גם עם ווספה אפשר להגיע לירושלים.

רבי בנימין זאב חשין זצ"ל | צילום: ברסלב גלובל

'חמשה חומשי תורה' - האם ישנה חלוקה נוספת לספר התורה? מהו המשותף למנהגי אשכנז ותימן במנהגי הוצאת והכנסת ספר תורה?

ובאיזה מקרה אומרים 'ברוך שמייה' לפני התפילה?

הרב יעקב ברגמן

במשך השנים נוספו פסוקים שונים לאמירה בשעת הוצאת ספר התורה והכנסתו, וכן נוספו תפילות שונות, ובראשן תפילת 'ברוך שמייה', שמקורה בזוהר הקדוש. ובדומה ל'ויהי בנסוע', כך נחלקו הדעות והמנהגים הנוגעים לתפילה זו - האם לאומרה בשעת פתיחת הארון, או דווקא לאחר הוצאת ספר התורה.

והמשותף לכל שלושת המנהגים: ויהי בנסוע, ובנחה יאמר, וברוך שמייה, הוא - שבני אשכנז ובני תימן נוהגים לאומרם גם בימות החול, ואילו בני ספרד נוהגים לאומרם רק בשבת וביום טוב. וכמו כן, למרות תפוצתם הרבה של מנהגים אלו, לא הוזכרו בשולחן ערוך, בנושאי כליהם, או בספרי ההלכה המפורסמים, עד לספר 'שערי אפרים' ובני דורו, (ולא עד בכלל).

ושאלה מעניינת הובאה בדברי הפוסקים, בנוגע למקום שאין בו ספר תורה ולא ארון, ומביאים את הספר ממקום אחר לפני התפילה ומניחים אותו על הבימה - אימתי יאמרו את הפסוקים ותפילת ברוך שמייה שנוהגים לומר בשעת הוצאת ספר תורה. ויש שהורה לאומרם בשעה שמכניסים את הספר לבית הכנסת לפני התפילה.

ויש שכתב שכיון שכל האמירות בשעת הוצאת ספר תורה והכנסתו אינן אלא מנהג, אין להפסיק לצורך אמירתן באמצע אמירת 'תחנון', או באמצע אמירת 'ובא לציון'.
[שבת קטז, א; ביאורים ומוספים דרשו, קלד, 14; מקורות שונים]

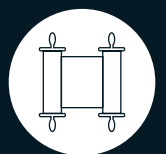
בפרשת השבוע אנו קוראים את הפסוקים: "וַיְהִי בְּנִסְעַ הָאָרֶץ...", "וּבְנַחַה יֹאמְרוּ...". חכמינו ז"ל הורונו כי שני פסוקים אלו נחשבים כספר בפני עצמו, כך שספר במדבר מחולק בעצם לשלושה ספרים - החלק שלפני פסוקים אלו, שני הפסוקים עצמם, והחלק שלאחריהם. ולעתיד לבוא יהיו שבעה 'שביעיות' תורה, במקום חמשה חומשי תורה, ואחת מהן תכלול רק את שני הפסוקים הללו.

ומנהג כל ישראל לומר שני פסוקים אלו לפני קריאת התורה ולאחריה, כאשר הפסוק הראשון נאמר בשעת הוצאת ספר תורה מארון הקדוש, והפסוק השני נאמר בשעת הכנסת הספר לארון. מנהג אמירת 'ויהי בנסוע', נזכר לראשונה בספר 'מנהגי מרשיליאה', שהוא ספר של מנהגי העיר מרסיי שבצרפת בתקופת הראשונים; ושם נאמר שהחזן פותח את הארון ואומר ויהי בנסוע ואחר כך מוציא את ספר התורה.

מאוחר יותר נזכר מנהג זה בספר 'המחכים', ואחריו בספרים 'ארחות חיים' ו'כלבו', ושם נזכר לראשונה גם מנהג אמירת 'ובנחה יאמר'. ומלשונם נראה שכל הציבור היו אומרים ויהי בנסוע, אך בשעת הוצאת ספר התורה או לאחריה, ולא לפני הוצאתו. ובימינו נוהגים שכל הקהל אומרים ויהי בנסוע, אך נחלקו המנהגים, אם לאומרו לפני פתיחת הארון, בשעת פתיחתו, או לאחר הוצאת ספר התורה.

- מדוע ביקשו ישראל שליו, אף שהיה להם צאן ובקר לרוב?
- כיצד ניחם הקב"ה את אהרן בציווי על הדלקת המנורה?
- מה נותן לאדם את הכח לעמוד בניסיונות?
- האם חשבו המתאוננים שאין ביד ה' כח להאכילם בשר?

השאלות
בפרשת
השבוע

כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה' לרכישה התקשרו 02-5609000

בט"ז בתמוז זה קורה!!!

עשרות אלפים יסיימו חלק ב' במשנ"ב
יתחילו חלק ג' הלכות לשבת קודש

זה הזמן שלך להיות חלק ולהצטרף

02-5609000

מדוע הגאון רבי שלמה קלוגר זצ”ל לא רצה להתערב במחלוקת שבין הרבנים?

”ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבודה ולא יעבוד עוד”, והנה לשון ‘צבא’ בזה אינו מובן, דלשון צבא מורה רק על ענין מלחמה, כמ”ש בפי’ מטות ”החלצו מאתכם אנשים לצבא”, וכן ”אנשי הצבא בזו איש לו”, ומה מלחמה שייך בעבודת הלויים. אך הכוונה דלויים נאמר הוראת התורה והמשפט בין איש לרעהו, כמ”ש ”וללוי אמר תומיך ואוריך לאיש חסידיך יורו משפטיך ליעקב”, וכן מ”ש בפי’ תצא ”ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע”, וכן בפסוקי יחזקאל ”ועל ריב המה יעמדו”, וא”כ לשבט לוי נמסר לנקום על משפטי ה’ ולריב ריבו, וכמו שהיה בעגל, ולכך רמזה התורה דעל הלויים מוטל המלחמה ללחום מלחמת ד’ לכל עוברי התורה, ולכך אמר: ”ישוב מצבא העבודה ולא יעבוד עוד”, ואם בבן חמשים אמרה התורה כן כל שכן במי שהוא תהילה לאל יותר מזה, ע”כ.

”ימבן חמשים שנה ישוב מצבא העבודה ולא יעבוד עוד” (במדבר ה’, כ”ה) בשו”ת האלף לך שלמה (לרבי שלמה קלוגר זצ”ל יו”ד סי’ רנד) כתב: בנדון המחלוקת שבין הרבנים ידי אל תהי בו ולא אתערב בזה, כי הנה הן אמת שהימים הראשונים היו טובים מאלה, כי בילדותי או בשנים האמצעים הייתי אוהב להיות נצב לריב ולהנאם על דבר אמת, ואף שידעתי שיהיה מעיזים להיפוך, קיימתי בנפשי מאמר דוד המלך ע”ה ”כסתה כלימה פני מוזר הייתי לאחי”, ומאמר הנביא ”גוי נתתי למכים ולחיי למורטים”, ולא חשתי על כבודי כי היה לי כח לסבול ולעמוד בפרץ. אבל עתה לעת זקנתי אין לי כח לצאת במלחמת חובה, ולקבל עלי דברי נרגן ומהלומות. והנה עלה בלבי לפרש דרך הלציי ורמז במה שנאמר בתורה:

מהיכן לומדים שראוי שיהיה רגיל על לשון האדם לומר ”אם ירצה השם”?

”על פי ה’ יסעו בני ישראל ועל פי ה’ יחנו” (במדבר ט’, י”ח) והנה להלן (פסוק כ’) כי הפוך ”על פי ה’ יחנו ועל פי ה’ יסעו” והשל”ה הק’ (ספר במדבר דרך חיים תוכחות מוסר פרשת בהעלותך) כי שיש רמז מוסר בכאן על כל פעולה או תנועה שהאדם עושה שיאמר ”אם ירצה השם” או ”בעזרת השם”. למשל, בלכתו בדרך יאמר ”הנני נוסע בעזרת השם יתברך, ובדעתי לחנות במקום פלוני בעזרתו יתברך אם ירצה”. וכשבא למקום החניה אז יחזור ויתן שבח, ויאמר ”הנה בעזרת השם” באתי הנה, ובדעתי ליסע לזמן פלוני בעזרתו יתברך אם ירצה”. נמצא שם שמים שגור בפיו בשעה שעולה במחשבתו, ובשעת מעשה, ככה בכל פעולותיו, ע”כ. ושם בשער האותיות (אות א’ אמת ואמונה יד) כי שיש סימן ע”ז ”עצת ה’ היא תקום”, ”היא” ראשי תיבות אם ירצה השם ואז תקום.

איזו מעלה יש ללויים יותר מהבכורים שלכן נלקחו במקומם לעבודה בביהמ”ק?

”ואקח את הלויים תחת כל בכור בני ישראל” (במדבר ח’, י”ח) כתב החזקוני, שהטעם מדוע לקח הקב”ה את הלויים במקום הבכורים. הוא משום שאם היו כל הבכורים עובדים יהיה בהם נגף, שהרי אביו של זה הבכור שמא לא היה בכור ולא אבי אביו, ולא הורגלו בעבודה, ולכשיבא לעבוד לא יהא בקי ונזהר בה, ויעשה שלא כהוגן וניגף, כמו שמצינו בנדב ואביהוא. אבל הלויים כיון שנבחרו המה ובניהם ובני בניהם לדורות, הורגלו והוזהרו בעבודתם לעשותה כהוגן. ומוסיף החזקוני שלכן אמר הכתוב ”לא יהיה ללוי חלק ונחלה וגו’ (כוונתו למ”ש בדברים יח,ב, ונחלה לא יהיה לו בקרב אחיו”) שכוונת התורה שלא יתעסקו בשום מלאכה, רק בעבודת הקודש פן ילמד ידיו למלאכת החול, וע”י כך יהיו זרועותיו ואצבעותיו עבות וקשות ולא יוכל לכופן ולמשמש את הנבל ובכנור ויקלקלו השיר.

’לקראת שבת’ אצלכם בתיבת המייל
>>> dirshu@dirshu.co.il קשר: <<<

להגשים את השאיפה שלך להיות מגיד שיעור

לקראת תחילת לימוד חלק ג' ב'משנה ברורה' - הלכות שבת, נערכים ב'דרשו' לפתיחת מאות שיעורים נוספים ב'דף היומי בהלכה' ברחבי הארץ.

ב'דרשו' יסייעו לך להגשים את השאיפה, לזכות את הרבים, להיות מגיד שיעור ב'דף היומי בהלכה'

- צוות 'דרשו' יסייע ויעניק לך כלים יעילים להקמת שיעור.
- נבצע קמפיין פרסום באזור מסירת השיעור.
- נסייע במענק מיוחד להקמת השיעור החדש של הדף היומי בהלכה.
- ארגון 'חברות' יקיים סדנא מיוחדת למגידי שיעורים שבמהלכה תלמד כיצד למסור שיעור מענין ומרתק.

מוקד 'דרשו' 02-5609000

* הקבלה לסדנא למתאימים בלבד

MAKOVER

// מדור מיוחד המלווה את ההכנות המתקדמות לקראת סיום חלק ב' ותחילת לימוד הלכות שבת במסגרת 'הדף היומי בהלכה'. ט"ז תמוז תשע"ז

מתכוננים

יעקב א. לוסטיגמן

לקראת סיום חלק ב' של המשנה ברורה במסגרת לימוד 'הדף היומי בהלכה', ותחילת חלק ג' העוסק בהלכות שבת, יוצא לקראת שבת' במדור מיוחד שילווה את ההכנות הנרגשות וימסור עדכונים שוטפים מההתרחשויות והתחושות המלוות את צוותי הפעילים של 'דרשו' ואת ציבור הלומדים והנבחנים.

ב'דרשו' יוצאים לעבודת השטח, מתוך הבנה והכרה שלהלכות שבת יש מקום של כבוד בלבד של כל יהודי ירא שמים. כולנו גדלנו והתחנכנו על הצורך ללמוד הלכה ולדעת הלכה, כדי לדעת להתנהג כיהודי. אבל בולטות במיוחד הן הלכות שבת, שכיזוע אי אפשר להימנע מחילול שבת מדי שבת בשבתו, מבלי לדעת את ההלכות הללו על בורין, כפי שכבר העיד רבי יהונתן אייבשיץ זיע"א בספרו 'יערות דבש', וכפי שהביא מרנא החפץ חיים בהקדמה המיוחדת שכתב לחלק ג' של המשנה ברורה:

ב'דרשו' נצבר במרוצת השנים ניסיון רב בהרמת פרויקטים עתירי הצלחה לעידוד והנחלת לימוד מקצועות התורה השונים, ובפרט לימוד ההלכה. כיום משתתפים בתוכניות 'דרשו' השונות רבבות לומדים ונבחנים, ובמסגרת 'הדף היומי בהלכה' לבדה נבחנים מדי חודש קרוב לעשרים אלף נבחנים, לצד אלפי לומדים נוספים שאינם עורכים את המבחנים החודשיים.

לקראת תחילת לימוד הלכות שבת, קבעה הנהלת 'דרשו' כיעד אסטרטגי להכפיל את מספר הלומדים והנבחנים, ובמקביל להכפיל גם את מספר שיעורי 'הדף היומי בהלכה' ברחבי הארץ והעולם. "כיום קיימים כ-600 שיעורים של 'דף היומי בהלכה' ברחבי הארץ, בבתי כנסת בישיבות, במקומות עבודה, בחיידרים לצוותי המחנכים ועוד. היעד שלנו הוא להכפיל את המספר ולהגיע לפתיחתם של 600 שיעורים נוספים בחודש הקרוב, כדי שניגש לתחילת לימוד חלק ג' של המשנה ברורה עם מערך ענק של שיעורים, שייתן מענה לכל יהודי בכל פינה בארץ, שירצה להצטרף לשיעור וללמוד הלכות שבת דבר יום ביומו", מסבירים ב'דרשו'.

בימים האחרונים יצא הארגון במבצע רחב היקף לגיוס, הדרכה

והכשרה של מאות מגידי שיעורים בכל רחבי הארץ. הפרויקט מיועד לכל אברך שמבקש להצטרף למפעל הענק של הפצת וריבוי לימוד ההלכה, ורוצה לכנס סביבו מספר 'חברים מקשיבים', כדי למסור בפניהם שיעור הלכה יומי.

בהתאם לצפי ואף מעבר לכך, התקבלו בימים האחרונים מאות פניות במשרדי 'דרשו', מצד אברכים המבקשים לומר שיעורים בהלכה. פרטיהם של הפונים נרשמים במשרד, ובהמשך חוזרים אליהם נציגים מיוחדים, ומזמינים אותם להשתתף בסדנאות הדרכה והכשרה המתקיימות בכל הריכוזים החרדיים ברחבי הארץ, בהן זוכים הפונים להכשרה פרטנית בקבוצות קטנות. ההדרכה עוסקת הן בחלק הטכני של גיוס משתתפים קבועים לשיעור, בחירת המיקום המתאים והשעה הנכונה למסירת השיעור, הדרך הטובה ביותר לפרסם את השיעור באזור בו הוא מתקיים ועוד, לצד הדרכה מעשית כיצד למסור את השיעור הפועל, תוך שימת דגש על שמירת רמת עניין גבוהה שתגרום למשתתפי השיעור להתמיד ולהגיע אליו לאורך זמן.

במקביל נערכים ב'דרשו' לקיים סדרה של סיומים לחלק ב' של המשנה ברורה בבתיהם של גדולי ישראל, אשר כבר הביעו בהזדמנויות קודמות את ההערכה העצומה שלהם למפעלותיו של 'דרשו' בתחומים השונים, ובמיוחד בנושא של ריבוי ועידוד לימוד ההלכה, שבשנים האחרונות מתברר כמהפכה של ממש בתחום, כשעשרות אלפי יהודים מקדישים מזמנם מדי יום כדי לעסוק בלימוד הלכה באופן עקבי ושיטתי, בהתאם לדבריו מרנא החפץ חיים בהקדמתו למשנה ברורה, שלימוד ההלכה הוא חובה המוטלת על כל יהודי, והעיקר הוא שהלימוד יהיה תמידי, בקביעות מדי יום ביומו (עיי"ש).

בשבועות הקרובים נמשיך להביא במדור זה בעז"ה, פרטים נוספים על ההכנות המתקדמות לקראת היום הגדול ט"ז בתמוז, בו יסיימו רבבות הלומדים את חלק ב' של המשנה ברורה, ובו יפתחו מאות שיעורים חדשים ויצטרפו רבבות לומדים נוספים ללימוד חלק ג' בסייעתא דשמיא.

ססס

ועוד עשרות מת

ארגון 'אחינו' ו'דרשו' מזמינים אותך להיות במגש מפואר לחלות מכסף ובמתנות יקרות ערך כרטיסי הגרלה להגרלה

מתנה בשווי 1,280 ש"ח
מסלול מס' 12

בתרומה ע"ס 40 ש"ח לחודש 20X חודשים
סה"כ 800 ש"ח

מקבלים:

סט 'משנה ברורה' מהודר

'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'

ספר 'חפץ חיים'

'דרש דוד' על התורה 3 כרכים

מגש לחלות מְכַסֵּף בשילוב עץ (מבית מסורת-הצדופים)

12 כרטיסים להגרלה הגדולה
50.000 ש"ח

מתנה בשווי 1.280 ש"ח

להלן מגוון אפשרויות

מתנה בשווי 533 ש"ח
מסלול מס' 4

בתרומה ע"ס 23 ש"ח לחודש 18X חודשים
סה"כ 414 ש"ח

מקבלים:

סט 'משנה ברורה' מהודר

'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'

הספר החדש 'מועד לדוד'

כף הגשה לעוגה מְכַסֵּף

2 כרטיסים להגרלה הגדולה
50.000 ש"ח

מתנה בשווי 533 ש"ח

מתנה בשווי 514 ש"ח
מסלול מס' 3

בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים
סה"כ 360 ש"ח

מקבלים:

סט 'משנה ברורה' מהודר

ספר 'חפץ חיים'

'דרש דוד מועדים' 2 כרכים

סכין לחלות מְכַסֵּף

2 כרטיסים להגרלה הגדולה
50.000 ש"ח

מתנה בשווי 514 ש"ח

מתנה בשווי 508 ש"ח
מסלול מס' 2

בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים
סה"כ 360 ש"ח

מקבלים:

סט 'משנה ברורה' מהודר

ספר 'חפץ חיים'

הספר החדש 'מועד לדוד'

סכין לחלות מְכַסֵּף

2 כרטיסים להגרלה הגדולה
50.000 ש"ח

מתנה בשווי 508 ש"ח

מתנה בשווי 320 ש"ח
מסלול מס' 1

בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 12X חודשים
סה"כ 240 ש"ח

מקבלים:

סט 'משנה ברורה' מהודר

בהוצאת 'דרשו'

כרטיס להגרלה הגדולה

50.000 ש"ח

מתנה בשווי 320 ש"ח

להשתתפות וקבלת המתנות מוקד

50. ש"ח

נות ללא הגרלה

שותף בזיכוי הרבים, ולזכות מיידית בשילוב עץ מבית 'הצורפים', 'חדד' עד לשווי 1.340 ש"ח הגדולה בשווי 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 1.340 ש"ח מסלול מס' 13

בתרומה ע"ס 42 ש"ח לחודש 20X חודשים סה"כ 840 ש"ח

מקבלים:

- סט 'משנה ברורה' מהודר
- 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
- ספר 'חפץ חיים'
- 'דרש דוד' על התורה 3 כרכים
- מגש לחלות מְכַסֵּף בשילוב עץ (אחים חדד)
- 12 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 1.340 ש"ח

התרומות וקבלת המתנות:

מתנה בשווי 1.052 ש"ח מסלול מס' 7

בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20X חודשים סה"כ 700 ש"ח

מקבלים:

- סט 'משנה ברורה' מהודר
- 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
- ספר 'חפץ חיים'
- הספר החדש 'מועד לדוד'
- גביע יוקרתי מְכַסֵּף
- כף הגשה לעוגה מְכַסֵּף
- סכין לחלות מְכַסֵּף
- 7 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 1.052 ש"ח

מתנה בשווי 650 ש"ח מסלול מס' 6

בתרומה ע"ס 27 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 486 ש"ח

מקבלים:

- סט 'משנה ברורה' מהודר
- גביע יוקרתי מְכַסֵּף
- 4 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 650 ש"ח

מתנה בשווי 594 ש"ח מסלול מס' 5

בתרומה ע"ס 25 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 450 ש"ח

מקבלים:

- 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
- גביע יוקרתי מְכַסֵּף
- כף הגשה לעוגה מְכַסֵּף
- סכין לחלות מְכַסֵּף
- 5 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 594 ש"ח

'אחינו' ו'דרשו': 02-5609000

האם מותר לשפשף את החניכים בשבת?

והאם מותר להוציא קוץ שנתחב בבשר?

הרב משה גרין

אסור להוציא דם בשבת מאדם ומבעל חי משום איסור 'חובל'. והחובל בבעל חיים באופן שלא יצא ממנו דם אלא נצרר מתחת לעור, הרי זה בכלל איסור חובל. מי שחניכיו רגישות – לא ישפשפן באופן שהדבר קרוב לודאי שיצא דם; וכן אסור למצוץ בפיו דם היוצא מהחניכיים, משום שגורם בזה ליציאת דם נוסף. וכן אסור למצוץ דם מכל פצע שהוא.

וקוץ שנתחב בבשר – מותר להוציאו אף אם הוצאתו כרוכה בהוצאת דם, אולם אם ניתן להוציאו ללא הוצאת דם, יש להקפיד שלא יצא דם. ובפצע מוגלתי הגורם לצער, מותר לנקוב את בועת המורסה על מנת שהמוגלה תצא, ואף שיש דם המעורב במורסה היוצאת. אבל אסור ללחוץ בצידי הבועה, משום שבאופן זה יוצא דם הבלוע בבשר. [שו"ע או"ח שכח, משנ"ב פח, פט ורקמז, ושעה"צ סג]

מה העצה להתיר השחלת שרוך חדש בנעל בשבת?

ובאיזה בגד אסור להשחיל הגורה בפעם הראשונה בשבת?

נעל שלא הושחל בה שרוך מעולם, אסור להשחיל בה שרוך בפעם הראשונה בשבת, מפני שמשלים בכך את צורת הנעל, והרי זה 'תיקון כלי' (שאיסורו נגזר מאיסור מלאכת 'מכה בפטיש'). ואף אם השרוך היה מושחל תחילה בנעל אחרת, אסור להעבירו לנעל זו. וכמו כן, אסור להשחיל שרוך חדש אף בנעל ישנה, כיון שזהו 'תיקון כלי' לשרוך. ויש שכתבו שמותר להשחיל שרוך חדש, או בנעל חדשה, באופן שבודאי לא יישאר כך בקביעות אלא יוציאנו במוצאי שבת – כגון שמשחילו בנקבים העליונים בלבד, או שצבעו שונה לחלוטין מהנעל – משום שבאופן זה אינו נחשב כמשלים את צורת השרוך או הנעל. ברם, אף כשמדובר בשרוך שכבר היה מושחל בנעל ונשמט ממנה

– אם השחלתו מחדש כרוכה בטרחה, אסור להשחילו. שרוך המושחל במעילים, סוודרים וכיוצא בהם, אשר בעזרתו מהדקים את הבגד או את הכובע המחובר אליו, אם נוהגים לקשור קשר בראשו למניעת 'בריחתו' לתוך הבגד, אשר נשמט מהבגד, אסור להשחילו מחדש אף אם הפעולה אינה כרוכה בטרחה, מחשש שמה יקשור את הקשר בראשו, ויעבור על איסור מלאכת 'קושר'. וחגורה – מותר להשחילה בלולאות הבגד אף בפעם הראשונה, אולם אם החגורה שייכת רק לבגד זה – בשל הצבע, סוג הבד, גודל הלולאות, וכדומה – אסור להשחילה אלא אם היתה מושחלת בבגד זה קודם לכן. [שו"ע שי"ז, ב, ומשנ"ב טז, יח ויז, ביאורים ומוספים דרשו, 19-21]

אילו איסורים כרוכים בצחצוח שיניים כרגיל בשבת?

ומדוע צריך לייחד מברשת מיוחדת לשבת גם כשמותר לצחצוח בה?

המנהג שלא לצחצח שיניים בשבת במברשת בצורה הרגילה. וכמה סיבות לדבר: א. לדעת פוסקים רבים, השימוש בשבת במברשת שיניים רטובה כרוך באיסור סחיטה. ויש אומרים שאם שערות המברשת פרודות זו מזו והחללים שביניהן נראים לעין, והמים יוצאים מביניהן אף ללא סחיטה, אין בשימוש בה איסור סחיטה. ב. במריחת המשחה יש איסור 'ממרח'. ג. אצל אנשים רבים פעולת הצחצוח גורמת בוודאות ליציאת דם מהחניכיים, ויש בכך איסור 'חובל'. ויש שכתב כי אף באופן שאין חשש לאיסורים אלו, דהיינו

שהצחצוח נעשה במברשת שאין בה חשש לאיסור סחיטה, וללא משחה, וכגון שמצחצח במים בלבד, או שמטפף 'מי-פה' על המברשת, וכן פעולת הצחצוח אינה גורמת ליציאת דם מהחניכיים – יש לייחד למברשת מיוחדת לשבת, וכפי שכתבו הפוסקים לענין מסרק (ראה במקורות), שאף באופן שמותר להשתמש בו בשבת, יש להשתמש דווקא במסרק המיוחד לשבת, כדי שלא יראה הסירוק כ'עובדין דחול'. וכתב עוד, שיש להזהר מתלישת שערות מהמברשת. [ביאורים ומוספים דרשו, שכ, 46, רשכז, 9]

מעשה באחד שנתנו לו אתרוג במתנה על מנת להחזיר, והתחכם והחזירו לנותן ואמר לו שמקנה לו במתנה על מנת להחזיר...

בדין מתנה ע"מ להחזיר, גדר החיוב בנתינה ותוצאותיה לגבי סוכה אתרוג וציצית

לזמן ולא יצא בו ידי חובת אתרוג, וכן דעת הרבה ראשונים, וכ"כ הרמ"א סבי' תרנ"ח סעיף ה'.
אכן הקצוה"ח (סי' רמ"א סק"ד) האריך בראיות שאפשר להקנות בקנין גמור לזמן קצוב ואח"כ יחזור להיות של הנותן, ודעתו שהנותן מתנה ע"מ להחזיר, פירושו שנותן לזמן ואח"כ חוזר להיות שלו בלי קנין נוסף, והביא שכן דעת רבי אביגדור בתשובת הרא"ש, וכ"כ ג"כ בספרו אבני מילואים (סי' כ"ח ס"ק נ"ג).

אכן הנתיבות שם נחלק עליו והכריע כדעת השו"ע, וכן הכריע החו"א חו"מ ליקוטים (סי' י"ג ס"ק י"ח).

החזיר המקבל על מנת שיחזירו לו

מעשה באחד שנתנו לו אתרוג במתנה על מנת להחזיר, והתחכם והחזירו לנותן ואמר לו שמקנה לו במתנה על מנת להחזיר, ובכן נשאלה השאלה האם אכן מחויב הבעלים להחזירו למקבל, או שמא יתחכם גם הוא ויחזירנו במתנה ע"מ להחזיר, וחוזר חלילה.

וראיתי להגר"ב צ"ל פלמן זצ"ל בספרו שלמי תודה סוכות (סי' ס"ג סעיף ד') שכתב ששאלו שאלה כזאת להגר"ח מברסק זצ"ל בילדותו, והשיב בשנינות שישאיר הבעלים את האתרוג בידו ולא יחזירנו ובכך יתבטל התנאי ויתבטל מתנת החזרה, ושוב תתבטל המתנה הראשונה כיון שלא החזיר הנותן, ובשם החזו"א כתב על השאלה שבאופן זה לא מתקיים התנאי, שכשהתנה להחזיר הכוונה להחזיר באופן מוחלט בלי הגבלות ותנאים.

דף קלז: מתנה על מנת להחזיר - בסוכה וציצית
מבואר בגמרא שהנותן מתנה לחברו בתנאי שיחזיר לו הרי זו מתנה, ועד שמחזיר לו הדבר נחשב שלו לכל דיני התורה, לכן במצות ארבעה מינים ביו"ט ראשון של סוכות שצריך שהארבע מינים יהיו קנויים כדי לצאת בהם שנאמר ולקחתם "לכם", יועיל לשאול מהשני רק באופן שמקנה לו במתנה על מנת להחזיר ואז נמצא שבזמן שיוצא בו הרי הוא שלו לגמרי. הדבר נוגע גם למצות ציצית, שהשואל מחברו טלית באופן שמקנה לו במתנה על מנת להחזיר, יוצא בה ומברך עליה, כמבואר בסי' י"ד ס"ג, והמשנ"ב (שם ס"ק י"א) הביא שי"א שצריך שיאמר בפירוש שמקנה במתנה על מנת להחזיר. אך דעת רוב הפוסקים שבסתמא תולים שנתכוון להקנות לו במתנה ע"מ להחזיר כדי שיוכל לקיים את המצווה, לפיכך מסיק שלכתחילה בוודאי יותר טוב לבקש מהמשאיל שיתן לו במתנה ע"מ להחזיר, אך אינו מעכב.

דנו הפוסקים ביסוד מתנה על מנת להחזיר, האם הדבר קנוי לגמרי למקבל אלא שצריך לקיים את התנאי ולהקנות בחזרה לנותן, ולצד זה יצטרך הנותן לעשות מעשה קנין כדי לקנות בחזרה,

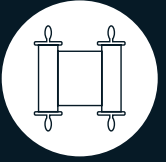
או שמא הדבר נתון רק לזמן שסיכמו עליו וכשנגמר הזמן חוזר להיות של הנותן.

דעת הרא"ש בסוכה בצד הראשון, וכתב הרא"ש שצריך שיחזיר המקבל ויתן לנותן במתנה גמורה, אבל אם יתן בתחילה עד זמן מסוים ואח"כ יחזור להיות שלו, אינו נקנה ומקבל נחשב כהשאלה

חבל על כל יום!

הצטרף לתוכנית הלימוד על 'הדף היומי' ו'הדף היומי בהלכה'

חייג עכשיו: 02-560-9000

האם מברכים 'שהחיינו' על פרי מורכב? על איזה בעל חי מברכים 'מְשֵׁנָה הבריות'? ובאיזה שלב של הפריחה ניתן לברך 'ברכת האילנות'?

'שהחיינו' על פרי חדש

- הרואה פרי חד עונתי בתחילת העונה, ושקח בצמיחתו המחודשת - מצוה עליו לברך 'שהחיינו'. ונהגו כבר מימות הראשונים שלא לברך בשעת הראייה, אלא בשעת האכילה הראשונה של הפרי. יש אומרים שיברך לפני ברכת הפרי; ויש אומרים שיברך לאחר ברכת הפרי, לפני האכילה. ולדעת המשנה ברורה יש לנהוג כדעה הראשונה, אך רבים נהגו כדעה השנייה.
- פרי מורכב - נחלקו הפוסקים אם מברכים עליו שהחיינו. ויש שכתבו שפירות של עצים שנטעו משתילים שכבר היו מורכבים - לכל הדעות מברכים עליהם שהחיינו.
- פרי שלא ניכר בו ההבדל בין חדש לישן - אין מברכים עליו 'שהחיינו', כיון שעשויים להחליף חדש בישן, ולברך לבטלה. ויש אומרים שכך הדין גם כשניתן להבדיל במראה אך לא בטעם.
- אין מברכים שהחיינו אלא על פרי חד עונתי או דו עונתי, וכיוצא בהם, שחידושם הוא דבר התלוי בזמן; וכלשון הברכה: "שהחיינו... לזמן הזה".
- מצוה לאכול מעט מכל פרי חדש - חד עונתי, כנ"ל - ולברך עליו שהחיינו, כדי להראות שחביבה עליו בריאת השי"ת, וכדי לשבח ולהודות לה' על שברא בריות טובות להנאת האדם.

ברכה על בריות חריגות

- הרואה אדם שמראהו חריג במיוחד - בצבע העור, צורת הגוף, צורת השיער, וכדומה, או שהוא עוור בשתי עיניו, וכיוצא באלו - וחריגות זו היא מלידה, מברך: "ברוך... מְשֵׁנָה הבריות".
- חכמינו ז"ל אמרו שהרואה פיל וקוף מברך 'מְשֵׁנָה הבריות'. ונחלקו הפוסקים אם מברכים דווקא על חיות אלו, או על כל בעל חי משונה.
- הרואה אדם, בעל חי, או צמח, יפה במיוחד - ראוי שיברך: "ברוך שְׁפָכָה לו בעולמו", ללא 'שם ומלכות'. ואף כשרואה גוי, או יהודי רשע, יברך עליהם ברכה זו, אך אסור להתבונן בהם.

'ברכת האילנות'

- הרואה עצי פרי בתקופת פריחתם, דהיינו משלב צמיחת הפרחים שלפני גדילת הפירות ועד סמוך לסיום גדילת הפירות - מברך את 'ברכת האילנות'.
- מי שטעה וברך ברכת האילנות על פריחה של עצי סרק - לא יברך שנית בשעה שרואה פריחת עצי פרי. ועץ פרי מורכב - נחלקו הפוסקים אם ניתן לברך עליו.

ברכות הברק והרעם

- הרואה את אור הברק או שומע קול רעם, מברך: "עושה מעשה בראשית", או: "שכחו וגבורתו מלא עולם". ולכתחילה יש לברך על ברק 'עושה מעשה בראשית', ועל רעם - 'שכחו וגבורתו'.
- את ברכות הברק והרעם מברכים פעם אחת בכל 'מערכת' של ברקים ורעמים, דהיינו, שאין לשוב ולברך עליהם אלא כאשר התבהרו השמים לגמרי, ולאחר מכן שבו והתחדשו הברקים והרעמים.
- על ברק ורעם, יש לברך 'בתוך כדי דיבור' לשמיעת הברק והרעם; ואם ראה ברק ולאחר מכן שמע רעם, וברך - הגם שכבר חלף יותר מכדי דיבור מהברק, חלה ברכתו גם על הברק.
- הרואה את הים - מברך "עושה מעשה בראשית", והרואה את הים הגדול - מברך "שעשה את הים הגדול"; ונחלקו הפוסקים אם יש זה הוא הים התיכון, או האוקיינוס האטלנטי.

גליון ר"ס
שנה ו' תשע"ז

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

תורה למשפחת קיימן על ידי רבי יצחק לייבושיץ

סיפורי חז"ל

לא יחל דברו

כשהגיעו זמנו של יהושע בן לוי להפטר מן העולם, הגיע אליו מלאך המות כשסכיניו שלופה בידו, ביקשו רבי יהושע להראות לו ברגעיו האחרונים את מקומו בגן עדן. הסכים לכך מלאך המוות והתחילו ללכת לשם. בדרך אמר לו רבי יהושע שישאיל לו את סכיניו כי הוא מתיירא ממנו, ונתן לו את הסכין. כשהגיעו לגן עדן הגביה אותו מלאך המוות והראה לו את מקומו. קפץ רבי יהושע בן לוי ונכנס לגן עדן בעודו חי. אחז המלאך בשולי גלימתו וניסה לעצור בידו, ואז נשבע רבי יהושע שלא יצא משם. אמר הקדוש ברוך הוא, שיבדקו אם רבי יהושע חזר בו פעם משבועתו בעודה"ז, ואם כן אז גם עתה יחזור משבועתו וימסר לידי המלאך, ואם לא חזר אף פעם משבועתו ישאר חי בגן עדן. בדקו במעשיו של רבי יהושע בן לוי, ומצאו שמימיו לא עבר על שבועה ושמר תמיד על כל מוצא פיו ולשונו, וכך זכה שלמוות לא היתה שליטה עליו, ונכנס חי לגן עדן.

(כתובות דף ע"ז.)

פרשת השבוע

לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא
(י" - ז')

מסופר על הרה"ק רבי מנחם נחום משטפינשט זיע"א שאמר פעם על אחיו הצעיר הרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב זיע"א, בשעה שאחי דוד משה נוטל בידו את ספר התהלים ושפתיו רוחשות פסוקים של נעים זמירות ישראל, אומר לו כביכול הקדוש ברוך הוא, דוד משה בני, הריני מוסר בידך את כל העולם ועשה בו כרצונך. ואילו נתנו לי משמים כוח גדול זה הייתי יודע יפה מה לעשות בו, אבל אחי דוד משה חש עצמו כל הימים עבד נאמן של הבורא יתברך, עד שמחזיר לו את העולם בדיוק כפי שקיבל ממנו.

והאיש משה ענו מאד מכל האדם וגו'
(י"ב - א)

באסיפת רבנים שהתקיימה בפטרבורג בהשתתפות גדולי הדור, השתתף גם הרה"ק רבי יוסף דב רבה של בריסק זיע"א. הגאון הנ"ל הקשה קושיה חריפה בשם בנו ר' חיים, והתפתח ויכוח סוער בין הרבנים שנוכחו במקום. לאחר מכן תירץ הגאון הנ"ל תירוץ אחד שלו, ותירוץ נוסף בשם בנו ר' חיים אשר הפליאו

את השומעים. הגה"ק רבי יצחק בלאזר זיע"א שנכח באותה אסיפה, ישב כל הזמן ולא פצה את פיו. ר' יוסף דב תמה ואמר הוזהו שאומרים עליו אדם גדול הוא? כשבא לביתו ביקש שיביאו לפניו את ספרו של רבי יצחק "פרי יצחק" כדי לתהות על קנקנו. להפתעתו מצא שם את הקושיה עם שני התירוצים. השתומם ר' יוסף דב ואמר כמה גדולה מידת ענוותנותו של ר' יצחק בלאזר.

ויצעק משה אל ה' וגו' אל נא רפא נא
לה (י"ב - א')

הגה"ק רבי יוסף שלמה כהנמן מפונוביז זיע"א סיפר: בחול המועד פסח תרס"ח בהיותו עדיין בחור הגעתי לראשונה לביקור בראדין, מיד הוא פנה לביתו של הרה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א, אך לא מצאו. הוא ישב והמתין ולפתע הוא שמע קול יללה בוקעת, בכי המבטא כאב נורא. הוא נדהם לפשר הבכי. אז הסבירו לו שה"חפץ חיים" מבקש עתה רחמים עבור אשה הזוקקה לישועה. מיד אמר רבי יוסף שלמה לעצמו, כיצד יכולים לעזוב מקום כזה, בו מצוי אדם המסוגל לבכות בכי קורע לבבות על צרת הזולת. ובו במקום גמר אומר ללמוד בראדין ולהסתופף בצילו של ה"חפץ חיים" הקדוש.

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 8:27 ת"א: 8:29 ר"ת: 9:02

פרשת בהעלותך

זמני כניסת השבת
ירושלים: 7:09 ת"א: 7:24

החייט שקיבל כח מיוחד מה"חווה" מלובלין

באחת מערי רוסיה, חי פעם איש עסקים עשיר שנוהג היה לא להסב לסעודה מבלי שיהיה אורח המסב על שולחנו. הוא היה מקפיד על מנהגו זה בעקביות, וכאשר קרה שלא הזדמן אורח הוא היה מסוגל לצום יום ויומיים ואפילו יותר. פעם נמשך מצב זה שבוע שלם והאיש לא נענה להפצרות אנשי ביתו ולא אכל מאומה, זולת קצת מזונות בערב. כאשר המצב נמשך שבוע שלם ולא היה שום אורח באופק, רחמו עליו בני ביתו ושלחו שליח שיצא לפרשת דרכים וימצא אורח שיבוא לשבת. הם ביקשו את השליח לבקש כל עובר אורח שיראה לבוא אל ביתם לשבת, כדי שבעל הבית לא יצטרך לצום יותר. השליח מצא בסופו של דבר יהודי זקן שהלך עם תרמיל על כתפו, הוא הפציר בו והזקן הסכים לבוא ולהתארח בבית היהודי העשיר.

בעל הבית העשיר היה נוהג לומר דברי תורה בעת הסעודה, הוא היה מתחיל במצווה, משמיע איזה רעיון מפרשת השבוע או משהו דומה, ושאר בני הבית, בניו, חתניו והאורחים היו ממלאים אחריו כל אחד בתורו. ויהי בליל שבת, והאורח הזקן הסב ליד השולחן, נהג בעל הבית כמנהגו, וכולם אמרו דברי תורה. כאשר הגיע תורו של האורח שישב ליד חתנו של בעל הבית לומר דבר תורה, הוא התנצל ואמר שאין לו מה להגיד. התערב חתנו של בעל הבית ואמר הכיצד זה שיהודי אין בידו דבר תורה? אולם בעל הבית הרגיע אותו ואמר האורח שלנו עייף מן הדרך, נעזוב אותו, ומחר בצהרים וודאי יאמר. למחרת בעת סעודת הצהרים שוב נתבקש האורח לומר דבר תורה, שוב סירב באומרו כי אין לו מה לומר. שוב העיר חתנו של בעל הבית מה שהעיר, ושוב אמר בעל הבית לא ללחוץ על האורח, הוא וודאי יגיד בסעודה השלישית. כאשר גם בסעודה השלישית סירב האורח לומר דבר תורה והודיע כי אין בידו מאומה. אמר חתנו של בעל הבית הרי זה בזיון שזקן שכמותך אינו יודע אפילו פסוק אחד מן התורה, או פסוק מן התהילים. השיב לו הזקן: אברך שבסופו של דבר יהיה רב בעיירה קטנה ויקבל בשכרו חמישיה פיטאקס (סכום קטן) מעיזו לבזות אותי כל כך?

למחרת כאשר בא האורח להיפרד מעל בעל הבית, הודה לו הלה מקרב הלב, ואמר לו החייתי בעצם בואך, אחרי צמתי כל השבוע הייתי אמור להתענות גם בשבת, אלמלא באת, ואני מודה לך מקרב הלב, אך תמה אני על דבריך שאמרת לחתני כי הוא יהיה רב בעיירה קטנה, הרי חתני הוא שותף בעסקי ויש לו כמה אלפי רובלים מושקעים בעסק, ומאין לך שהוא יהיה רב? אמר לו הזקן אם אספר לך את קורות חיי תבין על מה מתבססים דברי. אני חייט במקצועי פתח הזקן את סיפורו.

ובמשך שנים רבות הייתי עובד אצל פריץ אחד עשיר גדול, והייתי תופר את בגדיו ואת בגדי בני ביתו. פעם אחת עמד הפריץ לערוך סעודה גדולה לציון יובל שנים לנשואיו, הוא ביקש שאתפור למאורע חגיגי זה בגדים מיוחדים עבור כל בני המשפחה שלו. הוא נתן לי שלש מאות רובל, וביקשני לנסוע העירה כדי לקנות בדים לתפירת הבגדים. נסעתי העירה אך בדרך שמעתי קול בכי. וכאשר ניגשתי למקום כדי לראות מה קורה, ראיתי שוטרים המקיפים משפחה יהודית ועוצרים אותם. שאלתי את השוטרים מה יש להם נגד היהודי הזה? ואמרו שהיהודי הזה חייב דמי שכירות עבור בית המרוח שהוא חוכר מהפריץ המקומי, וכבר לא שילם את חובו זה שנים. משום כך ניתנה פקודה לעצור אותו ואת בני ביתו בבית הסוהר. נכמרו רחמי על היהודי המסכן ומשפחתו ושאלתי את השוטרים כמה כסף הוא חייב, ואם מישוהו ישלם את החוב, האם ישחררו אותם לנפשם? השוטרים אמרו שאין הם יודעים לענות על שאלות אלה, אך בקרבת מקום נמצא מנהל עסקיו של הפריץ ואוכל לשאול אותו. ניגשתי ושאלתי, והמנהל אמר לי כי היהודי חייב שלש מאות רובל, ואם מישוהו יבוא וישלם עבורו, בוודאי ישחררו אותו מיד לחופשי. כאשר שמעתי זאת הוצאתי מכיסי רובל את הכסף שנתן לי הפריץ שלי כדי שאקנה בדים, ונתתי תמורת החוב של היהודי. הלה עם משפחתו יצאו לחופשי והוא נפל על צווארי והודה לי באומרו, הצלת את נפשי ונפש בני ביתי, אם יהיה בכוחי לגמול לך בעולם הזה, אעשה זאת בעזרת השם. ואם לא יעלה בידי, אני מבטיח לך שאבוא מן העולם הבא כדי לשלם את גמולך על החסד שעשית עמדי.

בעל בית המרוח הלך לדרכו, המשך היהודי לספר את סיפורו, ואני נשארתי תוהה ומשתומם מה לעשות עכשיו? כיצד אבוא אל הפריץ שלי, ומה אספר לו היכן הרובלים שלו? והרי אין לי בכיס פרוטה לפורטה. לבסוף החלטתי וגמרתי בדעתי שאחזור אל הפריץ, ובליית ברירה מחשש פיקוח נפש, אספר לו כי בדרך עברתי ביער עבות התנפלו עלי שודדים ולקחו את כל הכסף שבידי. אם יאמין לי הפריץ חשבתי הרי טוב, ואם לא יאמין יהיה מה שיהיה, מילא אין לי ברירה אחרת. חזרתי איפוא אל הפריץ וסיפרתי לו מה שהחלטתי, הוא אמר לי כי הוא מאמין לדברי, הנה לך עוד שלוש מאות רובל, לך ותקנה בדים ותתפור את הבגדים. עשיתי כדבריו והמשכתי לעבוד בשירות הפריץ עוד כמה שנים. לאחרונה עלה בדעתי הרעיון לשאול את עצמי מה לי פה ומי לי פה? הרי זקנתי וכל ימי אני נמצא בין גויים, בלי תפילה בציבור, ובלי חברת בני עמי. חשבתי לעצמי די, עד כאן, עובתי את הפריץ ועברתי לגור לעיירה שבה יש יהודים רבים. מכאן ואילך הייתי קם כל בוקר לתפילה בציבור והייתי מרבה באמירת תהלים.

צִיּוֹן וְנִמְשָׁל

וביום הקים את המשכן כסה הענן את המשכן

(ט' - ט"ו)

בפרשה זו מודיענו הכתוב כיצד היה סדר בני ישראל במדבר בחנייתם ובמסעם, שלא היו לפי רצונם אלא על פי ה'; שביום הקמת המשכן והעמדתו במקומו, שזה היה בראש חודש ניסן, ירד עמוד הענן מן השמים והקיף את המשכן, זה היה ביום, שמיד שהאיר היום כסהו עמוד הענן, אבל בלילה ירד עמוד האש על המשכן. וכן היה תמיד, ביום כסהו הענן ובלילה אש.

משל למה הדבר דומה: למלך שהיה לו ידיד נאמן, שלח המלך ואמר לידידו זה שיתכונן לביקורו שהוא עומד לבקר. וידיד זה לא האמין שהמלך עומד לבקר בביתו, אמר מי אני שיבוא המלך לבקרני בביתי? שלח המלך והודיעו בשניה שהוא עתיד לבקר. אמר הידיד אפילו אם יבוא המלך לבקרני בודאי יבוא בלילה באין רואים, או שיבוא מחופש שלא יכירו בו שהוא המלך. כשנודע למלך מה אומר אותו ידיד, שלח ואמר לו, חייך, אבקרך ביום שיראוני כל הבריות, וארכב על סוס שרכבתי עליו ביום הכתרת. ואלבש בגדי מלכות שלבשתי ביום הכתרת, כדי שכל הבריות יראו החיבה שאני מחבב אותך.

הנמשל: כך כשנגלה הקדוש ברוך הוא בהר סיני לישראל נגלה בענן, כמו שנאמר הנה אנכי בא אליך בעב הענן וכשאמרו ישראל נעשה ונשמע, המליכו הקדוש ברוך הוא עליהם. לימים אמר להם ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. והיו ישראל תמהים ואומרים כיצד אפשר הדבר שהקדוש ברוך הוא ישרה שכינתו בתוכם. אמר להם הקדוש ברוך הוא חייכם שאני בא ודר אתכם בפרהסיא. שידעו כולם שבעב הענן שנגליתי עליכם בהר סיני, אני נגלה לכם היום, וידעו כל האומות עד כמה גדולה חיבתכם בעיני. וזהו שאומר הכתוב "וביום הקים את המשכן כסה הענן את המשכן לאהל העדות", שאז שרתה שם שכינה. וענן זה היה סימן לישראל מתי יחנו ומתי יסעו. שאם היה הענן במקומו היה סימן שהם חונים במקומם וכשנסתלק הענן היה סימן למסע.

(מעם לועז)

בשנה שעברה בערב יום הכיפורים, הלכתי לבית הכנסת בשעה מוקדמת מיד אחרי הסעודה המפסקת, כאשר עדיין לא היה שם איש, לבשתי קיטל, התעטפתי בטלית ואמרתי תהלים כאשר ראשי מכוסה בטלית. פתאום הרגשתי שמישהו דוחף אותי, חשבתי שעמדתי במקום ששייך למישהו, וזוהי הצידה כדי לפנות את המקום, אולם גם שם המשיכו לדחוף אותי, ושוב זוהי עד שבסוף נדחקתי לפינה שמשם אין לאן לזוז. בסוף פקחתי את עיני, הסתכלתי סביבי והנה בעל בית המרוח שהצלתי בשעתו, עומד לפני בתכריכים ואומר לי, הנה הבטחתי לך להיטיב עמך או בעולם הזה, או לבוא מן העולם האמת ולגמול לך על מעשיך, עכשיו שלא עלה בידי לגמול לך בעולם הזה באתי במיוחד מהעולם הבא כדי לשלם את חובי. הטובה שאעשה לך היא שאספר לך איך נראה יום הכיפורים בעולמות העליונים. והנה הוא מתחיל לספר ועיני זולגות דמעות. ופתאום אני שומע קול הקורא לי לאמר, ר' יהודי למה אתה מעכב אותי, הנה כל המתפללים כבר הלכו הביתה, הנרות כבר כבו ואני צריך לסגור את בית הכנסת, ושוב אני שומע לחישה ובעל המרוח אומר לי, לך ללובלין אל ה"חווה" הקדוש והוא יאמר לך מה לעשות. אני שוב פוקח את עיני והנה שמש בית הכנסת עומד לפני ומתחנן לי שאסיים את תפילתי ואתן לו לסגור את בית הכנסת.

למחרת יום הכיפורים נסעתי ללובלין, המשיך החייט את סיפורו, אחרי שסיפרתי ל"חווה" את אשר קרה לי הוא אמר לי, מעתה תתפלל אתי בסידור שלי במשך שנה שלמה. כך היה, ואחרי תום השנה הוא אמר לי לך הביתה ואני אתן לך מתנה, מעתה כאשר תראה בן אדם תדע מה יעלה בגורלך. אנשיך שמצאו אותי בדרך בבואי חזרה מלובלין, הזמינו אותי אליך הביתה, באתי, ראיתי את חתנך ואמרתי לו מה שראיתי שהוא עתיד לכהן כרב בעיירה קטנה ויקבל סכום קטן בשכרו סיים החייט האורח את סיפורו המאלף. ואכן זה מה שקרה גלגל חוזר בעולם זה עולה וזה יורד בעל הבית העשיר ירד מנכסיו. וגם אלפי הרובלים שהיו נדוניה של בתו ירדו לטמיון. בסופו של דבר לא היתה לחתנו של האיש ברירה אלא לקבל על עצמו רבנות כפי שאמר לו החייט האורח. והציעו לו בדיוק השכר כפי שניבא לו החייט שקיבל מה"חווה" הקדוש מלובלין זיע"א את הכוח לראות מה יעלה בגורלם של בני אדם.

צ'ין אדם לחברו

הדאגה לזולת

מסופר: כשהנהיג הגה"ק רבי אלחנן וסרמן זיע"א בית תבשיל לתלמידים, פנה יום אחד לבחור ושאל איך האוכל? הלה שח לו כי המרק שמחלקים הוא מלוח. למחרת בשעת ארוחת הצהריים ראו לפתע התלמידים את ר' אלחנן נכנס, התיישב ביניהם על הספסל וביקש צלחת מרק. כשהוגש לו, טעם ממנו ומצמץ בשפתיו כמבקש לעמוד על הטעם האמיתי, באמת מלוח, הגיב, הוא קם, פנה לעבר המטבח והסביר לטבחית בדברי נועם ופיוס, כי מסתבר שרצוי למעט כלשהו בכמות המלח שהיא שמה בתבשיל.

שלא לבייש

הגה"ק רבי עקיבא אייגר זיע"א שבת בעיר ניקלשבורג. רב העיר כיבדו לדרוש בבית הכנסת הגדול, וכל לומדי העיר נאספו לשמוע את פלפולו. בדרשתו, האיר רבי עקיבא אייגר את הסוגיה באור יקרות. לפתע הקשה רב העיר קושיה חזקה כברזל. נבוך רבי עקיבא אייגר, ירד מן הבמה ושב לאכסנייתו. נקפו ליבו של רב העיר: מה עשה, הן הכלים את האורח וסתר את דרשתו לעיני כולם. קם ועלה לאכסנייתו לבקש את מחילתו. קיבל רבי עקיבא אייגר את פניו בכבוד וביקר, והודיע שאין בליבו ולו שמץ של הקפדה. תורה היא, ואמת כתובה בה. אלא שדווקא משום כך מוצא הוא לנכון להעיר שקושייתו בטעות יסודה. הבהיר את הדברים

והקושיה התפוגגה. חקר רב העיר: "אימתי עמד מר על כך שקושייתי אינה קושייה?" "מיד כשהושמעה", באה התשובה. "אם כן, מדוע לא דחית אותה על הסף?" "חלילה", קרא רבי עקיבא אייגר, "הן כבודו הוא רב העיר, ואיך אוכל לומר לעיני הקהל שטעה? אדרבה, שמחתי שיכול הייתי להביאם להתגאות ברבם, שהפריך את פלפולו של הרב האורח". יצא רב העיר והכריז שעל כל בני העיר לבוא לבית הכנסת. עלה לבימה וחזר על פלפולו של רבי עקיבא אייגר, על קושייתו ועל סתירתה. הודה בצדקתו של הרב האורח והעלה על נס את צדקותו.

ואהבת לרעך כמוך

מסופר על הרה"ק רבי איתמר מנאדבורנא זיע"א (יומא דהילולא כ"ב סיון) שהיה אומר תדיר: אף כי אמת נכון הדבר שיש בכל אדם חסרונות ואין לך אדם ללא חסרון ומגרעת, אך האדם צריך להביט על חברו כמו על עצמו, כשם שהוא יכול לסבול את עצמו על אף כל החסרונות והמגרעות שיש בו, שהרי גם הוא ככל האדם, אינו האדם השלם, אלא שהוא מעלים עין מן החסרונות של עצמו ורואה רק את המעלות, כך הוא מחויב לסבול את חברו ולראות רק את מעלותיו. וזה שאומר הכתוב "ואהבת לרעך" והעצה לזה יהא "כמוך" שתסתכל עליו כמו על עצמך.

הילולא דצדקיא

שבת קודש ט"ז סיון

הרה"ק רבי מרדכי מנחם מענדל מווארקי ב"ר ישראל יצחק (תרכ"ט) הרה"ק רבי שלום אליעזר מראצפרט הי"ד ב"ר חיים מצאנז (תש"ד)

יום ראשון י"ז סיון

הרה"ק רבי אהרן מקארלין ב"ר אשר (בית אהרן - תרל"ב)

יום שני י"ח סיון

הרה"ק רבי ישכר דוב מראדושיץ ב"ר יצחק (תר"ג)

יום שלישי י"ט סיון

הרה"ק מנחם נחום מטקווירא מאכניווקא (תש"ו)

יום רביעי כ' סיון

רבי יוסף אירגאס ב"ר עמנואל (שומר אמונים הקדמון - ת"צ)

הרה"ק רבי צבי הירש ב"ר שלום זעליג מנאדבורנא (צמח ה' לצבי - תקס"א)

יום חמישי כ"א סיון

הרה"ק רבי שלמה שפירא ממונקאטש ב"ר אליעזר מלאנצהוט (תרנ"ג)

יום שישי כ"ב סיון

רבי יחיאל מיכל אב"ד נעמרוב הי"ד ב"ר אליעזר (ת"ח)

הרה"ק רבי איתמר מנאדבורנא ב"ר מאיר מקרעטשניף (תשל"ג)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

פרפראות

בשנת תש"ד פרצו הנאצים ימ"ש להונגריה ורבינו הרה"ק רבי שלום אליעזר מראצפרט זיע"א (יומא דהילולא ט"ז סיון) הובל למחנות עם אלפי ישראל. בתקופה ההוא הצליחו לאחר השתדלויות רבות להמציא לרבינו שחרור. אך הוא סרב בכך ואמר "בתוך עמי אנכי יושבת" עד שנשלח לאושוויץ ביום ט"ז סיון ובו ביום עלה על המוקד ויצאה נשמתו בקדושה וטהרה הי"ד.

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז

נדבת הר"ר משה שפיצר הי"ו לכבוד נשואי בנו ה"ה יצחק ישראל הי"ו יזכו לדורות ישרים ומבורכים ולרוב תענוג ונחת מכל יוצ'ח, אכ"י

שבת טיש

וקראת לשבת ענג

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

פנינים

בהעלתך את־הנרות (ח, ב) - שבועה שערים יש לנפש, שתי עינים, שתי אזנים, שני נקבי החטם והפה, וצריך האדם לקדש שערים אלו כדי שיאירו באור התורה. (באר לחי רואי)

אלימול פני המנוחה (ח, א) - מפרש רש"י אל מול הנו האמצעי, ורמז לזה כי תבות אלו הן בגימטריה ומול הנו האמצעי. (מגדנות מרחמים)

וזה מעשה המנוחה (ח, ד) - בפסוק זה רמוזים ספרי החכמה של שלמה המלך, כי המנוחה היא סמן לחכמה בדברי חז"ל הרוצה להחכים ידרים וסמנו מנוחה בדרום, מעשה נוסריקון שלמה מלכא עליו השלום, מקשה נוסריקון משלי, קהלת, שיר השירים. (פניני הפרשה)

למה נאמר וזה מעשה המנוחה? מפרש רש"י שהראהו הקב"ה באצבע לפי שנתקשה בה משה, ורמז לזה תבת מנוחה, נוסריקון משה רבנו נתקשה ובאצבע הראהו. (שם)

כן עשה את־המנוחה (שם) - בן בגימטריה שבועים, לרמז לעשר המנוחות שעשה שלמה המלך, ובכל אחת שבועה נרות, יחד שבועים נרות, ותבת עשה בגימטריה שלמה. (החיד"א)

אנשים אשר היו טמאים (ט, ו) - אנשים נוסריקון נושאי ארונו של יוסף ממצרים, אשר היו טמאים בגימטריה למת מצווה. (פענח רזא)

והיית לנו לעינים (י, לא) - לנו בגימטריה אלקים, שאותו צריך להעמיד תמיד לפני עינינו, לקיים שויתת ה' לנגדי תמיד. (אמרי חיים)

והסגרו מרים (יב, טו) - מרים נוסריקון מרחוק ראתה מה יעשה, שנאמר ותתצב אהתו מרחק לדעה מה־יעשה לו, ובזכות זה לא נסע העם עד האספ מרים, וכן מרים נקראת מרים, שמו היה ענשה כי הקב"ה מדקדק עם הצדיקים פחות השערה, ומאייד זכרו לה זכות ים שהמתינה למשה, וכן מרמז על ים בנרת שבארה של מרים הלכה עמם לשם, ומר לשון מים שנאמר במדל"י. (זרע חיים)

בפרשת בהעלתך קל"ז פסוקים במנין עניו, שבה נזכרה הענייה של משה רבנו, וכן במנין קול כי התורה נלמדת רק בענייה, וכן במנין קמון שאם אין קמח אין תורה. (חסדי דוד)

ספורים בפרשה

יעש בן אהרן (ח, א) להגיד שבחו של אהרן שלא שנה (רש"י)

בשבת בהעלתך, הזכיר רבי אברהם שלום מסטרופקוב את דברי רש"י אלו ותמה: "וכי צריך לומר שאהרן לא שנה? אלא שהיצר הרע מתחכם להחטיא כל אדם בדרך אחרת. את האדם הפשוט הוא מחטיא ממש, ואלו לאדם חשוב כמו ר' משה מנדל שלנו (חסיד מפלג בן השעים שישב בשלחן), אין מציע היצר לעבר עברות גסות, כי יודע שלא יאזין לו, אלא הוא מפתה אותו להוסיף על למודו קדם התפלה, לטבל שוב במקוה, וכל זאת כדי לעבר על ההלכה הצרופה שצריך להתפלל קדם זמן תפלה. וזו פונת רש"י, להגיד שבחו של אהרן שלא שנה מאומה ולא זו מדברי הלכה, ואף לא נתפתה ליצר הרע גם במלי דחסידותא". בסיומו, כבד הרבי את רבי משה מנדל בכוס יין, באומרו: "בין שהזכרתיך בדברי, מגיע לך יין..."

הרק אה־במשה דבר ה' הלא גס־בנו דבר (יב, ב)

בשבת בהעלתך הסתופפו רבים בצל רבי יצחק מסקווירא, כדי להמשיך את קדשת חג השבעות וקבלת התורה. שנה אחת הגיע חסיד מקשיב, אשר הרופאים קבעו כי מחלה קשה ומסכנת המכנה 'דאק' מוקנת בקרבו ויקמו ספורים. התבונן הרבי בפתקה שקסר האיש, ואמר: "הרופאים אומרים שזה 'דאק', והרי בפרשה נאמר 'הרק־אך במשה דבר ה'". וזהו אפוא באורו 'הרק' חלי זה שנקרא 'דאק', אך במשה דבר ה' - הדבר מסור רק למשה, לצדיק שבדור, ונידו הכח להמשיך רפואה 'ישלח דברו וירפאם'. הרבי עצר מעט, ולאחר מכן קרא את המשך הפסוק: "הלא גס־בנו דבר וישמע ה'", ואז הושיט את־ידו אל החסיד, ברכו ברפואה שלמה ונפרד ממנו לשלום. עברו כעשרים שנה מאז אותו מארע, והאיש הסתובב בריא ושלם לפליאת רופאיו, וכאשר פגש את רבי נחום מרדכי פרום מחשובי חסידי סקווירא שעלה אחר־כך לארץ הקודש, ספר לו את הנס הפלאי שארע לו.

במראה אליו אתודע בחלום אבר־בו (יב, ב)

רבי ישראל יהושע טרוינק מקוטנא, נודע פאחד מגדולי המשיבים והפוסקים בדורו, ורבים שגרו אליו את שאלותיהם בהלכה. פעם אחת הגיעה אליו שאלה חמורה וסבוכה, והוא פסק להתר, אולם לאחר שעין שוב בענין, הגיע למסקנה כי טעה בדבר הלכה. צערו על שתקלה חמורה יצאה מתחת ידו היתה עצומה, עד שפרץ בבכי מר ולבסוף נרדם על ספריו הפתוחים תוך כדי עינו. והנה הוא רואה בחלומו את החת"ם סופר, אותו לא הפיר מעולם למרות שכבר היה בן עשרים בעת פטירתו, והפתע לשמוע את־דבריו: "אל תצטער על פסק ההלכה שהוצאת מתחת ידך, כי יפה הורית, ואף אני קבעתי הלכה כך בספר התשובות שלי בסמן פלוני, עין שם ותרוה נחת". רבי יהושע התעורר מחלומו הנפלא, ותפתעם רוחו. הדבר היה באישון לילה, בחוץ שדר קר עז והוא היה לבוש בגדי ביתי דק בלבד, אולם הוא לא יחס לכך חשיבות, ומהר לרוץ לביתו של הדין רבי ליב כדי לענו בספר התשובות של החת"ם סופר שהיה אצלו. הדין נחרד לראות את הרב מתדפק על ביתו בשעת לילה מאחרת, ורבי יהושע ספר לו את דבר חלומו. יחדיו מהרו השנים לפתח את הספר, והנה התברר כי תלום אמת היה הדבר, ואמנם החת"ם סופר פסק בן להלכה, ותשב רוחו אליו.

היה היה

והמן פזרעוהו הוא ועינו פניו הבדלח

רחמים פזרעוהו, זה היה שמו של הסבל האלגוריא, התמים וישרה הדרך. לא נוכל לתאר אותו בידוע ספר, שכן רחוק היה מן פרוח מן מן מערב, ונכון יותר לומר כי היה עם הארץ של ממש, אולם יראשמים היה וטהר לב. מקפיד היה להתפלל פראוי, לקרא את המלים כמונה מעות, למרות שאת רבן לא הכיר ובקשי הצליח להגות אותן מפלי לשבר את שיניו, ושמר על קלה כבחה מורה. בתמימות גדולה, יחס כבוד עצום לחכמים ולגאוני התורה, ואותם היה מעריך בכל לבו. מדי שבת בשבתו, היה מקדים לבוא לבית הכנסת, תופס את מקומו מול מדרגות ההיכל, וממתין בצפייה דרוכה לעלייתו של הדרשן אליהו, כדי לשאת את משאו בפני הנאספים. לרב לא הכיר רחמים את תכן הדרשה, אולם בכסופיו להדבק בחכמים וליהנות מזיו תורתם, לא היה גורע עין מהנאם עד תם דרשתו, ואמץ את כל חושיו שלא לאבד אף מלה היוצאת מפיו. היה זה בשבת קדש פגרת בהעלתה, כאשר החכם הקדיש את דרשתו בענין הפסח והאמנה התמימה בה, והרחיב בדבריו על הצדק להתחזק בפסחון כי הקב"ה הוא זן ומפרנס לכל, כשם שזן את אבותינו במדבר על ידי הקן, ומי ששם מבטחו בה ואינו פונה אל יריהים ופטי קוב, מבטח לו שהקב"ה זיון אותו בהרחבה ולא יצטרך ליידי מתנת פשר ודם. את דרשתו תבל החכם במעשיות ומשלים נאים, כדבר המליצה "לא המדרש עקר אלא המעשה", שכן לא נתן למשד את לב השומעים בדרשות עמקות ומעשיות, אלא במעשיות ואגדות המושכות את הלב, ודבריו חדרו עמקות ללב השומעים.

הדרשה הסתיימה זה מכבר, אולם רחמים נותר עדין תחת השפעתה. מעט מאד מתכן הדרשה הארצה הצליח להשיג ולהבין, אולם דבר אחד נקלט במוחו. ביון שהחכם השתמש פעמים רבות בשרש בט"ח, האריך בשבח הפסחון ושבח את השם מבטחו בה, העלה על נס את הבוטח בה אשר חסד יסובבנו, והפליג במעלתו של ההולך בתם ילך בטח, וכל שרעפיו סבו אפוא עתה סביב הציר של 'בטח'. אך ביון שידעיותו בלשון הקדש היו מעטות, שהרי גם את מלות התפלה במעט ולא הבין לאשורן, דמה רחמים בתמימותו כי החכם התפון בדבריו אל המלה הערבית 'יתבטאח', שמשמעותה אדם השוכב במנוחה במטחו ואינו מטריח עצמו למלאכה. חבר רחמים פרט לפרט, צדק ענין לענין, ויצא העגל הזה: "מעשה ואילך איני צריך לצאת מביתי ולטרח במלאכתי הקשה כסבל בזוי. החל מיום המקרה, 'אתבטח' בדברי החכם ואשכב במטחי, ומן השמים יביאו לי את פרנסתי בהרחבה". אמר ועשה. לאחר ששב מבית הכנסת מתפלת מנוחה, פנה רחמים מיד לביתו ועלה על יצונו. בני ביתו חרדו לקראתו, והיו בטוחים כי הוא אינו חש בטוב, שכן מה לו ולמנוחה בשעה שעליהם להסב לסעודה השלישית, אולם רחמים הרגיעם כי לא ארע לו מאומה, אלא שהוא עסוק עתה בקיום צויו החכם הנערץ שצוה 'להתבטח' על משכבו ולזכות כף לפרנסה בשפע... 'הרי מצוה לשמע דברי חכמים', אמר בתמימות שובת לב, 'וכיון שהחכם יעץ ואמר 'יתבטאח', הריני מקים זאת, 'יקאעד נתבטאח' - ואני שוכב פרוקן במנוחה וממלא אחר צויו".

גם בני ביתו של רחמים היו תמימים וישרים כמוהו, ואף הם היו אמונים על הדקדוק בצדיקים וכל דבריהם נחשבו כתורה מסיני. שתפו אפוא בלם פעלה עם רחמים, הגישו לו את מאכלי הסעודה השלישית הישר אל מטחו, והמתינו לראות ביצד יפל דבר. השבת יצאה זה מכבר, הליילה פרום את נפשו על אלגיה, ורחמים שוקד פמרץ על קיום צויו החכם, ושקוע במקום 'מבטחו'. הבקר אור, וכמדי יום נסתה אשתו לזרוז לקום למלאכתו בנשיאת משאות באמצעות חמורו הנאמן, אולם רחמים לא מש ממטחו. "בי נשבעתי, כי לא אוזו מכאן ולא אפסיק את התבטחותי, עד שיומן לי הקב"ה את מזונותי", אמר מתוך אמונה יוקדת, 'ועוד תראו בלכם כמה נאמנים דברי החכמים וכמה צריך להאמין בהם בכל לב'. עודנו מדבר, ודפיקות נשמעו בדלת. היו אלו שני ערבים תושבי העיר, שבקשו לשכר את חמורם למשד אותו יום לשם חטיבת עצים ביער והבאתם העיר על גבי החמור. ביון שרחמים לא מש ממטחו, סקמה בעלת הבית עם הצמד את סכום השכירות, והלכו יצאו לדרכם. השעות נקפו בזו אחר זו, והיום הלך והעריב. והנה לפנות ערב, שמעו בני הבית את נעירתו המכרת של חמורם הנאמן, ויצאו לקראתו. לפליאתם ראו כי החמור עמוס לעיפה במטען עצים כבד, אולם שני הערבים לא נראו באפק. הכניסו בני הבית את החמור פנימה, וליאחר שפרקו את חבילת העצים הכבדה מהחמור, נדהמו לגלות תחתיה תבה כבדה ועתיקה, הקבסה בעפר רב, והיא מלאה באוצר עצום של אבנים טובות ומרגליות. "אבא!" הועיקו בני הבית את רחמים 'מתבטח', 'ראה איזה אוצר הגיע אלינו הביתה'. בזריזות קפץ רחמים ממטחו, ובפנים נלהבות קרא: "רואים אתם? הנה גם אתם מגלים כמה גדולים דברי החכמים, ומי שהוא 'מתבטח' ושם מבטחו בה, זוכה לקבל מידו הרחבה והמלאה ללא טרח ועמל". האוצר החבא במהירות בפנה נסתרת, ובני הבית המתונו לדעת מה ארע עם שני הערבים ששכרו את החמור. והנה התברר, כי השנים נמצאו הרגועים ביער, לאחור שכפי הנראה פרוצה מריבה קשה ביניהם עם מציאת האוצר, והשנים הכו זה את זה פעמי מות עד שנפחו את נשמתם במקום. ולמרות שגלגלו של רחמים התהפך עליו לטובה, נותר בתמותו ואמונתו, אלא שמעשה ואילך קבע עתים לתורה עם חכמי העיר ובמשד הזמן זכה לרפש ידיעות יפות בתורה, וקים את הנאמר 'יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ'.

מאורות

שלוש אליעזר הלברשטם מוצפנט ליום ההולולא ט"ו בסיון תש"ד

בנו הששי של הידברי חיים מצנו, שאמר על שבעת בניו שהם פשעו מראות שבהם משתקף זיו העולם, וחתן גיטו רבי מרדכי דב סברסקי מהודניסטופול. הסתיר את גדלתו בתורה, ובהגת הסכות האחרון טרם עלה על המוקד בשואה פרזותו כן פ"ב, בא אליו אחד ובקש להתברך בפרזותו עקב יסורים קשים שקש במעיו, אחר שאכל גבינה ושהה: "ענה הרבי: מה פלא שאמה חש בבטנה? והלא ט"ו מפרש הוא שגבינה ישנה קשה לגוף". התפלאו כל המסבים, בהם היו תלמידי חכמים מפלגים, ונסו לשוא להזכר היכן דברי הט"ו, וכשראה במבוכתם נאנח על ירידת הדורות, שגם גאונים מפלגים אינם זוכרים את הט"ו המפרש ביוהדעה סמן ק"א טעיה קטן ד', ופנה אל ה"שפע חיים" מקלויזנבורג שישב בסמוך לו, ואמר: "חושב אתה שאיני יודע מאומה? דע לך שבהיותי סמוך על שלחן חותני, למדתי מפי חכם מבהק תלמיד הצמח צדק, וקבלתי ממנו רבות. נהג להניח תפלין ורבו תם בתורתו ש"ץ, והסביר פעם את טעמו כי עושה כן מחשש שמא יבואו אליו אז לבקש ברכה ועצה ויטרידוהו משמיעת חזרת התפלה. פעם בקשו ממנו הסבר על דברי חז"ל בסנהדרין שהמשיח בא בהסחה העתה, והלא עם ישראל מצפה לבואו בכל יום יום? והסביר, כי באמת ממתנים למשיח כדי שיגאל אותנו מהצרות והרדיפות, אולם עקר ביותו היא להרבות חכמה שנאמר כי מלאה הארץ דעה, ולכן נחשב הסח הדעת, כי בצפייה למשיח חסרה הדעת עצמה...

יוסי דעת

שני גדולי ישראל היו בשם הזה רבנו פהני, או פהני שהו קיצור השם בחייהו דיינו 'בו חייא' או 'תניא' ובפי האשכנזים פהני ויתכן שהוא קיצור השם פהיאל, שניהם היו בסרגוסה שבספרד, אבל מרחק שנים היה ביניהם. הראשון הוא רבנו בחיי אבן פקודה שחי בתקופת תור הזהב ונפטר בשנת ד'ת"פ, והוא בעל "תורת חובות הלבבות" שנקרא גם "חובת הלבבות", והשני הוא רבנו בחיי אבן חלוואה תלמיד הרשב"א, שנפטר בשנת ה'א"א, והוא מחבר הפירוש על התורה הנודע בשם 'מדרש רבנו בחיי', וכן חיבר את "כד הקמח" ובו דרשות מוסר ואמונה, עם פירוש ספר איוב, יונה ומגילת אסתר, וכן חיבר "שולחן של ארבע" בדיני סעודה וסעודת הצדיקים לעית לבוא, ופירוש על מסכת אבות, שגור בפי כל לומר, כי שם אביו של רבנו בחיי השני הוא אשר, שכן כך נכתב בהקדמת הפירוש על התורה "על-כן חולתי ואירא לפני אי אביו של רבנו בחיי, בנתיב כי הכל הבל, ראיתי כי יש בחכמה וכו'", ומכאן נוצרה הטעות כי הכוונה לרבנו אשר ב"ר יחיאל, ובכך הכניסו את רבנו בחיי בין שמונת בניו של הרא"ש, אולם החיד"א כתב שהדבר אינו נכון, שכן מעולם לא הזכיר רבנו בחיי את הרא"ש כאביו ולא את בניו הרבנים, וגם בעל 'צדה לדרך' שמוכיר את שמונת בני הרא"ש, לא מזכיר ביניהם את רבנו בחיי, ואם היה הרא"ש אביו לא היה מזכירו רק בדרך אגב ר' אשר, אלא היה מזכירו בכבוד. אולם דבר פלא נמצא בפירושו לפירוש השבוע, פרשת בעעלותה, שם נובע רבנו בחיי בפירוש "מפי א"ר נתן", היו שהגיהו משום כך "א"ר" - אדוני אבי זקני, במקום א"ר - אדוני אבי, אולם קשה לומר כן, ומסיבה זו כתבו כמה חכמים, שבאמת שם אבי רבנו בחיי היה ר' נתן, ובהקדמה שכתב "אני בחיי ב"ן אשר בחנתי כי הכל הבל", הכוונה ב"ן בנוטריקון הוא 'בן נתן', ותיבת אשר אינה השם אשר, אלא הכוונה אשר בחנתי כי הכל הבל, והיא מחוברת למטה, אולם שם שדחו טענה זו, כי בכל הדפוסים לא מוסמנת תיבת ב"ן בגרשיים כנוטריקון.

לקוראים הנכבדים! לקראת הוצאת הכרך הרביעי של "שבת טיש", בעזרת ה' יתברך, ניתנת לכם בזאת האפשרות לפרסם בו את תמונת ה'שבת טיש' - שולחן השבת הערוך שבביתכם. רבים מהקוראים נהנים לראות את תמונת שולחן השבת שלהם, מפאת את שלושת הספרים הקודמים של "שבת טיש" ומחירה אווירה קדושה של שבת קודש באלפי בתים בישראל. יש לצלם את התמונה של שולחן השבת לרוחב, ולשגר אלינו בדוא"ל: 5806777@gmail.com. תיתן עדיפות כמובן, לתמונות בהן יופיעו ספרי "שבת טיש" על השולחן. ויה"ר שנזכה בקובץ ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים.

ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה

פניני אור החיים

מדברי האור החיים הקדוש על הפרשה

והוא מאמר ה' פה אל־פּה אֲדַבְרֶינּוּ, פרוש הנה עיני כל־ישראל רואות הדין פרשיות אשר דבר ה' אל משה שפלו הם דברים שיבין פשטן שלי־דברים כל מביין לשון־הקדש, גם אוצרות חכמה אשר אצור ה' בהם בלם נבוחים למבין הפא לעין ולהעמיק ירגיש במשמעות הפתונים עצמן את אשר חשב ה' לומר בהם, ואין דרך זה בדברים אשר דבר ה' ביד עבדיו הנביאים וימיה וישעיה שפלו משל ומליצה וכו'. ויש לתקן זאת, פיון שהמטעם הוא ה' אלקינו אהר, למה לזה ידבר נבוחות ולזה דברו מעקשים? ואמרו אנשי אמת, כמה שקדם לנו הדיעה בדבר המלאך לנגיאל ההגש שהיה פועל בו, מזה תשכיל לראות כי הרבנות מין האנושי תפסינה הגשית הרוחני, ואינה יכולה לסבל זולת המרכב אשר כונן ה' בחכמתו הנפלאה, שייכלו שתוף יחד הנפש והגוף. והלא תראה, אפלו במקורות הנרשנות ונתפסות אש ומים, זה מכלה את־זה, זולת השמים אשר בוננו ידי יוצר, ומזה תשער איך יוכל עמוד דבר אלקים מקור הרוחניות ויחצב קולו לתקת אש איך יוכל עמוד, ולזה אין אדם משיג לעמוד בכחו לשמע קול אלקים חיים וזולת האיש אשר הפך חמרו ועשאו צורה כמו שרשמו במקומות אחרים, שזה אין לו גוף וכול שאר דבר־מלאך. ולכן בהנבא ה' לאדם שאין גופו דומה לצורתו, יתחכם ה' עשות עליזה האפק, כי יצא דבר מלך מפי עליון, והדבור יתעטף באיורים דקים ואחר־כך יגיע לאון נביא, ונזהר ויבטלנו הנביא. ואף גם זה יפעיל הרגש בנביאים להשתגע, ודבר זה יסובב בא הדברים דרך משל ומליצה וכו'. והוא מה שהודיע ה' כאן בבחינת המשג למשה ואמר פה אל־פּה, פרוש לא הדבור נפסק מפי אל עליון לפי משה וכו', וזה יגיע התקרה והתפוגגות השכל.

דברי הימים

בי"ח בסיון ת"א נפטר רבי אברהם הכהן שרענצל רפפורט מלובוב, בעל שו"ת "איתן האזרחי". הוא היה מצאצאי משפחת רפפורט המיוחסת מזרע כהונה עד עזרא הכהן, שאבותיהם משפחת רפא התיישבו בעיר פורטו ומאו נקראו בשם 'רפפורט' או רפפורט, ודיעו רפא מפורטו. הגר"א מוולוז'נין שהיה כבוד, פיה את עצמו אצל אחד מבני המשפחה, כיוון שהיו מוחזקים למיוחסי כהונה. בשם 'שרענצל' התכנה בעקבות חותנו רבי מרדכי שרענצל, ב"ד יצחק אב"ד לבוב. מילדותו ניכר כעילוי, ודרשתו לבר־המצווה שלו נדפסה סמוך לכך בקראקא שנת' בשם "נבי כפיים ובר מצווה", ורק עותק יחיד ממנו נותר לפליטה. היה תלמידו המובהק של הסמ"ע, רבי יהושע פלק כ"ץ מקראקא, ובעקבות קנאת כבודו לרבו זה, נאלץ המהר"ם מלובלין לעזוב את רבנות לבוב. פרטי המעשה נרשמו בבגס החברא קדישא של לבוב, ומעשה היה כך היה. לאחר משה הנישואין לבנו של רבי אברהם שרענצל, יצא ללוות את המהר"ם מלובלין שבא לטיול חלק בשמחה, אולם המהר"ם לא שם לבו כי רבי אברהם הולך מחורו מפני כבוד התורה. וכאשר הגיע לביתו, אמרה לו הרבנית "האם אינך רואה כי גבאי רבו כזה הולך ללוותך?" לשמע הדברים התבטא המהר"ם ואמר "אם היה רבו הגאון בעצמו, היה ראוי גמ"כין שילך ללוותני", ומי יעמוד בסוד קדושים. הדבר גרם צער לרבי אברהם, אלא שהוא המתין עד עבור שבעת ימי המשתה, ואז זימן את פרנסי העיר וראשי ועד ארבע הארצות, ואמר: "על כבודי אני מוחל, אך על כבודי רבי הגאון בעל הסמ"ע אין אני מוחל", ודרש את פיתורי המהר"ם מרבנות לבוב. וכאשר הגיע צו מלכותי שדרש ממנו לעזוב את העיר, התקבל המהר"ם לרבנות לובלין.

מגדולי גאוני הדורות, היה בעל 'קצות החשן', רבי אריה לייב הכהן מסטרי. הנהיגו היתה תקיפה ואיתנה, ועמד מכל־משמר לבצר את חומות התורה וההלכה הצרופה. בימים ההם, ראשית ימי החסידות היו, ודעתו של בעל 'קצות' לא היתה נוחה מהליכותיהם של החסידים, פיון שתרד מכל שנוי מהמסרת הצרופה מדור־דור. היה זה לילה אחד בתקופת החרף הקשה, חצי החודש כבר הלך ועבר לו והגיע ליל ט"ז שבו. בכל אותם הלילות שעברו לא נראתה הלבנה אפלו לא לזמן קצר, ומר־הנמנע היה אפוא לקדש את הלבנה. באותו לילה הודמן ה' אוהב ישראל" מאפסא אל העיר סטרי, ומשמשיו פאו לכשרו כי השמים התבהרו והלבנה זרחת במלוא עזה. הצטער הצדיק על שהמקה ממנו המצוה לקדש את הלבנה במועדה, שכן אין מקדשים אותה אלא עד מחצית החודש בלבד, וכמוצא נטל מסכת סנהדרין והקריא בדין מ"ב את ענין קדוש החודש ואת הברכה בעת קדוש הלבנה, וכך יצא ידי חובת המצוה מתוך המסכת, מבלי לעבר על ההלכה שאין לקדש את הלבנה לאחר זמנה. בינתיים נפוצה בעיר השמועה, כי חבורת חסידים עוברת על ההלכה בריש־גלי, ובעל 'קצות' נחרד לשמע הדבר. במהירות יצא יחד עם תלמידו הנודע רבי עניזל חריף, והם עמדו למחות על המעשה אשר נעשה, עד שמרב צערו על חלול התורה, התבטא בעל 'קצות' כי לפי הדין היה עליו לנדות את הרב מאפסא על מה שעשה. מובן מאליו כי אל המקום התלקטו אנשי ריב ומדון, שטעו על המציאה והגבירו את אש המחלוקת, וכמה ילדים קטנים השליכו בדורי שלג על הצדיק מאפסא. לפתע הגיחה מזחלת שלג מהירה, ממנה ירד רבה של בלחוב, רבי יעקב הלפרין, שהיה מגדולי תלמידי הצדיק מאפסא והגיע לסטרי לאחר שנודע לו כי רבו האהוב הגיע אליה, וכשראה את הנעשה, הרים את קולו בשאגה "דרך ארץ!" דממה השתררה במקום, ורבי יעקב המשיך ושאל בקולו: "היכן מצינו את הדין שמי שמקדש את הלבנה לאחר זמנה, חייב נדוי?" ומיד נאלמו הנאספים דם ותשקט הארץ. ומספרים, כי רבי יהושע מבולו אמר פעם לנכדו רבי אהרן: "היות ואתה נכדו של הצדיק מאפסא, עליך לכתב הגהות על הספר 'קצות החשן', ואמרו החסידים שמטרתו היתה להיטיב עם 'קצות' שהתפנו לשמירת ההלכה וכדי למנע קטרוג מעליו. ואמנם, העידו על רבי אהרן מבולו שעוד בילדותו היה בקי בספר 'קצות החשן' וידעו ישר והפוד.

עמידתו של בעל 'קצות' על משמר ההלכה הצרופה, גרמה במשך הזמן לפרוד לכבות בינו לבין חבורת החסידים שהתגוררה בסטרי, שהיו נוסעים בקביעות אל 'החווה' מלובלין. והגיעו הדברים לידי כך, שהחסידים לא נהגו כבוד בנאון־ישראל זה, שגדולי התורה חרדו לשמו ולזכרו, וכפי שמספרים על ה'דברי חיים' מצנו שהיה נהוג להסתגר בחדרו לפני התקיעות בראש השנה והיה הוגה בספר 'קצות החשן', ובאחת מתשובותיו כתב 'קמה אני על פה קדוש, איך יאמר דבר זה'. בעל 'קצות' לא התפעל כלל מחבורת החסידים בעירו, ובאשר התחקה אחר הנהגותיהם והגיע למסקנה כי כמה מהן אינן עולות בקנה אחד עם ההלכה הצרופה, מזה בהם והזהירם שלא לעשות כן. אלא שהללו לא שעו לקולו ואף פגעו בכבודו, והוא הטיל עליהם נדוי ושממת דרבנן, והודיע בעיר כי מרחקים הם למשך שלשים יום כפי הנפקס בשלחן ערוך למי שמוטל עליו חרם. בלילה אחזה בחבורת החסידים לשמע דבר החרם, שכן המון העם סרו למשמעתו של הרב הנערץ, והם נהדו אף לבוא עמם בפגוע ומשא, התרחקו מדל"ת אמותיהם ולא עסקו עמם במקוה וממכה, עד שמחסר בררה החליטו לנסע ללובלין אל רבם 'החווה', פונתם היתה לשהות בלובלין עד תם חדש הימים, ואז ישבו לביתם במימים ימימה, אלא שהפתעה מרה המתינה להם בלובלין.

מנהג היה בחצרו של 'החווה', שהמשמש היה מניח לרבי את רשימת השמות של האנשים שהגיעו זה עתה, והוא היה מורה את מי להכניס אליו לקבלת שלום. ויהי כאשר הגיש המשמש את רשימת האבכים שהגיעו מסטרי, צוה הרבי מיד על המשמש להודיעם, כי לא יבנסו אליו עד אשר יעברו שבועים ומקצה, דהינו עד תם חדש החרם שהוטל עליהם. באין בררה אחרת, נאלצו החסידים לקבל עליהם את־הדין, והמתינו בקצרות עד תם תקופת הנדוי. ובאשר פלה הזמן הנקוב, נבנסו אל 'החווה' והמתינו למוצא פיו. "בפרשת בהעלתך נאמר 'ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה', פתח הרבי ואמר, 'ומפרש רש"י 'בעבדי' - אף־על־פי שאינו משה, ובמשה - אף־על־פי שאינו עבדי. וידועה הקשיה, מילא עבדי שאינו משה מובן מדוע אין לדבר בו, אבל משה שאינו עבדי מה יחוסו ומה גדלתו שייראו מלפניו? אלא שזו הפונה. שתי פחות יש בעם ישראל, אחת העוסקת בתורת הנגלה ונזהרת בכל דיני התורה כפי הנפקס בשלחן ערוך, והשניה העוסקת בעבודת השם, ונניה חבוקים ודבוקים בה' בעבדים נאמנים בכל מעשיהם. וזו הפונה בדברי רש"י, 'במשה' - גדול הדור, אפלו אינו עבדי בדבקות בכל רגע ורגע, ובעבדי' - במי שעוסק בנסתרות התורה ודבוק בעבודתו תמיד, אפלו אינו משה בגדלות התורה הנגלית, משיגה צריך לירא ואת שניהם צריך לכבד. ואם־כן אפוא, ביצע לא יראתם לדבר במשה עבדי, ברבכם הגדול אשר הוא שר התורה וגדול התורה נגלה!?" לשמע דברי התוכחה של 'החווה', השפילו האבכים את עיניהם מבושה וכלמה, ומיד לאחר שחרו לעירם, מהרו לחלות את פני בעל 'קצות החשן', בקשו את סליחתו ברב כבוד, התחרטו על שזלזלו בכבודו, ומאז סרו למשמעתו ונזהרו מנזלתו. ♦

משפח

בתקופת פהנתו של האדר"ת, רבי אליהו דוד רבינוביץ-תאומים, גרבה של קהלת פוניבז', השתפר שוקר מעט וחי בדרך קצרה. בעדינות נפשו לא תבע מפרנסי הקהלה להעלות את-שכרו, למרות שקפת הקהלה היתה מבססת דיה, והסתפק במעט. בשנת תרנ"ד באו פרנסי מיר לשחר את פניו, והציעו לו לקבל את רבנות עירם. קבל האדר"ת את כתב-הרבנות והודיע להם על הסכמתו לבוא ולכהן פאר עירם. כשנודעה השמועה בפוניבז' כי רבם האהוב עומד לעזבם, חרדה העיר כלה. הפרנסיים הבינו מאחר מדי, כי עד-עתה לא התחשבו במצבו הפלפלי של הרב ושכרו היה דל ועמט, ועל-אתר החליטו להוסיף לו כהנה וכהנה על משכרתו, ובלבד שלא ינטש את קהלתם. בטוחים היו כי יותר בעיר ויבטל הסכמתו לעבר למיר, שכן בנקל יכול היה למצא פתח-חרטה על הסכמתו לקבל את רבנות מיר, לאחר שהתנאים השתנו ויוכל לשבת במקומו בשקט ובלי מחסור, אולם כאן התגלתה מדת הנאמנות שלו וישרו הנדיר. "ביצע יכול אני לשנות את דברי ולחזור ביי"? אמר הרב לפרנסי הקהלה, "והרי כבר נתתי להם את מקלתי כי אני מקבל את כתב הרבנות במיר, וכי לא אעמד בדבוריי"? לא הועילו הפצרותיהם של בני ביתו ותחנוניהם של בני פוניבז', ולבלם השיב תשובה זהה: "רק אם בני קהלת מיר ימחלו לי על הבטחתי אליהם, אשאיר אתכם כאן בעיר". אלא שבני מיר ששוו על המציאה ולא מחלו על הבטחת הרב, וכיון שקף עמד האדר"ת בהבטחתו, ולמרות הקשיים וטלטולי הדרכים, עזב את פוניבז' ועבר למיר.

על מדת הישר וההקפדה לעמד עליהדבור של סוחר וראש-מים מהדור העבר, נתן ללמד מעדות רבי יצחק אלחנן גיברלטר על אביו רבי שרגא פובל מקובנה שהיה בעל-חסד גדול, ולפרנסתו עסק ביצור נעלים ומכירתן. "אבא היה קונה חמר גלם אצל אדון גלזר, בעל בית חרשת לעורות בעיר רדוילישוק שבליטא, והעבוד נעשה על-ידי הפועלים במרתף ביתנו. פעם בשנה היה אבא נוסע למפעלו של אדון גלזר, ומזמין עורות לכל השנה. התשלום נעשה בשטרות לפי תאריך שסבם, וכל חדש היה מגיע, לפי הזמנתו של אבא, קרון רכבת עם ההזמנה של העורות, שהגיע למחסנים שלנו. כשהיינו במחנות בגרמניה, ספר לי מנהל הבנק, שהוא עדין זוכר את צורת החתימה של אבא על השטרות, ואמר ששטר של אבא היה כל-כך אמין, עד שהבנק קבל אותו כמו התחייבות בנקאית. לאחר שהרוסים כבשו את ליטא, הם הכניסו קומיסר - מפקח ממשלתי, לחנות שלנו, וכל הכסף עבר דרכו. לאחר זמן קצר הלאינו את החנות שלנו, והותירו לאבא רק את הנולה. אבא רצה לחסל את העסק, ולכן שלח טלגרמה לבית החרשת לעורות, שלא ישלח יותר חמר גלם לעבוד נעלים. אבא סיס לעבד את החמרים שהיו אצלו ופטר את הפועלים, וכשהקומיסר ראה זאת, סגר את החנות והעביר את הסחורה לחנות ממשלתית. בהמשך הפגוש הרוסי של עירנו, נסגרו גבולות ליטא והיה קשה להגיר למדינות אחרות. ידיו של אבא, בעל מפעל העורות אצלו היה מזמין עורות ליצור נעלים, הצליח לצאת מליטא עם כל משפחתו, ועלה לארץ ישראל. חתנו, שעמו עשה אבא את עסקיו במפעל העורות, בא להפריד ממנו לפני נסיעתו לארץ ישראל, בידיד נאמן ששנים רבות נהל עמו מסחר בישר. כשנפרדו אמר לו אבא, 'אני חייב לך כסף'. הלה השתומם ואמר 'והרי שלמותי תמיד על כל מה שקניתי?' ואבא הסביר 'מאחר שהזמנתי עורות לכל השנה ושלמתי בשטרות, הרי פאלו שלמתי על אותה סחורה. אמנם בקשתי להפסיק לשלח לי את הסחורה, אך איני יכול להתחרט על העסקה, כיון שאני רוצה בשטרותי פאלו שלמתי בזמן'. נראה כי משפחת גלזר קרעה את השטרות של אבא, ולא מסרום לקומיסר של המפעל. לפי דעתם, מאחר שאבא לא קבל את משלוחי העורות, הוא פטור מלשלם. אך אבא הסביר, כי יש הלכה בישראל שאם אדם קנה סחורה ושלם בכסף, אם עדין לא קבל את הסחורה, מתר לקונה להתחרט ולבקש בחזרה את כספו, אך יש קללה של חקמינו בגמרא 'מי שפרע מדור המבול, הוא יפרע ממי שלא עמד בדבורו'. איני רוצה לחיות עם ילדי תחת קללה של חקמינו, אמר אבא, והוסיף 'כונן שהחנות והמפעל היו מלאים בידי השלטון הרוסי, וגם מפעל העורות הלאם על-ידם, אבל אם הייתי משלם על הסחורה בזמן, הייתם מצליחים לשהד את הקומיסר בסכום גדול ומתחלקים אותו בכסף'. ולכן נתן אבא לחתנו של בעל המפעל את מלוא סכום הכסף של העורות שהזמנו, אף שלא קבל את הסחורה וכבר לא יקבלה לעולם. הלה סרב תחלה לקבל את הכסף, ואמר לאבא שאין להם שום תביעה נגד, ולהפך הם מלאי התפעלות מישרו, אבל אבא עמד בתקף לתת לו את הכסף, שהיה נתן נכבד מכספי חסכוניותו, והללו קבלוהו לבסוף. הסכום היה מאה וחמשים אלף דולר, שבאותה שנה שנת ת"ש, נחשב סכום עתק. אדון גלזר היה שומר תורה ומצות והיה ממקימי בית הכנסת הגר' א-בתל-אביב, והיה בעל-צדקה גדול. הוא נותר ידיד אמת של אבי במשך כל ימי חייו, וכאשר עלינו לארץ השתדל לעזר לנו ולעמד לימינו. וספר בנו יחידו, כי אביו בקש ממנו בצנאותו, כי אם משהו ממשפחת גיברלטר יודק לעזרה, עליו לעשות למענם בכל אשר ביכלתו, 'כי אנשים כמוהם אינם קמים בעולם'. לאחר שאבא עלה ארצה, הציע לו אדון גלזר לנהל את העסק המצליח שלו לעורות שפתח בארץ, ולקבל מחצית מהרווחים, וזאת בהוקרה על מדת הישר של אבא. אך אבא דחה את ההצעה בקבדו, והודיע כי מעתה הוא מקדיש את שארית ימיו קדש לה', לאחר שנצל בנס מהשוואה האימה עם ילדיו, ומעתה אינו עוסק אלא בתורה".

מטעם

נתנים | לאהרן ולבניו (ח. ט.)

רמז יש כאן על ארבע הדלות הקדושה שיש בין ישראל לעמים, שבת לוי, הפהנים, ואהרן מתוכם, והוא אפוא המבדל הרביעי וקדם לבלם, ולכן מטעמות התבות במנה רביעי לרמז לזה. (מל שלום)

יעשו בני ישראל את הפסח

(ח. ט. ב.)

תבת הפסח מנקדת בקמץ הגם שאינה מטעמת בטעמי אס"ף שהם אתנחתא וסוד-פסוק, ויש בכך רמז שהיה קרבן הפסח האהרון שהקריבו במדבר, כי יותר לא הקריבו עד בואם לארץ כנען מפני שלא היו נמולים אחר שלא נשבה רוח צפונית או מטרח הדרך, ולכן היא קמוצה ונחה. (החורו שלום)

ולפי פשוטו הפסח בקמץ, כאשר טעמה מפסיק גדול כמו אתנחתא וסוד פסוק, אך בהעדר טעם אתנחתא בפסוק, ממלא את מקומו המפסיק הגדול ביותר אחריו, והוא הטעמה שדינו כאן כאתנחתא, ולכן מנקדת הפסח בקמץ. (נור ישראל)

כיינתן ה' את רוחו עליהם

(א. ט.)

התבות יתן ה' בטעמי דגא תביר, לרמז שאין הקב"ה משרה את רוחו אלא במי שהיא בדרגת תביר, דהיינו שהוא שבוי-לב ומתנהג בענוה, ולכן מטעמת תבת רוחו בטעם טראח, להורות שצריך האדם לטרח הרבה במדה זו של הענוה כדי לזכות בה, ועל-ידיה יזכה שיתן ה' את רוחו עליו. (אור משע)

מדגש

מאז ומתמיד, נפו חוקרים שונים מבית ומחוץ, להטיל רפש בצדיקי החסידות ותלו בהם בוקי סריקי. אחד מהם צטט את דברי התלדוד' בספרו "כתנת פסים", שם הובאו דבריו שדרש בשנת תק"א על הפסוק שבפרשתנו: "ויהי אנשים אשר היו טמאים", והוא מצטט את לשון ה'ספרי': "מגיד שהיו אנשים כשרים וצדיקים וחרדים עליהמאות וכו', ויאמרו האנשים בעלי שמות היו", וכתב על זה כי נסח בזה לא נמצא בספרי, אלא בלשון זו: "מגיד שהיו בני-אדם כשרים וחרדים עליהמאות", והמחבר הוסיף אפוא מדעתו את תבת 'צדיקים' וכן את התבות 'בעלי שמות היו', ותולה את דבר הדיוח ברגיו להצייל את התא' 'בעלי שמ' של מוסד החסידות. אולם יסבר פי דברי-שוקר, שכן נסח זה במדיק נמצא בילקוט שמעוני בפרשתנו בשם ה'ספרי', ואותו 'חוקר' לא ידע בין ימינו לשמאלו.

ממלה

ראש הקהל בעזרה השיא את-בתו, ועדף משתה כיד-המלה. אחד העניינים הרעבים המתין בקצרות למשרתי הוגבר שימיניהו לסעדה, אולם אלו הגיעו רק בסמוך לזמן החפה. ותר הגני על 'תכבוד הגדול', ואמר לחבריו במרירות: "גביר בעל-יאה זה, מתביש בגני פמוני, ולכן הוא מזמין אותי קרוב למשתה באורח בלתי רצוי, ולמדו זאת ממשנה רבנו שאמר ליתרו 'סעיים אנהנו' אחר אלה מסעי בני-ישראל לצבאתם ויסעו', דהינו שהזמינו להצטרף אל מסעם בסמוך ליציאתם באורח בלתי רצוי, ויתרו שהבין את-הרמז דחק, קים מדי 'יחלה לו אלי-אצו'..."

קך אמר משה לפני הקב"ה: "האנכי הריתי את בלתי-העם הזה אס-אנכי ולדתיהו, בייחאמר אלי שאהו בחיקך כאשר ישא האמן את-הינק"? אולם האמת היא שאתה ה' הוא אביהם של-ישראל, ולכן עליך לרחם עליהם כרחם אב על-בנים, ולשא אותם אפלו כאשר לא-אמן בם. (רבי בונים מפשיסחא)

פְּרֻשֵׁת בְּהַעֲלוֹתָךְ | תשע"ז

אָסוּר לְקַרְא בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה | נָא לְשׁוּמַר עַל קְדוּשַׁת הַגְּלִיוֹן

יִצְחָק לְאִיזוֹר ע"י בֵּית הַכְּנִסִּית שְׁכֻנַּת עֵין חַמַּד* - אֲבִשְׁרַת צִיוֹן

לרפואת כל חולי ע"י ובכללם ציון בן צ'חלה ולרפואת והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

פְּרֻשֵׁת בְּהַעֲלוֹתָךְ – תּוֹרָה מִגְּנָא וּמִצְלָא

"וְיְהִי בְּנִסְעֵי הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה ה' וַיִּפְצוּ אֵיבֶיךָ וַיִּנְסוּ מִשְׁנֵאֶיךָ מִפְּנֵיךָ" (במדבר י, לה)

ועוד מבואר בגמרא (שבת קטז.), שהתורה כתבה פסוק זה בין פורענות ראשונה ויִסְעוּ מֵהָר ה' (במדבר י, לג), שסרו מאחורי ה' לפורענות שניה ויְהִי הָעַם כְּמִתְאַנְּנִים (במדבר יא, א), היות והפורענויות שהגיעו לעם ישראל היה מחסרון של אהבת תורה, ולכן בפורענות ראשונה חטא עם ישראל היה שברחו מהר סיני, וכן פורענות שניה, שהוא חטאם של המתאוננים, היה נמנע אילו הייתה אהבת תורה בליבם.

וכפי שמצינו בספר חובת הלבבות (שער שמיני פ"ג): "וכבר אמר אחד מן החכמים: כאשר לא יתחבר בכלי אחד המים והאש - כן לא תתחבר בלב המאמין אהבת העולם הזה ואהבת העולם הבא".

מעתה כדי להפריד בין שתי הפורענויות הללו, ולבטל את השפעתן עלינו לדורי דורות- הטיל הקב"ה ביניהם את פרשת "וְיְהִי בְּנִסְעֵי הָאָרֶץ" (במדבר י, לה). בארון שכנה התורה הקדושה, כדי שנלמד, שאם נשקע בתורה שבארון - נוכל לסלק מעלינו את כל הפורענויות שבעולם, שכן כולן נובעות מחסרון באהבת התורה ומצוותיה...

מי ייתן ומצה להידבק בתורה הקדושה ולהינצל מהאוייבים הרוחניים והגשמיים. ומצה לביאת משיח צדקנו במהרה בימינו. אמן.

בברכת שבת שלום
הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

מפסוק זה אנו למדים מוסר חשוב. שכן הלא האויבים והשונאים נסו מפני ארון הברית, ומה היה באותו ארון? תורת ה' ולוחות הברית, ובהם המצוות אשר נצטוו בני ישראל בסיני! מעתה, ברור, כי כשם שנסו האויבים מפני הארון, אשר הכיל את התורה והמצוות - כך תהיה סייעתא דשמיא למי שיקיים את אותה תורה ואת אותן מצוות הכתובות בספר התורה שבארון, ואף מפניו ינסו אויביו ושונאיו!

ואין הדברים אמורים דווקא באשר לשונאים גשמיים, אלא גם לשונאים הרוחניים! שכן ראינו, כי האויב הגדול ביותר של האדם הוא היצר הרע, המדיחו ומקטרג על מעשיו.

ועוד חז"ל מגלים לנו (סוכה נב.), כי ליצר הרע ישנם שבע כוחות ואף יש לו שבע שמות (רע, ערל, טמא, שונא, מכשול, אבן, צפוני). ושבע שמותיו הם שבע כוחות, שבהם מחטיא את האדם כאשר כל שם מאפיין דרך אחרת שלו. וכאשר ילמד אדם תורה ויקיים את מצוותיה כראוי - אין ספק כי גם האויב הזה יסור מעליו.

כדברי הגמרא (קדושין ל:): "הקב"ה אמר להם לישראל, בניי, בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין. ואם אתם עוסקים בתורה - אין אתם נמסרים בידו". ואותו אדם יזכה על ידי לימוד התורה לשפע סייעתא דשמיא להתגבר על יצרו, לעלות ולהתעלות עוד ועוד!

העלון מוקדש להצלחת

יצחק אריאל בן טובה
שמואל אימן בן אסתר זרי
משפ' שטרית
מאיר ישראל בן רחל ברכה-
ליאור יהושע סומך וב"ב
יהודה אריה בן רחל ברכה
עינת בת רחל ברכה
רחל ברכה בת פדילה דליה ארז מזרחי וב"ב
נעם יצחק בן רחל ברכה חי הפקות ואירועים
יוסף ליאור בן דליה אפרת פרנסה בקלות ובשפע
נטלי בת יונית
שלמה ודנה דוד וב"ב
קסיר אפרים וב"ב
י.מ.י.ש כדורי
אקבלי יוסף חיים בן נסכה
שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

ציווג הגון וכשר במהרה

אורן בן אסתר
תרצה בתיה בת ימנה ניט
עמית בת טובה
חגית בת גילה
נתנאל בן ג'ינה
אילן בן ג'וליאט
אסף בן סופיה
מיטל בת מלכה

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי
אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי
סיון בת אסתר
דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא
ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים
מרדכי ניזרי בן פרח- בריאות ואריכות ימים
מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעמה
גילה בת אקבאל - בריאות ואריכות ימים
אסתר בת סוליקה סימי בת סוליקה
אורן בן אסתר דינה בת מזל
יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים
נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל
אקבאל בת נושפארין שירה שילת בת אורלי
תמר פורטונה בת מיסה רפאל משה בן רחל
מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה
יהודה אריה בן רחל ברכה טובה בת אורה
שלו בן מזל פחימה אליהו בן מאיה
יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה
מישא אסתר בת זוהרה שאול בן סילביה
עינת בת רחל ברכה בנימין בן יקוט
רינת רחל בת עפרה יצחק בן פנינה
רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה
רונית בת סבריה קסנש בת דגטו
יצחק בן חנון ר' אליעזר בן עטיה

10/06/2017		ט"ז סיוון תשע"ז	
פרשת בהעלותך			
הפטרה: "רוני ושמי" - זכריה ב'			
ה"ת	יציאה	כניסה	י"ב
21:17	20:21	19:09	
21:14	20:19	19:27	ת"א
21:18	20:22	19:30	חגיגה
21:13	20:19	19:27	ב"ש

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה	העלון מוקדש לעילוי נשמת מרים בת שרה ע"ה	רפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר ויליד אלחנן רפאל בן איריס ויליד אורי חיים בן שלי	זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי
--	---	--	--

שואל ומשיב בהלכה – בשולי גוים - חלק ה

ההלכות מוקדשות לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

מהו הדין לגבי בישולי גוים כאשר היהודי מדליק את האש או מניח את הקדרה?

שאלה: שאלה

תשובה: תשובה

בבישול לא די בהדלקת האש על ידי יהודי, אלא צריך מלבד ההדלקה, שאף יניח את הקדרה על האש. **מקורות:** שו"ע (שם ס"ז). ואף באופן שההדלקה נעשית על ידי הגוי, כל שהניח הישראל את הסיר על האש, מותר אף לדעת מרן, היות שמעשה הבישול נעשה על ידי ישראל כדלקמן.

ולדעת בני אשכנז בישול דינו כאפיה, ודי בהדלקה של יהודי בלבד. **מקורות:** הרמ"א (שם). ומחלוקת השו"ע והרמ"א במקום שהישראל רק הדליק, האם די בכך או שמא מלבד ההדלקה צריך הנחת הסיר.

הכניס גוי את התבשיל לתנור קר ואח"כ הדליק היהודי את התנור, או שהניח הגוי את הסיר על כירה כבויה, ואח"כ הדליק היהודי את האש מתחת לסיר שעומד על גבי הכירה, אין בזה משום בישולי גוים גם לדעת הספרדים. **הערה:** כיוון שישראל הוא זה שעשה את מעשה הבישול. וכמ"ש הכנסת הגדולה (יו"ד הגב"י אות לג) ובשו"ת אבני נזר (יו"ד סימן צו אות ה), ובכף החיים (שם אות סה). וכ"כ בשו"ת דברי דוד ח"ג (חיו"ד סימן י). וע"ע למו"ר בשו"ת בנין אב שהעלה כן להלכה.

רפואה שלמה

הגאון רבי משה חיים אפרים מסדילקוב (נכד הבעל שם-טוב הקדוש) בספרו 'דגל מחנה אפרים' הביא סיפור: פעם שוחח הגה"ק מאוסטרובצא עם הרה"ק ר' אברהם מרדכי אלטר (ה'אמרי אמת' מגור), בתוך כך הזכיר הרבי מאוסטרובצא את עצמו על חוליו, והזכיר את שמו ואת שם אמו.

שאל אותו ה'אמרי אמת' הרי משה רבינו כשהתפלל על מרים אמר: "א-ל נא רפא נא לה (במדבר יב, יג)", לא הזכיר את שמה ושם אמה, כי כשמתפללים בפני החולה, אין צריך שמו ושם אמו. ענה האוסטרובצער, שמשה הזכיר שמה ברמז, כי "רפא נא" בגימטריה יוצא 332 כמניין 'מרים יוכבד'.

בזמן רבי יהונתן אייבשיץ פרצה מגיפה נוראה ל"ע של 'חולירע', והרופאים נלאו למצוא מזור ותרופה למחלה הנוראה הזו, שלא פסחה גם על בתי ישראל. ניגשו ראשי הקהל אל הצדיק, וביקשו ממנו לכתוב קמיע כלשהוא, שיבטל את המגיפה. הרב כתב קמיע ואמר להם להניח אותו על החולים וברוך ה', נרפאו הללו כליל מהמחלה.

אחד האנשים, שהיה סקרן, רצה לראות מה כתוב בקמיע הפלאי הזה, שריפא את כולם בלא כדורים ובלא זריקות ובלא שום טיפול רפואי. כשפתח את הקמיע לא האמין למראה עיניו: הייתה כתובה שם מילה אחת בלבד: 'חלרע'. מיד ניגש לרבי יהונתן ושאל לפשר הקמיע: 'האם כבוד הרב השביע את המלאך, שהביא את המחלה וקוראים לו 'חלרע'? אמר לו הרב: 'לא השבעתי שום מלאך. פשוט מאוד, 'חלרע' הם ראשי תיבות של חֶטְאָנוּ לְפָנֶיךָ רַחֵם עָלֵינוּ, וה' יתברך ריחם'.

מחשבה על האחר

עד כמה רבותינו כל מחשבתם הייתה על האחר ודאגתם היא לזולת בלבד. להלן סיפור מופלא ביותר, שהתרחש עם הגאון רבי שלמה זלמן אוירבך זצ"ל (ראש ישיבת 'קול תורה'). פעם אחת הלך רבינו ברחוב הפסגה. היה זה בימות החורף, ולפתע גשם חזק התחיל לרדת.

רבינו ראה בחור צעיר מישיבה קטנה, מתקרב אליו, עם מטריה קטנטונת של ילדים. הבחור ביקש מרבי שלמה זלמן להיכנס איתו תחת המטריה שלו. הצדיק אכן כך עשה ונכנס מתחת למטריה, אבל המשיך להירטב כמקודם. המטריה הקטנה, מעל שני אנשים, לא הועילה כמעט כלום כנגד הגשמים העזים.

אחד הנהגים ראה זאת וזיהה את הרב. לפיכך הוא עצר את רכבו והזמין את הצדיק: "כבוד הרב, היכנס בבקשה ואקח אותך לישיבה". אמר לו הרב: "לא, לא, אני הולך עם הבחור הזה". הבחורים ראו את ראש הישיבה מגיע, כשהוא כולו רטוב מכף רגל ועד ראש. שאלו אותו: "כבוד הרב, למה לא רצה הרב לעלות לרכב?" אמר להם: "ראיתי שלבחור הצעיר הייתה הנאה, מכך שהוא לקח אותי תחת המטריה שלו. עדיף היה לי להירטב, ולא לפגום בהנאה שלו"...

מנויים

לקבלת העלון חנם ב-email
מידי שבוע, שלח את כתובתך אל:
PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

נתן להקדיש את העלון לעילוי נשמת, לרפואה שלמה, להצלחה, זוג הגון,
חזרה בתשובה וכו' - נא לפנות לליאור בטל" 0504-115673
כתבת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבשם 26 ת.ד. 83375 מבשרת ציון. מקוד 90805

לשאלות בהלכה

לשאלות נא לפנות לרב
אליהו חיים פנחסי
בטל" 052-6329144

הרב שמעון סופר הי"ד זצ"ל - נולד ב-כ"ח באייר ה'תרי" (1850) בעיר פרשבורג. משחר ילדותו הצטיין בשקידתו הנפלאה בתורה וכן ניכרו בו אותות קדושה וטהרה. רבינו שמעון הצדיק' כונה ע"י בני דורו. בשנת ה'תרי"ל (1870) לאחר שנישא לראשונה למד תורה בקליינוורדין בתמיכת חותנו. לאחר כשנתיים אשתו נפטרה ל"ע והוא נותר לבדו עם בת יחידה שנולדה מאישה זו. לאחר שנישא בשנית התיישב באוקראינה, באומן ובקייב (רוסיה), שם נודע כאחד מגדולי התורה. **חכמי העיר בהכירם את גדולתו ביקשו על אף גילו הצעיר להושיבו על כסא הרבנות בעיר, אך רבינו בענוותנותו סירב בדבר.**

בשנת ה'תרל"ד (1874) עבר לעיר קראקוב ולמד אצל דודו, בעל 'מכתב סופר'. בשנת ה'תרל"ו (1876) חזר לעיר פרשבורג והחל להוציא את כתבי אביו וכתבי סבו ר' משה. בשנת ה'תרמ"א (1880) החל לכהן כרב העיר ערלוי (אָגֶר) שבהונגריה, **שם כיהן כרב במשך שישים וארבע שנים.** עמד בראש ישיבה גדולה בעיר, שאליה הגיעו תלמידים רבים מכל רחבי הונגריה ומחוץ.

לא נעשה דבר קטן וגדול מבלי להיוועץ בדעתו. קהילות גדולות כבודאפשט, סטמאר, אונגוואר הציעו את כסא הרבנות, אך רבינו סירב לעזוב מקום שבתו. זהירותו הרבה בדקדוקי מצוות היא מן המפורסמות. בנה בית קטן, כדי שיתחייב במצוות מעקה. **שמו יצא כאיש קדוש, בעל מופת, פועל-ישועות. רבים מכל קצות הארץ פנו אליו ונושעו.** נרצח בשואה עם בני קהילתו ומשפחתו ב- כ' בסיון ה'תש"ד (1944). חי כ-95 שנים.

סבו: ר' משה סופר (ה'חתם סופר'). **אביו:** ר' אברהם שמואל בנימין סופר (ה"כתב סופר"). **מרבתי:** ר' שמעון סופר (דודו, בן ה'חתם סופר, שימש כרב העיר בקראקוב ובעל 'מכתב סופר'). **נשותיו:** מרת אסתר פריד מקהילת קליינווארדין בהונגריה (זיווג ראשון- בת ר' יצחק פריד), בת דודתו (זיווג שני- בת ר' חיים שמואל בירנבוים בעל "רחש לבב"), בת דודו ר' בנימין שפיצר (זיווג שלישי- נישא בשנת ה'תרל"ו. ממנה נולדו לו 13 ילדים). **מילדיו:** מרת גיטל פרנקל מבודפשט, ר' עקיבא מלבוב, מרת שרה דייטש הי"ד, ר' שמואל חיים הי"ד (רב העיר זאגרב), ר' משה הי"ד (דיין בערלוי, מחבר שו"ת 'יד סופר'), ר' יעקב בנימין הי"ד מאוהיעל, מרת רבקה פאשקוס, ר' זלמן, מרת סרח פולק הי"ד, ר' אברהם (מוציא לאור ספרי המאירי), מרת חווה לאה ווייס הי"ד, מרת רחל רוזנבלט הי"ד, מרת רייזה קליין הי"ד, הילדים רוזא ושלמה (נפטרו בילדותם). **מספריו:** **ישו"ת התעוררות תשובה-ארבעה חלקים ישיר מעון- על התורה** (בענוותנותו פרסם את ספריו בעילום שם ואף הוסיף בראש כל עמוד 'אין לסמוך על הוראה זו כלל').

חצות הליל כבר עבר. פניה אדומות ונפוחות מבכי, מידי פעם נושאת עיניה למרום והדמעות אינן פוסקות מלזלוג. בידה החזיקה פיסת נייר, עליו נכתבו מספר שורות. **"שולחים אותי לחזית!"** כך פתח את המכתב, ששלח בערל לאשתו. הימים ימי מלחמת העולם הראשונה, שנת "ותרע"ד הארץ". בערל גויס כמה שבועות קודם לכן לצבא ההונגרי, המגויסים נשלחו למחנה אימונים, עברו אימונים קשים. באותם ימים הייתה החזית אזור הלחימה ממש, בו נלחמו אחד מול אחד עד טיפת הדם האחרונה בחירוף נפש, כלי שריון ופולדה לא היו בזמנים ההם. אדם שנשלח לחזית ידע היטב לאן פניו מועדות, הוא היה נפרד ממשפחתו וכל קרוביו, בהנחה שזו הפרידה האחרונה עלי אדמות.

בפסקה השנייה ביקש ממנה "גדלי את הילדים, האוצרות שלנו בדרכי אבותינו בדרך הסלולה לנו – דרך התורה והיראה" מעין צוואה לפני דרכו האחרונה. "מי יגדל את שבעת הילדים הקטנים שבבית? כמה מסכנים ואומללים הם", חשבה בליבה. בפסקה האחרונה כתב בעלה: "אם יתאפשר, אנא סעי אל רבה של ערלוי ר' שמעון סופר, הידוע כצדיק גדול ופועל ישועות, והפצירי בו לברכני שאשתחרר מהצבא...". כל הלילה ישבה ולא עצמה עין לרגע. התפילות נמהלו עם הדמעות.

אך הפציע השחר, יצאה מביתה לעבר תחנת הרכבת הנוסעת לערלוי. הרכבת הייתה עמוסה בחיילים הונגריים לבושי מדים שעשו דרכם למחנות הצבא, זלדה התיישבה בפנית הקרון. בהגיעה לערלוי, הפנו אותה יהודי המקום לבית רבינו. זלדה המתינה מעט ומיד הכניסוה אל חדרו, בטרם פצתה פיה, התקשרו עיניה בדמעות והיא הצליחה להשחיל זעקה קורעת לב "רבי, רחמנות...". יותר לא הצליחה להוציא מפיה.

רבינו הרגיעה ולבסוף הצליחה להוציא את בקשתה היחידה- להשיב את בעלה הביתה ולהחזיר את השלווה והשמחה לביתם הדל ולשבעת ילדיהם. שמע הרבי ואמר בקול רגוע ושקט "אל תדאגי בתי, סעי בחזרה לביתך בלב שקט ושמח, התפילות והדמעות הרעידו עולמות, והגיעו עד כסא הכבוד, בעזרת ה' כשאת תרדי מהרכבת בעירך, באותה שעה בדיוק יעלה בעלך על הרכבת, המוליכה לביתכם".

דברי הרבי היו כטל תחיה. היא הודתה לרבי מעומק ליבה ויצאה לשוב לביתה, כשהיא מחוזקת מאושרת מדבריו. עלתה זלדה על הרכבת הנוסעת לעיר מגוריה, ומשירדה הביטה בהתרגשות על שעונה, שהראה על השעה שמונה בדיוק. היא נצרה בזכרונה את השעה, והאמינה בכל ליבה בתמימות, כי ברגע זה בדיוק דרכה כף רגלו של בעלה על הרכבת, שתחזירו בשלום לביתו.

גם בלילה זה לא נתנה שינה לעיניה, היא ישבה להודות לבורא עולם על חסדו הגדול, שעשה עימה עם בעלה ועם שבעת ילדיהם, הפעם היו אלו דמעות של שמחה, והיא ציפתה כל הלילה לבואו של בעלה, מאמינה בכל מילה, שאמר הצדיק. בשעות הבוקר נשמע סיבוב של מפתח ומנעול הדלת נפתח. בפתח הופיע בעלה, כפי שבירך הצדיק. לפני שהספיקה לספר לבעלה את אשר התרחש מאז שקיבלה את מכתבו, **הבחינה בשלפוחיות אדומות שכיסו את פניו, ומתוך בהלה שאלה: "מה קרה לפניך, שהשתנו כל כך מאז עזבת את הבית?"**

השיב בעלה "לפני יומיים נלקחנו פלוגה של מאות חיילים לחזית, לפנות ערב הגענו למחנה צבאי קרוב לחזית, קולות הירי והנפץ נשמעו בכל הסביבה, לפני היציאה לשטח הגיע רופא צבאי לבדוק בפעם האחרונה את כושרם הגופני של החיילים לפני יציאתם לקרב. ברגע שנכנסתי לחדר, הביט בי הרופא במבט רציני. הוא פנה אליי בהיסוס ושאל: "אתה תמיד נראה כך?", לא הבנתי למה כוונתו... "כן" השבתי לפי תומי.

הוא הביט מקרוב על פני, ולתדהמתו שלף דף צבאי ובו ציין, כי אני פטור משירותי הצבאי לאלתר. יצאתי, כמי שאינו מאמין למה שעובר עליו וחזרתי ברכבת". "באיזה שעה היה זה?" שאלה בהתפעלות, בחשבון קצר של הזמנים שחלפו, אמר לה בעלה, כי השעה הייתה... שמונה בערב בדיוק! ברגע בו ירדה היא מהרכבת בעיר מגוריה, עלה בעלה על הרכבת שהוליכה לביתו. ולא נפל כחוט שערה מדברי הצדיק.

"טוב, אני מקשיב", אמרתי לה, כשאני מנסה בכל כוחי להתרכז, למרות שהכסף האבוד עומד בראשי ללא הרף. במשך כחצי שעה היא החלה לספר לי על חייה ועל חיי הבחור, שהציעו לה ובסוף הציגה את התלבטויותיה.

התאמצתי להקשיב, וכשהסתיימה השיחה, אמרתי, לה כי עליי לעשות כמה טלפונים לרבנים של הבחור לבדוק את העניין. למרות הטרדה העצומה, ערכתי מספר שיחות עם הרבנים שלו, ולבסוף התקשרתי אליה ובישרתי לה כי לצערי, נראה במצב הזה, שהשידוך לא מתאים.

לשמע התשובה הבחורה הצטערה, אך מצד שני בכתה מאושר. "אני הולכת כעת להודות לה' ולומר לו 'נשמת כל חי' ", היא אמרה לי.

"תעשי לי טובה", פרקתי את ליבי, "אינך יודעת באיזה מצב הקשבת לי. איבדתי כעת סכום ענק של 9,720\$ ללימודי בני, ולמרות זאת התאמצתי לשמוע אותך ולעזור לך. דעי לך, כי כוח תפילת בת ישראל גדול מאוד בשמים. כאשר תודי לה', אנא הזכירי אותי, שיעשה לי ישועה עם הסכום האבוד."

לשמע דברים אלו היא השתתפה בצערי והבטיחה לבקש עליי בתפילותיה. כך הסתיימה השיחה. אותה תלמידה הייתה אמורה לישון באותו לילה בבני ברק, אך לפתע הודיעו לה הוריה, כי הם מבקשים שתבוא הלילה לישון בביתה בנתניה.

התלמידה עשתה כמצוות הוריה, ועלתה לקו 613 מבני ברק לביתה שברחוב ר' מאיר, בנתניה. היא עולה בתחנה ב'גן ורשא' בבני ברק ומתיישבת במושבאים האמצעיים, כשהיא מניחה את השקית שלה במדף העליון.

היא מגיעה לתחנה בנתניה, ושולחת את ידה למדף העליון לקחת את השקית שלה. בעודה תופסת את השקית, היא מרגישה בעוד מעטפה מוזרה הנמצאת ליד השקית.

היא רואה מעטפה חלקה מלאה בכסף. היא סופרת את הכסף ומגלה: 9,720\$, וצועקת: "זה של הרב זאיד!". היא מתקשרת אליו בשמחה ומבשרת לי, שמצאה את המעטפה באוטובוס, שבו איבדתי אותה.

לו הייתי דוחה אותה ולא מאזין לה, הרי שהיא לא הייתה יודעת, שהמעטפה שלי והייתי מאבד את הכסף לעולם. הבורא אמר לי: "אתה עמדת בניסיון, עשית חסד ושברת את רצונך, אף אני אעשה לך נס ואחזיר לך את הכסף!".

עד כמה גדול מעשה החסד- זאת לא ניתן לתאר ולשער. אם נתבונן נראה כי המלה חסד מורכבת משתי מילים- חס ד' כלומר הבורא חס. דהיינו אם גמלת טוב עם אחד מבניו של הקב"ה, הרי שהבורא יחוס גם עליך ויעזור ויסייע לך. להלן סיפור מופלא, המלמדנו על כך:

סיפר הרב חיים זאיד שליט"א: לפני זמן מה הייתי בנתניה ומסרתי את השיעור הקבוע. בכיס החליפה שלי הייתה מעטפה, שבה שמתי סכום גדול של 9,720\$. את הסכום הגדול הזה חסכתי במשך תקופה ארוכה, והוא אמור לשמש כשכר-הלימוד לישיבה בה לומד בני בירושלים. את הסכום הגדול הזה הנחתי במעטפה לבנה וחלקה ללא שום סימן בכיס.

סיימתי את השיעור וחזרתי לכיוון קו 613 היוצא מנתניה חזרה לבני ברק. היה זה יום חם ביותר. עליי לאוטובוס, ולמרבה המזל, אף המזגן לא עבד בו. הרגשנו, שאנחנו 'מתאדים' באוטובוס, ועל כן הורדתי את החליפה והמגבעת והנחתי אותם במדף העליון השוכן מעל ראשי הנוסעים.

לא שמתי לב, אך המעטפה החשובה, שהייתה מונחת בכיס חליפתי, נשמטה מהכיס ונפלה לה בסמוך לחליפה, בתוך המדף הגבוה.

סוף כל סוף הגענו לבני ברק, משכתי את החליפה והמגבעת מהמדף העליון וירדתי מהאוטובוס. לא ידעתי, כי המעטפה עם הסכום הגדול נשארה לה אי שם במדף באוטובוס.

אני מגיע לרחוב חבקוק בבני ברק, ממשש בכיס ולא מוצא את המעטפה. נכנסתי ללחץ אדיר. זהו סכום שחסכתי במשך חודשים רבים, ומה אעשה כעת בלעדיה. "איפה היא?", זעקתי למרומים.

ובאותו הרגע אני מקבל טלפון. "כבוד הרב, זו אחת התלמידות, אני זקוקה בדחיפות רבה להתייעץ עם הרב, אך לצורך כך אני חייבת, שהרב יהיה מרוכז אתי לפחות חצי שעה". למי היה ראש בכלל להקשיב לה כעת?! הראש שלי היה רק בכסף, באותה מעטפה, שבה התכוונתי לשלם את שכר הלימוד של בני בישיבה! ומה אעשה בלעדיה!...

עמדתי לומר לה, כי אני מצטער, אך ברגע זה אין לי ראש לכך כלל, וזה ממש לא הזמן המתאים לשוחח, אך לפתע נזכרתי בחידוש של ר' אליהו לופיאן, על נגעי בתים, שה' שולח רגע של ניסיון, מפני שרוצה לתת מתנה גדולה. שברת את הבית, את הרצון שלך – אז תזכה באוצרות גדולים!.

אירוע למהדרי

אתה עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין- גלאט"? צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לך בכל אזור בארץ. ההשגחה החל מזמן הספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 0526329144

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב שבתי בן אסתר יא אטון זצ"ל וילד יחיאל בן יוסף ז"ל הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי זצ"ל מאיר מורד בן שושנה ז"ל יצחק בן ברוך דב ז"ל אביבה בת איירן ע"ה גאולה בת טובה ע"ה שרה בת נרקיס ע"ה אברהם בן יונה ז"ל עמירם בן דבורה ז"ל אביגדור בן ג'ולי ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל מסעוד בן יקוט ז"ל אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל מזל בת שמעון ע"ה חי זידי בן קלרה ז"ל דב בן יצחק ז"ל יוסף בן מרים נוסרת ז"ל יוסף בן סעדה ז"ל סוליקה בת עישה ע"ה רחל רפאל בת השמת ע"ה אסתר בת נעמי ע"ה סלים בן פרחיה ז"ל יעקב בן אסתר ז"ל יעקב בן סלימה ז"ל מאיר בן נעמי ז"ל ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה זילפה בת רדה ע"ה מישא אסתר בת זרה ע"ה אביבה לוי ע"ה אברהם בן דינה ז"ל עפאת בת השמת ע"ה כל נשמות עם ישראל

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל אסתר בת בלה ע"ה נעמי בת כותן ע"ה מרים בת בלה ע"ה צדיק חכם בן חזלה ז"ל שני בת אסתר ע"ה מסודי בת חביבה ע"ה יונה בן סעדה ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה יפה בת רבקה ע"ה יונה בן שמחה ז"ל ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל אורה בת נעימה ע"ה שמעון בן חנה ז"ל גורג'יה בת נעימה ע"ה

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת בהעלותך תשע"ז

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת.

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו את משמרת ה' שמרו על פי ה' ביד משה: (ט, כג) יש להבין את האריכות הגדולה באמרו שהיה לפעמים שהענין על המשכן "ימים רבים" ו"ימים מספר" ו"מערב עד בוקר" או "מיומם עד לילה", "ימים או חודש" וכו', וכי מה האריכות בזה הרי היה די באמרו שבכל עת שהענין על המשכן חנו, ובהעלותו נסעו.

עוד יש להבין הסדר הפסוקים, שמתחיל עם "ימים מספר" ועובר אל "ערב עד בוקר" ושוב "ימים או חודש".

גם ההדגשה "על פי ה' יסעו וכו'" שחוזר פעמיים על זה הן בפסוק יח והן בפסוק כג ומוזכר בין הפסוקים שוב.

ונקדים את פירושו הנפלא של הגר"ח שמואלביץ זצ"ל על דברי הגמ' שבת (לא, ב) "סותר על מנת לבנות במקומו - הוי סותר. על מנת לבנות שלא במקומו - לא, הוי סותר. אמר ליה רבה: מכדי, כל מלאכות ילפינן להו ממשכן, והתם סותר על מנת לבנות שלא במקומו הוא! אמר ליה: שאני התם כיון דכתביב "על פי ה' יחנו" כסותר על מנת לבנות במקומו דמי".

וביאר הגר"ח שמואלביץ את דברי הגמ', שהנה אדם הנוסע ממקום למקום באם נשאלהו היכן עבר ימנה אחת לאחת את כל דרכו ואת המקומות שבהם עבר. לא כן הוא אצל תינוק הנמצא בחיק אמו שכששמו עוברת ממקום למקום הוא לא עובר במקום זה ובמקום זה אלא נמצא באותו מקום - בחיק אמו - מתחילת הנסיעה עד גמירא. כן הוי אף בני"ב באותה שעה באותו מקום של "עפי" ה' יחנו". ע"כ. ובאמת שהוא פסוק מפורש: (דברים א, לא) "ובמדבר אשר ראית אשר נשאלך ה' האלקיך כאשר ישא איש את בנו בכל הדרך אשר הלכתם עד באכם עד המקום הזה".

הנה, באם נתבונן במה שעברו בני ישראל במסגרת מ"ב המסעות יתגלה לנו דרגתם העצומה. ונצייר לעצמנו קורות מסעם, שהנה עלה הענין מעל המשכן וזהו אות וסימן לתחילת מסעם, והאב וכל בני המשפחה אורזים במהירות את כל כבודם ורכושם הרב (שהרי עלו עם רכוש רב ממצרים), ונסעו עד אשר הגיעו לחנייתם. הגיעו למקום החדש ו"התמקמו", ו"פרקו את חבילות", כל דבר על מקומו, דירת השינה, המגורים, ולהקצות ולהכין מקום לבהמות וכו'.

אחרי עבודה מרובה, הכל בא על מקומו בשלום, ואולי אפי' לא הספיקו ליתן תנומה לעפעפיהם, "ויש אשר יהיה הענין מערב עד בקר ונעלה הענין בבקר ונסעו" נוסעים שוב, לארוז את חבילותיהם הכל מחדש, ונוסעים עד לחניה הבאה. בחניה זו, כבר היה אבי המשפחה חכם יותר. "לא מפרקים שום חבילה", "וישנים על הארזים", שכן חבל לעבוד פעמיים...

עובר לילה, עובר יום, ועוד לילה ושוב יום הוא מתחיל להישר... "לפרק רק מה שצריך דחוף" מכריז הוא לכל בני המשפחה לאחר כמה ימים. "או ימים או חדש או ימים בהארץ הענין על המשכן לשכן עליו יחנו בני ישראל ולא יסעו ובהעלתו יסעו". פעם חודש ופעם יומיים, פעם יום ופעם לילה אחד.

עליהם התנבא הנביא ירמיה': "כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולתיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה".

הא למה הדבר דומה? בהמה שהרועה מוליכה ממקום למקום, וכי יש בדעתה חשבונית להבין את מטרת הרועה? וכי היא חושבת אם הדבר לטובתה או לרעתה? הרי היא הולכת אחרי הרועה בלא שום מחשבה לכאן או לכאן. כן היו בני ישראל באותה שעה, כגמול עלי אמו, ששם את כל מבטחו באמו בלא ום נדנדו של מחשבה או טרעוניה, וכמו שאמר נעים זמירות ישראל בתהילים (עח, נב) "ויסע כצאן עמו וינהגם כעדר במדבר".

בזה נבא לביאור הכתובים. האריך הכתוב לומר שהחניות היו לפעמים ארוכות ולפעמים קצרות, ובדייקא כתבם שלא כסדר להדגיש נקודה זו שהיה בזה טורח כנ"ל ומדגיש לנו ש"על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו" שבני"ב לא הרהרו לרגע אחר הבורא ית"ש ח"ו "ומשמרת ד' שמרו על פי ה' ביד משה".

והאספסוף אשר בקרבו התאוה וישבו ויבכו גם בני ישראל ויאמרו מי יאכלנו בשר: זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם את הקשאים (יא, ד ה)

נ"ל לבאר ע"ד שאמרו [חולין פד]. כי ירחיב ה' גבולך, למדך תורה דרך ארץ שלא יאכל בשר רק בהרחבת גבול, כי אין בו צורך כ"כ, ועל הלחם יחיה האדם וא"א בלעדו. ונ"ל לכן נתן ה' המן בשפע ותדיר, כי הוא הלחם אשר נתן ה' להם לאכלה. אבל בשר אין בו צורך כ"כ ולא בא אלא לזמנים. וי"ל להזמנים אלו שבתות ויו"ט, ודאזו לאכול בהם בשר, ובזמנים אלו נתן ה' בשר לעונג שבתות ולשמוח ביו"ט כראונו, וכולם שווים במצוה זו. אבל לחסידיים שאוכלים לשם שמים להברות גופם לעבודת ה' - מצוה להרבות במאכל להוסיף כח ואומץ לעבודת ה', ע"ד שאמרו [ביצה טז]. הלא שכל מעשיו שלש שמים וכו', ולכן נתן ה' להם שליו בכל יום ויום

כנ"ל. ומעתה י"ל שזוהו כונת הקרא, והאספסוף אשר בקרבו התאוה תאוה, וישבו ויבכו גם בני ישראל מי יאכלנו בשר, כי רצו לאכול בכל יום כמו אלו החסידים ואנשי מעשה שאכלו, אשר אכילתם היה לשם שמים. אבל הם בקשו אוכל למו כי התאוה לאכול ולמלאות בטנם. ואמרו זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים, כי במצרים אכלנו כל יום חנם בלא מצות, שהיה לנו לאכול די סיפוקינו שלא במקום מצוה. ועכשיו אין לנו לאכול רק ביום שיש מצוה לאכול בשר, ואתי שפיר וק"ל. (כתב סופר)

האנכי הריתי את כל העם הזה אם אנכי ילדתיהו (יא, יב) דיבר פעם הגר"ח קנייבסקי שליט"א שלא להתפעל מבקורת של בני"א, ואמר: אבא זצ"ל אמר לי על הפסוק תהלים (ק"ז ט"ז) "ויקנאו למשה במחנה לאהרן קדוש ה'". משה היה מופרש ומובדל ועלה לשמים - טענו עליו שצריך להיות במחנה, ואילו אהרן שהיה רודף שלום וכו' והיה במחנה - טענו עליו כי קדוש ה' צריך להיות מובדל ומופרש!

ישנה מליצה, וכמדומה שכתובה בקדמונים, פעם אחת הלכו אב ובנו, האב רכב על החמור והבן הלך רגלי. פגש אדם אחד את האב ואמר לו: ואיך לא תרחם על בנך? ירד מהחמור והעלה עליו את בנו. פגשו אדם שני ואמר לבן: וכי זה כיבוד אב? ועלו שניהם על החמור. פגשו אדם שלישי ואמר: וכי איך לא תרחם על החמור וירדו שניהם. פגעו ברביעי ואמר לו: שלשה חמורים הולכים ואין אחד רוכב על חבירו, סוף דבר היה שלקחו החמור ושמוהו על שכמם. זה הסוף של מי שמתפעל ממה שאומרים לו... (דרך שיחה)

וירד ה' בעמוד ענן ויעמד פתח האהל ויקרא אהרן ומרים ויצאו שניהם (יב, ה) ברש"י: "ויצאו שניהם - ומפני מה משכן והפרידן משה לפי שאומרים מקצת שבחו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו וכן מציינו בנח שלא בפניו נאמר (בראשית ז) איש צדיק תמים ובפניו נאמר (שם) כי אותך ראיתי צדיק לפני. דבר אחר, שלא ישמע בנוזיפתו של אהרן".

אפשר לבאר הטעם למה הביא רש"י פירוש נוסף, שהטעם שלא אומרים כל שבחו של אדם בפניו הוא שלא יתגאה. אבל אצל משה רבינו שהעידה עליו התורה "עניי מכל האדם שעל פני האדמה" וודאי לא יבא לידי גיאנות מכך, ומדוע א"כ משכן והפרידן משה, לזה הביא טעם נוסף "שלא ישמע בנוזיפתו של אהרן". (פני יצחק)

וירץ הנער ויגד למשה ויאמר אלדד ומידד מותנבאים במחנה (יא, כז) כתב רש"י "ד"א תנם אל בית הכלא לפי שהיו מותנבאים משה מת ויהושע מכניס את ישראל לארץ".

פירש בזה הגאון ז"ל בדרך רמז את דברי הגמ' "מילה בסלע שתיקה בתרי", דהסיבה שלכן לא נכנס משה רבינו לארץ ישראל, היה מפני שלא דבר אל הסלע אלא הכהו, וזוהו אמרו "מילה בסלע" שאם היה "מילה" בסלע דהיינו שמשה היה מדבר אל הסלע ולא מכהו "שתיקה בתרי" היו אלדד ומידד שותקים מנבואתם שמשה מת ויהושע מכניס. (הגר"א)

מאצרות המגידים

העם לא נסע עד האסף מרים (יב, טו) זה הכבוד חלק לה המקום שבביל שעה אחת שנתעכבה למשה כשהושלך ליאור, שנאמר וותצב אחותו מרחוק (רש"י) שימת לב לכל פרט כאן רואים עד כמה החשיבה התורה כל מעשה של יהודי, גם אם בעינינו הוא נראה קטן ולא כל כך חשוב.

ישנם דברים שאנו מסיחים את דעתנו מהם לא משום שהם מדי גדולים עבורנו, אלא עקב היותם קטנים מדי עבורנו. אנחנו אוהבים מצוות גדולות, רועשות. אך האמת היא שאין לשער ולתאר גם את ערכם של המעשים הקטנים ביותר! כשם שאין דבר מדי גדול עבור השי"ת, באותה מידה גם אין דבר מדי קטן עבורו יתברך.

דוגמא מאוד פשוטה: הנה כאן, בבית המדרש בו אנו נמצאים, ניצב ארון הקודש, בצדו ישנו פס קטן קטן. וכי לא ניתן היה להסתדר בלעדיו? התשובה היא: פס זה מוסיף מעט כבוד לבית המדרש ומעט חן בתוך החיים שלנו, ולכן הקב"ה דאג שהוא יהיה כאן.

או דוגמא נוספת: ישנה עניבה עם פסים בצבע שחור ולבן. באמצעה ישנו פס אחד ירוק, מה הוא עושה שם השי"ת הציבו שם. לשם מה? להוסיף חן. אין שום דבר שהוא מדי קטן עבור השי"ת. אם הפס הירוק יוסיף לנו חן - הקב"ה מטפל בו ודואג שייכלל בצבעי העניבה.

גם עלינו מוטל החיוב ללמוד מדרכי הנהגת הבורא, ולהבין עד כמה חשוב להתייחס לכל פרט, ונביא לך כמה דוגמאות:

כמובן שלא ידע שדוקא הרכב שלפניו הוא המורה את דרכם ובזכותו אינם טועים בדרך המפולת.

הנמשל לעניינינו: התורה הקדושה וכל תרי"ג המצוות הר הם כאבוקה המאירה את דרכינו, ומבלעדם לא ידע האדם את המעשה אשר יעשה אם ישר הוא ואם לאו, בזוהר הק' קורא לתרי"ג מצוות "תרי"ג עיטין" - עצות.

כאשר בני ישראל שמחו על נסיעתם מסיני - כדברי הרמב"ן - שלא יתווספו להם עוד מצוות, באה התורה ומוכיחה אותם ראו נא "בנסוע הארון" - היא התורה הק' המנוחת בארון - ראו נא שהיא המוליכה אותם ומואירה לנו את הדרך בה נלך. ומה מקום יש לשמוח בכיכול המצוות המה לטורח ולמשא? הרי הם ממש כאותו נוסע שרטן על ראובן הנ"ל ולא ידע שההיפך הגמור הוא האמת שרק בזכותו אינו טועה בדרכו.

בגמ' ברכות איתא שב'אשרי' לא מופיע האות נו"ן מפני שמרמז על נפילה. ע"ש. והנה כאן שהתייחסותם למצוות היתה ממש להיפך מן האמת כנ"ל נרמז להם בזה הנו"ן - נפילה - ההפך. שהפכו את תכלית התורה והמצוות לגמרי.

ומדוע הביא הפסוק השני "ובנחה היאמר וגו'?"

שהנה חטאם היה - כדברי הרמב"ן הנ"ל - שדאגו ונתיראו מה יהא בדרכם ומהיכן יאכלו וכו'.

ובזה הוכיחם משה בב' דברים: א. "ובנחה היאמר שובה ה'" וכתב רש"י "שובה ה' - מנחם תרגמו לשון מרגוע וכן (ישעיה ל) בשובה ונחת תושעו". והנה בכך מה מקום יש לדאגה? הא הנגהתם היא בשובה ונחת.

וביותר, שהיה היו שם כל כלל ישראל, ובמצב כזה ישנה השראת השכינה בגילוי ממש, ההפך הגמור מ"הסתר פנים" וזהו אומרו "רבות אלפי ישראל" - וכתב רש"י - "מגיד שאין השכינה שורה בישראל פחותים משני אלפים ושתי רבבות". ומה מקום יש לדאגה מהמדבר ומכל עתידם?

"ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו אמר רבי אלעזר רבי שמעון מזון אלפים שנה היה מן יום כל יום וכל יום כדתיב דבר יום ביומו ולהלן הוא אומר כי אלף שנים מענין כיום אתמול לא ידעו כל למה היה יורד בכל יום והמותר וחס המשמש וממנו מפני שאינו הדרך.

דבר אחר שהיו אוכלין אותו חס ולא צונן. דבר אחר שיהיו ישראל נושאים עיניהם בכל יום לאביהן שבשמים" (לקוט שמעוני בשלח)

פעם נסעתי במונית עם רבי עזרא ברזל זצ"ל, ודאי שמעתם מי הוא היה רבי עזרא ברזל!

הרב ברזל זצ"ל פנה לנהג באומרו "אתם נהגי המוניות, צריכים להיות הגדולים ביותר בבטחון בה", כי אין לכם עבודה מסודרת. כל מי שרק מגביה את היד לסדר את מגבעתו אתם חושבים כי הגביה יד לעצור מונית, כל כך אתם מצפים ותלויים בחסדי אחרים, ממילא, קל לכם לתלות עיניכם למרום ולזכות לבטחון בה... ומי כמוכם, רואים בסופו של דבר כיצד מגיעה פרנסתכם...

מעשה באדם שהלך ברחוב בוורשא והבחין ביהודי ישיש העומד ליד מכולת פרטית, וקורא בקול: "בייגלאך! בייגלאך!".

הוא היה סקרן לראות כיצד מתנהלת המכירה, כמה קונים ומה הם מספר הרוכשים, והוא ראה כי פעם ברבע שעה בערך, נעצר אדם להגויס יד ולקנות בייגלע (ארבע-בשעה, שמונה בשעתיים, לפעמים יותר או פחות) בשעת המכיר שקט המוכר לא קורא "בייגלאך!" וכאשר הקונה עוזב את המקום הרוכש ממשיך לקרוא בקול "בייגלאך!" ללא הפוגה.

אותו יהודי ריחם עליו "כמה אפשר לצעוק, רחמנות" הרהר, עלה במוחו רעיון. ניגש למוכר בייגלאך ושאל: "ר' יהודי, כמה כסף הנך מרויח ליום המקסימום שאתה יכול להרויח?"

"חמשה רובל".
"אתה יודע מה, בא נעשה עסק, אני אתן לך מידי ערב חמשה רובל ובאותן שעות שעמדת עד היום בשמש ברחובה של עיר, תשב בבית המדרש הגדול ותגיד מידי יום את כל ספר התהילים עם כוונה בכל שם ושם..."

הישיש הסכים "בסדר, אני מסכים, תודה רבה".
הם התחילה במימוש העסקה. ועמדו בדיבורם. הזקן אמר תהלים וההוא שילם את הרובלים שבבטיחו.

חלפו שבועיים והישיש ביקש כי מעוניין לחזור בו מהעסקה. "מה קרה, האם אתה רוצה לצעוק ברחוב, וכי לא יותר טוב לך לשבת בבית המדרש?!"

הזקן מיאן לנמק מדוע "בבית הרב אסכיי, בוא ונשאל יחד את הרב".
הם התביישו ונכנסו לבית הרב בכבוד ראש, שם הישיש נמק את החלטתו: כבוד רבנו, הנה היהודי היקר שעומד כאן לצדי, הבטיח לי חמישה רובל ליום, והוא ריחם עלי, ישר כח לו. אך כחלוף תקופה קצרה, התיישבתי בדעתי ונוכחתי כי הדבר מזיק לי. עד היום כאשר עמדתי ברחוב התפללתי בפה בלא להקב"ה "תשיג לי קונה", צעקתי בייגלאך, וכאשר ב"ה לאחר עשרים דקות הגיע קונה הייתי מודה להקב"ה ששלח לי קונה שהחליט משום מה לרכוש בייגלע, אם היו מגיעים שני קונים יחד הייתי מודה בכפליים. הם עזבו התפללתי שנית, והתחלתי בקריאות נוספות: בייגלאך. כך עשרות פעמים ביום: "ה' הושיעה" "הודו לה' כי טוב", "אלוקי תסייע בידי לסיים את בייגלאך מוקדם כי הרגליים עייפות הזקנה אוכלת ביי", ובכך, כבוד הרב, נאשחתי בה' היה מתרבה. ענין הזקנות היו נשואות תמידי לשמים (לא נשואות לאנשים אלא לשמים) אבל בשבועיים האחרונים, נכון שאומר תהילים אבל משום מה אני מרגיש כי עם התהילים הבטחון בה' נחלש, מאחר ואני מרגיש בטוח במשכורת הקבועה..."

כך היה נראה מוכר בייגלאך בוורשא.

הרב של וורשא הבין לליבו, שמעו את הרב ממלמל "אשרי הכם שככה לו" ומיהר לחדרו לבכות מתוך התרגשות.

בואו ונשאל, לשם מה היה צורך להוריד מידי יום ביומו מן ולמחרת שוב ירד מן, אדרבה, יירד מן פעם אחת בשנה או פעמים. כי חז"ל אומרים המן ירד לישראל בכמות שיכלה להספיק לאלפיים שנה. ומידי יום הוא היה נמס "וחם השמש ונמס" (זרימה אדירה של מים טובים היתה נשפכת לירדן כמבואר בדברי חז"ל) א"כ, שיריד חד פעמי וגמרנו.

התשובה ברורה (כפי שכתוב בגמרא), הקב"ה הנהיג את דור המדבר דוקא כך, הולכים במדבר מן שמים וארץ באמצע מדבר גדול ונורא, כאשר, אם יום אחד אין

אמא נמצאת במטבח ומכינה את השבת. נכנס בנה הקטן ומבקש: "אמא, אני רוצה לשותות". אמא מכניסה מעט 'סירופ' לכוס ומוסיפה מים, אך אין לה כעת זמן לקחת כפית ולערבב.

נכון, הילד יסתדר גם אם כוס הפטל לא יהיה מעורבב כראוי. אמנם הוא לא יהיה כל כך מתוק, אבל לא נורא. האם זו מצוה לעשות את המשקה מעט יותר טעים? כן! ואם זו מצוה, יש לעשות זאת! זו לא מצוה מרעישת עולם, אבל זו מצוה!

בחורי ישיבה יושבים "יחד בחדר המצוה, ועל השולחן מונח קנקן של תה. בחור אחד נוגע בקנקן, ואומר: "התה לא מספיק חם". חבירו הושב לידו הבין מתוך דבריו שהוא מעוניין בתה חם. הוא אמנם לא מת מצמא, כי אחרת היה שותה גם תה פושר, אבל בכל אופן הוא מעוניין כעת ליהנות מכוס תה חם.

אם כעת יקום החבור ויביא לו קנקן עם תה חם, וכי אחרי פטירתו ידברו על כך בלווייה שלו?! לא! זוהי מצוה גדולה! לא, זו מצוה קטנה. אבל - אין לזלזל גם במצוה קטנה כזו. כי כשם שאין קץ לפרטים הקטנים לכאורה שהקב"ה מטפל בהם למענו, כך אין קץ לדברים שגם עלינו מוטל לעשותם. אם זו מצוה - עשה אותה. אם זהו חסד, גם אם זהו חסד קטן ביותר - אין להתחמק מעשייתו!

אין גבול למה שמחוייבים לעשות! תסלחו לי על המשל הבא: בעל ה'יסוד ושורש העבודה' מספר על עצמו: כשהייתי הולך ברחוב ורואה מישהו יורק ברחוב - לא הייתי עובר הלאה, אלא קודם הייתי משפשף את היריקה ברגלי, כדי שאדם שיעבור אחרי לא ירגיש את אותה תחושת גועל שאני הרגשתי. זו אינה מצוה כ"כ גדולה, אבל זו מצוה!

רואים לפעמים אדם מר נפש. כל אחד מבין שבמצב כזה חיוך אחד מחבר עשוי לחולל אצלו מהפך בחיים, וזוהי מצוה גדולה לעשות זאת!

אך גם כאשר מדובר באדם בריא בנפשו, וחבירו מדבר אליו בצורה יפה - נכון, גם אם לא ידבר אליו יפה, הוא לא ישתגע ולא יזדקק לטיפול נפשי, אך זו מצוה! מצוה קטנה אמנם, אך אין לזלזל בערכה! לעולם לא ניתן לדעת מה כוחה של מילה טובה האספסת בשעה שיש לשומע צורך בה.

אמרת לכם מעשה ששמעתי על ראש ישיבה אחד. יום אחד הוא מקבל הזמנה לחתונה שתערך בשוויץ. להזמנה צורף כרטיס טיסה, ונכתבה עליה הבקשה: "אנא ממך, בא לחתונת בתי!". הוא ניסה להיזכר מיהו השולח, ואז נזכר שיהיה זה למד אתו בישיבת פוניבז' בצעירותו.

היה הדבר לפלא בעיניו: הרי הוא בקושי הכיר אותו. נכון, הם למדו יחד בישיבה, אך עד כדי כך שישלח לו הזמנה עם כרטיס טיסה?!

הוא התקשר אליו ושאל אותו: מה פתאום החלטת להזמין אותי להשתתף בשמחתך, ועוד להעניק לי כרטיס טיסה, הרי לא היה לנו כמעט קשר?

פתח אותו יהודי וסיפר: באותם ימים הוא הגיע לישיבת פוניבז' משוויץ כבחור צעיר, והיה לו קשה מאוד. הוא לא ראה הצלחה בלימודיו, וגם בחברה לא ראה את עצמו משתלב בצורה מניחה את הדעת. הוא היה ממש שבור, והחליט לחזור הביתה. אם היה חוזר הביתה, כנראה שהיה יוצא יהודי פשוט, יהודי כשר, אך ודאי לא תלמיד חכם.

היה זה באותו יום בו נתנו לו הוריו רשות לקנות לעצמו כרטיס טיסה ולשוב הביתה. הוא ישב בישיבה, והחליט שילך לקנות כרטיס.

הנה ניגש אליו אותו ראש ישיבה [שהיה אז בחור בגילון], וסידר לו את הצווארון. מעשה זה גרם לו לתחושה כה נפלאה: הנה למישהו איכפת ממני! ואם כך, החליט מידי, איני חוזר הביתה!

ואכן הוא נשאר בישיבה, וברבות הימים נעשה ת"ח גדול. ושנים רבות אח"כ, כשחיתן את בתו, זכר עדיין את אותו בחור שסידר לו את הצווארון והזמינו ברוב כבוד להשתתף בשמחתו.

אי אפשר לדעת מה יכולה מילה טובה בזמן הנכון לעשות למישהו!
גם המצוה הקטנה ביותר היא מצוה! חיוך, אמירת "בוקר טוב". גם אדם שלא צריך חיוך מעריך כשמחייכים אליו. וא"א לדעת מי צריך חיוך!
אם יש לך רגע פנוי, תאמר פרק תהלים!

אין דבר קטן מדי עבור ה', ולא צריך להיות דבר קטן מדי גם עבור כל אחד ואחד מאתנו. (תפארת שמשון)

ויהי בנסע הארון ויאמר משה קומה ה' ויפצו איבין וינסו משנאיך מפניך: ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל: (י, לה-לו)

כתב רש"י: ויהי בנסע הארון - עשה לו סמניות מלפניו ומלאחריו לומר שאין זה מקומו ולמה נכתב כאן כדי להפסיק בין פורעניות לפורעניות וכו' כדאיתא בכל כתבי הקדש (שבת קטז):

ומה הם הפורעניות? הפורענות הראשונה, כתב הרמב"ן: "אבל ענין המדרש הזה מצאו אותו באגדה, שנסעו מהר סיני בשמחה כתינוק הבורח מבית הספר, אמרו שמא ירבה ויתן לנו מצות, וזהו יסעו מהר ה', שהיה מחשבתם להסיע עצמן משם מפני שהוא הר ה', וזהו פורענות ראשונה וכו'".

הפורענות השניה, זהו ה"מתאוננים", וכתב הרמב"ן "והנכון בעיני, כי כאשר נתרצקו מהר סיני שהיה קרוב לשוב ובאו בתוך המדבר הגדול והנורא במסע הראשון היו מצטערים בעצמם לאמר מה נעשה, ואין נחיה במדבר הזה, ומה נאכל ומה נשתה, ואין נסבל העמל והעינוי ומתי נצא ממנו, מלשון מה יתאונן אדם חי גבר על חטאיו (איכה ג, ט), שהוא לשון כואב ומצטער על עצמו, וכו'".

יש להבין מדוע הפסיק הפוענויות דייקא עם פרשת 'ויהי בנסוע?' ומה הם הנוני"ם הפוכים מצדי הפרשה?

ונמשל הדבר לראובן שנצרך להגיע למקום רחוק, אשר הדרך איליו מפולתלת וסבוכה, והוא לא הכיר את הדרך כלל, המתין לעת מצא, וכאשר סיפר לו רעהו שמעון שנוסע הוא לאותו מקום ביקש ממנו ראובן הלז שרוצה ליסוע אחריו ברכבו, ונתן שמעון את הסכמתו לכך. במהלך הנסיעה הארוכה הבחין ראובן באחד שמצפה בתחנה והשיב על שאלתו שרוצה להגיע גם הוא לאותו ישוב המרוחק, ועלה על רכבו של ראובן. במהלך הנסיעה התחיל לרטון הנוסע "מדוע נוסע הנך אחר הרכב שלפניו ואינך עובר אותו לנסוע לפניו?" ראובן לא ענהו דבר, ואותו נוסע רטן וכבר ממש כעס ולא הבין "כבר יכלת לעבור אותו לפני שעה ושעתיים?!"...

אוכל, אין שום אפשרות להגיע למקום יישוב ובמהרה הכל גועים ברעב. וכיון שהקב"ה רצה שיהא להם בטחון בה', מידי יום נמס כל האוכל, אין לחם. אין. משום כך נשאו עיניהם לשמים ובטחו בהקב"ה - שביכולתו להביא גם מחר אוכל. חז"ל מביאים על כך משל לבן מלך שנסע למרחקים מצויד בממון רב שקיבל מאביו. לאחר כשנה כאשר הכסף אזל הוא יצא לדרכו חזרה. ושלא מברק "אני בדרך", ערכו לו קבלת פנים מפוארת כראוי לבן מלך. הוא שב נכנס לביתו והשתעשע עם אביו. חלפו שבעה ימים, הבן הודיע כי בדעתו לשוב מחר למקומו. אבא הבין את המשמעות ושאל "האם אתה זקוק לכסף?"

"כן", השיב הבן.

המלך הוציא מהארון פנקס שקים וחתם על המחאה ומסרה לבן. בן המלך הביט בש"ק, וכאילו חשכו עיניו, הוא הסתכל על אבא ובאדיבות הושיט בחזרה את הש"ק. "מה קורה, האם החתימה לא נכונה, אולי התאריך לא טוב בעיניך?" שאל המלך (בתמימות).

"הכל טוב התאריך והחותמת"

אלא מה? -

הסכום... אבא רשם סכום פעוט מאד שיש בו רק לשבוע ימים, לכן אני מחזיר, אין לי מה לעשות שם במרחק בסכום כזה."

"כן, ילדי, השיב המלך" זה מה שאני רוצה, כי לא תפליג לך מרחקים, תישאר קרוב ותבוא לבקר מידי יום... כך גם במן כפי שאמרנו - ישאו את עיניהם לשמים מידי יום ביומו.

במלחמת העולם, הרב מבריסק זצ"ל ברח לוורשא עם בנו. בוורשא כמו בכל האזור היה קשה להשיג כזית לחם וכאשר השיגו פרוסה או שתיים הרב ובנו אכלו את כולה ולא השאירו למחרת כלום, הבן אכל את הקשה שבלחם והרב אכל את הרך שבתוך הפרוסה. היה להם בבנין שכן שהכין לעצמו בית מלא אוכל, ואכל מהאוכל פירורים ממש, כי פחד כמו כולם, וחשש שמא מחר ומחרתיים גם זה לא ישאר לו, אך הרב מבריסק לא שמר מהיום למחר, ועשה כן עפ"י דברי הגמרא "האומר מה אוכל למחר היה יום מקטני אמנה" הוא אכל כפי הצורך בלי לקמץ, והנה לא שמר מאומה. יום לפני ערב ים הכיפורים (תש"א) חשב הרב מבריסק כי היום בשונה מימים אחרים מוטל עליו להשתדל ליום המחר, כיון שמחר זו מצוה לאכול, הוא השיג לחם והטמינו למחר - לערב יום כיפור. במהלך הלילה נפל על הבית פגז ורסיס ממנו קלקל את הלחם. הרב ראה בכך אות משמים כי אפילו היום, היה עליו לסמוך על הקב"ה ולא לעשות השתדלות.

בטחון! בטחון! כל כך מוראדיג, תשמעו שתי עובדות.

אני אוהב לספר מעש'ים בתנאי שזה א'אמנ'ע מעשה - מעשה אמיתי, אז אספר שני סיפורים אחד שמעתי מחסידיים יראי ה' ולא ביררתי האם זה מעשה שהיה, איני יודע האם הסיפור נכון - אבל מוסר ההשכל הנובע ממנו הוא רב, והשני ודאי מעשה אמיתי.

החסידיים נסעו לרבי' פעם בחודש מהכפר לעיירה, עגלון יהודי קבוע היה לוקח אותם מידי חודש, אך לא נכנס איתם יחד לרבי. העגלון התאכסן באכסניה קטנה והתפלל בבית החסידיים לחשוב לעצמך אלה אנו משאירים את בני הבית, נטועים מרחקים על מנת לשבות בצל האדמו"ר ולהכנס לחדרו. תיכנס גם אתה פעם אחת בשנה - כדאי לך, אם כבר הגעת עד הלום חבל שלא תזכה. הוא דחה אותם "מה הרבי כבר יעזור לחיי האומללים, לאשתי החולה וילדי הרעבים ללחם, הוא יניח את ידו על ראשי, וכי זה יושע אותי בחיי הקשים!?" הוא לא נכנס.

פעם אחת, לאחר הצרות הוא נאות להכנס. הוא שהה בחדר הרבי זמן רב. ויצא. בצאתו לא שאלו אותו דבר.

בשובם בעגלה הם שוחחו ביניהם, אחד אמר כי התעלה מאד בסעודה שלישית, ואחר אמר שהיה לו תועלת מדברי התורה בטיש בליל שב"ק וכו', פתח העגלון את פיו ואמר אני התעליתי יותר מכולם. ואספר לכם כיצד ומה:

כאשר שהיתי בחדרו של הרבי, הוא שאל אותי מה סדר היום שלי, השבתי כי הדבר תלוי, אם יש באותו יום עבודה או לא: "ביום שאין עבודה אני קם בבוקר מתפלל במנין, אח"כ מצטרף לשיעור משניות, לאחר מכן אני יושב בבית המדרש ואומר תהלים, בסיום, אני שב לביתי טועם פת שחרית ונח קמעה, אחרי צהריים אני מקדים לתפילת מנחה ושומע שיעור טועם ועיקב אח"כ מנחה מעריב וכך עובר היום. וביום שיש עבודה? אני קם השכם בבוקר משמן את הגלגלים כדי שחלילה לא יוצרו בעיות במהלך הנסיעה, וכבר בשש וחצי אני חונה ליד ביתו של הלוקח. בדרך, אם ישנה אפשרות לחנות בצידו הדרך, אני מניח תפילין קורא קריאת שמע מקפל את התפילין וכו', ואם אין זמן, כאשר מגיעים לעיר אני מתפלל". הרבי שאל אותי "ומדוע שלא תקום להתפלל במנין ורק אח"כ תצא לשוק לחפש קליינטים למשל, בשבע וחצי אחרי תפילה, ואם בכל זאת משהו כבר הזמין בלילה תתנה עמו כי רצונך להתפלל בבית הכנסת לפני הנסיעה?"

"אבל אז הקליינטים יהיו מועטים" עניתי באנחה.

הגביה הרבי את עיניו ואמר, אספר לך סיפור קצר:

עגלון פלוני שעבד קשה לפרנסתו ונסע בדרכים, צבר בכיסיו עשרות רובלים והיו עמו: שקית עם מטבעות זהב, ארנק עם מטבעות כסף ועוד ארנק ובו פרוטות נחושת רבות שנשאר עמו תמיד. והוא היה בדרכו, השבת התקרבה והבין כי לביתו כבר לא יגיע, נכנס לאחד הפורים היהודיים בדרך. הוא שאל את הרב, אם יוכל לשבות בביתו? הרב ניאות בשמחה הכניסו לביתו, החלו בהכנות אחרונות לשבת והנה הוא נזכר שהכספים בכיסו מיהר לרוץ אחרי הרב שיצא כבר לבית הכנסת ושאל אם יש לו מקום להטמין את הכסף, הרב שב, נטל את כל המטבעות ספר אותם, הטמין היכן שהטמין. יצאו שניהם יחדיו לקבלת שבת.

באמצע קבלת שבת החלו להתעורר מחשבות בלבו של העגלון, מה עשיתי הפקדתי כסף בידי מי שאינני מכיר, הכסף הזה הינו כל פרנסתי ומי יודע, "כסף! כסף!" צעק לו הלב. אבל מה אפשר לעשות. תפילת מעריב עברה עליו כשהפחד מכרסם בלב פנימה. הוא התיישב לסעודת שבת בפנים המוצות והתיאבון ממנו והלאה. הגישו דגים ודחה אותם "אני לא מסוגל" כך התנצל, כי אין לו תאבון. הציעו לו "אולי משאו חלבי?" "לא, איני חש בטוב ואין לי תאבון" (הוא היה בפחד - מה יהיה עם הכסף) כך חלפה השבת בחששות ודאגות.

בצאת השבת מיד רץ לבעל הבית וביקש: "הכסף שלי!".

"רגע, קודם מתפללים מעריב, אח"כ נדבר על הכסף".

אחרי מעריב הוא אמר בקול נרגש אך בעדינות: "הכסף שלי!".

"רקע, קודם נעשה הבדלה" השיב הרב...

הנשמה שלו כמעט פרחה. לאחר הבדלה הרב הוציא את השקית עם מטבעות הזהב, ספרם לו על השולחן - הנה הסכום שהפקדת בידי.

אח"כ הביא את הארנק עם מטבעות הכסף והושיט לו. העגלון שפכם על השולחן וספר (לראות שמא הרב לקח לעצמו איזה מטבע), סיים והתמלא שמחה "גם מהם לא חסר דבר".

אח"כ הוציא הרב את השקית עם מטבעות הנחושת. העגלון שפך את תכולתה וביקש לספור. אמר לו הרב: "די, עד כאן! וכי אין לך מח בקדקדך, אם היתה לי אפשרות לגנוב מטבעות זהב וכסף ולא נטלת, האם אגנוב את מטבעות הנחושת הפשוטות...!?"

פנה אלי האדמו"ר, אתה ר' יהודי, עגלון יקר, הקב"ה נטל את נשמתך בלילה ובבוקר השיב לך את הפקדון בשלימות. העיניים נפקחו - פוקח עיוורים, רגליים צועדות, ידיים מתנועות, וכי את הדבר הקל - הפרנסה, לזה הקב"ה לא יכול לדאוג לך?...! (הזוהר הקדוש אומר כי אם אדם היה פוקח את עיניו ורואה את המזויקים המסתובבים באויר הייתה יוצאת נפשו מפחד, אולי הוא מתכוון לחיידקים הממלאים את האויר והקב"ה מצילנו מידם - "על ניסוך שבכל יום!").

שני פריצים יהודי אחד

המעשה השני שסיפר הגאון מוילנא. שמעו נא.

מי שידוע, הגר"א ז"ע היה עורך גלות. כאשר שב מגלותו סיפר לבני ביתו את הסיפור דלהלן.

באחת העיירות הוא התאכסן בבית יהודי ירא ה'. באחד הלילות הוא שומע את בעלת הבית שואלת את בעל הבית בקול רם "האם אתה יודעי כי מחר ממש התאריך לשלם לפריץ, ואם לא, הוא זורק אותנו לבור חלילה" הפחד והחרדה נשמעו בקולה. אמר לו בעל הבית בשלוה: "מה את דואגת, הקדוש ברוך ישלח את הכסף".

עם שחר לפני שבעל הבית יצא לבית הכנסת, קולה של בעלת הבית רעד: "תנסה בבית הכנסת להשיג כסף, אהה אלוקים אנו בסכנה, היום, היום אחרון".

"מה את דואגת, היד ה' תקצר!?"

כאשר שב מבית הכנסת: "נו, נו, הבאת משהו?"

"היד ה' תקצר, בינתיים תגישי ארוחת בוקר" אמר בשלוה. "מה, אתה מסוגל להכניס אוכל לפה!?" תמחה אשתו.

טוב, היא הגישה ארוחת בוקר. בסיום אכילת פת שחרית בירך ברכת המזון בכונה "תמיד לא חסר לנו ואל יחסר לנו" פלאי פלאים. אח"כ נעמד ליד פתח הבית, ושם היה תלוי המעיל, לבש את המעיל חבש את הקפלוט"ש - הכובע.

שאלה האשה - "להיכן אתה הולך?"

"את עצמך אמרת שהיום צריך לשלם לפריץ, אז מה את שואלת..." הפטיר לעברה. "אבל אין לך כסף" הוסיפה לשאול.

"הקדוש ברוך הוא ישלח" ענה. מבהיל - הוא הולך לשלם לפריץ בכיסים ריקים - הגר"א ראה שהאיש כל כך בטוח באלוקי השמים והארץ, הוא היה משוכנע שאכן יתרחש לו נס, וביקש לראות במו עיניו כיצד יפול דבר. הגר"א מיהר לצאת בעקבותיו. לראות.

בעל הבית ירא ה', פסע לעבר בית הפריץ בעיירה הסמוכה, ממש לא היה מובן למה ומדוע וחתך, מה שברור כי הוא הלך בשלוה מאין כמוה. והגר"א בעקבותיו. בעומדו לפני פתח בית הפריץ אמר לו המשרת: "אם אתה מבקש להכנס, עליך להמתין, כי לפני שעה קלה נכנס פריץ מאחד הכפרים הסמוכים, הוא משוחח עם הפריץ בעל הבית (בסוד שיח שרפי...), היהודי התישב על אבן סמוכה, והמתין.

כאשר יצא הפריץ, התרומם היהודי להכנס פנימה, עצר אותו הפריץ הוציא: רגע! המתן, רגע, אני מבקש לדבר איתך כמה מילים: "אני מעוניין לקנות מהפריץ בעל הבית, שדה מסוים, הפריץ דרש ממני מחיר יקר, אני נקבתי בסכום זול, בתקוה שהוא יתפרש עימי על מחיר ביניים, אך הוא התעקש על הסכום היקר. לא התפשרנו. אני, זקוק לשדה גם במחיר יקר, אך אין זה מכבודי להכנס שוב ולהביע הסכמה מחולטת למחיר שלו. אבקש ממך, יהודון, שתכנס אתה לרכוש את השדה בכיבוד, בשביל עצמך, אני סמוך ובטוח כך שתעביר לי אח"כ את השדה, תהיה מתווך נאמן, אני אשלם לך גם דמי תיווך..."

היהודי עשה כבקשתו. נכנס. קנה. ניהל עימו בחכמה דברים קצרים של משא ומתן - רכש את השדה במחיר מלא, יצא וקיבל דמי תיווך - בדיוק בסכום שאותו חיוב לפריץ.

נכנס שנית, שילם ויצא. שב לביתו. והגר"א בעקבותיו.

לא נותרו כמעט סיפורים מימי גלות הגר"א, אבל עובדה זו היא מהמועטות. מעשה שהיה.

"יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך" כפי ה"יחלנו" כך "חסדך ה' עלינו" למדנו מהעובדה זו כי השלו והרגוע מכח אמונתו האיתנה בה' כאשר משליך את כל יתרו על ה' בלבד, אכן אף זוכה לניסים מופלאים.

ונזכה שיתקיים בנו חזקו ויאמץ לבבכם כל המייחלים לה' וכל היושבים כאן זקנים ונערים ינחלו כל טוב סלה. (להגיד)

זאת אשר ללויים, מן חמש ועשרים שנה ומעלה יבא לצבוא צבא בעבודת אהל מועד (ח, כד).

והכתב רש"י: ובמקום אחר אומר: "מבן שלשים שנה". הא כיצד, מבן עשרים וחמש בא ללמוד הלכות עבודה ולומד חמש שנים, ובגיל שלשים עובד. מכאן לתלמיד שלא ראה סימן יפה במשנתו בחמש שנים, ששוב אינו רואה. (חולין כד, א).

ובענין זה, אספר -

הייתי בלונדון ושוחחתי עם הרב פרידמן, ראש ישיבה בעיר, שסיפר לי את הסיפוק הבא.

בין התלמידים היה בחור קשה קליטה, "קשה לשמוע ומהיר לאבד זה חלק רע", כדברי המשנה (אבות ה'). ישב וקלץ, וכלום. אלו היה זה תלמיד אחר משלחו מכבר, אבל אביו היה מחשובי תומכי הקהילה. גם אילו היה דורש להושיב בובה ליד

הסטנדר, היו מציינים. מכל מקום, חייב היה להיות שלם עם עצמו. קרא לאב והראוהו את דברי הגמרא, שתלמיד שאינו רואה ברכה בלימודו חמש שנים, שוב אינו רואה. ידע שיש כזו תופעה ובנו הוא דוגמא, ויחליט. אמר האב: "איני איש חינוך. תחליטו אתם".

ענה ראש הישיבה: "היודע אתה, אני מוכן לטוס עם הבהור לארץ ישראל, ולשאל את הסטייפלר!"

"נו פרובלב, אני מממן את כרטיסי הטיסה!"

"אומר ועושה". נחתו בארץ והתפללו אצל הכותל המערבי, נסעו לבני ברק ונכנסו אל הסטייפלר. הרב פרידמן כתב שמאז החל הבהור ללמוד גמרא עברו יותר מחמש שנים ואינו רואה סימן ברכה בלימודו, אינו משתתף בשיעורים ואינו לומד עם חבריו, אולי ראי שיצא לשוק החיים.

קרא הסטייפלר פעם, ופעמיים, והשנים עוקבים אחריו בלב הולם.

הניח את הפתקה, והאיר פניו לבחור: "אתה לומד בישיבה?"

"כן".

"ומה אתה לומד? גמרא?"

"לא". אינו מבין גמרא.

"משנה?"

"לא", גם משנה אינו מבין.

והסטייפלר לא פוסק מלחייך בנועם: "אז מה אתה לומד?"

"הלכה". קצור שלחן ערוך, חיי אדם.

"ואת זה אתה מבין?"

"או, יס". לא הכל, אז הוא שואל. וחוזר הרבה, כדי לזכור. ומשרטט טבלאות, חבל שלא הביא איתו.

חיכוך של הסטייפלר התרחב, והוא פנה אל הרב פרידמן: "אתם ראש הישיבה?"

ענה בחיבו.

"נו, שתצליחו. כי אם אני הייתי ראש הישיבה, ואתם המגיד שיעור, הייתי מפטר אתכם!"

איך מתייאשים מתלמיד שמתעלה בהתמדה מיום ליום, בכל יום לומד הלכה חדשה, ממש: כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא, שנאמר הליכות עולם לו!

האם זה נקרא שאינו רואה סימן ברכה בלימודו?!

ואין הדברים אמורים רק לגבי בחור מוגבל זה – הדברים אמורים לגבי כל אחד ואחד!

פעם אמר לי: "רבי יעקב, הרי אתה מדבר בפני בני תורה. רבים מהם סבורים שההצלחה בלימוד נמדדת לפי ההערכה שהם זוכים לה בישיבה, ולפי הקירבה שמראה להם המגיד שיעור. לפי השאלות המבריקות או התשובות החריפות. לפי העיון המעמיק או הבקיאות הנרחבת – אמור להם שטעות בידם! שכל דף גמרא שהם יודעים, כל רש"י שהם מבינים וכל תוספות שהם משננים, זו הצלחה!"

אילו היו יודעים זאת, היו נחסכות מועקות כה רבות, ובני תורה כה רבים היו ששים ומאושרים!

ולמעשה, השקפתו זו של הסטייפלר היא גמרא ערוכה!

הכל יודעים אותה, אלא שלא הכל מעיינים בה ומפיקים לקחה – ששינו (עירובין נד, ב) שהיה לרבי פרידא תלמיד, שהיה מלמדו [כל דבר, לפני שידעו (רש"י)] ארבע מאות פעמים, וידע. יום אחד נדרש רבי פרידא לדבר מצוה. [הודיע לתלמיד שיתכן ויקראוהו באמצע הלימוד. ברם, לא קראוהו.] לימדו [ארבע מאות פעם] ולא ידע. שאלו מה אירע, ואמר: מאז שהוגעתי שיתאלץ ללכת, הוסחה דעתי. חשבתי שהנה אתה קם והולך ונוטשני באמצע. אמר לו: ניחא. עתה התרכזו ואלמדך. לימדו ארבע מאות פעמים נוספות. יצאה בת קול ואמרה לרבי פרידא: רצונך שיוסיפו על ימך ארבע מאות שנה, או לזכות כל דורך לעולם הבא. העדיף לזכות דורו לעולם הבא, ואמר הקדוש ברוך הוא: תנו לו זו וזו.

ידועים דברי הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, שהכל מתפעלים מרבי פרידא, ואילו הוא מתפעל מהתלמיד: איזה כח רצון, איזה דביקות במשימה, ללמוד כל דבר ודבר ארבע מאות פעם! כיון שכך, שאלו את מרן הגאון רבי חיים קייבסקי שליט"א: מדוע לא זכה התלמיד לשכר זה? וענה, שמצד התלמיד אין זו רבותא, שהלא חייב הוא ללמוד תורה. ואם אינו מבין אלא בארבע מאות פעמים, מחובתו ללמוד כך. משל למה הדבר דומה, לאדם שנשרו שיניו. האם נתפעל ממנו שמרכך את הלחם וטוחן את

המצה ועמל בבישול דייסה, הלא אין לו ברירה: להתפעל, צריך מרבי פרידא שהקדיש לו זמן רב כל כך – והשאלה, מדוע קיבל רבי פרידא את שכרו רק אז? והתשובה, משום שבאותו יום לימד שמונה מאות פעם. אם כן, ראוי שיעניקו לו שמונה מאות שנות חיים! ומוכח, שעל ארבע מאות הפעמים הראשונות אין מקבלים שכר, שכן חיוב הן: "ושננתם לבניך" אלו התלמידים (דברים ו, וברש"י) ושכר מצוה בהאי דלמא ליכא, אבל על מה שעושה יותר מחיובו מקבל שכר גם בעולם הזה (בבא קמא ט, ב) ויעוין ברכות כ, ב, ומהרש"א סוטה יד, א ושבת כג, ב עפ"ד האמונה והבטחון לרמב"ן פ"ז) וארבע מאות הפעמים הנוספות עקב פיזור דעתו של התלמיד היו יותר מחיובו, וקיבל עליהן שכר. הכל ידוע, אבל יש לי שאלה.

איך ידעו שהתלמיד זקוק לארבע מאות פעמים לשון תלמודו?

איך ספק שכך זה היה:

יהודי התדפק על דלתו של רבי פרידא, בשאלה להלכה ולמעשה: יש לו בן בתלמוד תורה, ואינו קולט כלום. כל הילדים לומדים משנה ועוד מעט מתחילים גמרא, והוא עוד לא יודע חומש. החברים לועגים, המלמד לא מתייחס אליו, הוא בשולי החברה, אין טעם להשאירו. הוא כבר שוחח עם הסנדלר, שמוכן לקבלו כשוליה. אבל המנהל אמר שכדאי לקבל את ברכתו של הרב, אז הוא בא להודיע.

תביא אותו מחר, אמר הרב.

האב הביא את הבחור, ילד חמד עם מבט כבוי. תשאיר אותו פה, אמר הרב, תבוא בצהריים לקחת אותו.

האב הלך, והרב ליטף את לחיו של הילד. שאל: אתה יודע לקרוא?

כן. ברוך השם.

וכבר למדת חומש?

כן, בשעתו התחילו "ויקרא", אבל לא הבין. דימעה נשרה.

עוד לטיפה, הבה נראה. שב, ואפר לך. כשיהוד עובר עבירה חמורה בשוגג. למשל, קם באמצע הלילה ושכח שזה ליל שבת. בטעות הדליק אור, נכון? אז הוא צריך להביא קרבן חטאת. יופי. כעת, תחזור על מה שאמרתי –

אה, אני לא זוכר.

טוב, אז אני חוזר –

פעמיים, שלוש, ארבע, חמש, וכלום. אפשר להבין את המלמד, והמנהל, והאב. שש שבע ושמונה, והפסקה למשחק. תשע ועשר וסוכריה. אז תחזור, אני לא זוכר. בוא, נתחיל מהתחלה.

בצהריים הגיע האב. הרב קידמו בחיוך רחב, והילד תלה עיניים שואלות. איזה בן נפלא, כוונת התורה ושקידה, נפלא ללמד אותו. שיאכל וינח מעט, ויבא שוב.

בשלוש הגיע. שלושים וארבעים פעם, וכלום. חמישים ושישים, ואין תזוזה. שבעים שמונים, אולי זיהה זיק הבנה. מאה, עדיין לא. נערך הפסקה קצרה, וננסה שוב. מאתיים ושלוש מאות, וקיר אטום. שלוש מאות וחמישים, ושבעים, ותשעים. ארבע מאות, ותרועת נצחון. איזה יופי, אז אתה יכול, אתה מסוגל! אתן לך פתק עבור האב, ותבוא מחר!

וכך, יום אחר יום, ידיעה אחר ידיעה, רסיס אחר רסיס. ושוב, יש לי שאלה – אם גם לאחר ארבע מאות פעם לא היה יודע?

אין ספק, רבי פרידא היה ממשך ומנסה. אולי בפעם החמש מאות, השש מאות, השבע מאות ושמונה מאות –

ואז, לא היה מקבל שכר על לימוד של שמונה מאות פעמים!

וגם זה כתוב, למעשה, בפסוקינו –

מהיכן למידים כלל זה, שתלמיד שלא ראה סימן ברכה בתלמודו חמש שנים שוב אינו רואה? מעבודת הלויים.

ומה היתה עבודת הלויים?

"תניא, מעשה ברבי יהושע בר חנניה שהלך לסייע בהגפת דלתות [בבית המקדש] אצל רבי יוחנן בן גודגדא. אמר לו: בני, חזור לאחור, שאתה מן המשוררים ואני מן השוערים, ומשורר ששיער – במיתה" (ערכין א, ב).

ואני שואל: מה יש ללמוד חמש שנים, כדי להגיף דלת?!

מלמדים חודש וחודשיים, שנה ושנתיים!

ואין המדובר בילד, ולא בנער: מגיל עשרים וחמש עד שלושים!

ואם לא קלט איך מגיפים שער בגיל עשרים ושש ועשרים ושבע ועשרים ושמונה, הלא תלמיד של רבי פרידא הוא עילוי לעומתו –

ואין מתיאשים, חמש שנים ללמד להגיף שער –

אז כמה יש להתאמן כדי לפתוח בפניו שער - - - (והגדת)

בדרך הדורש

ויהי בנסע הארון, (י, לה) ונ"ן הפוכה לפניו ונ"ן הפוכה לאחר אלפי ישראל, וכבר דברו מזה רבותינו ז"ל. והנראה לפע"ד, דאיתא בנסי' שבת דף קט"ו סוף ע"ב) ת"י ויהי בנסע הארון ויאמר משה, פרשה זו עשה לה הקב"ה סימניות מלמעלה ומלמטה לומר שאין זה מקומה וכו', ותניא רשב"י אומר עתידה פרשה זו שתיעקר מכאן ותכתב במקומה, ולמה כתבה כאן כדי להפסיק בין פרענות ראשונה לפרענות שניה וכו'. ופירש"י עתידה פרשה זו שתיעקר, לעתיד שיהיו כל הפרענות בטלן ולא ידאנו לפרענות ויצר הרע בטל ע"ל. והנה הקללות שבמשנה תורה הן צ"ח, וכתוב [דברים כ"ח] "גם כל חלי וכל מכה הרי"ק, (וכתבו המפרשים דמשו"ה תקנו מאה ברכות בכל יום להגן ולהציל מהן), וי"ל שהיו הרמז שבאו שני נוני"ן בגימטריא ק, לומר כי מחמת שבזמן הזה שיש קללות יש לדאוג מן הפרענות, לכן נכתבה פרשה זו כאן שלא במקומה כדי להפסיק בין פרענות ראשונה לפרענות שניה. והן הפוכות לומר כי עתיד הקב"ה להפוך את הקללות לברכות, ואז תיעקר פרשה זו מכאן ותכתב במקומה כי לא ידאנו עוד מן הפרענות, יצר הרע בטל מאתנו, לטוב לנו במהרה בימינו. (אפרין)

ותדבר מרים ואהרן במשה על אדות האשה הכשית אשר לקח כי אשה כשית לקח (יב, א) עוד נ"ל בהקדם, דרש"י ז"ל כתב בר"פ שלה, למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים, לפי שלקחה על פסקי דיבה שדברה באחיה ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר. והקשה בספר אפיקי יהודה (עין רוגל) כמה דאמרין בגמ' [ערכין ט"ו ע"א] בא וראה כמה גדול עון לשון הרע, ומה אלו המרגלים שלא הוציאו רעו על רע עצים ואבנים שאמרו ארץ אוכלת יושביה כך עלתה להם, המוציא דיבה על חברו על אחת כמה וכמה. ולפי"ז מאין היה להם למרגלים לקחת מוסר מורים הרי יש חילוק גדול, היא הוציאה דיבה על משה מבחר המין האנושי ולכן (נלקח) [לקחת], אבל עדיין היאך יהיה להם ראי' ומוסר שלא להוציא דיבה על עצים ואבנים:

ותי אב"ו הגאון מהרצ"ה העללעל וצ"ל כי הנה יש עבירות שהן בין אדם למקום, ויש ג"כ עבירות שבין אדם לחבירו, ועון לשון הרע הוא עון שבין אדם לחבירו שגורם לו רעה והוא מצטער כאשר נודע לו שדברו עליו לשון הרע והטילו בו עמום, ואמנם יש כעון זה גם חטא בין אדם למקום, שכשהאדם מספר לה"ר על חברו ומטיל בו מום הרי הוא מנגה בזה מעשי השת"ש, וכדרך שאמר אלי לרשב"א לך ואמר לאומן שעשני (תענית דף כ), ולפי"ז יפה אמרו בגמ' דיש

עלון שבועי מבית 'בני אמונים' וכל האמהלים

פרשת בהעלתך

פניני אמן ותפלה בפרשה

מאצרות אמונים

לפיכך "והיית לנו לעינים" - באמצעותך נוכל אף אנו להפיר בנסי המדבר ולהודות עליהם פראוי.

דברי מהר"א; מקרי דודאי'

מאה ברכות בין פרענות לפרענות

"ויהי בנסע הארון" (י"ה)

בבאורו לכתוב זה הביא רש"י את דברי חז"ל (שבת סטו ב) שהשטע שהפרך פרשת נ"ה בנסע" מהפרשיות שלפניה ושלאחריה, הוא כדי להפסיק בין הפרענות שנתכבה לפניו לבין הפרענות שנתכבה לאחריה.

מדוע נבחרה דוקא האות נו"ו להבדיל בין הפרשיות?

באר זאת רבי חיים אלטר פנט רבה של דמת אביב על פי המובא בטור (או"ח סי' מו) כי בזמנו של דוד המלך פשתה מגפה בישראל והיו מתים מהם בכל יום מאה בחורים, עד שתקן דוד המלך שיאמרו מאה ברכות בכל יום וכך נעצרה המגפה.

לפי זה תבארו הדברים כפתור ופרח: כאשר בקשה התורה להפריד בין פרענות לפרענות, בחרה לשם כך בשתי אותיות נ' שמינן יחדו בגימטריה הוא מאה.

תפוחי חיים'

דגה בלא ברכה

"זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם" (א"ה)

בזהר הקדוש (פאר ח"א) פירושו: "חנם" - בלא ברכה, והדברים טעונים באור. נתן ליטב זאת על פי דברי רבנו בחיי על הפסוק שלפנינו, כי כל מקום שנקט הפתוח לשון "והגה" פנתו לזגים באושים, ככתוב (שמות כ"א): "והדגה אשר ביאר מתה ויבאש היאר". לפי זה נבין מפני מה לא ברכו ישראל טרם אכילתם, שהיו אין מברכים על מאכל מקפיש ומקלקל (ראה שו"ע או"ח רד א ומשניב שם סי"ב).

תפוחי חיים'

כי אתה שומע תפלת כל פה

"והיאיש משה ענו מאד מפל האדם אשר על פני האדמה" (י"ב א)

אמר האדמו"ר רבי מרדכי חיים מסלונים:

את המושג 'ענוה' נתן לפרש בהגדרות שונות, אולם יש לשים לב שרבותינו (מגלה לא; א; ירושלמי שבת א) כנו אף את הקדוש ברוך הוא כענו, ולפיכך כל הגדרה שתאמר צריכה להתאים גם לענוה שבאמרה קלפיו ותברך.

לכן נראה לפרש כי הגדרתה של ענוה היא התיחסות והקשבה לכל הפונה, אף אם מדוברו פחותה וגמולה. כך היא אכן מדרתו של הקדוש ברוך הוא, כפי שאנו מעידים בתפלה: "כי אתה שומע תפלת כל פה", ואף משה רבנו הענו מפל אדם, עם כל מעלתו היה מתחייב ומקשיב לכל אדם, ככתוב (שמות י"ז): "וישב משה לשפט את העם ויגמול העם על משה מן הבקר עד הערב".

מאמר מרדכי ח"א עמ' כא

תפלת 'עלה ויבא' כנגד מצות החוצרות

"ויבוס שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ותקעתם בחוצרת... והיו לכם לזכרון" (י"י)

כתב ה'לבוש' (או"ח תפא"ו, וכן כתב בעל 'עלמך דבר' על פסוק זה):

תפלת 'עלה ויבא' הנאמרת במועדים ובמים טובים נתקנה לזכר מצות המקיפה בחוצרות שהיתה נהוגה בבית המקדש בזמנים אלו. לפיכך אנו מקבשים בה 'עלה ויבא' וזכרון אבותינו וזכרון משיח וכו' לפני ה', כנגד הזכרון שנתכבה לפני החוצרות, ככתוב: "והיו לכם לזכרון".

על פי זאת באר רבי יהונתן דייוד שליט"א ראש ישיבת פחד יצחק את סיום תפלת 'עלה ויבא' שבה מוסיפים אנו לבקש: "ובדבר ישועה ורחמים חוס וחסנו ורחם עלינו והושיענו", לכאורה בקשת סיום זו נושאת אפי' שונה מתחלתה של התפלה?

אלא, שבתחלת פרשת החוצרות הביאה התורה מועד נוסף לשמוש בחוצרות: "וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצר אתכם והרעתם בחוצרת ונתקרתם לפני ה' אלוקיכם וגו' שעתם מאיבכם" (ו', י). לכן אנו מקבשים בתפלת 'עלה ויבא' שנתקנה כאמור לזכר תקיעת החוצרות אף על ענין זה: "ובדבר ישועה ורחמים" שזכינו בו בזמן מצות החוצרות, נא חוס וחסנו עלינו והושיענו אף בגימנו שאיננו זוכים למצוה זו.

הקאור ופרחיים'

המאריך באמן מאריך ימים

"והיה הטוב ההוא אשר ייטיב ה' עמנו והטוב כל" (י"ב)

ראשי התבות: "אשר ייטיב יי עמנו" הנם בגימטריה 'אמן'. מכאן רמז להבטחת חז"ל (ברכות מז א) שכל המאריך (כפוח) בעניית באמן 'מאריך' לז' ימיו ושנותיו".

ציצים ופרחיים' עמ' לח

יתרו גרם לישראל להודות על הנסים

"ויאמר אל נא תעזב אתנו כי על פו דעת חנתנו במדבר ויהיית לנו לעינים" (י"ה)

יש לתמה: וכי למורה דרך היו ישראל צריכים, והלאו "ה' הלך לפנינו יומם בעמוד ענן לנחתם הדרך וילילה בעמוד אש להאיר להם..." (שמות י"ב א)?

אלא שהפציות מוכיחה כי המרגל בנסים וחי כל העת בצלם, מקרה הרגל את רגש ההתפלגות מלבדו. לפיכך אף ישראל שמוגלים היו בנסים במשך ימי יציאת מצרים וקריעת ים סוף, התקשו להתפעל מהנסים שהמיכו ללוחם במדבר, כירידת המן ועמוד הענן ומתוך כך התקשו להודות לה' פראוי, ולעמדת יתרו, שלא תהא את הנסים הקודמים, התפעל מאד מנסים אלו.

לפיכך בקש ממנו משה: "אל נא תעזב אתנו", ומדוע? "כי על פו דעת חנתנו במדבר" - כיון שבאת כשכבר חנינו במדבר,

חמש פעמים 'ישראל'

"אתנה את הלוי... מתוך בני ישראל לעבד את עבדת בני ישראל באהל מועד ולכפר על בני ישראל ולא יהיה בבני ישראל נגר בגשת בני ישראל אל הקדש" (ח"ט)

המשה פעמים נאמר בני ישראל במקרא זה, להודיע חבטן שנקפלו אזכרותיהו במקרא אחד כמנון חמשה חמשי תורה" (רש"י ע"פ ב"ד ג.ה.)

כתב בעל ספר המנהיג (הל ברכות סי' מ) שכנגד פסוק זה בחרה הבקשה הנאמרת בתפלת שחרית קדם תפלת 'שמונה עשרה': "צור ישראל קומה בעזרת ישראל ופדה כנאמך יהודה וישראל ונאמר גאלנו ז' צב-אות שמו קדוש ישראל, בא"ה גאל ישראל"; אף בבקשה זו כבפסוק שלפנינו, הזכיר ישראל חמש פעמים, להודיע חבטן לפני המקום.

תפלת הצדיק נצרכת אף בימי השלום

"ולא יהיה בבני ישראל נגר בגשת בני ישראל אל הקדש" (ח"ט)

שלא יצטרך לגשת אל הקדש... (ח"ט).

מעשה בעשיר גדול שחיי התנהלו על מי מנוחות, בניו היו בטועים בתורה ובעבודה והרווה רב נחת, ועסקו המסעפים התנהלו בסדר מופתי וללא תקלות. ביום מן הימים נכנס הלה למעונו של המגיד מקו"ניץ לבקור. הרבי, שרגל היה לקבל למעונו בכל יום חלקים ונדפאים, התענן מיד לשלומו וכאשר השיב העשיר כי בחסדי שמים אינו חסר דבר, תהה המגיד: "מדוע אפוא באת אלי?"

תשובתו של העשיר הפתיעה בעצמה: "באתי לבקש מהרבי שיפעל בתפלתו שתמיד ישאר במצבי הטוב ולא אצטרך לעולם לבא אליו בשל מקרים קשים ששקדו את מעוני חלילה", אמר ולא יסף.

הסיף ואמר האדמו"ר רבי מאיר מדז'יקוב כי ענין זה נרמז בלשון הכתוב ופרשו רש"י שלפנינו: "ולא יהיה בבני ישראל נגר" - כיון שחיייהם של ישראל יתנהלו תמיד על מי מנוחות, בגשת בני ישראל אל הקדש" - לא יצטרכו הם לבא אל הצדיק כדי שיתפלל על צרתם, אלא מה יבקשו ממנו? שיתפלל עליהם שתמיד תשרה עליהם הטובה ועולם" לא יצטרכו לגשת אל הקדש" מפני צרתם.

אמרי נעם'

עקה מעמק לב מתקבלת

"ויאמר אלהים משה עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם" (ט"ח)

שח רבי מאיר יחיאל מאוסטרובוביץ:

מיד כששמע משה את הזעקה הנוקבת שבאה ממעמקי הלב: "למה נגרע...", הבין כי בנדיא תקבל היא לרצון. לפיכך יכול היה לומר בבטחון וזולת "עמדו ואשמעה", שכן כלל נקוט הוא בדינו: המתחנן לפני ה' בכל לבו, מבטח לו שתענה תפלתו.

ד"ר מאיר יחיאל מאוסטרובוביץ (לראי פרוקל) עמ' 63

"ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצור מטעי מעשה ידי להתפאר" (ישעיה ס"ב א)

במלות שלושים יום להסתלקותו של האי גאון וצדיק, עמוד התורה והעבודה, רבי שמואל יעקב בורגנשטיין זצ"ל, ראש ישיבת 'קרית מלך' ובעל ה'אמת לעקב', הנו להביא בפני הקוראים קטע קצר מתוך משאו המחוק והמוגש בפני מאות בני הישיבות בכנס 'שחר אבן' של 'בני אמונים' בקיץ תשע"ה, ויהיו הדברים לעלוי נשמתו הטהורה: **"כבר כתבו הקדמונים כי עניית אמן הנה בטוי אמונה שאין דגמתו ובה תלוי עקר האמונה. לאור זאת נוכל להבין מפני מה העונה אמן זוכה לגן עדן, כי האמונה היא שרש החיים הנצחיים; אנו נוטעים את אילן האמונה בעולם הזה ואוכלים את פרותיו בעולם הבא, ועל כן רמזו בלשון הכתוב המתחייב לחיי העולם הבא (ישעיה ס"ב א): 'ארץ נצור מטעי' - ראשי תבות 'אמן', כי שם אנו אוכלים את פרות אילן האמונה שנטענו בעניית אמן בעולם הבא. ככל שנתחוק בעניית אמן, שהיא יסוד האמונה, בעולם הזה, כך יפתחו בפנינו שערים לעולם הבא."**

תענה אמונים

מבט על סדר התפלה

ברכת יוצר אור (ו)

שירת המלאכים

ארבע פעמים בכל יום משתחררים אנו מגבולות הגשמיות, ומזמרים למלאכי השרת באמירת סדר הקדשה שהוא שירת המלאכים; בברכת 'יוצר אור', בחזרת הש"ץ בשחרית, בחזרת הש"ץ במנחה ובקדשת יוצר אור.

במאמר שיעסק באמירת 'קדשה' בחזרת הש"ץ נרחיב, אם ירצה השם, במהותה ובמעלתה של מנחה ושגבנה זו. במאמרנו זה נבאר את הנוגע לקדשה דמ'שב' היא 'קדשת יוצר'.

מהותה של קדשת 'יוצר'

כתבו הראשונים, כי בשונה מאמירת 'קדשה' בחזרת הש"ץ שבה אנו ממליכים את הקדוש ברוך הוא בעצמנו כדגמת השבח שבו ממליכים אותו מלאכי השרת, 'קדשת יוצר' אינה אלא תאור האופן שבו המלאכים וצבא השמים ממליכים אותו (כ'לבו סי ח).

לפי שיטה זו נראה שקדשת 'יוצר' נאמרת אף ביחידות שאינה אלא קדשות דברים בעלמא שכן מקדשים המלאכים את יוצרם. אלא שהמעשה נחלקו הפוסקים בענין זה:

הש"לחן ערוך (או"ח נט ג) הכריע כשיטת הראשונים שאף קדשה זו מקדשת 'קדשת' נאמרת רק בריבוי, ועל כן יש לאומרה בקול רם, ויחד האומר אותה שלא בצבור, כפידי לאומרה בטעמים קנורא בתורה. אולם הרמ"א שם פסק שיחיד יכול לאומרה. ומכל מקום כתב המ"שנה ברוחה' שגם לשיטת הרמ"א עדיף להדר ולקוראה בטעמיה.

טעם הזכרתה

את טעם הזכרת קדשה זו בתוך תפלת יוצר באר הרא"ש מוביל בשם הר"י אבן פלטה, שהוא כפי ההודיע לכל את הכרתנו בך שכל קיימם של צבא השמים: השמש, הירח ושאר הנולדים, תלוי רק במאמר ה' ואין להם כל כח וממשלה מלבד מה שחלק להם יוצרם. ענין זה מתבאר בעקבה של צבא השמים מקדשים וממליכים אותו בכל יום, ולפיכך אנו ממליכים קדשה בברכה זו המזכרת על אודות צבא השמים (כ'לבו סי ח).

קדוש קדוש קדוש

בגמטריה הקדשה אומרים המלאכים שלוש פעמים: 'קדוש קדוש קדוש', כדי להשמיע שקדשותו יתברך מתעלה ונשגבת על כל הבריאה כלה; בשמים מפעל - עולם המלאכים, באויר העולם - עולם הרוחניים והמלאכות, ועל הארץ מתחת - עולם המעשה (אבודרס; ר"א מגרמייא - סודי רצ"א אות ו).

בפרוש 'אבני אליהו' (על קדשה וסדרה) הוסיף ובאר הג"א מוילנא שאמירת 'קדוש' שלוש פעמים למקדת על קדשה שאין למעלה ממנה, כפי שאנו מכנים את הקדוש ברוך הוא 'מלך מלכי המלכים'. כקרב ברואי מטה הפלגת התאר היא סמל לחשיבות יתרה, ואלו הקדושות ברוך הוא הנו מעל ומעבר לכל תאר ועל כן אנו מוסיפים 'קדוש' פעם שלישית.

והנה, בגמרא (חלוני צא ב) הובא שינוי מקבילים את ה' אחר שתי תבות (שמע ישראל ה) לענות המלאכים המזכירים את שמו רק אחר שלוש תבות (קדוש קדוש קדוש ה). בפשטות יש בכך שבח לישראל, אולם כבר כתב הרמב"ם (סו"ה ב ח) על המלאכים שהם יודעים את הבורא: "ידעה גדולה עד למאד... ידעה שאין כח בני האדם... יכול להשיג ול'ידע כמותה".

לפי זה נוכל לברר את הטעם שהמלאכים מזכירים בשירתם קדוש קדוש: לרב קדשותם ודגמתם בכל יום עד כמה רחוקה השגתם מגדולתו ורוממותו של הקדוש ברוך הוא. ועל כן הם כביכול מרחיקים את השגתם ממנו: יתברך בשירת 'קדוש קדוש קדוש', ולאחר מכן מוסיפים: 'ברוך שם כבוד ה' ממוקמו' - כלומר, גדולתו אינה נתפסת אלא מהמקום שבו הוא נמצא, מקום שאין לנו השגה בו (ו'פ"ש שמשור; ד"ת זחוק).

מלא כל הארץ כבודו

המלה 'קדוש' ידועה כסמל לפרישות ולהתבדלות. והנה, בעוד אצל בני האדם מתבטאת פרישות זו ביציאה מכללי העולם הזה והדבקות בעולמות העליונים, אצל הקדוש ברוך הוא שרוממותו וגדולתו נעלית מעל השגתנו, מתבטאת הפרישות לצד ההפוך, בכך שהוא משרה שכינתו על המתחננים וזוג לכל צרכיהם.

לפיכך אחר הזכרת שבתו יתברך: 'קדוש קדוש קדוש ה' צבאות ממשיתים אנו ומבארים כי קדשה ופרישות זו מתבטאת ביחס אלינו, בני האדם, וזקא בכך ש'מלא כל הארץ כבודו' - ששכינתו שורה עלינו, והשגתנו חופפת עלינו תמיד (תכלת מרדכי' לפרה"ש ח"ג דרוש לשבת שובה, בשם רבי שמעון סופר אב"ד קראקא).

ארבע קדשות בכל יום

כתבו חכמי האמת (ד"ר משה' ליום י"א, ע"פ תנאי זוה"ח ח"ב דף פד א), שלעתיד לבא ישאל כל אדם אם היה 'צדיק', דהיינו, האם הקפיד לקיים בכל יום את מכתת הדברים שבקדשה שנגזרו במלה צדי"ם: ד' קדשות, ו' קדושים וכן ברכות, ואין האדם נגרא צדיק אלא אם הקפיד על כך. ואכן, בהתאם לכך אנו זוכים לומר מדי יום ארבע קדשות: בברכת 'יוצר', בחזרת הש"ץ בשחרית, בחזרת הש"ץ במנחה ובתפלת 'יוצר אור'.

רמז נאה לכך דרש הגר"ח עלוש זצ"ל מחכמי גר"ה, על פי דברי חז"ל (ברכות א: ב) "אמר רבי יוחנן, בשעה שהקדוש ברוך הוא בא בבית הנקנסת ולא מצא בה עשרה, מיד הוא כוועס". והנה, את האות הראשונה והאחרונה של המלה צדי"ם יכול כל איש לקיים בביתו, באמצעות אמירת ברכות ועגבת אמן עליהן. אולם את האותיות האמצעיות - ו"ד, הומומלו לקדשה ולקדושת, נגזר לקיים רק בבית הנקנסת. לפיכך אמרו חז"ל שכאשר אין הקדוש ברוך הוא מוצא עשרה בבית הנקנסת - מ"ד הוא כוועס. כלומר, הוא כוועס מפני חסרון ה' והד' מהמלה צדי"ם שנגזר מחמת שאין צבור בבית הנקנסת (פדה נפש' ע"מ קז).

מעשה אמונים

ספור שבועי על אמן ותפלה

תודה מאירת עינים

המעשה שלפנינו ספר מפי המגיד הנוהג רבי אשר דרוק שליט"א, המעורר רבות בדרשותיו על חובת ההודאה לקדוש ברוך הוא - חובה קדושה שנקלטה גדולה להציל מכל צרה וצוקה.

אברך חשוב המתגורר בעיר רחובות התעורר בקור אחד משנתו ולפתע חשכו עיניו, פשוטו כמשמעו. עינו האחת נקפחה והיטיה נכחה, ואלו השניה, כמו היתה נתונה תחת רטיה שחורה. חצי החדר שנגנזה נותר חשוך.

בתחלה סבר כי מדובר בטעות. הוא נטל את ידיו ומהר לטשף את עיניו במים צוננים, אולם הדבר לא הועיל.

ברב פחד ובהלה מהר לחיג למוקד של קפת החולים. פקיד אדיב ענה לו, ומשהבין את מצבו נרתם לעזרתו ועד מהרה השיג לו תור בהול במרפאתו של אחד מטובי רופאי העינים בארץ.

הרופא בדקו בדק היטב, ומשפסם את הבדיקה המקיפה הודיע לו ביבשת כי בהלחלו לא היתה לחנם; חידק ידיו מזה ששטרם נחקר די הצורך קצו בעינו וגרם לה להתנון. כאלו לא די בכך, הוסיף והבהיר לו הרופא כי אין בארץ הידע המתאים להתמודד עם חידק מסוג זה, אולם אף אלו היה, מצב העין נראה כפי רע.

פנה האברך לרופאים אחרים לשמע חוות דעת נוספות, אולם כלם היו תמימי דעים כי אפסה כל תקווה להציל את עינו.

בצרו לו התייעץ האיש עם אחד מטובי עסקני הרפואה בארץ. לאחר ברור מעמיק מצא הלה כי בבית חולים נח באחת ממדינות ארצות הברית נמצא רופא ממוחה שכבר הספיק לרפא נסיון רב בתחום זה. דא עקא כי רופא זה מבקש סכום קסוף רב תמורת הטיפול.

מה לא עשה אדם כדי להציל את ראייתו? האברך לא חשב פעמים; הוא גיס הלאות מכל מי שרק יכול, בסיועו אותו עסקן נקבע מועד מרזי לפגישה, ועד מהרה מצא עצמו בין שמים וארץ שכלבו מלא תקווה לרפואתו.

מרפאותו של הרופא הממחה דמתה יותר למעבדה. החדר היה עמוס במכשירים שונים ומשנים בעלי עדשות ועיניות מחרות למראה, והרופא לא פסח על אף אחד מהם. שעה ארצה נמשכה הבדיקה המתישה כשבתוכה הושיב הרופא את האברך על פסא, הושיט לו כוס מים ומיד החל להרצות את תוצאות הבדיקה.

צר לי להודיע, בשר הרופא, כי כל הבדיקות מראות שלא משוב יותר לראות בעיניך. אם לא די בכך, הרי שהחידק עומד לעבר לעין השנייה, ולכן ממלץ לך לעקר את העין החולה בהקדם האפשרי ולקבוע תחמיה עין תותבת. אם לא תעשה זאת עלול אמה למצא את עצמך בימים הקרובים עור בשתי עיניך.

המידע שקלח מפי הרופא בטבעיות, הבה את מדענו בהלם מולט. לאחר שהשקעה וטרחו מה מרבות ולאחר מהירות כל הדולות התנפץ חלומו לפתע על קלע המציאות, ולבו נשבר לרסיסים.

הוא קם מהפסא ובקשי הצליח להוציא מפיו כי מבקש הוא ארפת זמן של יום או יומים כדי לענות את תשבותו. וכך בעינים דומעות ובלב שבור יצא הוא ממזר הרופא אל הרחוב השקט.

בדרך של רחובות ספורים מהמרפאה שכן בית הנקנסת של הקהלה היהודית הקטנה, לשם החיש האיש את פעמיו. למרבה המזל, על אף שפית הנקנסת היה ריק מאדם, הדלת הייתה פתוחה. עד מהרה מצא האברך את עצמו עומד מול ארון הקודש, כשעיניו מוצפות בדמעות רותחות.

הוא החל להתפכח כפי שלא התפכח מעודו, אף לא בקש מאום. הוא עצם את עיניו ואמר בתחנונים: "שקייח... הבוית ונגלמתי להרים פני אלהיך, רבון העולמים. אגא, סלח לי על חמשיה השנים שבהן לא זכרתי להודות לך כאות לא אחת מאלף אלף אלפים ורבי רבבות הטובות שעשית עמדי מעודי ועד היום הזה, על כח הראיה המפלא שנתנת אותי בו. אף ברכות השחר שבהן הייתי אמור להודות על הראיה נאמרו על ידי בכל בקר בפאר הדעת. אגא מחל לי...".

כך, במשך שלוש שעות רצופות עמד האיש כשפניו טמונות בפרכת, ופיו אינו פוסק מלהביע תודה לרבונו העולמי על שנים ארוכות שפעלו עיניו כשורה וסעו לו באין ספר מצבים, תוך שהוא מפרט פרטים שונים שצרכו. אחר הוסיף והודה אף על יתר איברי הגוף ותועלתם, והכל תוך כדי בכיות עצומות.

שלוש שעות לאחר מכן, כשחש האברך כי הוקל משאו הכבד, עצם את עיניו בשנית והוסיף תפלה בלב שבור על עינו המוציאה בסכנה, שידי אדם קצרו מלהושיעה, ויך אדון הנפלאות יכול להצילה.

"ברונו של עולם", התחנן האברך, "אגא תן לי את ההזדמנות לתקן את אשר עשית. הוציאה מפסג נפשי כדי שאוכל להודות את שמת, והצל את עיני מכיליון כדי שאוכל להודות לך עליה מעתה ועד עולם סלה".

כשיצא מבית הנקנסת בלב קל יותר, היתה כבר שעת צהרים מאחרת. מבלי לדעת מדוע נשאוהו רגליו בשנית למרפאתו של הרופא. שעת קבלת הקהל כבר הסתיימה, אך הוא התחנן בדקמות לפני הרופא כי יואיל לבדוקו בשנית.

הרופא עמד לנחן ולמשמע בהקשה, אך משהביט בעיני האברך האדמות מכי נכמרו רחמיו והוא הסכים לעשות זאת. הוא חבר את החולה למכשור המשלכל והביט במימנות בעיניו שלפניו.

מרגע לרגע הבחין האברך כי משהו מתרחש. מפי הרופא מתקבד בקעו קריאות התפעלות באנגלית טפוסית: "איטס אינונדרפול! איי דונ'ט בליוו איטי", מאי שם הופיעו עמיתים למרפאה בחלוקים לבנים. המקרה כפי הנראה כבר היה ידוע להם, ולפי המתהמה שבקשה מפניהם הבין האברך כי אכן ארע הנס.

העין, שמבחינה רפואית כבר נחשבה כמתה, שבה לפתע גלגלות סימני חיים.

ביום שלמחרת כבר נערו הנחש שהשיב לו את ראייתו, וכמה ימים לאחר מכן שב האברך לארץ כשהוא מקנה בפניו שהצמד לו מפי הרופא: "נס מהלך".

את קבלתו הוא לא שכח. מאותו יום ואילך לא פסק האברך מלהודות בכל עת מצא.

בשבת שלאחר מכן ערך האברך 'קדושת רבא' בבית הנקנסת, ובסעדה ספר ברב עם את ספורו המפעים. אלא שבכך לא תס הספור.

פחדשים ימים לאחר מכן קבל האברך שיחת טלפון בלתי צפויה: "אינך מפיניני", פתח הדובר שמעבר לקו, "אף אורח הייתי בבית הנקנסת בשבת שעברת את עבודת הנהיגה. הקשבת לספור המפעים והחלטתי לנסות להעתיקו; בבית שתי בנות מצלחות, בנות עשרים וישומה ושלושים ושתים. מה לא עשיתו והיכן לא התפלגנו כדי לזכות לראותן מקימות בתים בישראל, אולם ללא הועיל."

בעקבות ספור החלטתי לנקט זמה משלתי: בקשתי מבנותי לרשע על דף פרטים רבים בכל האפשר שעליהם הן חיות חובה להודות. כך עשיתי גם אני, ולאחר מכן התכנסנו כל בני המשפחה יחדיו כדי להודות על כל הפרטים שרשמנו, וההמשך היה למעלה מכל דמיון.

לפני כשלושה שבועות זכיתי לראות את הבכורה, ואמט זכיתי לראות גם את השנייה. גם אנו זכינו לראות בעינינו מה גדול כחה של תפלת הנהיגה הבוקעת ממעמקי הלב."

וכאשר תקום מן הספר, תחפש באשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקימו. (אגרת הרמב"ם)

אי ש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכת: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש טז סיון תשע"ז: הדלקת נרות: ירושלים 7:09 תל-אביב: 7:24 חיפה: 7:17 מוצאי שבת: ירושלים: 8:27 תל-אביב: 8:29 חיפה: 8:31 ר"ת: 9:01

פרשת בהעלותך הנעלבים ואינם עולבים

**מעלה נשגבה להיות מה"נעלבים
ואינם עולבים" שומעים חרפתם
ואינם משייבים!**

**נלמד מהפסוק: "והאיש משה ענו מאד מכל
האדם" (פרק יב-ג)**

וכתב רש"י: עניו – שפל וסבלן. והקשו המפרשים: מה טעם הוצרכה התורה להודיענו כאן גודל ענוותנותו של משה? אלא, מפרש הרמב"ן, להגיד כי הקב"ה קינא לו בעבור ענוותנותו, כי הוא [משה] לא יענה על ריב לעולם אף אם יודע. עוד הביא הרמב"ן מהספרי: רבי נתן אומר, אף בפניו של משה דיברו בו... אלא שכבש משה על הדבר, יזכיר ענוותנותו שסבל ולא ענס. וה' קינא לו.

המאירי בפירושו (על גיטין לו:) כתב: לעולם יהא אדם עניו ושפל רוח, ואם יזדמנו לו מקטרגים, לא יהא מתריס כנגדם אלא יניח להם מקום יטלו כתרם וילכו. דרך הערה אמרו הנעלבים ואינם עולבים שומעין חרפתן ואין משייבין עושים מאהבה. רצה לומר העונה כעת היכולת, עליהם הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו.

מוסיף המאירי לבאר: ואמר זה דרך משל על מה שנאמר במסכת חולין (ס:) שהלבנה קטרגה על השמש, ואמר לה הקב"ה המעיטי עצמך, כך יארע לו שהוא יצא בגבורתו, והעולב נתחסר יותר ממה שלא חסר, ועל כוונה זו אמרו, עליו הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו.

מובא על הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל (בספר כשלג ילבינו) שנשא פעם דרשה בענינא דיומא בשעה שאירע "ליקוי חמה" והביא בתוך דבריו לבאר את אמרת חז"ל "הנעלבים ואינם עולבים... עליהם הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו". מדוע דימו אותו חז"ל ל"שמש בגבורתו"?

אלא הדמיון הוא שהרי ליקוי חמה נוצר מחמת שהלבנה עומדת בין כדור הארץ ובין השמש, ולכן העולם רואה רק חלק מהשמש ולא את כולה. ואולם ליקוי לבנה נוצר מחמת זה שכדור הארץ עומד בין השמש ובין הלבנה, ונמצא שהשמש מאירה כרגיל במלא גבורתה ורק הלבנה מוסתרת מכדור הארץ ומאירה רק בחלקה.

נמצאנו למדים שאף שהלבנה גורמת לליקוי חמה, אין השמש נוקמת על כך ולא היא שגורמת לליקוי הלבנה. לכן מדמים חז"ל את האדם שמעליבים אותו ואינו נוקם על עלבונו, כצאת השמש בגבורתו.

להודות על הבזיונות...

להרה"ק רבי זאב וואלף מזבאריץ זצ"ל היתה אשה קשה. היא היתה לעתים תכופות מחרפת ומגדפת אותו והוא לא ענה ולא הקפיד כלל וכלל. שאלו אותו מקורביו: "היתכן? כיצד יכול הוא להבליג כל כך"?

השיב להם הרבי: אדרבה, נותן אני הודאה על חלקי שהרי אין ספק, שבזיונות אלו נקצבו לי. ומעתה, במקום שירדפו אחרי ברחוב העיר ויבזו ויכלימו אותי לעיני כולם, יושב אני בביתי ומקבל זאת בין ארבע קירות. האין זה טוב יותר"?

תולדות אמת

לפעמים חסד – להשיב...

אשתו של ה"יהודי הקדוש" מפשיסחא היתה מציקה תמיד לבעלה בצעקות וגידופים. והוא היה שומע בזיונו ושותק פעם השיב לה והיא החזירה לו כפליים, והוא השיב לה שוב והיא מוסיפה עוד כהנה וכהנה...

באותו מעמד נוכח תלמידו **רבי שמחה בונים זצ"ל** והתפלא על רבו ששינה הפעם מגדרו להיות מהנעלבים ואינם עולבים. פנה לרבו ושאלו: מה יום מיומים?

השיב לו ה"יהודי הקדוש": "ראיתי שצערה גדול ביותר בגלל שתיקתי. רחמתי עליה ועניתי לה"...

סיפור"ח – מועדים

"אין בלבי כל הקפדה"...

בעת שמחת נישואי אחת מבנותיו של הגאון **רבי אבא ברמן זצ"ל**, ביקש לכבד אישיות מסויימת באמירת ברכה תחת החופה. כאשר שמעה על כך משפחת החתן התנגדה לכיבוד בנימוק שאותו אדם עשה צרות רבות למשפחתם.

כששמע רבי אבא אילו צרות עשה להם, הגיב: "דעו לכם שלי עצמי הוא עשה צרות פי כמה וכמה, ודוקא משום כך הנני מזמינו ומכבדו – בכל נישואי בנותי – בברכה תחת החופה, כדי להראות שאין בלבי כל קפידיא עליו"!

קונטרס דרכי האבא

הבוטח בה' שיספק לו כל צרכו, הריהו שמה בחלקו ואינו דואג דאגת המחר !

נלמד, בדרך רמז, מהפסוק: "שטו העם ולקטו וטחנו ברחיים, או דכו במדוכה" (פרק יא-ח)

ומובא בזוהר הק': "שטו העם ולקטו" - "שטיא הוא דא" כלומר: שוטים הם אלו שהשתטחו על הארץ ללקוט את המן, שכן מה ששיד ומיועד לאדם, יבוא לו בנקל עד שלא יצטרך אפילו להתכופף... (הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל - חכמת חיים).

ידועה אמרתו של כ"ק האדמו"ר רמ"מ מקוצק זצ"ל שרמזו כן גם בלשון המשנה (ב"מ ג.) "ראה את המציאה ונפל עליה ובא אחר והחזיק בה, זה שהחזיק בה זכה בה". שכן מי ש"משתטה" ומפיל עצמו על המציאה, הרי עושה זאת מתוך חוסר אמונתו ובטחונו בהש"ת. שמה שבאמת צריך להגיעו משמיא, יגיע אליו בצורה מכובדת, ולכן רק מי שהחזיק בה זכה בה.

בדומה לזה מבארים את אמרת חז"ל בגמרא (פסחים לה.): אי אפשר לעולם בלא "בסם" [=מוכר בשמים] וללא בורסקי [=מעבד עורות] אשרי מי שאומנתו בסם ואוי לו מי שאומנתו בורסקי". ולכאורה צ"ב מהו פשר הלשון "אוי לו" והרי צריך הוא להתפרנס, וגם העולם צריך לזה ומה יכול לעשות?

אלא מפרש בספר **קרבן תודה** שאמנם נגזרה על האדם קללה לעמול לפרנסתו כדכתיב "בזעת אפיך תאכל לחם". אבל רשאי האדם למעט ולצמצם מעצמו את ריבוי הקללה, וזה לפי מדת בטחונו בהש"ת שיתן לו די מחסורו אשר יחסר לו, שהרי הוא זן ומפרנס לכל. ומכיון שכך, היה עליו לבחור לו מלאכה נקיה וקלה [וכדתנן בקידושין פב. "לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה ויתפלל למי שהעושר והנכסים שלו"] שאינו צריך לעמול ולהצטער בה הרבה, ולבטוח בהש"ת שיתן ברכה במעשה ידיו. אבל כאשר בוחר באומנות מסרחת כמו זו של בורסקי, מראה בכך את חוסר בטחונו בה' ולכן אמרו עליו "אוי לו" כלומר: אוי לו שאינו בוטח דיו בהש"ת שיכול ליתן לו פרנסתו באומנות נקיה וקלה, ולכן נאלץ להתעסק במלאכה כזו...

ואכן הסבא מנובהרדוק היה אומר שהנהגת בני אדם בענין ההשתדלות והבטחון היא פלא, שהרי ההשתדלות היתירה היא קללה ככתוב "בזעת אפיך"... ואילו על הבטחון בהש"ת מפורש ברכה: "ברוך הגבר אשר יבטח בה'", וא"כ היאך יתכן שבדבר שכתוב בו קללה רצים בני אדם אחריו, ומדוע שלא ירוצו, לכל הפחות באותה מדה, גם אחרי הבטחון שנאמרה בו הברכה?!

חז"ל מספרים (בגמרא סנהדרין נט:) על רבי שמעון בן חלפתא שהיה מהלך בדרך והנה מגיחים למולו אריות שואגים... הוא אמר את הפסוק "הכפירים שואגים לטרף" ונעשה לו נס וירדו מהשמים שתי ירכות של בשר, את אחת אכלו האריות והמשיכו לדרכן, ואת הירך השני הותירו. לקח רבי שמעון את הירך לבית המדרש ושאל האם זה טהור ומותר באכילה או טמא?

תגובתו של רבי שמעון בעקבות הנס הגדול שאירע לו, נפלאה היא ביותר - תמה הגאון **רבי מרדכי דרוק** זצ"ל באחד משיעוריו - היאך יתכן שרבי שמעון הרואה בעצמו כזה נס גלוי, איך שמשמים נופלים ירכות כדי להצילו מלוע האריות, ומה שמעסיק אותו הוא האם מותר לו לאכול את הירך שנותרה. הרי הבה ונתבונן אם היה כזה נס מתרחש אצלינו, וכי היה עולה על דעתנו לאכול כזו ירך שנפלה מהשמים כאילו היתה חתיכת בשר מהאיטליז השכונתי, והרי וודאי היינו משמרים אותה בחומרי חניטה מיוחדים, וממסגרים אותה במסגרת זהב בסלון, למזכרת נצח על הנס הפלאי שאירע לנו?!

אלא התשובה היא - אומר הרב דרוק - כי רבי שמעון בן חלפתא חי במדריגה נשגבה ומפלאה ביותר של אמונה ובטחון בהש"ת, וממילא חש בכל דבר שהכל עושה בורא עולם והכל מגיע ישירות ממנו. ומכיון שכך, לא ראה כל הבדל בין אם הקב"ה שולח למחייטו חתיכת בשר מהאטליז ובין אם הקב"ה מוריד לו מהשמים, חתיכת בשר, כדי לחיותו. ממש כפי שהחיה הקב"ה את בני ישראל במדבר במן שירד מן השמים. וא"כ אין צורך למסגרו למזכרת אלא עדיף לברך עליו ברכה ראשונה ואחרונה...

ובאמת מה זה משנה באיזה אופן נעשה נס התחיה, הרי כל חיי האדם הם בעצם נס פלאי, אלא שאיננו מרגישים זאת כי הורגלנו בכך, ורק באירוע שהוא יוצא דופן מגדר הרגיל מתעוררים להתפעל.

"חזור לדירה קטנה"...

פעם הבחין הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל באברך פלוני שמאחר לבוא בכל בוקר אל סדרי הישיבה. ניסה לברר אצלו את הסיבת. סח לו האברך, כי לאחרונה רכש דירה מוגדלת בת שלושה חדרים ושקע בחובות, ובכל בוקר עליו להתרוצץ בין אנשים להשיג הלואות גמ'חים, ללוות כספים מזה ולפרוע לזה, כדי לגלגל את החובות.

נענה הרב צדקה ואמר לו: "אם לקולי תשמע, עזוב את החובות ואת ההלואות. מכור את הדירה בת שלושה החדרים, חזור לדירה קטנה בת שני חדרים, ואת החדר השלישי תניח לעולם הבא. וכי לא יהיה טוב יותר באופן זה, מאשר להתבטל מלעסוק בתורה בגלל חדר שלישי בעולם הזה?!"

וזאת ליהודה

הבוטח בה' - חסד יסובהו...

באחת השנים האחרונות כאשר הגזירות הכלכליות איימו במיוחד על ישיבת מיר בירושלים (שנגרם לה הפסד של מליונים מידי חודש) נשאל אחד מראשי הישיבה (בשעת סיום מסכת במעונו) הכיצד מתכוננת הישיבה לשרוד לנוכח המצב הקשה?

הוא השיב במעשה שאירע בתקופת המנדט הבריטי. אחד העסקנים מראשי היהדות בחו"ל הפליג בספינה לארץ הקודש בכדי לעזור לבנין הישוב היהודי דאז, הוא פגש בספינה בישיבה כבת תשעים משיקאגו שהחליטה לבלות שארית חייה בארץ הקודש. הוא התעניין אצלה היכן מתכוננת לקבוע מקומה. והיא השיבה שאין בידה מאומה אך בדעתה להתגורר בבית אחיינה שגר באיזה שהוא מקום באחד מישובי הארץ, אינה יודעת היכן...

נדהם העסקן מתמימותה של הישיבה והתריע בפניה: דעי לך, בארץ שולטים הבריטים. הם לא נותנים להסתובב סתם ברחובות, מי שאינו יודע מהי הכתובת שלו שולחים אותו מיד לבית המעצר הבריטי". אך הישיבה נראתה רגועה לחלוטין.

העסקן לא הבין לפשר שלוותה של הישיבה, הוא סבר שאינה מבינה את חומרת המצב ושוב ניסה: "אנא ממך נסי להזכר בכתובתו של האחייך באיזה אזור כדאי לחפשו אולי נמצא אותו, חבל שתבלי את שארית חיך בכלא..." אך הישיבה נותרה רגועה ולא השיבה דבר.

ביום השלישי כבר פקעה סבלנותו הוא ניגש אליה נסער ואמר לה: הרי חז"ל אומרים "בישישים חכמה" היאך אשה בגילך נוסעת "לשום-מקום" ועוד בכזה רוגע... מהיכן האדישות הזו?!

הסבה הישיבה ראשה ואמרה: "שמע, השי"ת כבר תשעים שנה לא עוזב אותי לרגע! לא נראה לי שדוקא כעת הוא ינטוש אותי!"

כעבור שבוע הם עגנו בנמל. שם קיבלו את העסקן כתבים רבים שידעו מבואו ובאו לראיינו. מיודעו שהיה מותש סירב להתראיין. כתב נמרץ אחד לא ויתר וביקש את כתובתו בכדי להגיע למעונו ולראיינו מאוחר יותר. השיב לו העסקן: אמור לי את שמך ואסדר לך פגישה במעוני. השיב לו הכתב: "שמי סוקולוב"...

העסקן נדהם ושאל מיד: אולי יש לך בשיקאגו דודה ישישה בשם זה? והוא ענה: כן! אמר לו העסקן: "הנה היא לפניך"!! וכך נפגשו השנים מיד עם הגיעה לנמל...

סיים ראש הישיבה את סיפורו והפטיר: "מאתים שנה הקב"ה לא עזב את ישיבת מיר על כל צרכיה. לא נראה שכעת הוא ינטוש אותנו חלילה"!!

לחפוץ בטובתו של חברו ולשמוח בה!

נלמד מהפסוק: "ויאמר לו משה המקנא אתה לי ומי יתן כל עם ה' נביאים" (פרק יא-כט)

בפסוק זה רואים - לדעת בעל העקדה וה'אור החיים' הק' - את מעלתו הנשגבה של משה רבינו ע"ה, שלא היה בו כל שמץ של קנאה, לא רק כלפי אלו מתלמידיו שהיו מאוצלים מן הרוח אשר עליו, כמו שאמרו חז"ל "בכל אדם מתקנא חוץ מבנו ותלמידו" (סנהדרין קה:). אלא אפילו אם יתן ה' את רוחו על כל העם ויהיו נביאים, לא מכוחו הוא, אלא "בזכות עצמם" דבר שמתקנאים בו. אף על פי כן הוא לא יקנא בזה, אלא אדרבה, משתוקק הוא שאכן כך יהיה.

אמרו חז"ל בגמרא (נדרים לח.) על משה רבינו, שהיה לומד תורה ומשכחה עד שנתנה לו הקב"ה במתנה. והביא הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל (בספרו אמרי דעת ח"ב) את דברי חז"ל (שם), שאף שלא ניתנה התורה אלא למשה וזרעו, נהג משה בה טובת עין ונתנה לישראל, עליו הכתוב אומר "טוב עין הוא יבורך". (ושם מבואר שנתן את חלק הבנת דבר מתוך דבר).

מכאן יש ללמוד - אומר רבי מיכל יהודה - שהדרך צריכה להיות עם עין טובה. לשמוח בהצלחת השני. כששומעים שהשני אומר סברא בלומדות, יש לשמוח כמו ששמה בשעה שאומר בעצמו. לא צריך להרגיש תחרות בכך שהשני מתמיד יותר ומצליח יותר בלימודו. אם יש הרגשת תחרות שמרגישים בלב צרות עין מהעליה וההצלחה של השני, זוהי מחלה ואין ממנה כל תועלת, אלא צריך לשמוח בהצלחת השני ולהשתדל להתמיד כמוהו.

כשלומדים עם עין טובה, בוודאי זוכים שיתקיים "ומנחילאל במות" - שעולה לגדולה. אבל אם ח"ו עינו צרה - הרי שמתקיים בו "מבמות הגיא", כדרשת חז"ל (נדרים נה.) שאם הגביה עצמו הקב"ה משפילו.

ואגב: מדברי חז"ל שהביא הגרמ"ל שלא ניתנה תורה אלא למשה וזרעו, ומשה נהג טובת עין ונתנה לישראל צ"ע תרוצו של המהר"ל (בגור אריה) על קושיית המפרשים מדוע רק בני אהרן נקראו תולדות משה מפני שלימדו תורה, והרי לימד את כל ישראל, וא"כ בדין שיהיו הכל תולדותיו? ותיריך, שהתורה לא ניתנה למשה אלא רק כדי ללמד לישראל עפ"י ציוי ה', דאלמלא ישראל לא היתה תורה ניתנת למשה, לכן לא שייך שישראל יהיו בניו בלמדו אותם. אבל לבני אהרן לימד משה מעצמו יותר מישראל, ולכן נחשב כאילו ילדם. וצ"ע איך עולים הדברים בקנה אחד עם דברי חז"ל שמשה נהג טובת עין והוסיף משלו ללמדם?

ובאמת גם צ"ע בדברי המהר"ל עצמו שנראים סותרים למה שכתב הוא עצמו (בנתיבות עולם נתיב התורה - ח"ח) שבאופן שמלמד תורה את מי שהוא כבר חכם בתורה ואינו אלא מוסיף לו על תורתו, בזה לא יחשב כאילו עשאו וילדו. ותמוה ממה שכתב הוא עצמו (בגור אריה) שאף שלימד משה את בני אהרן עם כל ישראל נחשבים תולדותיו מפני שהוסיף להם יותר, וזה לכאורה סותר לדבריו בנתיבות עולם. וצ"ע (ובקש מהקוראים הנכבדים שאם יש להם לתרץ את ב' הקושיית הללו בתרוץ הראוי, ישלחו לת.ד. 7807 ירושלים, עם פריטתם ואם ירצו נפרסם בשם, ובל"ג לא יקופח שכרם)!

טוב עין הוא יבורך...

יהודי בא לפני כ"ק האדמו"ר מסלונים (בעל הבית אברהם) והתלונן בפניו כי התחילו להתחרות בו במסחרו. אמר לו הרבי שמע ואספר לך מעשה שהיה:

הרה"ח רבי דוד זלצר ז"ל (חותנו של בעל "יסוד העבודה" מסלונים) נמנה על חסידי הסבא קדישא מלעכוביץ זצ"ל. הוא היה סוחר המלח היחידי בעירו. והנה לפתע קם לו מתחרה. נסע ר' דוד ללעכוביץ והגיש לרבי פתקא (קוויטל), בה ביקש שכאשר יקנו סחורה אצל מתחרהו, לא ירע לבבו!

"ברכו הרבי ור' דוד שב לביתו. מסחרו של משיג הגבול שגשג, ור' דוד ראה שאמנם אין עינו צרה בהצלחתו של מתחרהו".

"עתה קם ונסע שנית לרבו, והגיש פתקה נוספת בה ביקש, שלא זו בלבד שלא ירע לבבו, אלא שכאשר יראה שקונים אצל רעהו - ישמח בשמחתו! שהרי אילו עסק חברו במסחר אחר, ודאי היה שמח בהצלחתו. ואם לא ישמח כאשר קונים אצל מתחרהו, יהיה בכך משום חסרון באמונה שאין אדם נוגע במה שמוכן לחברו!"

כשיים ה"בית אברהם" מסלונים את סיפורו, שאל היהודי בלהיטות: "נו, ור' דוד הצליח במסחרו?... הביט בו הרבי ברחמים והשיב: ולבקש כאלו בקשות, כלום אין זו הצלחה?! ולקבל חתן כמו בעל "יסוד העבודה" אין זה רווח!"

באהלי צדיקים

ענוה

לנהוג כלפי הזולת בשפלות רוח ובענוה!

נלמד מהפסוק: "זהאיש משה ענו מאד מכל האדם" (פרק יב-ג).

וכתב השל"ה הק': ראה עד כמה גדול מדת הענוה. הנה משה רבינו ע"ה מבחר הנבראים אדון הנביאים, ולא שבחו הכתוב רק במדת הענוה. וצריך ללכת במדת הענוה עד קצה האחרון, כהא דתנן "מאד מאד הוי שפל רוח". ואמר הכתוב "מכל האדם". והנה ג' ענוים היו: משה ואהרן אמרו "ונחנו מה". אברהם אבינו אמר: "ואנכי עפר ואפר", דוד המלך ע"ה אמר: "ואנכי תולעת". ומשה היה עניו מכולם, כי אברהם המשיג עצמו לעפר ואפר ודוד לתולעת, אבל משה אמר אין אנחנו כלום. וזה עניו מכל האדם" ראשי תיבות "אברהם דוד משה". עכ"ל.

שנינו (באבות): "משה קיבל תורה מסיני" ולכאורה: הרי מדויק יותר לומר "משה קיבל תורה בסיני"? ומבאר הצדיק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זצ"ל (בספר קדושת לוי) בהקדם מה שיש לשאול: הרי משה רבינו היה העניו מכל אדם, ועל כן ניסה להשמט מלהוציא את בני ישראל ממצרים באומרו "מי אנכי כי אלך"... א"כ קשה: איך זה שהיה מוכן שהוא זה שניתנת התורה על ידו ולא סירב מחמת ענותנותו?!

אלא התשובה היא שתורה היא: "מסיני". כלומר: למד מהר סיני עובדה זו שהתורה לא ניתנת אלא ע"י הפחות והשפל ביותר. לא על ההרים הגבוהים והמכובדים אלא דוקא על הר סיני שהוא הנמוך שבהרים, ולכן התרצה שתנתן התורה על ידו שהוא ראה עצמו מחמת ענותנותו גם כן השפל והגרוע מכל האנשים.

מדוע התקבל חיבורו של הפמ"ג בכלל ישראל?

סח הגאון רב"צ פלמן זצ"ל: הגאון רבי יעקב ישראל קניבסקי - הסטייפלער זצ"ל דיבר פעם על גדולתו של בעל ה"פרי מגדים" ושאל בזכות מה זכה שחיבורו "פרי מגדים" על השו"ע התקבל כל כך בעולם, עד כדי כך שכל רב ומורה הוראה בישראל, מונח לו בקביעות על שולחנו ספר פרי מגדים ואין הלכה שלומד בלי הפרי מגדים?

ואמר הסטייפלער שהסיבה לכך היא שבכל הפעמים שהיה מקשה איזה קושיה, היה בענותנותו מתחיל קושייתו בנוסח: "ואני העני אשר דרכי החכמה נעלמו ממני". ומצינו שחוזר בנוסח זה פעמים רבות והיה שגור על פיו בכל עת. על כן ספר שכולו נכתב מתוך כוז ענוה, זו סיבה שיתקבל בכלל ישראל עד שלא תהיה הלכה שלא ילמדו אותה עם דבריו.

והוסיף הסטייפלער שבאמת ישנם עוד ספרים רבים וטובים על שו"ע שאעפ"י שמחבריהם היו מגדולי ישראל בכ"ז הם לא התקבלו כל כך, ומעטים הם הלומדים בהם, והסיבה לכך משום שהנוסח שבספריהם היה יותר מידי חריף...

שלמים מציון

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו - סיפורים בני זמננו

מה הסתתר מאחורי התרומה ?

היה צפוי: אכזבה ואתחול מסלול החיפוש מהתחלה. "פעם אחת מוכר הדירה התחרט, פעם מישהו אחר בא והקדים אותנו וקנה, פעם שלישית הדירה שרצינו לקנות הייתה בעייתית וכן הלאה. מה שאפיין את המסלול המייגע שלנו הייתה העובדה שכל פעם נתקלנו בסיפור משונה יותר מזה שקדם לו..."

"כעבור שש וחצי שנות תסכול, יום אחד, נסעתי שוב פעם לראות דירה. ההצעה התאימה לנו מבחינת המחיר והאזור, אך - - - שוב היא כבר לא הייתה אקטואלית!"

"כאשר ירדתי חזרה במדרגות, ישבתי ברכב, הרמתי עיניים לשמיים ופתאום צעקתי - פעם ראשונה בחיי - לאלוקים: "מה אתה רוצה ממני? אני מחפש את הדירה בשביל אשתי, בשביל הילדים. מה אתה רוצה?"

"זה נשמע אולי כמו התפרצות זעם, אך זו הייתה תפילה - ומהנקודה הכי עמוקה בלב. נקודה שהצטברו עליה בשש וחצי השנים האחרונות מועקות ואכזבות, תסכולים ו...עצבים.

"לאחר ה"התפרצות" הזו, נרגעתי. שלוהו בלתי מוסברת נחה עלי - כביכול ידעתי שבקשתי נענתה. נכנסתי לרכב והתחלתי לנסוע הביתה. במהלך הנסיעה, התקשרו אלי בנייד, 'שלוש כאן מדברים מערוץ...' [כאן נקב בשם ערוץ תקשורת מרכזי בארץ] אנחנו מפיקים תוכנית שבו צוות שלנו מלווה אנשים שחיפשו דירה ולא מצאו. קיבלנו מידע שאתם מחפשים דירה הרבה שנים, ולא מוצאים, אנחנו רוצים לבוא, וצוות מטעמנו בליווי מתווכים, יועצים וכו' יאתרו לכם דירה בתוך יומיים! אז אמרתי להם, 'מה אנחנו צריכים אתכם?', אמרו לי: אם תסכים להשתתף בצילומים, נעניק לך על חשבוננו עו"ד בחינם, מתווך חינם. וגם נרהט לך את הבית החדש קומפלט - בחינם!"

"העסק הזה לא היה נראה לי, נתתי להם תשובה שלילית. כשבאתי הביתה אשתי כעסה מאוד. אבל לאחר מכן, היא עצמה קיבלה טלפון מהתוכנית, והיא נתנה, כמובן, תשובה חיובית. ואכן, בתוך יומיים רכשנו דירה, ולא עוד אלא שהם כיסו את כל ההוצאות וריהטו לנו את הבית בריהוט חדש."

בעקבות המקרה המדהים, החליטו בני הזוג להתקרב לתורה ומצוות ולכן באו לסמינר. הם תורמים סכום נכבד, זוכים בשבת מתנה - אך מחליטים להעניק אותה לנזקקים ובאופן של מתן בסתר.

ואף אנו; בכל פעם שאנו זוכים באינו מתנה נחמדה משמים - כל נשכח את קשי היום שהמזל כביכול פסח עליהם. הבה נחלוק עימם את הצלחתנו!!

מלון 'גולדן קראון', ר"ח אדר א', מוצאי שבת קודש תרומה תשע"ד. אולי "זימנא קא גרים" למצב רוחם המיוחד של הנוכחים, בכל זאת הרי מדובר בלילה שבו יומו הראשון של ר"ח ליומו השני. כך או כך, שולחן הוראות הקבע שניצב דרך קבע עם סיום כל סמינר של 'ערכים' קלט את תרומותיהם והתחייבויותיהם העתידיות של אלו שביקשו להיות שותפים למפעל.

אך התורם הנוכחי היה שונה מכולם. את השי שמציעים לתורמים הגבוהים (השתתפות פעם בשנה בסמינר תורמים) הוא ביקש "להעביר למשפחה נזקקת, בתנאי אחד: שהם לא ידעו מי תרם להם את הנופש, וגם אני לא אדע מי קיבל".

לא שגרתי בעליל! תחשבו על משפחה קשת-יום. אבא חוזר בכל ערב הביתה מותש, מתיישב ליד אמא הסחוטת, לארוחת ערב. הם מייחלים שמחר יראה יותר מוצלח מהיום אך בסתר ליבם מאמינים שניהם שמה שהיה הוא שיהיה. אין תקוה באופן.

ואז מצלצל הטלפון "אתם מוזמנים לשבת נופש רוחני חינם!" החיים משתנים מהרגע להרגע - הם זכו בפרס אוודותיו יכלו רק לחלום. במשך השבת יאגרו כוחות חדשים, שיזינו אותם במשך חודשים ארוכים ארוכים!

הם יהיו אבא ואמא טובים יותר לילדיהם - והכל בזכות מי? תקשיבו למה ומי שהסתתר מאחורי אותה תרומה.

ש. הינו יוצא קיבוץ "השומר הצעיר", אמו הייתה בעבר סמנכ"לית משרד החינוך, ולאביו בית ספר הגדול ביותר בארץ לאימוני נהיגה סמוך לפארק בגין ברמת גן. מלח מרכז הארץ. התרומה הלא שגרית הניעה את הפעיל, לבקש לשמוע ממנו על המניע - וכך סיפר:

"גרנו בדירה קטנה מאוד בנתניה. החלטנו שאנחנו רוצים לעבור דירה. אשתי לחצה מאוד, אך לא הצלחנו למצוא דירה לטעמנו.

"זה לא נמשך חודש חודשיים, או שנה שנתיים אלא יותר משש שנים. כן! במשך שש וחצי שנים!!) חיפשנו דירה, אך "מזל ביש" רדף אותנו.

"תגיד שאין דירות בנתניה? זה לא נכון. ראינו בחוש כיצד משהו מתערב תמיד. ולרעתנו. בכל פעם התפתח משהו אחר שהסוף שלו

מבצע החיבורים השלישי של:

"הליגה למלחמה בשחפת י-ם" 0548-535811

דרושים נציגים נוספים בישיבות הק' שירכזו את המאמרים עם מתן שכרה בצידה, נא לפנות ל- 0548-535811

תנאי המבצע: במסגרת המבצע מוזמנים בחורי ישיבות לשלוח חיבור בכתב, שינמק מדוע יש להמנע מעישון בכל סגנון שתבחר. (עדיף מודפס במחשב) 1) על החיבור להכיל תוכן מקורי, מעניין ומשכנע בכל סגנון שתבחר: למדני / הלכתי / אגדי / סיפורי / פובליציסטי / מוסרי / היתולי / ספרותי / מחקר וכו'. 2) אורך החיבור בין 500-100 מילה בכתב יד ברור וקריא (עדיף מודפס במחשב) 3) יש לציין שם, כתובת ומספר טלפון מדויקים של השולח. במידה והסיפור נסוב על אדם מסוים, יש לציין גם את פרטיו. (המעוניין שפרטיו ישאר חסויים, יציין זאת במפורש) 4) על החומר להגיע לא יאוחר מראש חודש אב תשע"ד? 5) החומרים לא יוחזרו אלא יהפכו להיות רכוש 'הליגה למלחמה בשחפת ובמחלות ריאה - סניף ירושלים', ולו שמורה הזכות, לפרסום התועלת הציבור - ללא בקשת רשות נוספת מהשולח [אלא אם צויין אחרת] ובמידת הצורך לערוך ולעבד את החומר. 6) הפרסים יחולקו אך ורק באירוע חלוקת הפרסים לידי הזוכים או מיופי כוחם. בהצלחה

זו השנה השלישית ברציפות: הפעם, הצטרף גם אתה אל הזוכים הרבים מקרב בחורי הישיבות במבצעים הקודמים.

מבצע החיבורים השלישי יש בו שתי בשורות טובות: הקלה בתנאי ההשתתפות והגדלה בכמות הפרסים הכספיים!

בחורי הישיבות הק' מוזמנים לנמק בכתב, באופן משכנע מדוע יש להמנע מעישון; [לפחות 100 מילים]

פרס ראשון - 1000 ₪ 50 פרסים בסך 200 ₪
הכתובת למשלוח: 1) אצל הנציגים בישיבות 2) ת.ד. 1008, מיקוד 9100901 ירושלים 3) בפקס 02-5375618

כאיך תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וליקוטי ענינא דיומא
מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

בס"ד | גליון 208 | שנה ד' | פרשת בהעלותך | שנת תשע"ז

פניני הפרשה

החזירו אבידה

ונסע דגל מחנה בני דן מאסף לכל המחנות לצבאותם ועל צבאו אחיעזר בן עמישדי. (בהעלותך י, כה)
ופרש"י 'תלמוד ירושלמי. לפי שהיה שבטו של דן מרובה באוכלוסין היה נוסע באחרונה וכל מי שהיה מאבד דבר היה מחזירו לו' וכו'.
יש לעי' לשי' הרשב"א דבמקום שרבים מצויים הרי אלו שלו אף במקום שיש סימן, מפני שמתייאש אולי ימצאו אנשי דלא מעלי, א"כ אמאי שבטו של דן החזירו את האבידות.

צדיקים אינם מטמאים

ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשת הפסח ביום ההוא ויקרבו לפני משה ולפני אהרן ביום ההוא. (בהעלותך טו, ו)
גמ' סוכה כה, א נושאי ארונו של יוסף היו דברי ריה"ג וכו'.

והנה לכו"ע משמע שגם צדיקים מטמאים בטומאת מת, וכן משמע מדאיתא בב"ב (נ"ח א') דר' בנאה הי' מציין את קברי האבות מפני הטומאה.

ועיין תוס' בב"מ (ק"ד ב') שאליהו קבר את ר"ע, וא"ל וכי אינך כהן, א"ל צדיקים אינם מטמאים ודחה אותו כן משום כבודו דר"ע, ועיקר טעמו הי' לפי שהי' מת מצוה, ובשו"ת מהרי"ל (סימן ק"ג) כתב דקברי צדיקים מטמאים באהל כדאיתא בתוס' פרק המקבל ומי לנו גדול מיוסף שנושאי ארונו נדחו לפסח שני.

והפאת השלחן (פ"ב אות י"ח) כתב: יש למנוע מנהג איזה בני אדם כהנים שהולכים על קברי צדיקים התנאים ואמוראים וגאונים, באמרם שקברי צדיקים אינם מטמאים,

וטעות הוא בידם כי מי גדולים וצדיקים מאבותינו הקדושים "אברהם יצחק ויעקב אדם וחוה והאמהות ויוסף הצדיק", ואמרו רבותינו שבגמ' שעצמותיהן מטמאים (וכענין זה כתב החי אדם בהקדמה לספרו שערי צדק).
ויש להעיר קצת דכל האנשים שהזכירו בהוכחתם חיו קודם מתן תורה, ומה ההוכחה לצדיקים מהזמן שלאחר מתן תורה ויתכן דאין להם המעלה דיש לאחר מ"ת.

וצ"ע במש"כ תוס' בכתובות (ק"ג ב' ד"ה אותו היום) דר' חיים כהן הי' אומר אילמלי הייתי כשנפטר ר"ת הייתי מטמא לו (ומשמע דלשאר בעלי התוס' הוא לא הי' נטמא, אלא לר"ת שהי' בדרגה מיוחדת) והערון לנו כתב דגם לר"ח כהן צ"ל שצדיקים מטמאין, אלא משום דלחכם הכל קרוביו ומטעם טומאת קרובים הותר (ועמש"כ באילת השחר יבמות ז' ב').

ראית נגעים במדבר

והענן סר מעל האהל והנה מרים מצרעת כשלג ויפן אהרן אל מרים והנה מצרעת (בהעלותך י"ב י')

כתב הרבינו בחיי ז"ל: הענן הזה אילו היה ענן שירד לכבוד משה שהזכיר בו למעלה ויעמוד פתח האהל היה ראוי לומר והענן סר מפתח האהל, ועל כן יתכן לפרש כי הוא הענן שהיו ישראל כל ימי המדבר נוסעים וחונים על פיו, וכיון שסר מעל האהל היו ישראל סבורים ללכת אחריו כמנהג, והקב"ה צוה אותם להתעכב שבעת ימים זהו שאמר תסגר שבעת ימים, וכשאמר והעם לא נסע כאילו אמר והענן לא נעלה, כי סר מעל האהל להיכרא אבל לא נעלה עד מלאת שבעת ימים, והיה הענין כדי שיהיה ידוע ומפורסם לכל ישראל כי עכובם שם שבעת ימים לכבוד מרים היה, עכ"ל.

והנה בספר נפתלי שבע רצון [לרבי נפתלי גינצבורג זצ"ל] פרשת בהעלותך דייק

את הפסוק, דלפום ריהטא קשה במה שכתב והענן סר מעל האהל ואז היתה מרים מצורעת, והלא גם בהיות ענן על האהל היתה מרים מצורעת? והביא פרש"י נשמר מזה, ולכן פירש"י משל למלך שאמר לפדגוג רדה את בני אבל לא תרדנו עד שאלך מאצלך שרחמי עליו, ולדברי פרש"י צריך לומר והענן סר מעל האהל קאי על ענן השכינה שירד על פתח האהל, ורצה לומר כאשר הענן של השכינה סר מעל האהל אז היתה מצורעת [וכן משמע באבן עזרא דמפרש דהענן קאי על ענן השכינה שכתב דהענן סר מעל פתח האהל, עיי"ש]

והוסיף בספר הנ"ל דגם אם נפרש לפי פשוטו של מקרא דקאי על הענן ממש ניחא ג"כ, דהנה איתא במשנה..... דאין רואים את הנגעים ביום המעונן מפני שכהה נראית עזה, ר"ל אע"פ שהנגע נראה עזה כשלג וטמא הוא מ"מ אפשר הדבר שהוא כהה וטהור, ומחמת הענן נראה שהוא עזה.

והנה הרבינו חננאל בפרשת בא כתב: דכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא קידשו את החודש ע"פ ראייה אלא ע"פ חשבון, משום שלא ראו לא את החמה ולא את הירח בלילה מפני שהעננים היו מכסים את המחנה, עיי"ש.

נמצא שלא היה אפשר לטמא את הנגע של מרים אף שהיא נראית כשלג מפני העננים, אמנם כאשר סר הענן מעל האהל ועמד הנגע במראהו הראשון אז איגלאי מילתא שמרים מצורעת כשלג וזהו שאמר הכתוב והענן סר מעל האהל, והנה מרים מצורעת היינו אז ראו ונתברר להם שמרים מצורעת כשלג, עכ"ד.

ובעיקר הקושיא איך ראו נגעים במדבר והרי ביום המעונן אין רואים נגעים? ושמעתי מהגראי"ל שליט"א שיש מקום לחלק בין יום המעונן לענני הכבוד שהיו במדבר, דאיתא בברייתא דמלאכת המשכן פרק י"ד והובא בתוס' מס' שבת דף כ"ג דעמוד הענן היה מאיר להם והיה רואה מה בחביתו ובטפוחו, עיי"ש, וא"כ יש לומר דבמדבר שענני הכבוד היו מאירים להם, הנגע היה נראה בהם כצורתו מבלי לחשוש שמא כהה תיראה עזה ושפיר היו רואים נגעים במדבר, ודו"ק. (נאות אפרים במדבר סי"ח ועיי"ש באריכות)

לעבוד על ענוה

והאיש משה ענו עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה. (בהעלותך יב, ג)

שח הגר"נ ברנשטיין שליט"א: פעם הלכתי עם רבנו ברחוב והראה לי על הריצפה ב' נמלים: א' גדולה שנקראת מלכה השניה רגילה, ואמר לי רבנו: מסתמא הנמלה הגדולה מתגאה על הנמלה הקטנה מה את שוה ומה אני שוה וכו' וכו' ואז בלחיצת רגל אחת הכל נגמר ושני הנמלים נעלמים.

כך אדם מתגאה על חבירו שהוא שוה יותר בגלל זה ובגלל זה, ואז הקב"ה יכול ברגע קטן למחוק הכל, ואז איך ובמה יתגאה האדם.

(נאות אפרים במדבר סי')

בשל נכונותם של מספר אברכים ליטול על עצמם את העול הכבד של גיוס המשאבים למען המשך הדפסת הגליון והפצתו, ובזכות היענות יפה של רבים מקוראי הגליון, הגליון ממשיך לצאת במהדורה מודפסת. עם זאת, בכדי שנוכל להמשיך בזה אנו תלויים בנדיבות לב הציבור היודע ומבין ערך ענין זיכוי הרבים והפצת תורתו של מרן רבן של ישראל שליט"א. מי שמעוניין ליטול חלק בענין גדול זה וכן להנציח תאריכים מסויימים במהלך השנה רצוי שיפנה כעת, כדי שנדע שאנו יכולים לעמוד במשימה. מבלי תרומות מהציבור לא נוכל להמשיך להדפיס את הגליון.

אפשר לתרום באפשרויות הבאות: בפניה לדוא"ל המערכת בכתובת 0527680034@okmail.co.il פניה למוקד המגבית 072-2164440 (מענה אנושי) | במערכת הטלפונית הממוחשבת 24 שעות ביממה ע"י חיוג לשירות נדרים פון ב-03-7630585, קוד שלוחה 198. ניתן להשאיר הודעה מוקלטת לאחר התרומה. | באחת מעמודות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ, ע"י הקשה על 'קופות נוספות'. בחיפוש יש להקיש 'כאיל תערוג'. התרומה מאובטחת בתקנים המחמירים ביותר (פרטי האשראי אינם נשמרים במערכת).

הגליון נתרם ע"י הרב שליט"א מקורבו של רבנו שליט"א
לזכותו ולרפואתו של מרן
רבנו אהרן יהודה ליב בן גיטל פיגא שליט"א

מלמד שלא שינה

"ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה כאשר צוה ה' את משה" ופרש"י "להגיד שבחו של אהרן שלא שינה".

נביא כאן כמה ענינים מדברי רבנו שליט"א על גודל הזהירות שלא לשנות מהתורה אשר קבלנו בסיני.

חלילה לסמוך

לכ' הרב וכו'. על דבר שאלתך אם להשתמש במחשב לצורך... הנה מלבד שחשבון לבד לא מספיק כי צריך הכרעת האדם לזה, ולא יתכן בלי הוראות חכם, גם דבר ידוע שבכל דבר מצוי טעויות וכו', ואפילו אם הי' שייך שיתפתח שאין בזה יותר טעויות ממה שע"י בני אדם, מ"מ זה שקיבלנו מאבותינו תורה שבעל פה איש מפי איש שהחכם קובע הדין לפי הכרעתו עפ"י התלמוד והפוסקים, אבל חלילה לסמוך על דבר אחר לקבוע לפי"ז דבר הנוגע לדת תורה לדבר בזה דעת המכשולים בה.

ויה"ר שכלל ישראל ימשיכו לילך בדרך אבותיהם לקבוע על עניני הדת עפ"י חכמים ויראי ה' שומרי תורה והוגיה ונזכה שיקום בנו ואשיבה כבראשונה ויועציק כבתחלה במהרה בימינו אמן.

על שמירת שבת

באנו בזה למען קדושת השבת ושמירתה, כאשר נמצאו כאלה אשר משתמשים בהמצאות שונות להריסת השבת ועקירתה, אם בטענת כח שני, או שני גרמות וכיו"ב, וכאילו לא הי' ידוע מעולם המצאה של כח שני או גרמא, ורק הודות לטכנולוגי' המחודשת מצאוה ... ובעוד דברי חז"ל מצאנו שגזרו וחזרו וגזרו להוסיף בשביתת השבת, אף בדברים שאין בהם סרך מלאכה כלל, הנה באו כיום להרוס ולעקור הכל, ולאפשר עשיית כל המלאכות בתחבולות שונות, וכידוע הרבה רופפים נמצאים בדורינו, אשר שאיפתם לפתור בעיות ההלכה במקום לקיימם, והם קופצים על המציאה הזאת, אשר תחת להמנע מל"ט מלאכות בשבת הנה אפשר לעשותם, ולהיות ככל הגויים, אלא שבמקום לכתוב בעט ודיו פלונית צריך להשתמש בעט ודיו אחרים, וכן אפשר לדבר בטלפון ולנסוע ולחמם ולבשל וכו', אלא שצריך לזה כלים מיוחדים וכיו"ב, והנה תסתיים שמירת השבת ברכישת השכלולים הנדרשים ותו לא.

אוי לנו שכך עלתה בימינו

ושמא תאמר הרי יש בזה תועלת למנוע חילול שבת דאורייתא במקום פיקו"נ, מי בקש זאת מידם, הרי אף בשאפשר ע"י שינוי איכא פלוגתא אם ראוי לשנות כדאיתא בשו"ע או"ח סי' שכ"ח סי"ב (ובמ"מ פ"ב מה"ש ה"א), ועי"ש במ"ב סי"ק לו. ומה יתרון למנוע את המותה בשעה שזה הופך לפתחון פה לרופפים ולקלים למיניהם, להתיר את האיסור, ולעשות שבתן חול.

על כן באנו בזה להודיע בשער בת רבים, כי התחבולות הטכנולוגיות אסורות, ואין בהם כדי להקל על שום מלאכה, וכל המשתמש בהם הר"ז מחלל את השבת, וגם יש בזה מעין ח"ה, בעשיית שבידת השבת פלסתר.

נתפרסם בחודש תמוז תשמ"ה כשבראש החותמים מרן רבנו שליט"א ועמו עוד מגדולי הת"ח שבדור. וראה קונטרס 'מפסק לא כשר עמ' 16)

להיזהר ביו"ט שני ולא לזלזל ח"ו

יש מבני חוץ לארץ שרוצים להיפטר "מעול" יו"ט שני, ובאים במיוחד לארץ ישראל בכל השלוש רגלים, וחושבים שבזה כבר אינם צריכים לנהוג יו"ט שני.

ובאסרו חג של פסח נכנס לרבינו אדם יקר מאוד מבני חו"ל, שבא מחוץ לעיר, וסיפר המביאו כי נמצא כאן בכל השלש רגלים, ואמר לו רבינו בדרך תוכחה: דאף שגאון אחד שליט"א פסק כן מ"מ גאונים אחרים חלקו, ואף שנמצא בארץ ישראל כל הג' רגלים, היות ודירתו בחוץ לארץ, הרי לדעתו של רבנו הוא מחוייב לשמור יו"ט שני וצריך להיזהר שלא יצא זילזול ביו"ט שני.

וכבר היה מעשה לפני הרבה שנים, שהיה צריך לבוא לרבינו יהודי יקר בן חו"ל, וקבע לבוא באסרו חג של שבועות, [ובדעתו הי' להביא צ"ק נכבד ביותר עבור מוסדות התורה] ולפתח באמצע לימוד יבמות עם בני החבורה בבית, ננער רבינו ושואל אותנו האידך יבוא אותו פלוני היום מירושלים, הרי אצלו זה יו"ט שני?

ופנינו מיד לת"ח אחד מהקשורים לפלוני, ואמר שיברר את זה, וחזר ואמר שיש לו פסק שהיות ונמצא קבוע בארץ ישראל כל השלוש רגלים, אינו צריך לשמור יו"ט שני.

הגיב רבינו: **אני לא מוכן לזה**, ואינני רוצה שיבוא לכאן ביו"ט! וכמוכן נתבטל מיד הענין [הצ"ק המופלג לא ראה את פני הבית... אך אצל רבינו זה לא היה משקל כחוט השערה מה שלא יביא את הסכום הענק שרצה להביא...]

ועוד כהנה עובדות רבות שרבנו שליט"א עומד בכל תוקף שלא יזלזלו ביו"ט שני בני חו"ל הנמצאים בארץ ישראל ומה באים לזלזל בכלל ביו"ט שני. [וכמ"ש בשו"ע שמי שמזלזל בזה ישכנו נחש רח"ל].

לא לשנות מהמצוות

בס"ה, לכ' חברי הועדה המתמדת של ועידת רבני אירופה המתכנסת בעיר קייב לעמוד על פרצי הזמן ולבנות הקהילות, שלמכון יסגא מאד הגמ' בשבת (ק"ל א) מביאה שמצות מילה היא מצוה שכלל ישראל מסרו עצמן עליה למיתה, וקיימוה כפי המסורה לנו מדור דור מאז שקיבלנו התורה מסיני ע"י משה רבינו ע"ה ומאז ועד עתה ממשיכים לקיימה במסירות נפש, ובמשך הדורות עמדו מאומות העולם לאסור קיום מצוה מילה או לשנות מהמסורה וכלל ישראל עמדו בנסינות ולא שינוי כלל מהמסורה. והנה בזמן האחרון עומדים בכמה מדינות העולם לאסור או להתערב בצורת קיום מצות מילה שלא כפי המסורה לנו מסיני, אם זה בשינוי עצם המילה או שמחייבים לעשותה דוקא ע"י רופא וכדו', עלינו לדעת כי כל המשנה ידו על התחתונה, וכפי שכלל ישראל במשך כל הדורות כולם, מימות אברהם אבינו ע"ה עד ימינו, הכניסו את צאצאיהם בבריתו של אאע"ה בן שמונת ימים וכדת וכדין הן במעשה המילה והמציצה והן ע"י מוהלים יר"ש.

כך גם אנו לא נשנה במאומה ממה שהי' עד היום, כי כל מה שנסכים לפשרה כל שהיא הרי זה פרצה ופתח לבוא שוב ולהתערב בדבר הלכה, ועל רבני הקהילות לעמוד בעוז בפרץ שח"ו לא תעקר מצות מילה מעמנו.

עוד עומד ומתעורר לעת כזו גזירת השחיטה אשר כבר הורו רבנן קדמאי שאין לעשות הימום כלל לבהמות, ולאחרונה יש המתירים לעשות הימום תיכף לאחר השחיטה וזהו פירצה נוראה ובהסכמה לשינוי יש בה חלול ה' לפי שיש בזה כביכול הודאה שבשחיטה שלנו יש בזה צער בעלי חיים, והרי תורתנו הק' היא תורת חסד וכל צורת השחיטה כפי המסורה לנו היא השחיטה אשר גורמת הכי פחות צער בעלי חיים וכל הטענות שבאים אותם המקטרגים אינן אלא ע"מ להפריע ולקנטר.

ע"כ עליכם להתאחד כאיש אחד בלב אחד לעמוד על משמר ההלכה והמסורת, שח"ו לא ישנו בצורת השחיטה והמילה אפילו כמלא נימא.

והנה בזה שרואים שיש נסיונות לעשות גזירות על עם ישראל אומרים בשם הגר"א **שאם אומות העולם באים לעשות גזירות סימן שיש קיטרוג בשמים**, וקיטרוג א"א לכבות רק ע"י תורה תפילה ומעשי המצוות, ונקוה שמכינוס זה יצא חיוזק לכל הקהילות הק' שבמקומכם, חיוזק בתורה דהיינו לימוד התורה, חיוזק בתפילה, וחיוזק במעשי המצוות ובזכות זאת נקוה שנושע בקרוב ונגאל גאולת עולמים בביאת גואל צדק וארמון על משפטו יקום ב"ב אמן.

אהרן י. לייב שטיינמן מר חשון תשע"ג לפ"ק

לא לשנות כחוט השערה

בס"ה, לכ' מנהלי התתי"ם ה' עליהם יחי'

הנה ענין החינוך של ילדי ישראל נמסר לנו מדורי דורות מאברהם אבינו עד היום הזה, והוא לשמור דרך ה' לעשות צדקה ומשפט, ומה שבאים כיום להתערב ולדרוש מאתנו לשנות את סדרי הלימוד ע"י הוספת עוד שעות לימוד של לימודי חול, ומאיימים בשינוי תקציבים, הלא שיתבוננו הם בעצמם לאיזה הצלחות בחינוך הם הגיעו רח"ל, ע"כ על מנהלי התתי"ם לעמוד ע"ז כחומה בצורה **ולא לשנות אפילו כחוט השערה מדרך החינוך שקיבלנו וחינכנו עד היום.**

ונקוה שנצליח להמשיך לחנך את ילדינו עד ביאת גואל צדק בב"א בלי שום שינוי.

הכו"ח למען שמירת חינוך הטהור של ילדי ישראל. **א.ל. שטיינמן** כ"ה אייר תשע"ג לפ"ק

שלא יתערבו

באחד המוסדות של מרן רבנו לא לוקחים כסף מהמדינה. בשעתו התעוררה שאלה האם לקחת כסף מחסידות מסוימות שנותנים למי שלא לוקח כסף מהמדינה.

וסיפר רבנו ששאל את מרן הגראמ"מ שך זצ"ל האם אפשר לקחת מהם?

ואמר לו מרן הגראמ"מ שך זצ"ל: **"כל זמן שאינם מתערבים לך מה לעשות, אתה יכול לקחת"**, ובאמת דאחרי שנים הם פנו שרבנו יורה בענין מסוים כך וכך, ואמר רבנו א"כ חזרה הוראת מרן זצ"ל שלא לקחת מהם.

מקום הש"ץ במקום נמוך

בבריסק היה נהוג שהמקום של החזן היה נמוך כטפח משאר הבית הכנסת [ולאידך גיסא הבימה היה תמיד גבוה. והיום לא עושים את הבימה מוגבה לפי שתופס שטח גדול, ובחול"ל בד"כ היו בתי הכנסת גדולים מאד, ויכלו לעשות כן].

קריאת ב' פסוקים ומחצה

נשאל רבנו בקריאת שני פסוקים וחצי האם יוצא יד"ח קריאה? ואמר דיש לו ראייה מריש ברכות שמשמרת ופלגא נקרא שתי משמרות. (הפוסק עמ' 150, א"ה ולכתחילה ודאי דאין לעשות כן דכל פסקיה דלא פסקיה משה אנו לא פסקינו, וכאן הנידון הוא בדיעבד אם עשה)

מרשימות תלמיד ותיק הרה"ג ראי"י שליט"א

רבנו שליט"א מהדר בתפילת שמונה עשרה לסגור את הפראק שלו עם הכפתורים. ואמנם על פי רוב רבנו כל הזמן היה הולך כך בכפתורים סגורים, אבל כשאירע לפעמים שהחליפה ה' פתוחה, ראינו שהוא סוגר את זה לפני שמונה עשרה. ושאלנו אותו אם ראוי לעשות כך? והשיב שכן.

בתפילת מנחה

כשלמדנו אצל רבנו שליט"א בישיבה קטנה ה' מתפלל עמנו תפילת מנחה בקביעות וארשום כמה פנינים נפלאים מזיכרון בלבד.

כשהיה מסתובב לומר תחנון [כלומר בשמונה עשרה עמד עם פנים למזרח ובתחנון ה' מתיישב עם פנים כלפי הקהל] אם ה' רואה איזה מתפלל אפי' ממרחק ה' נשאר לומר תחנון מעומד.

וכך ה' צורת נפילת אפיים שלו מעומד, שהי' עומד זקוף לא מטה ראשו לסטנדר כלל, ומגביה את היד השמאלית עד הפנים שלו, וכך אמר את התחנון. גם כשהיה יוצא מהיכל הישיבה אם ה' רואה בחור שעדיין מתפלל היה מעקם את הדרך, וזכורני איך רבנו יוצא ממקומו ועובר במעבר בין הטורים וראה מתפלל בסוף הספסל ליד הקיר, והיטה רבנו את דרכו ונכנס בין הספסלים בטור השני ועבר למעבר השני כדי שלא לעבור כנגד המתפלל.

רבנו שליט"א מתפלל [בישיבה קטנה] מתוך סידור כוונת השם גדול [כמו סידור של ש"צ] המיוחד עבורו. רבנו מתפלל בעינים פתוחות בשמונה עשרה, ועיניו תפוסות בתוך הסידור כל הזמן.

זכורני שאחד הבחורים נעמד בצידו של רבנו על הארון קודש וצילם את רבנו כשהי' באמצע שמונה עשרה, וזרק הרבה "פלישים" שכנראה הפריע לרבנו, ורבנו המשיך בתפילה בעינים סגורות עד סוף השמונה עשרה בלי לפתוח אותם. פעמים שרבנו הוציא מהכיס הפנימי של הפראק שמות של חולים לרפוא"ש בברכת רפאינו והיה מעיין בהם, [וכמדומה שלא הזכיר בפה רק עיין בהם].

בזמני היה המנהג שהש"ץ ה' מחכה בחזרת הש"צ למי שהיה מסיים הראשון או הגרמ"ל או הגרמ"י, וכמעט תמיד רבנו ה' מאריך יותר מהגרמ"י במעט. והמנהג ה' שאם רבנו הגיע

למודים ה' הש"צ מאריך כדי שרבנו יספיק קדושה אבל אם עדיין לא הגיע למודים לא היו ממתנים עליו, ורבנו ה' מסיים שמונה עשרה באמצע החזרת הש"צ.

נהגו כל ערב ר"ח לומר תפילת יוכ"ק בהשתתפות רבנו שליט"א, וזכורני שאת וידוי של ר' ניסים גאון רבנו היה אומר במהירות ממש. [אולי היה מדגל].

רבנו אינו מכה באגרופ על הלב באמירת סלח לנו. אבל ראייתו בתענית ציבור כשאמרו אבינו מלכינו שהכה על הלב באבינו מלכנו חטאנו לפניך, כשאמר תיבת "חטאנו".

רבנו עומד עם פנים לארון הקודש כל חזרת הש"צ. זכורני באחת הפעמים שהגרמ"י ה' ש"צ מפני יארצי"ט, הסתובב רבנו ממקומו ועמד מעוקם לכיוון הש"צ והסתכל על הגרמ"י איך מתפלל כמנהג מעות תיבה בתיבה, אשרי עין ראתה כל זאת. רבנו אף שהי' סנדק הרבה פעמים בבוקר, והסנדק אינו אומר תחנון במנחה, מ"מ ה' נופל על פניו כמו כל הציבור כאילו אומר תחנון.

פעם אחרי מנחה נסע רבנו עם ר"י רוזנגרטן ולא עם הנהג הקבוע ר"י אשקלון, שאלנו לטעם הדבר, ואמר שאינו נוסע הביתה רק לברית, שאלתי אם כן מדוע אמרו תחנון, והשיב שלא זכר את זה. ואכן מיד למחרת אמר לי להגיד לחזן שלא יאמר תחנון כי הוא סנדק אחרי מנחה. אבל חוץ מפעם זו לא זכור לי שאמר לפטור מתחנון, אף כי כמדומה שהי' מצוי אצלו סנדקאות אחרי מנחה, ואולי באמת כי לא זכר אבל נראה שזה היה מסיבה אחרת השמורה עמו. [וכן הגרמ"י לא ה' מגלה שהוא סנדק אפי' בשחרית].

בזמננו נהגו בישיבה קטנה שביום שישי כל שיעור התפלל לעצמו בחדר שיעורים, [כמדומה יסוד המנהג התחיל כי פעם שטפו את ההיכל בשעה זו]. אבל רבנו לא ניחא ליה בהכי, ואמר שיש מעלה להתפלל בבית כנסת ולא בחדר שיעורים, והיה יורד עם השיעור שלו להתפלל בהיכל הישיבה.

ובאמת ביום שישי ה' רבנו יותר רגוע בזמן סיום השיעור, ולא ה' לחוץ לסיים בזמן, כי לא חיכו לו, ולפעמים ה' מאריך מעט יותר מבכל יום.

הי' תקופה שרבנו לא הרגיש טוב ולא אמר שיעורים, וכשחזר לאיתנו לומר שיעורים ביקש להתפלל בחדר שיעורים בנפרד ולא לירד להיכל הישיבה להתפלל עם כולם. שאלתי מדוע, ואמר שאמרו לו שהחדר שיעורים יותר מוגן מקור מההיכל, ומחמת בריאות עדיף בחדר שיעורים.

רבנו שליט"א אינו נוטל את ידיו לפני מנחה, רק מיד אחרי השיעור יורד להיכל להתפלל מנחה. ובזכורני שבשנים אח"כ שמעתי מרבנו שמתפלא על הדין שסתם ידים נוגעות במקום המטונף, ושאל רבינו את הסובבים אחד אחד, אתה נוגע בשערות באמצע הלימוד, אתה נוגע. והי' ניכר בפשיטות שרבינו עצמו שומר את ידיו בבירור מוחלט.

וכשטענו לו שאולי נוגעים בלי להשים לב, לא נחה דעתו מזה כלל, והי' ניכר שרבנו עצמו אינו מזוי את ידו בלי מחשבה ולא יתכן אצלו שיגע בלי שישים לב. ואולי מהאי טעמא רבנו לא נוטל ידיו אחרי השיעור לפני תפילת מנחה.

הפסידו עיקר תחנון

רמ"י אמר שבאיצקוביץ וכדומה הרבה פעמים לא אומרים תחנון במנחה האם ישלים אחרי התפילה? ואמר רבינו אפשר אחרי שאמרו קדיש הפסידו עיקר תחנון.

מענייני קריאת התורה

במנחה של תענית ציבור רבנו ה' מתפלל עמנו בישיבה קטנה.

כשהס"ת עובר לפני רבנו ה' רבנו הולך אחריו [כמו שנאמר אחרי ה' ילכו] עד אחד הספסלים קרוב לבימה ושם נעמד לשמוע קריאת התורה, כהן לוי. ובעליית ישראל ה' רבנו עולה לתורה.

וכמו כן לאחר ההפטרה כשהס"ת חוזר למקומו רבנו הולך אחרי הס"ת, [אע"פ שזה סינוב בשבילו מפני שמקומו היה בצד שמאל של הארון קודש, והס"ת בחזר עובר לימין הארון קודש].

י"ג מידות ופסוק וסלחת שכל הקהל אומר יחד ואח"כ חוזר הש"צ, נוהג רבנו כשעולה לתורה, לומר ביחד עם הבעל קורא ולא עם הקהל. [וראה במשנה ברורה].

רבנו מברך ברכות ההפטרה וקורא בהפטרה בעצמו בנביא "ויחל".

רבנו שואל את הבעל קורא [שהיה כל פעם בחור אחר] אם הכין את ההפטרה וכולם יודעים לענות לרבנו שהוא יקרא, או שלא הכינו, פעם היה בחור אחד "חכם" שרבנו שאל אותו והוא ענה שהכין את ההפטרה, ורבנו אמר לו שהוא יקרא.

בזמני מצב הנביאים בישיבה קטנה לא ה' כ"כ טוב ורצו להשקיע ולתקן, חשבנו להתחיל לתקן את הנביא ישעיה כי בזה ה' רבנו עולה לתורה וקורא בו, ושאלנו את רבנו במה להתחיל, ואכן רבנו השיב להתחיל בנביא "ישעיה", אבל לא מטעמינו רק מפני שבנביא זה מפטירים הכי הרבה פעמים בשנה.

בפתיחת הארון במנחה של צום גדליה שאלנו את רבנו אם אומרים י"ג מידות כמו בשחרית של עשרת ימי תשובה, ובהתחלה אמר שנסתכל מה כתוב ב"לוח", וכנראה שלא היה שם לוח, ואמר רבנו לומר י"ג מידות.

כשרבנו עולה לתורה [כמדומה] הוא סוגר את הסידור שלו.

פעם אחת שעלה רבנו לתורה הגבחנו את הס"ת אליו, כלומר את שני העץ חיים העליונים העמדנו באלכסון לגובה, [בלי לשאול את רבנו על כך רק מפני שכך היו עושים בישיבה גדולה לרבנו הגרא"מ שך בזקנותו], ולרבנו זה לא היה נוח כי היה מדאי קרוב לעיניים, אבל לא אמר מילה רק זו אחורה כדי שיצליח לראות יותר טוב.

הוספות והערות לגליונות קודמים

גליון 206 במדבר | הובא נידון על קידוש לבנה במוצאי יו"ט. והוא נעתק בטעות דהוא מפורש במשנ"ב סי' תכ"ו בשם הא"ר שגם במוצאי יו"ט יש ענין לומר קידוש לבנה. וכן במוצאי שבועות שנה זו תשע"ז קידש רבנו את הלבנה.

בגליון הנ"ל | אודות ישיבת כפר חסידים נשמט שיעקר הישיבה היתה ברוחו ובכוחו של מרן הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל. בגליון פר' נשא בענין ברכת כהנים | סיפר רבנו בשם הגר"י יעקבוביץ שליט"א שבאחד התעניות ציבור הרב מפונבז' זצ"ל היה חלש ולא צם, ולכן בעת שעלו הכהנים לבר"כ במנחה יצא החוצה, וא' אמר לו הרי הרב כהן וצריך לגשת לברכת כהנים. ומיד ניגש הרב זצ"ל לברך ברכת כהנים אפי' שלא צם דחשש שאם אמרו לו לעלות הוי ביטול עשה. (מפי נכדו הרה"ג ר' אשר שטיינמן שליט"א)

עולם הישיבות

ישיבת מאור התורה

הישיבה הוקמה ע"י הגאון רבי אברהם סלים שליט"א בשנת תשנ"ד. רבנו הגיע לישיבה כמה פעמים ונשא בה דברי חזוק, כמו"כ בעת הנחת אבן הפינה בסיון תשס"ח הגיע רבנו ונשא דברים לכבוד הישיבה. והתבטא על הישיבה שהיא "א גוטא ישיבה".

מכתב עבור הישיבה

בס"ד. ר"ח אדר תשנ"ח, בני ברק יצ"ו
לאחינו בני ישראל די בכל אתר ואתר ה' עליכון ישגא סלה.
הנני להמליץ עבור הישיבה "מאור התורה" לבני עדות המזרח בראשות הגאון ר' אברהם סלים שליט"א בירושלים עיה"ק, והיות שידוע שראש הישיבה והרמ"ם מתמסרים להקנות להתלמידים תורה ויראת שמים, ויש לקוות שיגדלו גדולים בתורה ויראת שמים, אשר בזה עיקר קיום של כלל ישראל, בואו ונחזיק טובה להאי גברא יקירא, אשר מלבד התמסרותו בהרצת תורה ויראה, הוא גם נושא בעול הישיבה, והיות שהמצב הכלכלי קשה הוכרח לנדוד ולבקש מנדיבי עמנו לתמוך בהישיבה שיוכלו להמשיך עבודת הקודש.
וכל התומך יזכה למה שכתוב ותומכיה מאושר.

מכתב נוסף

בס"ד. ער"ח טבת תשס"ד לכ' רומ' ישיבת "מאור התורה" ה' עליהם יחי'. שמחנו לשמוע על שנכנסים בוגרי התלמידים מכמה שנים להתרענן באהבת התורה ויר"ש אשר ספגו בימי היותם בישיבה.
יתן השי"ת שקול התורה שהתחיל לפעמו בישיבתכם תמשיך להרבה שנים עד ביאת הגואל צדק בב"א.

ישיבת משכן אשר

הוקמה לפני שמונה שנים בברכתו ובהכוונתו של מרן ראש הישיבה שליט"א, ע"י הגאון רבי יוחנן יעקב שליט"א ראש הישיבה. מרן ראש הישיבה שליט"א מייעץ ומדריך ועוזר רבות בכל תחומי הקמת הישיבה, ואמר שענין הקמת הישיבה צריך להיות בבטחון גדול בהקב"ה ובמעט השתדלות בענין הגשמיות של הישיבה, ואם עושים כך אז רואים סעייתא דשמיא ונתן לכך הדרכה.

בשיחה שנאמרה בביתו בתחילת דרכה של הישיבה דיבר על החשיבות והחיוב השלם לעסוק "בתורה בשלימות", והביא וקרא בדגש רב את דברי רבינו יונה באגרת התשובה ז' שכתב שם "וחייב אדם לעסוק בתורה בכל יום שנאמר (דברים ז' י"ב) והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אתם, ונאמר (שם ה' א') ולמדתם אותם ושמרתם לעשותם, ואמרו רבותינו ז"ל (פאה פ"א מ"א) תלמוד תורה כנגד כולם, ואמרו בספרי כשם שתלמוד תורה גדול מכל המצוות כך עונש בטול התורה גדול משאר עבירות, ומצינו בבית ראשון שויתר הקב"ה על ע"ז ועל גלוי עריות, ושפכות דמים, ולא ויתר על עון בטול תורה שנאמר (ירמיה ט' י"א-י"ג) מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי ה' אליו ויגדה, על מה אבדה הארץ, ויאמר ה' על עזבם את תורתך אשר נתתי לפניהם".
והרוצה להנצל מן העונש המר והעון הגדול הזה, יתעסק בצרכי התלמידים והרבנים הלומדים לשם שמים, ויעזור בשכירות הרבנים, כדי שיעמדו בעירו ויהיו עוסקים בתורה על ידו" עכ"ל.
ורואים מכאן מצד אחד את ענין הגדול של לימוד התורה, ומצד שני להיפך את העון הגדול שיש בביטול תורה שקשה מאוד להנצל מעון זה, והעצה בזה כדי להנצל מעון זה של ביטול תורה הוא להרבות תורה בישראל.

עוד נקודה הוסיף בדבר החשיבות של "עמלות התורה" שזהו המעלה הכי גדולה, וכתוב בר"פ בחוקתי "אם בחוקתי תלכו", ופרש"י יכול זה קיום המצוות, כשהוא אומר ואת מצותי תשמרו הרי קיום המצוות אמור, הא מה אני מקיים אם בחקתי תלכו שתהיו עמלים בתורה.

ויש להבין למה לא נאמר שילמדו תורה? ופשוט כי תורה זה ג"כ מצוה ומה הענין והדגש בענין ההעמלות, וכמו שלא צריך לומר שאדם צריך להיות עמל בעשיית המצוה, אלא שהפסוק בא לגלות לנו שהאדם לא יוכל להגיע למדרגה רוחנית ללא עמל התורה כי היסוד להתרומם הוא ע"י עמל, ועפ"י מובן גם הלשון של חוקתי שזה מלשון של חק, והוא שכמו שיש ענין של חק של מצוה שאינה מובנת בהשכל, כך יש ענין של חוק כמו חוקות שמים וארץ שזה הבריאה, וה"נ בבריאת האדם הוא רק ע"י עמל התורה וזהו חק באדם, אדם לעמל יולד, ולכן זה נאמר בלשון של חק, ואיתא בספרי (פרשת ואתחנן) על דברי הפסוק "והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך, איתא דלפי שהוא אומר ואהבת את ה' אלהיך איני יודע באיזה צד אוהבים את הקב"ה, ת"ל והיו הדברים האלה וגו', שמתוך כך אתה מכיר את הקב"ה ומדבק בדרכיו, עכ"ל.

רואים שבכדי לאהוב את הקב"ה הוא דוקא ע"י שמכיר את הקב"ה וכיצד מכירים אותו הוא ע"י שמתעמק ביגיעה בתורה ומתדבק בדרכיו וסיפר רבנו ששמע מהגאון שמחה זליג זצ"ל הדיין דבריסק הרבה גאונים ראיתי, וכן הרבה מתמידים, אבל "עמלות התורה" כמו שהיה אצל מרן הגר"ח זצ"ל לא ראיתי, וסיפר הגר"ר שמחה זליג שפעם הגר"ח לא הרגיש טוב היו לו כאבי ראש חזקים ביותר, והלך לדרוש אצל הרופאים למה כואב לו הראש, ובדקו הרופאים ולא מצאו שום סיבה לכאבים, עד שרופא אחד בתוך כדי שיחה עם הגר"ח התברר שבשעת לימודו מחזיק את ידו על הראש בהתאמצות ולוחץ על הראש, ואפשר שמחמת זה היה לו כאבי הראש, ופסק הגר"ח מלעשות כן ופסקו הכאבים, ואמר יש שרואים את ספרו של הגר"ח רואים שם את הכשרון והגאונות, אבל צריך לדעת שדוקא אצל הגר"ח המעלה הכי גדולה היה עמלות התורה, וכן מצינו אצל החזון איש זצ"ל שהיה עמלו ויגיעתו בתורה באופן שאי אפשר לשאר בכלל, עד כדי כך שהיו פעמים שמרוב עמלות התורה לא היה בכוחו כוח אפילו להניח את כובעו על ראשו והיה מתפלל ללא כובע.

מלבד העצות בעניני הישיבה גם קובע רבנו ופוסק בעניני הלכה בישיבה, דוגמא אחת: היה פעם בישיבה בחור בן עליה גדול שאינו יכול היה לראות ולקרוא מחמת שהיה כבד ראייה מלידה ולא יכול היה לקרוא אלא במאמץ רב והיה נעזר בחברותא שלו בלימוד התורה, והיה שאלה האם אפשר לעלותו לתורה, שהרי נחלקו הרמ"א והמחבר בסימן רל"ט אם סומא עולה לתורה, דדעת המחבר שאין מעלין, והרמ"א בשם תשובת מהרי"ל סובר שיכול לעלות לתורה, והבחור היה מבני עדות המזרח, ופסק מרן ראש הישיבה שליט"א שלא יעלו אותו לתורה דאע"פ שמנהג הישיבה כמנהג הרמ"א, מ"מ הבחור צריך לנהוג כמנהג המחבר.

תוספות לגיליון בהעלותך תשע"ו

אודות הגאון הגדול רבי נפתלי נבנצל זצ"ל שהיה קשור לרבנו שליט"א בכל כוחו (לקראת יום השנה לפטירתו ט' סיון תשע"ב).

בימים אלו יוצא לאור ספרו **תורת הרמב"ן על הש"ס** - אשר יבדלח"ט רבינו כתב לזה מכתב מיוחד וכפי שהבאנו בשנה שעברה - והוא ליקוט מתורת הרמב"ן עה"ת לפי סדר הש"ס שנערך ע"י הגאון רבי נפתלי נבנצל זצ"ל, עם הערותיו וחיידושו.

את שם הספר קבע רבנו שליט"א כשפנו אליו בני משפחת הגר"נ שאביהם לא קרא שם לספרו והציע להם רבינו את שם הספר. ובתוך הספר הביא הרבה ענינים מרבנו שליט"א ונושא ונתן בהם טובא. [וספרי אילת השחר שבבית הגר"נ זצ"ל מלאים בהערות והארות]

ניתן להשיג את הספר אצל בנו הגאון ר' נחום נבנצל רח' בן יעקב 14. ואצל חתנו הגאון רבי זאב לוי רח' עזרא 32.

לע"נ הרבנית רבקה בת ר' נתן נטע קרלינסקי ע"ה

ליום היארצייט י"ד בסיון
נתרם ע"י בני המשפחה

סיפורים נפלאים פרשת בהעלותך

"ויעש בן אהרן" (ה, ג)

פירש רש"י: "להגיד שבחו שלא שנה".

גם כאשר יהודי נוגס במאכלו, אפשר לראות עליו שיהודי הוא, ושאיכילתו אכילה יהודית היא.

המלמד הוותיק, רבי מרדכי זאב בלוי זצ"ל, סיפר סיפור מופלא בשם רבו, שהעיד שבדידו הווה עובדא, ויש בסיפור זה מסר מאלף וחשוב עד מאוד בענייני חינוך. בעניין ההקפדה שלא לשנות.

רבו של הרב בלוי העיד שהגאון בעל המנחת אלעזר ממונקאטש, נסע פעם ברכבת, וראה לפניו אדם היושב בספסל ממולו, המוציא כריך עם בשר דבר-אחר, ואוכלו.

הגאון שראה את אשר נעשה, צעק על האדם ההוא "יהודי, אסור לך לאכול חזיר!" הנוסע הביט במנחת אלעזר בפליאה, כמי שתמה על ההערה שיצאה מפיו, ואמר לו: "אינני יהודי, ולכן מותר לי לאכול את הבשר הזה!" אבל הגאון האדיר, שפסקי ההלכה שלו הופצו עוד בחייו ברחבי העולם היהודי כולו, פונה אל האדם בשנית, וחוזר ואומר לו: "יהודי, אל תאכל חזיר!" והוא, מתעקש אף הוא, ומצהיר שאינו יהודי...

אבל כשהגאון ממונקאטש אמר לו בפעם השלישית שלא יאכל חזיר, קרה משהו... האיש שאכל את בשר החזיר ניגש אל חלון הרכבת, והשליך את הבשר החוצה, ניגש אל הגאון והודה בפניו שאכן הוא יהודי, פרץ בבכי. וביקש לדעת איך הצליח לזהותו כיהודי.

'הסתכלתי עליך בשעת אכילתך', השיב המנחת אלעזר. 'אני נפגש עם הרבה אנשים, ואף אחד מהם לא אמר לי שאני יהודי, וכיצד הצלחת לראות שאני יהודי?' - שאל האיש את הגאון.

המנחת אלעזר אחז בידו של היהודי, חיבקו בחום, ואמר לו: 'די היה להביט בהתנהגותך בעת שאכלת את הבשר, כדי לדעת שהנך יהודי!'

משלא הבין האיש את פשר הדברים, הסביר הגאון שהשו"ע אורח חיים סימן ק"ע הלכה י' אומר: 'לא ינשוק פרוסה ויניחנה על גבי השולחן'. והטעם הוא, כפי שמביא המשנה ברורה, 'מפני שנמאסה לבריות'.

דהיינו אדם הנושך בכריך הלחם, מכניס לפיו את החתיכה ומניח את שארית הפת על השולחן, ממאיס בכך את חברו היושב לצדו. ולכן, המשיך הגאון והסביר לאיש ההוא, נהגו יהודי פולין שכאשר הם אוכלים לחם, הם חותכים בסכין את החתיכה שברצונם לאכול, ומכניסים רק אותה לפיהם, והלחם עצמו נשאר נקי.

הדבר מקובל גם באכילת תפוח, וכל כיו"ב, שלא נוגסים בתפוח עצמו, אלא חותכים את החתיכה הראויה בסכין. כך נהגו יהודי

פולין, 'ואני זוכר גם את אבותי ואבות-אבותי שהתנהגו כך', ציין הגר"י זילברשטיין שליט"א, בעת שסיפר את הדברים.

"הסתכלתי עליך בשעת אכילתך את בשר הדבר-אחר", אמר המנחת אלעזר לאיש, "וראיתי שגם אתה אוכל בצורה כזו, דהיינו שלא נגסת בכריך עצמו, אלא אחזת סכין בידך, וחתכת לעצמך את החתיכה שרצית לאכול. זה הספיק לי כדי לדעת בבירור שאתה יהודי, וככה בוודאי ראית אצל הוריק את קיום ההלכה ההיא בסימן ק"ע, ולכן גם אתה מתנהג כך. לא ייתכן שגוי יתנהג בצורה שכזו! לא ייתכן!"

האיש הודה והתוודה שכל דבריו של הגאון הם אמת ויציב, הוא אכן גדל בבית יהודי לכל דבר, ובגלל תוקף הצרות והמצוקות שפקדו את העם היהודי בתקופה ההיא, הגיע לאן שהגיע, הוא התדרדר לאן שהתדרדר, עד שהגיע למצב בו הוא אוכל בשר דבר אחר. אבל קיום ההלכה בסימן ק"ע שראה בבית הוריו, לא נשכחה ממנו. לא שהוא ידע שזאת ההלכה, אבל כך הורגל ודווקא בגלל שלא ידע שזו ההלכה המשיך בכך...

האיש הפך להיות אחד מחסידיו הנלהבים של הגאון ממונקאטש. הוא הרגיש שהמנחת אלעזר נגע לו בדיוק בנקודה הרגישה ביותר בחייו, וקיבל על עצמו מהיום והלאה להישמר ולהיזהר בקיום כל ההלכות בשו"ע.

רבו של רבי מרדכי זאב בלוי הוסיף וסיפר שגם הוא השתמש בסימן זה של המנחת אלעזר, וכאשר נכנס אל המנזרים של הנוצרים, אחרי תקופת השואה, כדי להוציא משם את ילדי ישראל ולהצילם, התבונן בצורת אכילתם של הילדים. כאשר הבחין בילד שאינו נוגס בפרוסה עצמה, אלא משתמש בסכין, היה בטוח שהוא יהודי, והוציאו מהמנזר, 'ולא טעיתי אפילו במקרה אחד. כל הילדים שהוצאתי על פי הסימן הזה, היו יהודים', אמר.

נמצאנו למדים עד כמה גדולה ועצומה היא השפעת החינוך של הבית היהודי על כל הצאצאים שגדלו בבית זה, וגם אם אנחנו סבורים שהילדים אינם מבחינים במעשים הקטנים שלנו, ואינם לומדים מכך מאומה, טעות גדולה בידינו.

כל מעשה הנעשה בבית, כל פעולה, וכל מילה היוצאת מפי ההורים, נקלטת היטב בראשם ובמוחם של הילדים הקטנים, והם לומדים מכך 'הלכה לדורות' מה לעשות וכיצד לפעול בחייהם הם. להגיד שבחו שלא שינה... (הרב משה פוליאס)

"ויאמר משה לחובב בן רעואל המדיני חותן משה... אל נא תעזוב אותנו כי על כן ידעת חנותנו במדבר והיית לנו לעיניים והיה כי תלך עמנו והיה הטוב ההוא אשר ייטיב ה' עמנו והטבנו לך" (י, כט-לב)

מה פירוש המילים "והיית לנו לעיניים"? המהר"י אסאד מסביר שאדם החי כל היום בנסים - מגיע למצב ש"אין בעל הנס מכיר בנסו", וכאשר הוא אינו מכיר בנס, אין הוא מודה עליו.

לעי"נ הרה"צ

פנחס בן ר' בנימין ביינוש
רזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

סיפורים נפלאים פרשת בהעלותך

"ובכן, נשארתי, את הוצאות הכרטיס כבר הוצאתי, אבל דברי הרבי שכנעו אותי". וסיים אותו יהודי את סיפורו בהתרגשות: "אותה אוניה שהייתי אמור להפליג בה הייתה ה'טיטניק', שכידוע טבעה במצולות ים..." הביטחון שציווה עליו הרבי מטשורטקוב הציל את חייו...

"בכה למשפחתיו" (יא, י)

חסרון הבשר העיקר כל כך על עם ישראל, עד שהם התאספו ובכו על כך ברבים, ולמעשה, בכי מעיד על הנקודה שבה מרגיש האדם חסר, ובעניין זה העיר הרב שטיינמן שליט"א הערה מעניינת המופיעה בחוברת "מזקנים אתבונן":

היה זה כאשר שמעו מקורביו אשה שמבכה את פטירת קרובתה בבית הקברות ואומרת: "אוי לנו, מי יעשה 'ספונג'ה' כל כך טוב כמוך?!"

לשמע דבריה הבליעו אחדים מן השומעים חיוך, וכשהבחין בכך ראש הישיבה אמר מיד: מדוע אתם צוחקים? הרי סוף כל סוף כל אחד בוכה על הספונג'ה שלו... שכן כל מי שבוכה על פטירת קרוביו מצטער בעיקר על מה שחסר לו, כל איש כפי עניינו. אם כן, אין הם שונים מאשה זו שעיקר הכאב שלה על שאין לה מי שישטוף לה את הרצפה...

"והאיש משה ענו מאד" (יב, ג)

מסופר על הרה"ק רבי דוד מטאלנא זיע"א, שאחרי פטירת אביו כשמילא את מקום אביו, בא אצלו עשיר אחד ונתן לו פדיון גדול, אמר לו הרבי מה ראית על כך? ענה החסיד, אבי ע"ה היה רגיל לתת פדיון כזה לאביו, ואף אני רוצה לנהוג כן. אמר רבי דוד, מה ההשוואה? אבי זכותו תגן עלינו היה קדוש עליון והיה ראוי לכך אבל אני אינני ראוי. כיון ששמע העשיר כך נטל את הפדיון בחזרה. אמר רבי דוד: מאז למדתי שאסור לשחק בענווה.

"והאיש משה ענו מאד" (יב, ג)

מסופר על הגאון הגדול רבי משה פיינשטיין זיע"א, שבהיותו מהלך פעם ברחוב, שמע קול קורא, משה! משה! בהביטו סביב ראה כי זהו קולו של מכר אשר ישב ליד הגה מכוניתו. מבלי להניד עפעף ניגש ר' משה אל המכונית, האיש הבין שר' משה חשב שהקריאה הייתה מכוונת אליו הסמיק מרוב מבוכה ואמר: הבחנתי בבני משה פה ברחוב, לא הייתי מעלה בדעתי לקרוא לראש הישיבה בצורה כה פשוטה, נוסף לכך לו הייתי מבקש לדבר עם ראש הישיבה, הייתי יוצא ממכוניתי וניגש אליו, לא הייתי מהין לבקש מראש הישיבה כי יסור אלי. ר' משה הבטיחו נאמנה כי אין לו סיבה לדאגה, זה שנים רבות שאיני מייחס כל משמעות לדברים הללו.

כאותו אדם שחז"ל מספרים עליו (נדה לא ע"א) שרצה להפליג באנייה ויום לפני ההפלגה נכנס קוץ ברגלו והוא רותק למיטתו, בעודו שוכב ומקלל את מזלו הביש, הוא שומע שהאנייה טבעה - ובין רגע משתנה סבר פניו והוא מודה ומהלל על מזלו הטוב... כל עוד לא הכיר בנס שאירע לו - לא הודה על המצב שנקלע אליו, ורק מן הרגע שבו הכיר בנס, הודה על כל המתרחש עמו. אדם שמכיר בנסים שנעשו לו ומבין כי הכל הגיע משמים יודע, שכל מה ששלו - אינו שלו, אלא מן השמים הוא, ומשום כך אין לו כל בעיה לחלק את שלו עם אחרים בנדיבות.

זהו שאומר משה רבנו ליתרו - אנו, שעברנו את ניסי יציאת מצרים וקריעת ים סוף, איננו מתפעלים מכך שאנו זוכים למן מן השמים ולמדבר 'נקי' מנחשים, משום שאנו חיים במציאות הזו כל הזמן.

אך אתה, אשר "ידעת חנותנו במדבר", ונוכחת לראות את ניסי המדבר מבלי שראית את ניסי יציאת מצרים, הנך מעריך עדיין כל נס ונס שמתרחש עמנו - אנא ממך, השאר עמנו, היה לנו לעיניים, והסבר לנו היכן הם ניסי ה'! והיה, כאשר נפנים את העובדה שהכל מה' - או אז "והטבנו לך", נוכל לחלק אתך בטובתו של המקום אתנו, אך אלמלא כן נהפך לבעלי גאווה ונחשב שהכל מגיע לנו בזכות ולא נתן לך דבר.

"שטו העם ולקטו וטחנו ברחיים, או דכו במדוכה" (יא, ח)

הבוטח בה' שישפק לו כל ערכו, הריהו שמח בחלקו ואינו דואג דאגת המחור!

ומובא בזוהר הק': "שטו העם ולקטו" - "שטיא הוא דא" כלומר: שוטים הם אלו שהשתטחו על הארץ ללקוט את המן, שכן מה ששייך ומיועד לאדם, יבוא לו בנקל עד שלא יצטרך אפילו להתכופף... (הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל - חכמת חיים). סיפר הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל מעשה שאירע אצל יהודי בדור הקודם, שהתגורר בווינה, וחיוו ניצלו בזכות עצה שקיבל מ"כ"ק האדמו"ר רבי ישראל מטשורטקוב זצ"ל וכפי שסיפר אותו יהודי:

"פרנסתי מצויה הייתה לי בדוחק. חשבתי לעקור לארצות הברית, להתפרנס שם בכבוד. קניתי כרטיס הפלגה בים, ונכנסתי לרבי רק כדי לבקש ברכת הדרך. למען האמת גם על זה לא חשבתי, אבל כמה מידידי יעצו לי לעשות כן.

ובכן, נכנסתי, והרבי מטשורטקוב מסתכל עלי ואומר: "אהה, לאמריקה אתה נוסע? אתן לך סגולה לשמירה, ואהפוך אותך לשליח מצוה. והרי ידוע, ש"שלוחי מצוה אינן ניוזקים".

שמחתי, על אף שאיני חסיד, שמחתי לעשות את רצון הרבי ואגב כך לזכות לשמירה. ואז מסר לי הרב את שליחותו: "תמסור בבקשה דרישת שלום בשמי ל...אלוקים שבאמריקה". בגודל תדהמתי שאלתי את הרבי: "רבי, האין זה אותו אלוקים שבוינה?" השיב לי הרבי: "אה, ככה? אם כן, מה יש לך לנסוע עד לאמריקה, יעזור לך האלוקים כאן..."

ליקוטים נפלאים פרשת בהעלותך

"בהעלתך את הנרות" (ה, ב)

ברש"י בהעלותך לשון עלייה שצריך להדליק עד שתהא השלהבת עולה מאליה.

איתא בשם הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זי"ע לפרש הפסוק (תהילים לד, יב) "לכו בנים שמעו לי יראת ה' אלמדכם", יש להבין מהו הלשון לכו בנים, הוי ליה למימר בואו בנים שמעו לי, אלא דרך העולם הוא דבשעה שמתאספים כולם באסיפת מרעים או כשמתקבצים ובאים אצל הצדיק, אזי מרגישים כולם קדושה יתירה והתעלות רוחנית, אך כשיוצאים מהצדיק, חוזר האדם לקדמותו, וכמו שאמרו משמו של רבינו הק' רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע שאמר, "כי כל מי שבא אצלנו יש לו ישועה ברוחניות ובגשמיות, רק השאלה עד היכן אוחזו, אחד מאבדו בקלאמקע (ידית) של הדלת, השני מיד בצאתו לרחובה של עיר והשלישי כשדורך על מפתן ביתו".

זהו שאמר דוד המלך לכו בנים שמעו לי יראת ה' אלמדכם, ר"ל הישועה שזוכה לה האדם כשהוא בא אצל הצדיק או כשיושב בבית המדרש ומתעלה ברוחניות, שישאר הרשימה גם כשהאדם בבחינת לכו, היינו שיצא מבית המדרש או מהצדיק, שרשימה זו תביא לאדם חזיון לאורך זמן.

ולפי זה אפשר לפרש הפסוק בהעלותך את הנרות, כשרוצה הכהן שהוא הצדיק להדליק באדם שלהבת התורה והקדושה, צריך להיות באופן זה עד שתהא השלהבת עולה מאליה, דגם בעת שיצא מהצדיק תישאר בו הרשימה שתמשיך בו השלהבת לעלותו מעלה מעלה. (שיח יעקב יוסף)

"ויעש בן אהרן" (ה, ג)

פרש רש"י: "להגיד שבחו שלא שנה".

אפשר לפרש כדלהלן: לפני מספר שנים זכינו לקיים את מצות ברכת החמה. לפני הנץ החמה, בשעת בוקר מוקדמת, היו הרחובות שחורים מרוב אדם. אנשים, נשים וטף השכימו קום, כדי לברך את ברכת החמה. מה קרה? ברכה... וכי בשביל ברכה משכימים לקום בבוקר ונוהרים לרחובה של עיר, והרי בכל יום יש מאה ברכות? אה... זה הרי פעם בעשרים ושמונה שנה...

והרי ברכת החמה זו ברכה שתקנו רבנן, ומה עם קריאת שמע דאורייתא? הרי את זה שאתה רואה ברחוב באשמורת הבקר כדי לברך ברכת החמה, תמצא ביום רגיל במיטה, כאשר עובר זמן קריאת שמע... כי זה הרי בכל יום...

אהרן הכהן, במשך כל השנים בהן הדליק את המנורה, לא איבד אפילו לא ליום אחד את תחושת ההתחדשות. מדי יום הוא הדליק כאילו זו הפעם הראשונה. כאלו הוא מדליק פעם בעשרים שנה ושמונה שנה... "ויעש בן אהרן" - בכל יום ויום, אותה התרגשות, אותה התחדשות. "מלמד שלא שנה". (יחי ראובן)

שלא יצטרכו לגשת אל הקודש (רש"י) פירש בספה"ק אמרי נועם בדרך הלצה על פי המסופר שפעם אחד בא חסיד אל המגיד מקאזניץ זי"ע, אותו חסיד היה גביר מפורסם ובריא, בניו כשתילי זיתים ולא היה חסר לו מאומה, שאלו המגיד מה עם בריאות, פרנסה ונחת, והשיב שברוך השם אינו חסר מאומה, ושאלו אם כן שאינו נצרך לשום ישועה למה בא אצלו, והשיב החסיד אשר אמת הדבר שאין אני נצרך לכלום רק בשביל זה באתי אשר הרבי יפעל בתפילתו אשר לעולם לא אהיה נצרך אליו, וזהו ולא יהיה נגף בבני ישראל בגשת בני ישראל אל הקודש, היינו כאשר יבוא אל הקודש הרומז על הצדיק, לא יהיה מחמת איזה נגף וחסרון, רק שלא יחסרו להם כל טוב, וא"ת אם כן למה באו אל הצדיק, לזה פירש"י ז"ל שלא יצטרכו לגשת אל הקודש, היינו בשביל זה גופא יבואו אשר הצדיק יפעול בתפילתו אשר לעולם לא יחסר דבר ולא יהיו נצרכים לבוא אל הקודש. (שיח יעקב יוסף)

"עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם..." (ט, ח)

כתלמיד המובטח לשמוע מפי רבו: אשרי ילוד אשה שכן מובטח, שכל זמן שהיה רוצה היה מדבר עם השכינה (רש"י). ובכל זאת מניין למשה רבינו העניו מכל אדם, הביטחון הזה? - אלא, אנשים אלו באו במרירות לב ובהשתוקקות נפש לפני משה ואמרו: למה נגרע בתוך כלל ישראל. וכאשר ראם משה בשפלות רוחם ובכיסופם, היה מובטח שיבוא אליו הדבור בזכותם, כי "לב נשבר ונדכה אלוקים לא תבזה" (תהלים כא, יט). ולכן אמר "ואשמעה מה יצוה ה' לכם", דווקא "לכם", בזכותכם אזכה לדבר עם השכינה. (דברי יחזקאל)

"ויאמר משה לחבב בן רעואל המדיני חתן

משה" (י, כט)

בספר 'מעשה שהיה' הביא בשם רבי יוסף חיים פישמן זצ"ל את הסיבה שאדם רגיל לכנות את אביו 'אבי מורי', ואת חמיו 'מורי חמי', משום שהאב הוא קדם כל 'אב' ורק מרגע שהבן יודע לדבר מוטל עליו חיוב ללמדו תורה והופך הוא ל'רב', לכן אומרים קודם אבי ואח"כ מורי. לעומת זאת אצל חותן, כיון שאסור לישא בת עם הארץ - ברגע שהוא נושא ונותן עמו בדברי תורה כמנהג העולם לפני השידוכין בכדי לבדוק אם הוא באמת תלמיד חכם, הופך הוא מיד להיות רבו, שהרי אי אפשר שלא ילמד ממנו אות אחת. לכן אומרים קודם 'מורי' ואח"כ 'חמי'.

"הממעייט אסף עשרה חמרים" (יא, לב)

איתא בגמרא שמהלך אדם בינוני ביום הוא עשר פרסאות, והנה מחנה ישראל הייתה שלש פרסאות, והשלו נפל סביב למחנה והם לקטו יום ולילה ויום, אם כן אלו שדרו באמצע המחנה היו צריכים ללכת שלש פרסה, וביום לילה ויום היו יכולים ללכת שלשים פרסאות שהם עשר פעמים הליכה

"ולא יהיה בבני ישראל נגף בגשת בני ישראל

אל הקדש" (ח, יט)

ליקוטים נפלאים פרשת בהעלותך

ימים, אשר סבל מחלי ומייסורים מרים, חשים הסובבים אותו שהקב"ה רחם עליו - ולמרות הכאב על הפטירה, יש בה איזושהי תחושת הקלה.

"אחותנו חולה" - אומר אהרן למושה - "מדוע אינך מתפלל עליה?"

"אל נא תהי כמות אשר בצאתו מרחם אמו" - אין היא כתינוק שנולד מת, ואף לא "ויאכל חצי בשרו" - היא לא הייתה במצב של חלי קשה, שהסובבים חשים כי טוב מותה מחייה.

מדוע, אם כן, לא תתפלל עליה!?

"מדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה" (יב, ח ג)

בסוף הפרשה מסופר על מרים ואהרן דיברו לשון הרע על משה ואהרן, ושמרים נענשה בצרעת. ולכאורה, מדוע נענשו והלא בודאי משה רבינו מחל להם, כי היה עניו מכל האדם אשר על פני האדמה, ומדוע נענשו, והלא 'רב שמחל על כבודו' מועילה המחילה.

אומר רבנו האור החיים הקדוש, משהו מבהיל, שאם האדם מדבר על 'עבד המלך' כאילו דיבר על המלך בעצמו, כפי שאמרו חכמינו 'עבד מלך - כמלך', והרי מלך שמחל על כבודו, אין כבודו מחול, וזה מה שאמר להם הקדוש ברוך הוא 'מדוע לא יראתם לדבר בעבד במשה'

שהיות שהוא 'עבדי' לא יועיל מה שהוא מוחל ואינו מקפיד. ולכן למרות שמשה לא הקפיד ומחל, לא הועיל המחילה כי מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול.

(אור החיים)

"כי בכיתם באזני יהוה לאמר מי יאכלנו בשר כי טוב לנו במצרים ונתן יהוה לכם בשר ואכלתם" (יא, יח)

בפרשתנו מסופר שבני ישראל התלוננו ובכו על שאין להם בשר, והקדוש ברוך הוא העניש אותם ונתן להם בשר שהביא אותם לכל מיני צרות ובעיות. ובתוך הדברים נאמר "כי בכיתם באזני יהוה לאמר מי יאכלנו בשר כי טוב לנו במצרים ונתן יהוה לכם בשר ואכלתם".

ושואל רבנו האור החיים הקדוש, הרי זה הדרך שכשאדם יש לו צרה הוא בוכה לפני ה' ומדוע נענשו על הבכיה?

ומתוך רבנו הקדוש: יש בכיה ויש בכיה, יש בכיה מתוך תקוה ושאלת רחמים, שהוא בוכה מתוך אמונה שהקדוש ברוך הוא יעזור לו. לעומת זאת, יש אדם שבוכה מתוך יאוש, שכבר אין לו תקוה חס ושלום.

וזה היה הטענה על בני ישראל שהם 'בכו' מתוך יאוש וחסרון אמונה, שהם קבעו ואמרו בצורה מוחלטת 'מי יאכלנו בשר' שאין מי שיכול לעזור להם, ולא התפללו ובכו מתוך תקוה ואמונה, והיה בשאלתם כפירה וחילול ה', ולכן הענישם ה'.

(אור החיים)

וחזרה, לכן "הממעית" אלו שדרו הכי רחוק מקצה המחנה "אסף" רק "עשרה חמרים", אבל אלו שדרו קרוב יותר היו יכולים לאסוף יותר. (הגאון מווילנא)

"והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה" (יב, ג)

כיצד יכול משה רבנו, שהיה הגדול מכל היהודים, להיות ענו? ה "חפץ חיים" השיב כי משה טען שאין מקום להשוות בינו לבין כלל ישראל, שכן הוא היה בשמים וזכה ללמד תורה מפי ה'. 'אלו היה להם רבי כמו שהיה לי - גם הם יכולים היו להיות כמוני', סבר.

והוסיף הרב זלמן סורוצקין שבמעמד הסנה, כאשר הקב"ה מצוה את משה רבנו ללכת ולגאול את עם ישראל, שואל משה (שמות ג, יא): "מי אנכי כי אלך אל פרעה?" לכאורה, צריך היה הקב"ה לענות לו: רק אתה מתאים! רק אתה נבחרת לגאול! אם תסרב לתפקיד זה, הרי שעם ישראל יישארו לעולמים במצרים!

אך, למעשה, אומר לו הקב"ה דברים אחרים: "אהיה עמך..." (שם, יב), ומשמעות הדברים היא שבאמת אינך מתאים למשימה הגדולה הזו, אבל אני אהיה אתך ואעזור לך.

וקשה, אם אכן משה רבנו אינו מתאים לתפקיד הגואל, ואף הקב"ה מסכים לכך - מדוע אינו לוקח משהו יותר מתאים? אלא, שאהבה מיוחדת אוהב הקב"ה את אלו שאינם מתאימים...

דווקא ה'כלים השבורים' זוכים אצלו לחבה ולקרבה, כמו שאומר הכתוב "לב נשבר ונדכה אלוקים לא תבזה" (תהלים נא, ט).

זה היה הבסיס לענוותנותו הגדולה של משה רבנו: הקב"ה לא מצא כלי שבור יותר ממנו, וכל הצלחתי היא מפני שה' הולך אתי, כלומר: מכל עם ישראל אני האדם הכי פחות מתאים... לפיכך העידה התורה שמשה רבנו היה ענו מכל האדם על פני האדמה!

"אל נא תהי כמות אשר בצאתו מרחם אמו ויאכל חצי בשרו" (יב, יב)

מה משמעות הדברים שאומר אהרן למושה, כאשר הוא מבקש ממנו להתפלל על מרים אחותו?

ה"אוצר אפרים" מסביר בשם ה"ארח חיים" רבי מנחם צבי טוקסין שישנם שני סוגי אבלות על אדם שנפטר - הורה לנער בן חמש עשרה שאבד את בנו לעולם אינו מתנחם על כך, אמנם לאחר זמן הוא מתרגל למציאות ואפילו מצליח לתפקד אתה - אך תמיד יוסיף הצער ללוות אותו על כל צעד ושעל.

לעמת זאת, אשה שילדה תינוק מת ל"ע, חשה כאב ואכזבה קשים מאד, אולם מאחר שהתינוק לא חי אתה - בחלוף הזמן העניין נשכח מלבה, כיוצא בכך, כאשר נפטר אדם זקן ושבע

גיליון מס' 233 ובהעלתך
תשע"ז שנה חמישית

גיליון זה יוצא לע"נ
הגאון האדיר ר' גדליה
ב"ר ראובן השל זצוק"ל גדל
ממעתיקי השמועות
גלב"ע ט"ז סיון תשס"ד
תנצב"ה

דברי שי"ח

ממרן שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

דבר העורך

השבוע, סיפר לי נכד רבינו שליט"א סיפור מדהים שאירע עמו. נכתוב את הדברים כפי ששמענו מכלי ראשון בעז"ה.

היה זה לפני ימים ספורים, בקופת הצדקה של בני ברק - קופת העיר, החליטו לצאת במגבית צדקה מיוחדת עבור כמה יתומים הנישאים בחודש סיון. כדרכם, הם ביקשו ברכה מיוחדת מאחד מצדיקי הדור, והפעם ביקשו ממרן שליט"א ושאלו איזה ברכה מיוחדת אפשר לומר לתורמים בשמו, בזכות הצדקה שיתנו למגבית זו. מרן שליט"א היה שקוע בלימוד מסכת עירובין, והרים לרגע את הראש ואמר: שהתורמים יזכו שהילדים שלהם ילכו בדרך הנכונה. הנכד שליט"א שאל אם ניתן לפרסם בשמו כהבטחה, מרן שליט"א השיב שאין זו הבטחה אבל אפשר לרשום שזה בודאי שכן יהיה.

עוברות כמה דקות ומרן שליט"א כבר שקוע בלימוד שוב, ואז הוא מרים את העינים ואומר לנכד שלצידו: צריך לתקן את מה שאמרת. אל תרשום שזה בודאי, כי אולי מישהו מהתורמים יעשה עבירה ולא יהיה לו הזכות של הצדקה לצידו. תרשום את הברכה בלי תיבת 'בודאי'!!!

לכשתמצי לומר, זה הזהירות של מרן בכל הנוגע לברכות. שלא תצא תקלה תחת ידו.

איננו עסוקים במסע ההתרמה עבור קופת הצדקה, גם לא עסוקים בשבחים על מרן שליט"א, אך דומה כי ליכא מילתא דלא רמיזא באוריתא. בדיוק בסוף הפרשה נאמר על אהרן ומרים שדיברו אודות משה אחיהם, בודאי לא התכוונו לגנאי חלילה, ומכל מקום היו צריכים להזהר גם בזה, ומכאן הלימוד על כולנו להזהר בכל היוצא מהפה, ומעשה רב מחזק יותר את החשיבות שיש לכל אות ואות שמדברים.

בברכת עטת סוס

חנך 3160 1606

פשט על הפרשה

"זכרנו את הדגה וגו' את הקישואים וגו'" (יא, ה)

פירש"י המן הי' משתנה לכל המינים חוץ מאלו מפני שקשה למניקות. וקשה א"כ למניקות לא ישתנה ולאחרות ישתנה, [והיינו למ"ד קמא ביומא ע"ה א']. ו"ל דהקב"ה הכניס במן טבע שישתנה לכל הטעמים שיחשבו חוץ מאלו מפני המניקות ואם הי' עושה שלאחרים ישתנה הי' צריך נס חדש לשנות טבע המן ואין ראוי לעשות נס חדש מה שאין מוכרח תדע דאל"כ הי' יכול לעשות נס שירגישו גם המניקות טעמים אלו ולא יזיק להן. ועי"ל שבא ללמדם שא"צ להתאוות לדבר המזיק. (ועמש"כ בפ' בשלח ד"ה הוא הלחם הב').

"שמעו נא דברי" (יב, ו)

ובספרי בקשו ליכנס לתוך דברי המקום אמר להם המקום המתינו לי עד שאחרוש, והוא תמוה מאד שהרי היו מגדולי הנביאים וכלום לא ידעו שהקב"ה יודע מחשבותיהם. והנה בגמ' אמרי' עני ועשיר ורשע באין לדין אומרים לעני למה לא עסקת בתורה א"ל עני הייתי וטרוד במזונותי א"ל כלום טרוד היית יותר מהלל וכעין זה עונין לעשיר ולרשע ע"ש ואמרו בשם הגר"ס זצ"ל דחזינן מכאן שהקב"ה יתן לכל א' להתנצל ולומר כל טענותיו ואח"כ יראה לו שאינם נכונים וזהו כדי שיבין תשובת הקב"ה ולא יהי' לו תרעומת, וגם כאן רצו לומר טענותיהם כדי שיבינו תשובת הקב"ה וידעו לעשות תשובה, וא"ל הקב"ה שמ"מ אין ליכנס לאמצע הדברים רק לשמוע קודם כי אולי אחרי שישמעו לא יהי' להם כבר מה לומר כמו שהי' באמת.

(טעמא דקרא)

עלי שי"ח

"חכמת הדיבור"

בימים האחרונים הגיע אברך יקר אל מעונו של רבינו עם בנו הקטן כבן ארבע ואמר שיש לו קושי בדיבור וכמעט אינו מדבר ברור, ומבקש עבורו ברכה ועיניה כיצד לנהוג עמו. רבינו בחושי' הבחין כי ההורים לחוצים מאוד, וזה עצמו גורם לילד להתקשות בדיבור ולמעט בו, ואמר לו בחי' ער האלט שטארק אין שמירת הדיבור... (כלומר, הוא אחוז כבר בשלב של שמירת הדיבור) ונתן לו ברכה כמה שהכל יסתדר בעז"ה.

והוסיף רבינו כי מובא בספר חסידים סימן קס"ב, שבשעת בריאת האדם נגזר עליו כמה דיבורים ידבר, ומלאכים הולכין עמו וכותבין כל דיבור שידבר ואח"כ צריך ליתן דין וחשבון על כל דיבור ודיבור. וכשגומר לדבר מה שנקצב לו, נפטר מן העולם. ויש בזה לעורר מאוד את כל אחד שיהיה לדבר כמה שיותר בדברי תורה ולא דברים בטלים.

ובאורחות יושר סימן א' מביא רבינו כי מי שנזכרה תמיד רק לדבר אמת נזהר על ידי זה מכל העבירות וכל מה שיוצא מפיו יתקיים שנאמר ותגור אמר ויקם לך, כי כמו שהוא נזהר לדבר רק אמת כך מן השמים שומרים שכל מה שיאמר יהיה אמת ויתקיים.

ואגב עניני דיבור. נציין עוד כי בנוגע לשידוכים הוראת רבינו היא כי בחור או בחורה שמתקשים בדיבור אין בזה שום חסרון והשדכן אינו צריך לגלות את זה כי אם יפריע להמשודך הוא כבר יבחין בזה לבדו, ועוד שלארבה אנשים אין זה חסרון שמפריע והכל תלוי לפני הנשיאות הן שיש, כפי שנקבע משמים. והוסיף כי גם משה רבינו היה מתקשה בדיבור כמו שהעידה עליו התורה (שמות ד' י') ובכל זאת הוא זכה להיות מוסר התורה מפי הגבורה וכל ישראל הלכו לאורו.

בעניני רפואה ופיקוח נפש בשבת

נטילת תרופה כשיש עכשיו רק מיחוש, ותוך כמה שעות יהיה נפל למשכב
ש. הנה קיי"ל (בס"י שכ"ח סעי' א) שכשיש לו רק "מיחוש", אסור לקחת תרופה בשבת, מחמת גזירה אטו "שחיקת סממנין", ובנפל למשכב, או חלה בכל גופו, קיי"ל (שם סעי' י"ז) שמותר לקחת תרופה בשבת.

יש להסתפק, במי שעכשיו יש לו רק "מיחוש", אבל יודע שאם לא יקח תרופה, יהיה בתוך כמה שעות "נפל למשכב", האם מותר כבר מעכשיו לקחת תרופה, כדי למנוע שלא יבוא לידי נפל למשכב, או לא, וצ"ע.

ת. מותר. (שאלת רב)
נטילת תרופה כשיש לו מיחוש בשבת ויהיה לו נפילה למשכב במוצ"ש

ש. שאלה (המשך): יש להסתפק במוצ"ש מרן שליט"א, שאם "בקרוב יפול למשכב", מותר כבר מעכשיו לקחת תרופות, אפי' שיש לו עכשיו רק "מיחוש".

וצ"ע איך הדין באופן שהוא כבר "סמוך ליציאת השבת", וזמן הנפילה למשכב יהיה רק במוצ"ש, האם מותר לו לקחת כבר בשבת תרופות, מחמת הנפילה למשכב שיהיה במוצ"ש, או לא.

ת. צ"ע. (שאלת רב)
יסודו הגדול של מרן שליט"א, שמעשה רפואה בנפל למשכב, צריך שינוי

ש. הנה מרן שליט"א, יסד יסוד גדול בדין "תרופות ורפואה בשבת", שכתב בספרו שו"ת הלכות (סי' שכ"ח הל' כ), בסוגריים, שגם בחולה "שנפל למשכב", או חולי בכל גופו, שמותר רפואה בשבת "בלי שינוי", זהו רק ברפואה של "אכילה ושתייה" [שאז א"צ שינוי], אבל ברפואות אחרות של "מעשה רפואה" צריך לעשות "שינוי".

(ומרן שליט"א הביא זאת מהבית מאיר, והוכיח זאת מאובע ראיות גדולות, א. בהתעמלות" בחולה שצריך שינוי. ב. באפר מקלה" על מכה (בחלה כל גופו) בכאב שינוי. ג. בכאב שינויים" ומצטער כל גופו, שמותר עם שינוי. ד. בעשיית "קריסטור" בחולה שאין בו סכנה, שמותר עם שינוי, ע"ש.)
וקשה על יסוד מרן שליט"א, שבמ"ב (סי' שכ"ז ס"ק א') כתב, שבנפל למשכב מותר "סיכת שמן", והוא מעשה רפואה, ולא הצריכו לעשות "שינוי", ולדעת מרן שליט"א הרי במעשה רפואה צריך שינוי.

ת. צריך שינוי (ע"י שו"ת הלכות שם דין כ'). (שאלת רב)
הכנסת פתילות אקמול אם צריך לעשות בשינוי
ש. יש להסתפק לדעת מרן שליט"א, "שמעשה רפואה" צריך לעשות בשינוי, איך הדין בהכנסת "פתילות" להורדות חום, באופן של חלה כל גופו ונפל למשכב, האם צריך לעשות שינוי כמו מעשה רפואה, או שדומה לאוכלין ומשקין שא"צ שינוי, וצ"ע.

ת. יתכן שיש לעשות בשינוי. (שם.)
זריקת משחה האם יחשב כשינוי לדעת מרן שליט"א
ש. יש להסתפק לדעת מרן שליט"א, "שמעשה רפואה" צריך שינוי, איך הדין "בזריקת משחה" בתינוק, האם נחשב שינוי מה שזורק המשחה ולא מורח (מחמת חשש איסור ממרח), ולא צריך עוד שינוי, או שצריך שינוי נוסף, וצ"ע.

ת. יתכן. (שם.)
קריאת לגוי כשיש לו ייסורים
ש. מעשה באחד שנתפס לו "השריר" ברגל, וסבל ייסורים מאוד, ושלה לקרוא לגוי שבת, והגיע הגוי "ברכב", ונתן לו תרופה להרגעת כאבים, האם יפה עשה או לא.
ת. יפה עשה. (דולה ומשקה)

לקח תרופה באיסור ונתברר שאינה תרופה בשבילו ש. יש להסתפק בחולה "שלא נפל למשכב", דאסור לו ליטול בשבת, ועבר ונטל תרופה, ואח"כ נתברר לו שאי"ז רפואה לחוליו, האם עבר מיהא איסור דרבנן, או דכיון דאיגלאי מילתא דאי"ז רפואה אף לא עבר איסור.

ת. צריך כפרה. (שיח התורה)
האם יכול לעשות הליכה בשבת לצורך בריאות
ש. המ"ב (בס"י שא"ס ס"ק ז') כותב בשם הא"ר והלבוש ומקורו ברמב"ם, שאסור ללכת באופן "שמזיע" ע"כ, משום אסור רפואה בשבת.
ויש להסתפק "בהליכה", שמקובל לעשות "לצורך בריאות" (ע"פ עצת הרופאים), האם מותר לעשות בשבת, או לא.

ת. כל האוכלים אוכל אדם לרפואה. (כתבי תלמיד). (ובספר אלא ד' אמות כתב שמרן שליט"א [וכן מרן החזו"א], לא הולכים בשבת את ההליכה שהולכים בחול לצורך רפואה (ששבת נית' למנחה) ע"ש)

לבישת פלטה (של שיניים) בשבת
ש. יש להסתפק האם מותר ללבוש "פלטה" ליישור שיניים בשבת, או לא.

ת. כמדומה שהמנהג להקל. (אשיחה)
חילול שבת לצורך פיקוח נפש
חילול שבת בשביל קבלת ברכת צדיק לחולה ורפואה סוגולית

ש. יש להסתפק כשיש "חולה מסוכן", האם מותר לחלל שבת לשלוח שם החולה "לצדיק" שיברך ויתפלל עליו שיבריא, או לא.

ת. אסור. (שאלת רב)
חילול שבת ע"פ חלום (ג' פעמים) שיש חשש סכנה ש. מי שחלם ג' פעמים בשבת שיהיה "פיגוע באיזה מקום", האם יודיע בשבת למשטרה, מדין "ספק" פיקוח נפש דוחה שבת, וצ"ע.

ת. דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין. (שאלת רב)
שני חולים פיקוח נפש, ולאחד א"צ להצלתו לחלל את השבת

ש. יש להסתפק כשיש "ב' חולים", ויכול להציל רק את "אחד מהם", אולם האחד צריך להצלתו "חילול שבת" והשני לא, האם יש להעדיף להציל את מי שאין בו חילול שבת, או א"צ.

ת. א"צ. (שיח התורה)
שתי אחיות (בבית חולים) חרדית וחילונית, למי יקרא לצורך פיקוח נפש

ש. יש להסתפק כשיש בבית חולים "שתי אחיות" שעובדות בבית חולים, אחת "חרדית" ואחת "חילונית", וצריך לקרוא לאחת לצורך פיקוח נפש, למי יקרא לחרדית או למי שירצה, וצ"ע.

ת. יקרא לחרדית. (דולה ומשקה, כת"י)
הניח תבשיל על האש לצורך חולה והבריא או מת ש. יש להסתפק מי שהניח "תבשיל על האש" בשבת לצורך "חולה מסוכן", ובנתיים "הבריא" החולה או "שמות", האם חייב מיד לסלק התבשיל קודם שיתבשל, או אין צריך.

ת. לכאן יש לסלק. (שיח התורה)
עוד בענין נתן סיר על האש לצורך חולה והבריא או מת ש. יש להסתפק הנותן בשבת "סיר על האש" לחולה שיש בו סכנה, "והבריא החולה" (א) (מת), האם מחוייב להוריד הסיר מהאש קודם הבישול, או לא.

ת. מסתבר שיש להוריד (ע"י הלכות סי' רנ"ג דין ח', אף שיש חלק), (דולה ומשקה)
נתן תבשיל על האש ומעשה חולה בשבת ש. יש להסתפק, "הנותן סיר על האש בשבת" (בשוגג או מיד), ואח"כ נזדמן לו "חולה

שיש בו סכנה", האם צריך "להוריד" הסיר מן האש ולתיתו פעם שניה, לבטל את המעשה איסור שעשה, או לא.

ת. א"צ. (דולה ומשקה)
פעמים משתנה הדין של פיקוח נפש בשבת לפי חזוק בטחון בהש"ת

ש. הנה מעשה שהיה, שחלה רח"ל אחד האברכים ופנה לעסקן שיטפל בו. והביאוהו אצל רופאים ונתברר שנחלה במחלה רח"ל, ולפי דרך הטבע אין מה לעשות.

ופנתה אשתו לאותו עסקן, בבקשה שרצונה להיפגש אצל מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל. והגיעו אצל מרן זצוק"ל "ביום שישי", והעסקן פרש לפניו את הענין. ואמר מרן הרב אלישיב שלפי הענין רואה שאין מה לעשות, ונתן את ברכתו.

ופנתה האשה אל מרן הרב אלישיב ואמרה: מבינה אני שבעוד כמה שבועות עומדת אני להיות אלמנה, ובניה קטנים יהיו יתומים, הם יגדלו וישאלו אותי: אמא! האם עשית בשביל אבא כל מה שיכלת לעשות?!... האם אוכל לומר "כן, עשיתי כל מה שיכלתי...".

מיד פנה מרן הרב אלישיב לאותו עסקן והורה לו: "תיסע עם החולה מיד לאמריקה!" אמר לו העסקן: רבי, היום יום שישי, אם ניסע מיד - נצטרך לחלל שבת... אמר לו מרן הרב אלישיב שוב: תסע עמו מיד לאמריקה! הם נסעו, וב"ה האברך הבריא. וקשה שמעיקרא מאי סבר מרן זצוק"ל, ולבסוף מאי קסבר, ומדוע בתחילה הגיב שאין מה לעשות, ואילו אח"כ אמר לנסוע גם בשבת! וצ"ע.

ת. (מרן שליט"א הרהר בעניין וענה): הוא הבין וראה שלאשה יש בטחון ואמונה בהקב"ה, שלא לסמוך על הרופאים שאמרו שאין מה לעשות עם החולה, אלא חשבה אולי יחמול ויעזור ה', ויש דרך אחרת.

ומשום כך אף שבדרך הטבע אין מה לעשות - עם אמונה ובטחון אפשר לשנות את הטבע, ומותר לחלל שבת על זה. (דרך שיחה)

האם עדיף בשבת בית חולים קרוב או חרדי ש. יש להסתפק בנוסע לב"ח בשבת, ויש בית חולים קרוב אבל הוא חילוני, ויש בית חולים "חרדי" שרחוק יותר. האם עדיף בית חולים הקרוב, מב"ח חרדי שרחוק יותר, וצ"ע.

ת. קרוב עדיף, אבל צריך לשקול כי יש פעמים שיתובי דעתא של חולה ג"כ פיקוח נפש הוא.

החזו"א הורה בעובדה אחת שעדיף רכב גבוה עשיר, שאין תחומין למעלה מעשרה. (דרך שיחה)

נסע לפיקוח נפש ורוצה לנצל לצרכו האישי ש. בעיר "קריית ספר" יש נהג אמבולנס חרדי בשבת קודש, הוא מסיע לב"ב "וחוזר לעיר", [שמה יצטרכוהו שוב למקרה אחר].

פעם אחת הגיע לב"ב, הביא עמו יולדת, והיות והיתה לו בב"ב משפחה שערכו סעודת "שלום זכר", עלה בדעתו שיכנס לרגע לשלום זכר, ואח"כ יסע שוב.

וטען ת"ח שאין זה כהוגן לנצל את הנסיעה בש"א כדי ליכנס לשלום זכר, מה דעת מרן שליט"א.

ת. אם צריך לחזור מיד, יען וכל רגע יתכן שיצטרכוהו, בודאי עליו לחזור תיכף ומיד, אבל מצד הטענה הנ"ל שמנצל את נסיעתו לשלום זכר - אין בזה שום חסרון. (דרך שיחה)

(ש"ת זה הובא בספר תפארת ההלכה)

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות וש"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק